

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย)

ปริญญา

ภาษาไทย

สาขา

ภาษาไทย

ภาควิชา

เรื่อง การศึกษาวิเคราะห์สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่ปรากฏในนิตยสารข่าว
ระหว่างปี พ.ศ. 2551-2553

An Analysis Study of Idiomatic Expression of Thai Politics
in News Magazine from 2008 to 2010

นามผู้วิจัย นางสาวปวีณา จันทรสุวรรณ

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รองศาสตราจารย์สิริวรรณ นันทจินทุล, ปร.ค.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(อาจารย์สุพัศตรา อินทนะ, Ph.D.)

หัวหน้าภาควิชา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์โกวิทย์ พิมพวง, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญจนา วีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาวิเคราะห์สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่ปรากฏในนิตยสารข่าว
ระหว่างปี พ.ศ. 2551-2553

An Analysis Study of Idiomatic Expression of Thai Politics
in News Magazine from 2008 to 2010

โดย

นางสาวปวีณา จันทรสุวรรณ

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย)
พ.ศ. 2555

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ปวีณา จันท์สุวรรณ 2555: การศึกษาวิเคราะห์สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่ปรากฏในนิตยสารข่าว
ระหว่างปี พ.ศ. 2551-2553 ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย) สาขาภาษาไทย ภาควิชา
ภาษาไทย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รองศาสตราจารย์สิริวรรณ นันทจินทุล, ประ.ด.
270 หน้า

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะ วิธีการสร้าง ส่วนประกอบ วิเคราะห์ที่มา ความหมาย
และศึกษาภาพสะท้อนสังคมและเหตุการณ์ทางการเมืองไทยจากสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่ปรากฏใน
นิตยสารข่าว

ประชากรที่ใช้ศึกษาครั้งนี้ เป็นสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่ปรากฏในนิตยสารข่าว 2 รายชื่อ ได้แก่
มติชนสุดสัปดาห์ และสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2551 จนถึงเดือนกรกฎาคม 2553 รวม 4,128
สำนวน

ผลการวิจัยลักษณะของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย พบ 6 ลักษณะ พบสำนวนประเภทพูดเปรียบเทียบกับ
มากที่สุด รองลงมาคือ สำนวนประเภทวลีหรือประโยค สำนวนประเภทคำทับศัพท์ สำนวนประเภทพูดคล้องจอง
สำนวนประเภทการซ้ำคำ และที่พบน้อยที่สุด คือ สำนวนประเภทการซ้อนคำ วิธีการสร้างสำนวนใหม่ทาง
การเมืองไทย 4 วิธี พบการสร้างสำนวนใหม่ด้วยวิธีการสร้างสำนวนขึ้นใหม่ในลักษณะต่าง ๆ มากที่สุด
รองลงมาคือ การสร้างสำนวนใหม่ด้วยวิธีเปลี่ยนแปลงความหมายของถ้อยคำสำนวนเดิม การสร้างสำนวนด้วยวิธี
เปลี่ยนแปลงสำนวนเดิม และที่พบน้อยที่สุด คือ การสร้างสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยโดยการใช้คำปริบทใหม่
ส่วนประกอบของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย 3 ส่วนประกอบ พบสำนวนใหม่ที่มีส่วนประกอบเป็นวลี
มากที่สุด รองลงมาคือ สำนวนใหม่ที่มีส่วนประกอบเป็นคำทั้งคำเดียวและคำประกอบ และพบน้อยที่สุด คือ
สำนวนใหม่ที่มีส่วนประกอบเป็นประโยค ที่มาของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย 19 ที่มา พบสำนวนใหม่ที่มี
ที่มาจากความเป็นไปในสังคม พบมากที่สุด รองลงมาคือ สำนวนใหม่ที่มีที่มาจากวัฒนธรรมและประเพณี
สำนวนใหม่ที่มีที่มาจากอุปนิสัยและความประพฤติ และพบน้อยที่สุดสำนวนใหม่ที่มีที่มาจากวรรณกรรม นิทาน
วรรณคดี ความหมายของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย 2 ลักษณะพบสำนวนใหม่ที่มีความหมายแฝง
(Connotation meaning) มากที่สุด รองลงมาคือ สำนวนใหม่ที่มีความหมายตรงของรูปภาษา (Denotation
meaning) การศึกษาภาพสะท้อนสังคมและเหตุการณ์ทางการเมืองจากสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย พบสำนวน
ใหม่ที่ปรากฏและไม่ปรากฏภาพสะท้อนสังคมและเหตุการณ์ทางการเมือง สำนวนใหม่ที่ปรากฏภาพสะท้อน
สังคมและเหตุการณ์ทางการเมืองจำแนกออกเป็น 12 ประเภท พบสำนวนใหม่ที่จะสะท้อนถึงกลุ่มอำนาจทาง
การเมือง การแบ่งพรรคพวกและระบบอุปถัมภ์มากที่สุด รองลงมาคือ สำนวนใหม่ที่จะสะท้อนปรากฏการณ์
การเคลื่อนไหวทางการเมืองในสังคมไทย สำนวนใหม่ที่จะสะท้อนถึงการไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และการทุจริต
และพบน้อยที่สุด คือ สำนวนใหม่ที่จะสะท้อนถึงปฏิกิริยาของคนในสังคมที่มีต่อความรุนแรงทางการเมืองไทย

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

Pawina Chansuwan 2012: An Analysis Study of Idiomatic Expression of Thai Politics in News Magazine from 2008 to 2010. Master of Arts (Thai Language), Major Field: Thai Language, Department of Thai Language. Thesis Advisor: Associate Professor Siriwan Nantachantoon, Ph.D. 270 pages.

The objectives of this research were to study characteristics, methods, and components; to analyse sources and meanings; and to study Thai social and political jargons as reflected through 4,128 new Idiomatic Expression of Thai politics. The resources of the study were the News Magazine namely Matichon and Siam Rath, circulated during December 2008 - July 2010.

The results regarding the studied of 6 characteristics of the new Idiomatic Expression of Thai politics found that metaphors were employed the most, followed by new phrases or sentences, transliterated words, rhyme words, and repeated words, whereas duplicating word was the least. Regarding 4 methods of the new Idiomatic Expression of Thai politics creation found that, newly composing was distinctively considered the popular technique, while changing current words' meaning from the old ones, transforming the existing phrases into new expressions were seen in general, but using new contexts words was rarely found. Regarding the 3 components of the new Idiomatic Expression of Thai politics was found phrases, single words and compound word, and predicates or sentences. However, results regarding the analyzed of 19 sources of the new Idiomatic Expression of Thai politics was found mostly derived from the up-to-date situations, Thai traditions and cultures played a second role as well as human behaviours and natures, but Thai literatures and folk tales were seldom mentioned. Regarding 2 meanings of the new Idiomatic Expression of Thai politics was found connotation meaning were greatly used in most political articles of the magazines and later with denotation meaning. The results regarding the studied of 12 terms of Thai social and political jargons as reflected through 4,128 new Idiomatic Expression it was found that the obvious content reflected through the language was a political power of some prestige groups or the patronage system, political movement of Thai society as well as rule violation and corruption were also detected; however, reaction of Thais towards the politics played a small role.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้จัดทำขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับปริญญาโท ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิต ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.สิริวรรณ นันทจินทุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และ อาจารย์ ดร.สุพัตรา อินทนะ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ทำหน้าที่วางแผนการเรียน แนะนำ ควบคุมการศึกษา และการค้นคว้าการวิจัยของนิสิต ตลอดจน การพิจารณาเค้าโครง การให้คำแนะนำและการควบคุมดูแล รวมทั้งประเมินความก้าวหน้าและ การสอบวิทยานิพนธ์ของนิสิต

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.วิไลศักดิ์ กิ่งคำ ประธานกรรมการสอบ ซึ่งเป็น ผู้ให้คำแนะนำต่าง ๆ เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์มีความถูกต้อง และขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ชลธิชา บำรุงรักษ์ ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ที่กรุณาตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อีกทั้งให้คำแนะนำ เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกวิทย์ พิมพวง หัวหน้าภาควิชาภาษาไทย ที่กรุณา ให้กำลังใจ คอยสอบถามความก้าวหน้าของวิทยานิพนธ์ด้วยความห่วงใย รวมทั้งคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้อบรมสั่งสอนและประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ และขอขอบพระคุณผู้เขียนตำรา และเอกสาร ต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและนำมาอ้างอิงในงานวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อจิรวัดน์ และคุณแม่ธมลวรรณ จันทร์สุวรรณ ผู้สนับสนุน ทุนการศึกษา และเป็นกำลังใจสำคัญของผู้วิจัย ขอขอบคุณพี่ ๆ และเพื่อน ๆ นิสิตปริญญาโท ภาษาไทย (ภาคพิเศษ) รุ่นที่ 8 ทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา ขอขอบคุณ คุณเทพคุณินทร์ มาศเกษม สำหรับกำลังใจและความช่วยเหลือในทุกเรื่อง สุดท้ายนี้ขอขอบคุณ ทุกท่านที่เป็นส่วนหนึ่งในความสำเร็จครั้งนี้

ปวีณา จันทร์สุวรรณ

ตุลาคม 2555

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง	(3)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	9
เอกสารที่เกี่ยวกับนิตยสาร	10
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสำนวน	20
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความหมาย	52
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนสังคมไทย	59
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	72
การเก็บข้อมูล	72
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย	73
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	73
การวิเคราะห์ข้อมูล	85
บทที่ 4 ผลการวิจัย	86
ส่วนที่ 1 ลักษณะของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย	86
ส่วนที่ 2 วิธีการสร้างสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย	107
ส่วนที่ 3 ส่วนประกอบของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย	129
ส่วนที่ 4 ที่มาของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย	148
ส่วนที่ 5 ความหมายของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย	212
ส่วนที่ 6 ภาพสะท้อนสังคมและเหตุการณ์ทางการเมือง จากสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย	221

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	258
สรุปผลการวิจัย	258
อภิปรายผล	261
ข้อเสนอแนะ	264
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	265
ประวัติการศึกษาและการทำงาน	270

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	สรุปผลการวิเคราะห์ลักษณะสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย	106
2	สรุปผลการวิเคราะห์วิธีการสร้างสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย	128
3	สรุปผลการวิเคราะห์ส่วนประกอบของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย	147
4	สรุปผลการวิเคราะห์ที่มาของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย	206
5	สรุปรวมผลการวิเคราะห์ที่มาของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย	210
6	สรุปผลการวิเคราะห์ความหมายของสำนวนใหม่	220
7	สรุปผลการวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมและเหตุการณ์ทางการเมือง จากสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย	255

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

สำนวนไทยเป็นเอกลักษณ์สำคัญประการหนึ่งของภาษาไทย คนไทยนิยมใช้ถ้อยคำสำนวนไทยที่มีลักษณะคล้องจองและไพเราะแต่แฝงไปด้วยคำสอน ข้อคิด และภูมิปัญญาต่าง ๆ ผ่านถ้อยคำสำนวนไทย นอกจากนี้การใช้สำนวนในภาษาไทยยังสะท้อนให้เห็นความช่างสังเกต ความรอบรู้ของคนไทยในการหยิบยกเรื่องราวและเหตุการณ์ต่าง ๆ มาอธิบายหรือสั่งสอนผ่านสำนวนไทยไว้อย่างแยบคาย ซึ่งสำนวนต่าง ๆ ไม่ได้มีความหมายตรงตามตัวอักษร ดังนั้นการตีความหมายของถ้อยคำสำนวนจะต้องพิจารณาขบคิดและตีความเพื่อให้เข้าใจความหมายของสำนวนนั้นอย่างถูกต้อง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้การใช้สำนวนเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งในการใช้ภาษาไทย

ราชบัณฑิตยสถาน (2546: 1187) ให้ความหมายคำว่าสำนวน สรุปได้ว่า สำนวน หมายถึง ถ้อยคำที่เรียบเรียง, โวหาร, บางทีก็ใช้คำว่าสำนวนโวหาร ถ้อยคำหรือข้อความที่กล่าวสืบต่อกันมาช้านานแล้ว มีความหมายไม่ตรงตามตัวหรือมีความหมายอื่นแฝงอยู่ ถ้อยคำที่แสดงออกมาเป็นข้อความพิเศษเฉพาะภาษาหนึ่ง ๆ ชั้นเชิงหรือท่วงทำนองในการแต่งหนังสือหรือพูด นอกจากนี้สำนวนยังหมายถึง ถ้อยคำที่มีได้มีความหมายตรงไปตรงมาตามตัวอักษรหรือแปลตามรากศัพท์ แต่เป็นถ้อยคำที่มีความหมายเป็นอย่างอื่น คือ เป็นชั้นเชิงให้ชวนคิด ซึ่งอาจจะเป็นในเชิงเปรียบเทียบหรืออุปมาอุปไมย (ไขลิริ ปราโมช ณ อยุธยา, 2540: 4) ซึ่งตรงกับที่ สว่าง กาญจนาคพันธุ์ (2541: 1) ได้กล่าวไว้ในหนังสือสำนวนไทยว่า สำนวนเป็นคำพูดอย่างหนึ่ง พูดเป็นชั้นเชิงไม่พูดตรงไปตรงมาแต่ให้ความหมายในคำพูดนั้น ๆ ต้องคิดจึงจะเข้าใจหรือบางทีคิดแล้วเข้าใจไปอย่างอื่นได้หรือไม่เข้าใจเอาเลยก็ได้ คำพูดเป็นชั้นเชิงนี้เรียกว่า “สำนวน”

จากการกล่าวถึงความหมายของสำนวนข้างต้น สรุปได้ว่า สำนวน หมายถึง ถ้อยคำที่มีความหมายไม่ตรงตามตัวอักษร อาจมีความหมายโดยนัย หรือมีความหมายอื่นแฝงอยู่ ซึ่งผู้อ่านต้องขบคิดและตีความจึงจะเข้าใจความหมายที่แท้จริงขบคิดและตีความเองจากข้อความหรือคำที่ปรากฏ ลักษณะการใช้ภาษาดังกล่าวนี้นี้เรียกว่า “สำนวน”

ด้วยลักษณะภาษาที่สั้น กระชับแต่กินความหมายลึกซึ้ง สำนวนจึงเป็นที่นิยมใช้ในงานเขียน ไม่ว่าจะเป็นบทความ เรื่องสั้น นวนิยาย ทั้งในหนังสือพิมพ์ นิตยสาร ก็จะปรากฏการใช้สำนวน ทั้งสั้น นอกจากจะมีการใช้สำนวนเดิมในงานเขียนแล้ว ยังมีการสร้างสำนวนใหม่เพื่อใช้ในงานเขียน อีกด้วย ทั้งสำนวนใหม่ที่สร้างขึ้นใหม่ หรือสำนวนใหม่ที่ดัดแปลงมาจากถ้อยคำสำนวนเดิม เพื่อเป็นการใช้ภาษาที่แปลกใหม่ เร้าใจ และดึงดูดความสนใจจากผู้อ่าน

เมื่อกล่าวถึง “สำนวนใหม่” นำเพชร สายบุญเรือน (2543: 10) กล่าวไว้โดยสรุปได้ว่า ถ้อยคำสำนวนใหม่ หมายถึง คำ วลี ภาคแสดง หรือประโยคที่สร้างขึ้นใหม่ เพื่อใช้บรรยายหรือ อธิบายเรื่องราวหรือปรากฏการณ์ใหม่ ๆ ในสังคม รวมทั้งถ้อยคำสำนวนที่ดัดแปลงให้แตกต่าง ไปจากถ้อยคำสำนวนเดิม อาจใช้ในความหมายตรงของรูปภาษา หรือความหมายเปรียบเทียบก็ได้

วาสนา เกตุภาค (2530: 19-20) กล่าวถึงความน่าสนใจของสำนวนใหม่สรุปได้ว่า สำนวนใหม่เป็นสำนวนที่ผู้พูดหรือผู้เขียนแต่ละคนคิดเรียบเรียงขึ้นมาใหม่ ซึ่งบางสำนวนก็ใช้ผิดหลักไวยากรณ์ บางท่านเรียกสำนวนประเภทนี้ว่า ภาษาแหวกแนว และเป็นที่น่าสังเกตว่าสำนวน ภาษาเหล่านี้มักจะมีพลังดึงดูดความสนใจจากผู้อ่านเป็นที่รู้จักแพร่หลายในเวลาอันรวดเร็ว

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า สำนวนใหม่ หมายถึง คำที่สร้างขึ้นหรือเรียบเรียงขึ้นใหม่เพื่อใช้บรรยาย หรือเรื่องราวหรือปรากฏการณ์ใหม่ ๆ ในสังคม รวมถึงสำนวนที่ดัดแปลงให้แตกต่างไปจากถ้อยคำ สำนวนเดิม สำนวนใหม่จึงเป็นสำนวนที่เกิดขึ้นพร้อมกับเหตุการณ์ ปรากฏการณ์และใช้เฉพาะกับ สถานการณ์ บุคคล องค์กรในสังคม โดยใช้บรรยายหรืออธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างน่าสนใจ ซึ่งในตัวภาษาได้แฝงถ้อยคำให้ผู้อ่านได้ขบคิด และคิดเชื่อมโยงในการตีความหมายเพื่อให้ผู้อ่าน สนใจในเนื้อหานั้น ๆ มากขึ้น

ในแวดวงการเมืองก็ปรากฏการใช้สำนวนเช่นกัน โดยเป็นการสร้างสำนวนใหม่โดยใช้ สัญลักษณ์หรือจุดเด่นเพื่อใช้สื่อถึงตัวบุคคล นักการเมือง องค์กรทางการเมือง หรือเพื่อให้สอดคล้องกับ สถานการณ์หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในขณะนั้น ดังที่ จันจิรา จิตตะวิริยะพงษ์ (2540: 149) กล่าวไว้สรุปได้ว่า การสร้างและการใช้ถ้อยคำที่เป็นสำนวนในข่าวการเมืองมีความสัมพันธ์ กับเหตุการณ์ทางการเมืองหรือเหตุการณ์บ้านเมืองที่เกิดขึ้น เมื่อเกิดเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งขึ้น ก็จะมีการสร้างคำขึ้นมาใช้บรรยายหรืออธิบายถึงเหตุการณ์นั้น ถ้อยคำและสำนวนจึงเกิดขึ้นใหม่ได้ โดยไม่มีวันสิ้นสุด ดังนั้นจึงเป็นที่น่าสนใจว่าสำนวนหนึ่งหรือคำคำหนึ่งที่มีความหมายหนึ่งเมื่อนำไปใช้เป็นสำนวนทางการเมืองแล้วสำนวนนั้นก็อาจจะมีความหมายที่ต่างไปจากความหมายเดิม

ซึ่งต้องอาศัยการตีความหมายจากบริบททางการเมือง รวมถึงปรากฏการณ์หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทางการเมืองในขณะนั้นจึงจะเข้าใจความหมายที่แท้จริงตามวัตถุประสงค์ของผู้เขียน ซึ่งสำนวนทางการเมืองมักปรากฏในข้อเขียนประเภทข่าว บทความแสดงความคิดเห็น บทความวิจารณ์หรือคอลัมน์ต่าง ๆ ที่มีเนื้อหาทางการเมือง ในหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร หรือในสื่อมวลชนประเภทอื่น ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ อินเทอร์เน็ต

ปัจจุบันสื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อชีวิตประจำวันของคนในสังคม นอกจากจะทำหน้าที่นำเสนอข่าวสารแล้วสื่อมวลชนยังทำหน้าที่นำเสนอความรู้หรือวิทยาการสมัยใหม่ ปกป้องและควบคุมกันเองอีกด้วย ดังนั้นคนในสังคมจึงต้องเสพข่าวสารผ่านสื่อมวลชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นสื่อโทรทัศน์ วิทยุ อินเทอร์เน็ต หรือสื่อสิ่งพิมพ์อย่างหนังสือพิมพ์ วารสารและนิตยสาร

นิตยสารเป็นสื่อประเภทสิ่งพิมพ์ที่กำลังได้รับความนิยมมากในขณะนี้ แม้ว่าจะออกเป็นวารสาร (period) เป็นรายสัปดาห์ รายปักษ์ รายเดือนก็ตาม นิตยสารสามารถเข้าถึงกลุ่มผู้อ่านได้มาก และสามารถอ่านรายละเอียดและความถูกต้องในการเสนอการวิเคราะห์ข่าวได้มากกว่าหนังสือพิมพ์รายวัน เพราะมีเวลาดูตามข้อเท็จจริงในเหตุการณ์ได้มากกว่า (สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ, 2544: 183) โดยธรรมชาติของนิตยสารเหมาะสมกับการที่จะเสนอแนะหรือตีพิมพ์ความคิดใหม่ ๆ ให้ผู้อ่านเป็นเวทีสำหรับผู้อ่านจะใช้ถกเถียงปัญหาต่าง ๆ ในช่วงระยะเวลาอันยาวนานมากกว่าระยะเวลาสั้น ๆ กล่าวอีกนัยหนึ่ง อิทธิพลของนิตยสารจะเกิดขึ้นจากการสะสมเป็นเวลาที่ยาวนานมากกว่าที่จะเป็นเพียงเวลาใดเวลาหนึ่งเท่านั้น แต่เมื่อเทียบกับหนังสือพิมพ์ นิตยสารเป็นสื่อที่สามารถให้การอธิบายข่าวและเรื่องราวได้ดีกว่า ทั้งนี้ เนื่องจากนิตยสารมีช่วงเวลาที่ออกแต่ละฉบับนานกว่าหนังสือพิมพ์นั่นเอง (ชวรัตน์ เชิดชัย, 2520: 348)

นิตยสารข่าว (News magazine) หมายถึง นิตยสารที่นำเสนอเนื้อหาส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับข่าวทั่วไป เช่น การนำเสนอเบื้องหลังข่าว บทวิเคราะห์ข่าว บทความสัมภาษณ์บุคคลในข่าว เป็นต้น ซึ่งเนื้อหาส่วนใหญ่มักเป็นข่าวด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม หรืออาจมีเนื้อหาในด้านอื่น ๆ เช่น ศิลปวัฒนธรรม วรรณกรรม การศึกษา และมีกำหนดออกเป็นรายสัปดาห์ ตัวอย่างนิตยสารข่าว ได้แก่ มติชนสุดสัปดาห์ สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ เนชั่นสุดสัปดาห์ เป็นต้น (สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ, 2544: 186) อาจกล่าวได้ว่านิตยสารข่าว มีลักษณะเด่น คือ การนำข่าว หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ในรอบสัปดาห์หรือในช่วงที่กำลังเป็นที่สนใจมาสรุป และวิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ดังนั้นนิตยสารข่าว จึงเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทหนึ่งที่มีความนิยมในปัจจุบัน ด้วยเนื้อหาที่ทันสมัย

พันธุกรรม โดยนำเสนอข่าวในประเด็นที่น่าสนใจด้วยมุมมองใหม่ ๆ หรือแสดงความคิดเห็นในแง่ลบที่หลากหลายมากขึ้น รวมถึงมีการนำเสนอวิทยาการความรู้และสารบันเทิงอีกด้วย

นอกจากความโดดเด่นในการนำเสนอเนื้อหาของนิตยสารข่าว การใช้ภาษาในนิตยสารข่าวก็น่าสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้สำนวนใหม่ทางการเมืองที่ปรากฏในนิตยสารข่าว อย่างเช่น มติชนสุดสัปดาห์ และสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์

จุดเด่นของนิตยสารมติชนสุดสัปดาห์ คือ เป็นนิตยสารรายสัปดาห์ มีลักษณะเป็นนิตยสารข่าวที่มีการนำเสนอบทความต่าง ๆ ที่น่าสนใจ ทั้งบทความให้ความรู้ บทความวิเคราะห์วิจารณ์ ซึ่งมีเนื้อหาครอบคลุมในด้านสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ โดยมีจุดเด่น คือ การวิเคราะห์ข่าวซึ่งเป็นประเด็นที่สังคมกำลังให้ความสนใจในขณะนั้น และในรอบปีที่ผ่านมา นิตยสารมติชนสุดสัปดาห์ยังมียอดขายและได้รับความนิยมเป็นอันดับหนึ่งของนิตยสารในแนวเดียวกันอย่างเหนียวแน่น และมีแนวโน้มการเติบโตในเรื่องยอดขายการจำหน่ายอย่างต่อเนื่อง (สำนักพิมพ์มติชน, 2547)

ระวีวรรณ ประกอบผล (2530: 192) ได้กล่าวถึงนิตยสารสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ว่าเป็นนิตยสารรายสัปดาห์ ออกจำหน่ายครั้งแรกในปี พ.ศ. 2497 จัดได้ว่าเป็นนิตยสารการเมืองฉบับเก่าที่สุด และแพร่หลายมาก สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ เสนอบทวิเคราะห์ข่าวทั้งในและนอกประเทศ ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม มีบทวิจารณ์วรรณกรรมบันเทิงและสารคดีต่าง ๆ บทสัมภาษณ์เรื่องสั้น และคอลัมน์หมอดู

นิตยสารข่าวทั้งสองฉบับนี้มีความคล้ายคลึงกันคือนิตยสารข่าวยอดนิยมทั้งสองฉบับโดยมติชนสุดสัปดาห์มียอดขายเป็นอันดับหนึ่งในกลุ่มนิตยสารข่าว ส่วนสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ก็เป็นนิตยสารข่าวที่มีความเก่าแก่ที่สุดในกลุ่มเช่นเดียวกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาวิเคราะห์สำนวนใหม่ทางการเมืองที่ปรากฏในนิตยสารข่าวสองฉบับนี้ ซึ่งปรากฏการใช้การใช้คำและสำนวนต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำสำนวนใหม่ทางการเมือง เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกสะดุดตา เกิดการตีความขบคิดเป็นการสร้างความแปลกใหม่และดึงดูดความสนใจจากผู้อ่านในบริบททางการเมือง ดังตัวอย่าง

“ฝ่ากระแสแดงโม ‘ป้อม’ แจ้ง – ‘ป๊อก’ ขึ้น ปฏิวัติเจียบ ‘มาร์ค’ และสัญญาเพลงจากป้า”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 7-13 พฤษภาคม 2553 หน้า 15)

สำนวน แดงโม หมายถึง ทหารที่อยู่ภายใต้การควบคุมหรือเลือกฝ่ายแนวร่วมประชาชน เพื่อประชาธิปไตย ซึ่งเปรียบสัญลักษณ์ของทหาร คือ สีเขียว และสัญลักษณ์ของแนวร่วม ประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) คือ สีแดง แดงโม จึงใช้เปรียบกับทหารซึ่งอยู่ภายใต้ การควบคุมหรือเลือกข้างแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) นั่นเอง

“ขนาด นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี ยังอ้อ ๆ อึ้ง ๆ พูดแบบไม่เต็มปากได้แต่ตะ ลุกออกข้าง ตั้งคณะกรรมการขึ้นมาสอบสวนหาข้อเท็จจริง เป็นการซื้อเวลาตามนัด”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 2-8 กรกฎาคม 2553 หน้า 4)

สำนวน “ตะลุกออกข้าง” เป็นสำนวนในวงการกีฬาฟุตบอล หมายถึง การเตะลูกฟุตบอล ออกข้างสนามเพื่อเป็นการถ่วงเวลาหรือการเอาตัวรอดจากการเสียเปรียบคู่ต่อสู้ในการทำประตู เมื่อนำสำนวนนี้มาใช้ในข้อความดังกล่าวจึงมีความหมายเพียง การถ่วงเวลา การเอาตัวรอด เท่านั้น

“ถ้าฟังแค่ระฆังยกแรกไม่ทันจะลั่น เสียงระเบิดตูมตามก็ดังทำท่าย พ.ร.ก.ฉุกเฉิน อย่างต่อเนื่อง บีมแรกจาก ‘ซาเล้งบอมบ์’ ที่พรรคภูมิใจไทย...”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 2-8 กรกฎาคม 2553 หน้า 16)

สำนวน “ซาเล้งบอมบ์” หมายถึง เหตุระเบิดรื้อขึ้นที่หน้าพรรคภูมิใจไทย เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2553 ซึ่งตรงกับวันพระราชทานเพลิงศพ เสธ.แดง หรือ พล.ต.ชิตดิยะ สวัสดิผล หนึ่งใน แกนนำคนเสื้อแดงหรือแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) โดยมีการเชื่อมโยง เหตุการณ์ดังกล่าวว่าอาจเป็นการสร้างสถานการณ์ความไม่สงบหรือการต่อสู้เชิงสัญลักษณ์เพื่อ การแก้แค้น โดยคำว่า “ซาเล้ง” หมายถึง รถเข็น ส่วนคำว่า “บอมบ์” มาจากคำว่า “Bomb” ใน ภาษาอังกฤษ หมายถึง ระเบิด ดังนั้นคำว่าซาเล้งบอมบ์” จึงหมายถึงระเบิดที่ติดตั้งบนรถซาเล้ง แต่เมื่อนำ “ซาเล้งบอมบ์” มาใช้เป็นสำนวนในข้อความนี้ไม่ใช่หมายถึงซาเล้งระเบิดทั่วไป แต่หมายถึงการเชื่อมโยงทำกับเหตุการณ์การเมืองที่เกิดขึ้นผู้อ่านจึงจะเข้าใจความหมายทั้งหมด

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าลักษณะการใช้สำนวนใหม่ที่ปรากฏในนิตยสารมติชนสุดสัปดาห์ และสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์นั้นน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากปรากฏสำนวนใหม่ซึ่งมีการกล่าว ในลักษณะเปรียบเทียบในเชิงลึก ซึ่งผู้อ่านต้องอาศัยบริบทในการตีความและต้องมีความรู้หรือ

ประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่ถูกเขียนกล่าวถึงด้วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์สำนวนใหม่ที่ปรากฏในนิคยสารมติชนรายสัปดาห์และสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์เพื่อศึกษาลักษณะ วิธีการสร้าง และส่วนประกอบของสำนวนใหม่ที่ปรากฏในนิคยสารนี้ รวมถึงวิเคราะห์ที่มาและความหมายของสำนวนเกิดใหม่ที่ปรากฏในนิคยสารดังกล่าว

การศึกษาเรื่องสำนวนใหม่ มีผู้ศึกษาไว้หลายด้าน เช่น การศึกษาสำนวนใหม่ในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยและนิคยสารบันเทิงได้แก่ จิราภรณ์ ภทราภานุภักตร์ (2521) ศึกษาเรื่อง “ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในภาษาไทย” นวลวรรณ พลังกะพันธ์พงษ์ (2541) ศึกษาเรื่อง “วิเคราะห์ภาษาในนิคยสารบันเทิง” น้ำเพชร สายบุญเรือน (2543) ศึกษาเรื่อง “ถ้อยคำสำนวนใหม่ในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยระหว่างปี พ.ศ. 2537-2541” วชิรา ชุณหศรี (2546) ศึกษาเรื่อง “การศึกษาสำนวนที่ใช้ในวงการบันเทิงจากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยระหว่างปี พ.ศ. 2540-2544” และการศึกษาสำนวนในข่าวการเมืองในหนังสือพิมพ์รายวันได้แก่ จันจิรา จิตตะวิริยะพงษ์ (2540) ศึกษาเรื่อง “ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในข่าวการเมืองในหนังสือพิมพ์รายวัน พ.ศ. 2534-2538” จากข้อมูลดังกล่าวพบว่า มีผู้ศึกษาสำนวนใหม่ในหนังสือพิมพ์รายวัน และนิคยสารบันเทิง ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกที่จะศึกษาสำนวนใหม่ทางการเมืองที่ปรากฏในนิคยสารข่าว เพื่อเป็นการรวบรวมสำนวนใหม่ที่ใช้ในช่วงระยะเวลาหนึ่งไว้เป็นหลักฐาน และเพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจศึกษาสำนวนใหม่ในงานเขียนเชิงอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะ วิธีการสร้าง และส่วนประกอบของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย
2. เพื่อวิเคราะห์ที่มาและความหมายของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย
3. เพื่อศึกษาภาพสะท้อนสังคมและเหตุการณ์ทางการเมืองไทยจากสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารข่าว 2 รายชื่อ ได้แก่ มติชนสุดสัปดาห์ (ฉบับที่ 1478-1563) และสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ (ปีที่ 56 ฉบับที่ 12-52 และปีที่ 57 ฉบับที่ 1-45) ตั้งแต่ช่วงเดือนธันวาคม 2551 - กรกฎาคม 2553 ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาตั้งแต่ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี จนถึงช่วงที่เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองไทยเริ่มคลี่คลายลง จำนวน 172 ฉบับ
2. ศึกษาเอกสารมติชนรายสัปดาห์และสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ เฉพาะข่าว คอลัมน์และบทความทางการเมืองเท่านั้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงลักษณะ ส่วนประกอบ และวิธีการสร้างของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย
2. ทำให้ทราบที่มาและความหมายของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย
3. รวบรวมสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่ใช้ในช่วงระยะเวลาหนึ่งไว้เป็นหลักฐาน และเป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจศึกษาสำนวนใหม่ในงานเขียนเชิงอื่น ๆ ต่อไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

สำนวนใหม่ หมายถึง ถ้อยคำที่สร้างขึ้นหรือเรียบเรียงขึ้นใหม่ เพื่อใช้บรรยายเรื่องราวหรือปรากฏการณ์ใหม่ ๆ ในช่วงเวลาหนึ่งของสังคม อาจใช้ในความหมายตรง หรือความหมายแฝงก็ได้ อาจเป็นสำนวนที่ดัดแปลงให้แตกต่างไปจากถ้อยคำสำนวนเดิม แต่ยังใช้ในความหมายเดิม และถ้อยคำสำนวนเดิมไม่ได้ดัดแปลง แต่นำมาใช้ในความหมายที่ต่างไปจากเดิม

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทย หมายถึง สำนวนที่สร้างหรือเรียบเรียงขึ้นใหม่ เพื่อใช้บรรยายปรากฏการณ์หรือเหตุการณ์ทางการเมืองในช่วงเวลาหนึ่ง ซึ่งต้องอาศัยการตีความหมายจากถ้อยคำแวดล้อมในข่าว ข้อความ บทความทางการเมือง

นิตยสารข่าว หมายถึง นิตยสารนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับข่าวด้านการเมือง และ
มีกำหนดออกเป็นรายสัปดาห์ได้แก่ มติชนสุดสัปดาห์ และสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การวิจัยเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่ปรากฏในนิตยสารข่าวระหว่างปี พ.ศ. 2551-2553 ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมเอกสารต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับนิตยสาร
 - 1.1 ความหมายของนิตยสาร
 - 1.2 ประเภทของนิตยสาร
 - 1.3 ความหมายของนิตยสารข่าว
 - 1.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิตยสารข่าว
2. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวข้องกับสำนวน
 - 2.1 การศึกษาเกี่ยวกับสำนวน
 - 2.1.1 ความหมายคำว่า “สำนวน”
 - 2.1.2 โครงสร้างของสำนวน
 - 2.1.3 ประเภทของสำนวน
 - 2.1.4 ที่มาและความหมายของสำนวน
 - 2.1.5 ลักษณะการเปลี่ยนแปลงของสำนวน
 - 2.1.6 วิธีการสร้างสำนวน
 - 2.2 การศึกษาเกี่ยวกับสำนวนใหม่
 - 2.2.1 ความหมายของคำว่า “สำนวนใหม่”
 - 2.2.2 ที่มาของสำนวนใหม่

2.2.3 การศึกษาเรื่องความหมายของสำนวนใหม่

2.2.4 ลักษณะของสำนวนใหม่

2.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความหมาย

2.3.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่องความหมาย

2.3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเรื่องความหมาย

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนสังคมไทย

3.1 ความหมายของสังคม

3.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนสังคมไทยจากภาษาและวรรณกรรม

3.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนสังคมจากการใช้ภาษาและงานเขียน

3.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนสังคมทางการเมืองจากสำนวน

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับนิตยสาร

ความหมายของนิตยสาร

นักวิชาการได้กล่าวถึงความหมายของนิตยสาร อาทิ

ชวรัตน์ เชิดชัย (2520: 340) กล่าวว่า “นิตยสาร” มาจากภาษาอารบิกว่า “Magazine” หมายความว่า ร้าน คลังสินค้า หรือสรรพสินค้า เมื่อนำคำนี้มาใช้กับนิตยสาร หมายถึง สิ่งพิมพ์ซึ่งปกดีมีปกอ่อน บางทีก็มีภาพ เนื้อหาประกอบด้วยเรื่อง บทความต่าง ๆ โดยผู้เขียนหลายคน และมักจะมีโฆษณาโดยมีกำหนดออกที่แน่นอน ดังนั้นนิตยสารจึงเป็นที่รวมข่าวสารประเภทต่าง ๆ

ดร.ณิ หิรัญรักษ์ (2530: 2) ได้ประมวลความหมายของนิตยสารไว้ว่า นิตยสาร (Magazine) หมายถึง สิ่งพิมพ์ซึ่งตามปกดีมีปกอ่อนระบุกำหนดออกที่แน่นอน ประกอบด้วยเนื้อหาสาระที่ทำให้ทั้งความรู้และความบันเทิง เช่น บทความต่าง ๆ โดยผู้เขียนหลายคน บทสัมภาษณ์ เรื่องสั้น นวนิยาย บทวิจารณ์ ข่าวต่าง ๆ และโฆษณามีภาพประกอบค่อนข้างมาก

ระวีวรรณ ประกอบผล (2530: 9-10) ได้อธิบายความหมายของนิตยสารว่า นิตยสาร คือ หนังสือรายคาบซึ่งลงพิมพ์บทความ นวนิยาย คำประพันธ์ และภาพต่าง ๆ เพื่อผู้อ่านซึ่งเป็นสาธารณชนทั่วไป หรืออีกความหมายหนึ่ง หมายถึง หนังสือรายคาบซึ่งมุ่งกลุ่มผู้อ่านที่มีความสนใจเป็นพิเศษ เฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง อาจจะเป็นเรื่องของงานอดิเรก วิชาชีพ (เช่น การศึกษา การถ่ายภาพ การแพทย์) หรือมุ่งเฉพาะกลุ่มผู้อ่านวัยใดวัยหนึ่ง (เช่น เด็ก วัยรุ่น) หรือหมายถึงสิ่งพิมพ์ส่วนพิเศษที่แถมมากับหนังสือพิมพ์ฉบับวันอาทิตย์ เรียกว่า นิตยสารฉบับเล็ก หรือ Little Magazine

สุรสิทธิ์ วิทยาธัฐ (2544: 183) กล่าวถึงความหมายของนิตยสารว่า นิตยสาร (Magazine) หนังสือซึ่งออกเป็นประจำ อาจเป็นรายสัปดาห์ รายปักษ์ หรือรายเดือน เนื้อหามุ่งให้ความบันเทิง จึงมีงานเขียนประเภทบันเทิงคดีได้แก่ เรื่องสั้น นวนิยาย บทร้อยกรอง หรืออาจมีงานเขียนประเภทสารคดีที่อ่านได้เพลิน ๆ ประเภทเกร็ดความรู้ต่าง ๆ กล่าวคือ เป็นหนังสือที่ให้ทั้งความเพลิดเพลินและความรอบรู้ในเวลาเดียวกัน

สรุปได้ว่า นิตยสาร หมายถึง สิ่งพิมพ์ที่มีกำหนดการออกเป็นประจำอาจเป็นรายสัปดาห์ รายปักษ์ หรือรายเดือน มีเนื้อหาสาระที่หลากหลายทั้งสารคดีและบันเทิงคดี อาทิ บทความ บทวิจารณ์ บทสัมภาษณ์ การสรุปข่าวต่าง ๆ เรื่องสั้น นวนิยาย บทร้อยกรอง นอกจากนี้ยังมีรูปภาพประกอบและมีภาพโฆษณาอีกด้วย

ประเภทของนิตยสาร

จากการศึกษานิตยสารแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

ชวรัตน์ เชิดชัย (2520: 341-348) ได้แบ่งนิตยสารออกเป็น 2 ประเภทได้แก่ นิตยสารทั่วไป และนิตยสารพิเศษ

1. นิตยสารทั่วไป (Consumer magazine) หมายถึง นิตยสารซึ่งสนองความสนใจและมีเป้าหมาย เพื่อผู้อ่านทั่ว ๆ ไปมีจำนวนพิมพ์สูง มักวางขายตามแผงหนังสือทั่วไป เนื้อหาอาจเน้นหนักไปในทางเร้าอารมณ์และความรู้สึกของผู้อ่านเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ แบ่งได้ดังนี้

1.1 นิตยสารข่าวและวิจารณ์ข่าว (News magazine) นิตยสารประเภทนี้มักเสนอเรื่องสำคัญหรือเรื่องใหญ่เป็นพิเศษทุกฉบับ อาจซ้ำกับเรื่องที่ลงหนังสือพิมพ์ ซึ่งนิตยสารประเภทนี้จะคล้ายคลึงกับหนังสือพิมพ์ คือ การให้ข่าวสาร ข้อเท็จจริงต่าง ๆ แต่นำเสนอในรูปการให้คำอธิบาย ซึ่งให้รายละเอียดบางอย่างที่ผู้อ่านไม่อาจหาอ่านได้จากหนังสือพิมพ์ มีการอธิบายข่าว และเสนอสรุปเรื่องสำคัญ ๆ อย่างกะทัดรัดแก่ผู้อ่านเนื้อหาจะเป็นเรื่องและข่าวแทบทุกประเภท เช่น การเมือง เศรษฐกิจ การศึกษาและศิลปกรรม เป็นต้น

1.2 นิตยสารภาพ (Picture magazine) เป็นนิตยสารที่นำเสนอภาพถ่ายมากกว่าตัวหนังสือ หรือภาพประกอบอย่างอื่น เพราะภาพสามารถถ่ายทอดและนำข่าวสารได้ชัดเจนกว่าตัวหนังสือ ดังนั้นการใช้ภาพจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากกับนิตยสารประเภทนี้

1.3 นิตยสารประเภทย่อเรื่อง (Digest magazine) เป็นนิตยสารขนาดเล็กเหมาะสำหรับผู้อ่านที่มีเวลาน้อย โดยจะนำเสนอเฉพาะสาระสำคัญของเรื่องหรือเฉพาะแง่หนึ่ง จึงเสนอเรื่องอย่างย่อทุกประเภท แล้วแต่ความสนใจของผู้อ่านและดุลยพินิจของบรรณาธิการที่จะพิจารณานำเรื่องต่าง ๆ มาลง

1.4 นิตยสารประเภทเปิดเผยข้อเท็จจริง (Confession magazine) นิตยสารประเภทนี้มุ่งเสนอเนื้อหาอันเป็นเบื้องหลังของข้อเท็จจริง เบื้องหลังต่าง ๆ ที่คนทั่วไปอยากรู้ได้แก่ เรื่องเกี่ยวกับอาชญากรรม ชายหญิง ชู้สาว นุกลล สุขภาพ แฟชั่น เด็ก การแต่งงาน โดยจะเสนอเรื่องและภาพคละกันไป

1.5 นิตยสารแฟน (Fan magazine) เป็นนิตยสารที่มีเนื้อหาคล้ายคลึงกับ Confession magazine เนื้อหาส่วนใหญ่จะเน้นหนักทางให้สาระความรู้ เกร็ดต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องที่ผู้อ่านสนใจ เช่น ภาพยนตร์ ดนตรี วิทยุและโทรทัศน์ เป็นต้น

1.6 นิตยสารกีฬา (Sport magazine) นิตยสารชนิดนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับกีฬาแทบทุกประเภท การเสนอเรื่องบางฉบับก็รวมกันไป แต่บางฉบับอาจเสนอเฉพาะประเภทของกีฬาเท่านั้น เช่น นิตยสารมวย นิตยสารเทนนิส เป็นต้น

1.7 นิตยสารชายและหญิง (Men and Woman magazine) นิตยสารประเภทนี้มุ่งเสนอเนื้อหาสาระสำหรับผู้ชายหรือผู้หญิงโดยเฉพาะ ซึ่งเนื้อหาสาระอาจแตกต่างกันไป นิตยสารสำหรับผู้ชายจะมีเนื้อหาที่กว้างขวางและเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เช่น กีฬา การช้อปปิ้ง การผจญภัย ส่วนนิตยสารสำหรับผู้หญิงจะนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับแม่และเด็ก แฟชั่น การบ้านการเรือน เป็นต้น

2. นิตยสารพิเศษ (Special magazine) นิตยสารประเภทนี้มุ่งเสนอเพื่อผู้อ่านที่สนใจ และเกี่ยวข้องกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จำนวนพิมพ์จำกัด และน้อยกว่านิตยสารทั่วไป อาจแบ่งออกได้หลายประเภท ดังนี้

2.1 นิตยสารธุรกิจ (Business magazine) เป็นนิตยสารที่พิมพ์ออกมาเพื่อบริการแก่องค์กรธุรกิจ อุตสาหกรรมหรืออาชีพ ซึ่งมีระยะเวลาและรูปแบบแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับผู้จัดทำเป็นสำคัญ เช่น นิตยสารซึ่งองค์กรอาชีพจัดพิมพ์ขึ้นมา เพื่อบริการแก่สมาชิกของอาชีพนั้น มุ่งให้การสนับสนุนสมาคมนั้นมากกว่าการวิพากษ์วิจารณ์ เป็นต้น

2.2 นิตยสารสมาคม (Association magazine) นิตยสารซึ่งจัดพิมพ์ขึ้นมาโดยสมาคมแห่งใดแห่งหนึ่ง เนื้อหาส่วนใหญ่มักเกี่ยวกับเรื่องราว ข่าวสาร ผลได้ ผลเสียของสมาคมโดยตรง การจำหน่ายแจกจ่ายอยู่เพียงแต่สมาชิก และผู้เกี่ยวข้องเท่านั้น

2.3 นิตยสารเพื่อการประชาสัมพันธ์ (Public Relation magazine) เป็นนิตยสารประเภทนี้มักจัดพิมพ์โดยองค์กรหรือสถาบันที่เป็นเจ้าของ มีวัตถุประสงค์เพื่อชี้แจงนโยบาย เป้าหมาย รายงานความก้าวหน้า จำนวนพิมพ์จำกัด เพื่อแจกจ่ายพนักงาน ลูกจ้าง ลูกค้า หรือผู้สนใจอื่น ๆ

2.4 นิตยสารวาระพิเศษ (One-short magazine) นิตยสารประเภทนี้จะจัดพิมพ์เฉพาะวาระสำคัญและเหตุการณ์พิเศษที่ทำให้มีการออกนิตยสารประเภทนี้ เช่น เหตุการณ์วันที่ 14 ตุลาคม 2516 นิตยสารประเภทนี้อาจพิมพ์ออกมาก่อนหรือวันสำคัญดังกล่าวก็ได้ ดังนั้นเวลาจึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการพิมพ์นิตยสารประเภทนี้

ดร.ณิ หิรัญรักษ์ (2530: 4-5) ได้แบ่งนิตยสารออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. นิตยสารทั่วไป (General or Consumer Magazines) เป็นนิตยสารประเภทเดียวที่มีจำนวนจำหน่ายสูงที่สุด เป็นนิตยสารที่คนทั่วไปให้ความสนใจ ส่วนใหญ่จะมุ่งให้ความบันเทิง และความรู้ในด้านต่าง ๆ กัน มากกว่าเนื้อหาสาระด้านอื่น เช่น Reader's Digest, ขวัญเรือน, Vogue เป็นต้น

2. นิตยสารวงการธุรกิจ (Business Publication magazine) เป็นนิตยสารที่ดีพิมพ์ขึ้นมาเพื่อมุ่งให้ผู้ที่อยู่ในวงการธุรกิจ อุตสาหกรรมหรือผู้ที่อยู่ในอาชีพธุรกิจต่าง ๆ ได้อ่านและเข้าใจถึงสถานการณ์ทางด้านวงการธุรกิจ

3. นิตยสารสมาคม (Association Magazines) จัดทำโดยสมาคมต่าง ๆ ที่มีจุดประสงค์จะเผยแพร่ระหว่างหมู่สมาชิกด้วยกัน เป็นเรื่องราวหรือบทความที่เกี่ยวข้องกับสมาคมในด้านต่าง ๆ ความรู้ความเข้าใจและเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิก ได้แก่ นิตยสารของสมาคมต่าง ๆ

4. นิตยสารเพื่อการประชาสัมพันธ์ (Public Relations Magazines) เป็นนิตยสารที่จัดทำโดยองค์การหรือบริษัทต่าง ๆ เพื่อต้องการแจกจ่ายไปยังพนักงาน ลูกค้า ผู้แทนจำหน่าย ผู้ถือหุ้น หรือผู้ที่สนใจซึ่งอาจแบ่งย่อยได้อีก 2 ประเภท คือ นิตยสารแบบภายใน (Internal magazine) และนิตยสารแบบภายนอก (External magazine) หรือทั้ง 2 ประเภทรวมกันขึ้นอยู่กับว่าต้องการเผยแพร่ให้กับใคร

วิษณุ สุวรรณเพิ่ม (2530: 56-60) กล่าวถึงประเภทของนิตยสารว่าแบ่งได้เป็น 2 พวก คือ

1. นิตยสารเพื่อผู้อ่านทั่วไป (General magazines หรือ Consumer magazines) แบ่งเป็น 10 กลุ่มได้ดังนี้

1.1 Women's ได้แก่ นิตยสารเพื่อผู้หญิงทั่ว ๆ ไป ไม่จำกัดอายุ ระดับการศึกษา เชื้อชาติ นิตยสารพวกนี้ ได้แก่ กุลสตรี ขวัญเรือน เป็นต้น

1.2 Men's คือ นิตยสารสำหรับผู้ชายทุกคนมีเนื้อหาสาระเป็นเรื่องทั่วไป

1.3 Sophisticated เป็นนิตยสารที่ทันสมัยที่ทันยุคทันสมัย เช่น กล่าวถึงบ้านเมือง ความเป็นไปในปัจจุบันทั้งในเมืองและชนบท ข้อเขียนเชิงวิจารณ์ ถ่ายทอดสภาพความเป็นจริงต่าง ๆ ให้ผู้อ่านทราบ

1.4 Quality นิตยสารนี้พิมพ์เพื่อผู้อ่านที่รักนิตยสาร โดยจะเก็บสะสมไว้ทุกฉบับ เนื่องจากระบบพิมพ์มีคุณภาพได้มาตรฐาน

1.5 Confession นิตยสารเบื้องหลังความจริง เป็นนิตยสารที่วิเคราะห์ข่าว เบื้องหลังข่าว เป็นเรื่องเกี่ยวกับการค้นหาความจริงมาเปิดเผยแก่ผู้อ่านทุกแห่งทุกมุม

1.6 News นิตยสารข่าว เสนอข่าวในรอบสัปดาห์ ข่าวที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งมีไขข่าวรายวัน โดยปกติจะเป็นข่าวที่ประชาชนสนใจเป็นจำนวนมากนั่นเอง

1.7 Picture นิตยสารภาพ มักรายงานข่าวด้วยภาพหรือรายงานข้อเท็จจริงด้วยภาพประกอบมากกว่าคำบรรยาย

1.8 Digest นิตยสารเรื่องย่อ เป็นนิตยสารที่มักพิมพ์ขนาดกระเป๋า (pocket book) และพิมพ์เป็นจำนวนมาก จำหน่ายทั่วโลก

1.9 Interpretative or Idea เป็นนิตยสารที่เสนอเรื่องราวของความคิด การตีความหมาย เรื่องข่าวต่าง ๆ บางครั้งเสนอเรื่องที่ขัดแย้งกัน และอธิบายแยกแยะให้ผู้อ่านเห็นเรื่องที่ขัดแย้งนั้น ๆ

1.10 Self-help and health นิตยสารเพื่อสุขภาพ คุณค่าชีวิต มีบทความวิชาการแพทย์ วิทยาศาสตร์ และเน้นหนักในเรื่องของโรคภัยไข้เจ็บ สุขภาพ อนามัย สาธารณสุข การบริหารร่างกาย ความเป็นอยู่ ชีวิตที่ดี เป็นต้น

2. นิตยสารเพื่อผู้อ่านเฉพาะกลุ่ม (Specialized magazines) แบ่งเป็นกลุ่มได้ดังนี้

2.1 Juvenile นิตยสารสำหรับเด็กวัยรุ่น ลงเรื่องราวเกี่ยวกับเด็กวัยรุ่นหนุ่มสาววัยรุ่น จะมีเรื่องแฟน บันเทิง กีฬา ดนตรี เป็นหลัก

2.2 Comic นิตยสารประเภทขบขัน การ์ตูน โดยมากจะเสนอเรื่องราวสำหรับเด็กและผู้สนใจเรื่องขบขันโดยเฉพาะ

2.3 Pulp นิตยสารเรื่องราว เป็นนิตยสารที่ลงบทความที่หนักไปในเรื่องราว สารคดี เรื่องจริง คือ ลงแต่เนื้อเรื่องที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านในลักษณะที่เป็นเนื้อหาของเรื่องเท่านั้น

2.4 Literary นิตยสารประเภทวรรณคดี หรือวรรณกรรมประเภทต่าง ๆ เช่น ร้อยกรอง (โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน) ร้อยแก้วประเภทต่าง ๆ

2.5 Little นิตยสารที่ออกแบบรูปเล่มกะทัดรัด ให้ทันสมัยทันสมัย มักเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ ในเรื่องขนาดของเล่ม แต่ยังยึดขนาดจิ๋วหรือขนาดเล็กไว้ มีบทความน้อย

2.6 Scholarly นิตยสารเชิงวิชาการ นิตยสารโรงเรียน วิทยาลัย นิตยสารเกี่ยวกับการให้ความรู้ด้านต่าง ๆ

2.7 Educational นิตยสารการศึกษา จะตีพิมพ์เรื่องราวเกี่ยวกับการศึกษา โรงเรียน สังคมภายในโรงเรียน ในรั้วมหาวิทยาลัยหรือการศึกษาสำหรับนักศึกษา นักเรียน

2.8 Business นิตยสารธุรกิจ

2.9 Religious นิตยสารศาสนา

2.10 Industrial นิตยสารอุตสาหกรรม

2.11 Sports นิตยสารกีฬา

2.12 Labor นิตยสารกรรมกร หรือผู้ใช้แรงงานโดยเฉพาะ

2.13 Transportation นิตยสารการขนส่ง

2.14 Science นิตยสารวิทยาศาสตร์

จงจิต ศรีพรรณ โรเบิร์ต (2543: 56-58) ได้แบ่งนิตยสารออกเป็น 3 ประเภทได้แก่

1. Mass magazine หมายถึง นิตยสารที่มุ่งสู่มวลชนที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก มียอดจำหน่ายสูง เหมาะสำหรับผู้่านทุกระดับการศึกษา รายได้ ศาสนา หรืออื่น ๆ เรื่องราวที่น่าสนใจเป็นเรื่องทั่ว ๆ ไป
2. Class magazine บางทีใช้คำว่า Quality magazine มุ่งผู้อ่านกลุ่มเล็ก จำนวนจำหน่ายอาจไม่มากนัก แต่เนื้อหาที่น่าสนใจเป็นเรื่องราวที่คนกลุ่มเล็กให้ความสนใจ เช่น นิตยสารที่รวบรวมเกี่ยวกับความสวยงาม งานฝีมือ เป็นต้น
3. Specialized magazine เป็นนิตยสารที่มุ่งไปยังผู้อ่านที่สนใจเฉพาะเรื่อง เช่น เทนนิส โยคะ พระเครื่อง ศาสนา เครื่องยนต์ ธุรกิจ เป็นต้น

สรุปได้ว่า การแบ่งประเภทของนิตยสารได้ตามกลุ่มเป้าหมาย หรือแบ่งตามเนื้อหาในการนำเสนอ ซึ่งเนื้อหาของนิตยสารแต่ละประเภทต้องสอดคล้องกับกลุ่มผู้อ่าน อาจมีเนื้อหาที่หลากหลายหรือมีเนื้อหาเฉพาะ ทั้งนี้ในนิตยสารบางประเภทอาจไม่ได้เน้นสาระหรือความบันเทิง แต่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้บริการสินค้า การประชาสัมพันธ์ และข่าวสารขององค์กร ซึ่งในงานวิจัยนี้จะศึกษาข้อมูลที่ได้จากนิตยสารข่าว

ความหมายของนิตยสารข่าว

จากการศึกษาความหมายของนิตยสารข่าว มีนักวิชาการให้คำจำกัดความไว้ต่าง ๆ ดังนี้

ชวรัตน์ เชิดชัย (2520: 342) ได้ให้ความหมายของนิตยสารข่าวไว้ว่า เป็นนิตยสารที่มักเสนอเรื่องสำคัญหรือเรื่องใหญ่เป็นพิเศษทุกฉบับ อาจซ้ำกับเรื่องที่ลงหนังสือพิมพ์ ซึ่งนิตยสารประเภทนี้จะคล้ายคลึงกับหนังสือพิมพ์ คือ การให้ข่าวสาร ข้อเท็จจริงต่าง ๆ แต่นำเสนอในรูปแบบการให้คำอธิบาย ซึ่งให้รายละเอียดบางอย่างที่ผู้อ่านไม่อาจหาอ่านได้จากหนังสือพิมพ์ มีการอธิบายข่าว และเสนอสรุปเรื่องสำคัญ ๆ อย่างกะทัดรัดแก่ผู้อ่านเนื้อหาจะเป็นเรื่องและข่าวแทบทุกประเภท เช่น การเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา และศิลปกรรม เป็นต้น

วิชญ์ สุวรรณเพิ่ม (2530: 57) กล่าวถึงนิตยสารข่าวไว้ว่า เป็นนิตยสารที่มีการเสนอข่าวในรอบสัปดาห์ ข่าวที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งมีใช้ข่าวรายวัน โดยปกติจะเป็นข่าวที่ประชาชนสนใจเป็นจำนวนมากนั่นเอง

กันทิมา ธนะโสภณ (2530: 416) ได้ให้ความหมายของนิตยสารข่าวไว้ในเอกสารการสอนชุดวิชาการข่าวและบรรณาธิกรณไว้ว่า นิตยสารข่าว เป็นนิตยสารที่เน้นในการนำเสนอเบื้องหลังข่าววิเคราะห์ และวิจารณ์ข่าว พร้อมทั้งบทความและสารคดีอื่น ๆ เช่น นิตยสารสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ และมติชนสุดสัปดาห์ นิตยสารข่าวที่รู้จักกันทั่วโลกและมียอดจำหน่ายอยู่ทั่วโลกเห็นจะได้แก่นิตยสารไทม์ และนิวสวิก เป็นต้น

สุรสิทธิ์ วิทยาธิรัฐ (2544: 186) กล่าวว่า นิตยสารข่าวเป็นนิตยสารที่นำเสนอเนื้อหาส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับข่าวทั่ว ๆ ไป เช่น นำเสนอเบื้องหลังข่าว บทวิเคราะห์ บทสัมภาษณ์บุคคลในข่าว เป็นต้น จะมีเนื้อหาอื่นบ้าง เช่น ศิลปวัฒนธรรม วรรณกรรม ก็เป็นเพียงประกอบเข้ามาเพื่อให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้นเท่านั้น ตัวอย่างนิตยสารข่าวได้แก่ มติชนสุดสัปดาห์ เนชั่นสุดสัปดาห์ สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฐานสัปดาห์วิจารณ์ เป็นต้น ซึ่งเนื้อหาหลักเป็นข่าวด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม และกำหนดออกเป็นสัปดาห์

จากการศึกษาความหมายของนิตยสารข่าวสรุปได้ว่า นิตยสารข่าว หมายถึง นิตยสารที่นำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับข่าวทั่วไป โดยเน้นการนำเสนอเบื้องหลังข่าว บทวิเคราะห์และวิจารณ์ข่าว บทสัมภาษณ์บุคคลในข่าว เป็นต้น ซึ่งเนื้อหาส่วนใหญ่มักเป็นข่าวด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม หรืออาจมีเนื้อหาอื่น ๆ เช่น ศิลปวัฒนธรรม วรรณกรรม การศึกษา และมีการกำหนดออกเป็นรายสัปดาห์ ตัวอย่างนิตยสารข่าว ได้แก่ มติชนสุดสัปดาห์ สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ เนชั่นสุดสัปดาห์ เป็นต้น

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิตยสารข่าว

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิตยสารข่าวสรุปได้ดังนี้

ชวรัตน์ เชิดชัย (2520: 361) กล่าวถึงเนื้อหาในนิตยสารบางประเภทซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของนิตยสารข่าวว่า นิตยสารที่มีข่าวเป็นเนื้อหาสำคัญ เรียกว่า นิตยสารข่าว อย่างไรก็ตาม

ข่าวอาจจะใช้เป็นองค์ประกอบของนิตยสารได้ทุกชนิด โดยการจัดให้ข่าวเป็นแผนกหนึ่ง อยู่ตรงส่วนต้น ๆ หรือส่วนท้าย ๆ ของฉบับนิตยสาร เนื้อหาประเภทนี้รวมทั้งการวิจารณ์ข่าวต่าง ๆ ด้วย

ครุณี หิรัญรักษ์ (2530: 8) อธิบายความแตกต่างระหว่างนิตยสารข่าวกับหนังสือพิมพ์ไว้ว่า นิตยสารข่าวมีการนำเสนอเรื่องราวคล้ายหนังสือพิมพ์ ในลักษณะของโครงสร้างของการนำเสนอ โดยวิธีการเขียนข่าวจะมีลักษณะแบบอธิบายข่าว สรุปข่าว วิจารณ์ข่าว รูปแบบการเขียนจะเป็นแบบพีระมิดหัวตั้งธรรมดา (Upright pyramid) ซึ่งตรงข้ามกับหนังสือพิมพ์ที่จะมีรูปแบบเป็นพีระมิดหัวกลับ (Inverted pyramid) การนำเสนอในรูปแบบพีระมิดธรรมดานี้ จะเป็นการให้ข้อเท็จจริงที่ผู้อ่านจะรู้เรื่องช้า แต่จะมีรายละเอียดที่มากกว่าจากการอ่านหนังสือพิมพ์

สุรสิทธิ์ วิทยาธิ (2542: 36) กล่าวถึงลักษณะเด่นของนิตยสารข่าวไว้ว่า นิตยสารที่เน้นวิเคราะห์ข่าวการเมืองและนิตยสารบันเทิง มักมีขนาดใหญ่เป็นพิเศษ เช่น มติชนสุดสัปดาห์ เนชั่นสุดสัปดาห์ สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฟ้ามืองไทย ศรีสยาม สกุลไทย บางกอก และ IMAGE เป็นต้น

ปัจจุบันนิตยสารข่าวได้รับความนิยมมาก เนื่องจากราคาไม่แพงและสามารถติดตามข่าวสารที่เป็นประเด็นในสังคมได้โดยละเอียด พร้อมทั้งได้อ่านบทความ บทวิเคราะห์อีกด้วย ซึ่งนิตยสารข่าวมีหลายฉบับไม่ว่าจะเป็นมติชนสุดสัปดาห์ สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ เนชั่นสุดสัปดาห์

จุดเริ่มต้นของสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ออกจำหน่ายครั้งแรกในปี พ.ศ. 2497 จัดได้ว่าเป็นนิตยสารการเมืองฉบับเก่าที่สุดและแพร่หลายมาก สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ เสนอบทวิเคราะห์ข่าวทั้งในและนอกประเทศ ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม มีบทวิจารณ์วรรณกรรมบันเทิงและสารคดีต่าง ๆ บทสัมภาษณ์ เรื่องสั้น และคอลัมน์หมอดู

นอกจากสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ นิตยสารข่าวที่ได้รับความนิยมอีกหนึ่งฉบับ คือ มติชนสุดสัปดาห์ ออกจำหน่ายครั้งแรกในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2523 เป็นนิตยสารวิเคราะห์วิจารณ์ข่าวในรอบสัปดาห์ทั้งข่าวการเมือง สังคม เศรษฐกิจ วรรณกรรม เรื่องสั้น สารคดี บันเทิง กีฬาและการเมืองระหว่างประเทศ (ระวีวรรณ ประกอบผล, 2530: 192-193) ในแต่ละสัปดาห์มีการวิเคราะห์ข่าวที่น่าสนใจ โดยที่ผู้เขียนนั้นเป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องราวนั้น ๆ เป็นอย่างดี รวมทั้งมีการเสนอบทความต่าง ๆ จำนวนมากมีนักเขียนที่หลากหลายที่เขียนลงในนิตยสารมติชนสุดสัปดาห์ และในรอบปีที่ผ่านมา นิตยสารมติชนสุดสัปดาห์ยังมียอดขายและได้รับความนิยมเป็นอันดับหนึ่ง

ของนิคยสารในแนวเดียวกันอย่างเหนียวแน่น และมีแนวโน้มการเติบโตในเรื่องยอดขายการจำหน่ายอย่างต่อเนื่อง (สำนักพิมพ์มติชน, 2547)

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสำนวน

การศึกษาเกี่ยวกับ “สำนวน”

ความหมายของสำนวน

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสำนวน มีผู้ให้คำจำกัดความไว้มากมาย ดังนี้

สง่า กาญจนาคพันธุ์ (2541: 1) ได้อธิบายความหมายของสำนวนไว้ว่า สำนวนเป็นคำพูดของมนุษย์ทุกชาติทุกภาษา แยกได้เป็นสองประเภทคือคำพูดที่ตรงไปตรงมาฟังแล้วเข้าใจได้ทันที อีกประเภทคือพูดเป็นชั้นเชิงไม่สื่อความหมายตรงไปตรงมา แต่มีความหมายในคำพูดนั้น ๆ คนฟังอาจเข้าใจความหมายทันทีถ้าคำพูดนั้นใช้กันอย่างแพร่หลาย แต่ถ้ายังไม่นิยมใช้คนฟังก็ไม่อาจเข้าใจ ต้องคิดจึงเข้าใจหรือบางทีคิดแล้วเข้าใจเป็นอย่างอื่นก็ได้ หรือไม่เข้าใจเลยก็ได้ คำพูดเป็นชั้นเชิงนี้เราเรียกกันว่า “สำนวน”

ไขลิริ ปราโมช ณ อยุธยา (2540: 4) ได้ให้ความหมายของสำนวนไว้ว่า ถ้อยคำที่มีได้มีความหมายตรงไปตรงมาตามตัวอักษรหรือแปลตามรากศัพท์ แต่เป็นถ้อยคำที่มีความหมายเป็นอย่างอื่น คือ เป็นชั้นเชิงชวนให้คิด ซึ่งอาจจะเป็นในเชิงเปรียบเทียบหรืออุปมาอุปไมย

ราชบัณฑิตยสถาน (2546: 1187) ได้จำกัดความคำว่าสำนวนไว้ว่า ถ้อยคำหรือข้อความที่กล่าวสืบต่อกันมาช้านานแล้ว มีความหมายไม่ตรงตามตัวหรือมีความหมายอื่นแฝงอยู่; ถ้อยคำที่แสดงออกมาเป็นข้อความพิเศษ เฉพาะภาษาหนึ่ง ๆ; ชั้นเชิงหรือท่วงทำนองในการแต่งหนังสือหรือพูด; ลักษณะนามใช้เรียกข้อความหรือบทประพันธ์รายหนึ่ง ๆ

ประเทือง คล้ายสุบรรณ (2535: 1) กล่าวถึงความหมายของสำนวนไว้ว่า ถ้อยคำในภาษาไทยที่ใช้พูดจาสื่อสารกัน โดยมีความหมายเป็นนัยเกิดความกว้างหรือลึกซึ้งมิใช่แปลความหมายของคำตรงตัว เป็นความหมายในเชิงอุปมาเปรียบเทียบ

ดังนั้น ส่วนวน หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้สื่อสารกัน มีความหมายไม่ตรงตามตัวอักษร อาจกล่าวในเชิงอุปมาหรือเปรียบเทียบ แต่กินความหมายลึกซึ้ง เป็นถ้อยคำที่มีชั้นเชิงชวนให้คิดหรือตีความ จึงจะเข้าใจได้

ส่วนประกอบของส่วนวน

โครงการตำราและหนังสือคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (2543: 48) ได้กล่าวถึงโครงสร้างของส่วนวนไว้ในหนังสือภาษากับการสื่อสารว่า ถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนวนอาจเป็นเพียงคำเพียงคำเดียวหรือประกอบด้วยถ้อยคำที่เรียงกันตั้งแต่ 2 คำขึ้นไป ส่วนวนที่ประกอบด้วยคำตั้งแต่ 2 คำขึ้นไปนั้น บางส่วนวนเป็นกลุ่มคำ บางส่วนวนเป็นประโยค ซึ่งมีทั้งประโยคความเดียวและประโยคความซ้อน

ดังตัวอย่าง

1. ส่วนวนที่เป็นคำคำเดียว เช่น กรอบ เทสน์ เป็นต้น
2. ส่วนวนที่ประกอบด้วยคำตั้งแต่ 2 คำขึ้น แบ่งออกเป็น

2.1 กลุ่มคำ เช่น ถูปรับ ปักหลัก เป็นต้น

2.2 ประโยค แบ่งออกเป็น

2.2.1 ประโยคความเดียว เช่น แพะรับบาป ก้างขวางคอ เป็นต้น

2.2.2 ประโยคความซ้อน เช่น ปลุกเรื่อนผิดคิคนเรื่อนทลาย ความว้าวยังไม่ทันหาย ความควายก็เข้าแทรก ไม่เห็นน้ำตดกระบอกไม่เห็นกระรอกง่หน้าไม้ เป็นต้น

จิราภรณ์ ภัทธาภาณุภัทร (2521: 6-28) ศึกษาเรื่อง “ถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนวนในภาษาไทย” ได้แบ่งส่วนประกอบของถ้อยคำที่ใช้เป็นส่วนวนไว้เป็น 3 ประเภท คือ ประเภทที่มีลักษณะส่วนประกอบเป็นคำ ประเภทที่มีลักษณะส่วนประกอบเป็นวลี และประเภทที่มีส่วนประกอบเป็นประโยค

1. ประเภทที่มีลักษณะส่วนประกอบเป็นคำได้แก่ คำคำเดียวซึ่งนำมาใช้เป็นสำนวน แบ่งได้เป็น 2 ชนิด

1.1 ชนิดที่มีลักษณะเป็นคำเดียว อาจประกอบด้วยพยางค์เดียวหรือหลายพยางค์ก็ได้ คำเหล่านี้จัดอยู่ในหมวดคำต่าง ๆ ได้ 4 ชนิด

1.1.1 คำเดียวที่มาจากคำนาม หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งในภาษาปกติสามารถปรากฏในกรอบประโยคทดสอบคำนามได้ เช่น แก้อี้ ดาว หมู เมื่อนำมาใช้เป็นสำนวนจะมีความหมายต่างไป

ตัวอย่าง

แก้อี้ เมื่อใช้เป็นสำนวน หมายถึง ตำแหน่งหน้าที่
เขาได้แก้อี้นายกสมาคมแล้ว

ดาว เมื่อใช้เป็นสำนวน หมายถึง ผู้ที่เด่นและเป็นที่รู้จัก
เธอเป็นดาวของมหาวิทยาลัย

หมู เมื่อใช้เป็นสำนวน หมายถึง ง่าย
ข้อสอบวันนี้หมูมาก

1.1.2 คำเดียวที่มาจากลักษณนาม หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งในภาษาปกติ ปรากฏในกรอบประโยคทดสอบคำลักษณนามได้ จากข้อมูลพบสำนวนเดียว คือ กัง

ตัวอย่าง

กัง เมื่อใช้เป็นสำนวน หมายถึง ค่อม (เหล็ก)

พวกคนงานผู้ขายพटकเย็นก็ตั้งวงกังเหล้ากันทุกวัน

1.1.3 คำเดี่ยวที่มาจากกริยา มีอยู่ 2 ชนิด คือ คำกริยากรรม และคำกริยา
สกรรม หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งในภาษาปกติสามารถปรากฏในกรอบประโยคทดสอบ
คำกริยากรรมและคำกริยาสกรรมได้

คำเดี่ยวที่มาจากกริยากรรม

ตัวอย่าง

กรอบ เมื่อใช้เป็นสำนวน หมายถึง จนมาก
เดือนนี้ฉันกรอบเลยต้องจำนนหนีไป 1 เดือนแล้ว

บิน เมื่อใช้เป็นสำนวน หมายถึง ไปโดยเครื่องบิน
รัฐมนตรีบินด่านพบโจรเวหาแต่การเจรจาไม่ตกลงกัน

คำเดี่ยวที่มาจากกริยากรรม

ตัวอย่าง

ดื่ม เมื่อใช้เป็นสำนวน หมายถึง หลอกหลวง
กายกรรมคณะนี้ดื่มคนดูชัด ๆ เลย

รีด เมื่อใช้เป็นสำนวน หมายถึง ขอบเงินซึ่งเป็นการบังคับทางอ้อม
ตำรวจเลว ๆ วันหนึ่ง ๆ ก็ไม่ทำอะไร คอยรีดเงินชาวบ้านเท่านั้น

1.1.4 คำเดี่ยวที่มาจากคำบอกจำนวนนับ ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนซึ่งในภาษาปกติ
สามารถปรากฏในกรอบประโยคทดสอบคำบอกจำนวนนับได้ จากข้อมูลพบ 2 คำ คือ หมื่น และ
ร้อยแปด

ตัวอย่าง

หมื่น เมื่อใช้เป็นจำนวน หมายถึง ทะลึ่ง
เด็กคนนี้นี้หมื่นจั่ง มาคอยล้อเลียนผู้ใหญ่อยู่ได้

ร้อยแปด เมื่อใช้เป็นจำนวน หมายถึง มากมาย
วันหนึ่ง ๆ ก็พบปัญหาร้อยแปด จนฉันทบจะเป็นบ้าอยู่แล้ว

1.2 ชนิดที่มีลักษณะเป็นคำประสม แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1.2.1 คำประสมที่ทำหน้าที่เหมือนคำนาม ได้แก่ คำประสมที่ประกอบด้วย
คำนาม และคำกริยา ซึ่งเมื่อใช้เป็นจำนวนแล้วจะทำหน้าที่เป็นคำนาม เช่น แม่ (คำนาม) + พิมพ์
(คำกริยา) = แม่พิมพ์

1.2.2 คำประสมที่ทำหน้าที่เหมือนคำกริยา คำคุณศัพท์หรือคำกริยาวิเศษณ์
ได้แก่ คำประสมที่ประกอบด้วยคำนามและคำกริยา ซึ่งเมื่อเป็นคำประสมที่ใช้เป็นจำนวนแล้ว
จะทำหน้าที่เหมือนคำกริยา คำคุณศัพท์หรือคำกริยาวิเศษณ์ เช่น ถ้ำ (คำนาม) + มอง (คำกริยา) =
ถ้ำมอง

2. ประเภทที่มีส่วนประกอบเป็นวลีได้แก่ คำและส่วนขยายของคำ ซึ่งเป็นลักษณะของวลี
ที่นำมาใช้เป็นจำนวน แบ่งออกได้ตามส่วนประกอบที่แตกต่างกันเป็น 2 ประเภทได้แก่

2.1 ประเภทที่ประกอบด้วยคำและส่วนขยายของคำ เช่น กระโถน ท้องพระโรง
ประกอบด้วยคำนาม 2 คำเรียงกัน มือ ขว ประกอบด้วยหน่วยหลักที่เป็นคำนามและคำคุณศัพท์
ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายคำนาม

2.2 ประเภทที่ประกอบด้วยคำและส่วนขยายซึ่งเป็นส่วนเสริมสร้อย เช่น ข้าง ๆ คู ๆ
เป็นการเสริมสร้อยประเภทซ้ำทั้งคำ กระแทกกระแทน เป็นการเสริมสร้อยประเภทซ้ำเพียงบางส่วน

3. ประเภทที่มีส่วนประกอบเป็นประโยค แบ่งได้ 3 ประเภทได้แก่

3.1 ประกอบด้วยหน่วยกรรมและหน่วยกรรมตรง (ส ต) เช่น คิด/ถูกคิด คิด/บัญญัติ

3.2 ประกอบด้วยหน่วยประธานและหน่วยกรรม (ป อ) เช่น น้ำลาย/ไหล
ถ่านไฟ/เก่า

3.3 ประกอบด้วยหน่วยประธาน หน่วยกรรม และหน่วยกรรมตรง (ป ส ท) เช่น
ก้าง/ขวาง/คอ หนู/ตก/ถึงข้าวสาร

น้ำเพชร สายบุญเรือน (2543: 150-151) ศึกษาเรื่อง “ถ้อยคำสำนวนใหม่ในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยระหว่างปี พ.ศ. 2537-2541” ได้กล่าวถึงโครงสร้างของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนแบ่งได้ตามลักษณะโครงสร้างสำคัญได้ 3 กลุ่มได้แก่ สำนวนที่เป็นคำ สำนวนที่เป็นวลี สำนวนที่เป็นประโยค

1. สำนวนที่เป็นคำ มี 2 ประเภท คือ

1.1 สำนวนที่ประกอบด้วยคำเดียวได้แก่

1.1.1 คำนาม เช่น ครีม มั่ง

1.1.2 คำลักษณนาม เช่น กระตอก เม็ด

1.1.3 คำกริยา เช่น เกลี่ย ดูด (กริยากรรม) ปรี เสียบ (กริยากรรม)

1.1.4 คำวิเศษณ์ เช่น จี๊บบ ท้ายส์

1.2 สำนวนที่ประกอบด้วยคำประกอบได้แก่

1.2.1 คำประสม ซึ่งมีโครงสร้างต่าง ๆ 13 แบบ เช่น

- นาม + นาม เงื่อนงำ บ้านคูก
- กริยา + นาม ขบเหลี่ยม เผาเครื่อง
- วิเศษณ์ + นาม ทิพย์แสง เอกพะพะ

1.2.2 คำซ้อน

- คำซ้อน 2 พยางค์ เช่น โฉมฉาย ย่อมเยา
- คำซ้อน 4 พยางค์ เช่น ขี้หมูขี้แมว ทำมาหาข่าว

1.2.3 คำซ้ำ เช่น สเน็ก ๆ ฟิช ๆ อภิ อภิ อภิมหา มรว.คลัง

2. ส่วนที่เป็นวลี แบ่งเป็น 3 ประเภทได้แก่

2.1 ส่วนที่ประกอบด้วยนามวลี

2.1.1 นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลัก เช่น ภาษาถิ่น
เศรษฐกิจพอเพียง

2.1.2 นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยคุณศัพท์ เช่น
รถรางวิ่ง เศรษฐกิจพอเพียง

2.1.3 นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและอนุภาคคุณศัพท์ เช่น
ถิ่นมหานอน เงินกระสือคู่

2.1.4 นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยขยายเสริม เช่น
การกสิกรรมบนทางหลวง ไคโนเสาร์ในกะลา

2.1.5 นามวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและหน่วยจำนวน เช่น
มนุษย์ครึ่งบกครึ่งน้ำ รัฐบาลร้อยพ่อพันแม่

2.2 ส่วนประกอบด้วยกริยาวลี

2.2.1 กริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและหน่วยขยาย เช่น
ฝนกลางแดด ล้มบนฟูก

2.2.2 กริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและหน่วยจำนวน เช่น
แรงสี่เบี้ยหกเบี้ย

2.2.3 กริยาวลีที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยแก่นและอนุภาควิเศษณ์ เช่น
จาริกแสวงคาม วังข้ามห้วย

2.3 ส่วนประกอบด้วยวิเศษณ์วลี มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยหลักและ
หน่วยขยาย เช่น เรียบร้อยโรงเรียนปลาติบ เรียบร้อยโรงเรียนไทย

3. ส่วนที่เป็นภาคแสดงหรือประโยค แบ่งได้ 3 ประเภทได้แก่

3.1 ประโยคแบบที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยกรรมและหน่วยกรรมตรง เช่น
ข่มจีนป่า ล้างกองภูเขา

3.2 ประโยคแบบที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยประธานและหน่วยกรรม เช่น
ฟองสบู่แตก หมาหลง

3.3 ประโยคแบบที่มีโครงสร้างประกอบด้วยหน่วยประธาน หน่วยกรรม และ
หน่วยกรรมตรง เช่น กำปั่นทุบดินเหนียว ช้างสะอึกตึกแตน

สรุปส่วนประกอบหลักของส่วนนี้มีทั้งสิ้น 3 ลักษณะ คือ โครงสร้างส่วนที่เป็นคำ
ส่วนที่เป็นวลี และส่วนที่เป็นประโยค

ประเภทและลักษณะของสำนวน

จากการศึกษาลักษณะของสำนวนแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้

จากการศึกษาลักษณะของสำนวน ราชบัณฑิตยสถาน (2529: 25-48) และคณะกรรมการวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2550: 63-67) ได้จำแนกประเภทของสำนวนไทยโดยใช้ลักษณะของสำนวนเป็นแนวทางในการพิจารณา แบ่งได้ 3 ประเภทได้แก่

1. ประเภทพูดล้อจอง เช่น ชักน้ำเข้าลิกชักศึกเข้าบ้าน ดิปลาน้ำไซ เลือกที่รักมักที่ชัง ปากปราศรัยน้ำใจเชือดคอ ว่าแต่เขาอิเหนาเป็นเอง เป็นต้น
2. ประเภทพูดเปรียบเทียบ เช่น กินเหมือนหมอยู่เหมือนหมา คอเป็นเอ็น ดินเท่าฝ่าหอย พุดอย่างมะนาวไม่มีน้ำ ราบเป็นน้ำกลอง เป็นต้น
3. ประเภทซ้ำคำ เช่น เข้าค่ายเข้าเขม จับพลัดจับผลู เปิดหูเปิดตา ยื่นหมูยื่นแมว ร่มโพธิ์ร่มไทร สาตเสียดเสียด เป็นต้น

วรรณ บัวเกิด (2529: 266) ได้แบ่งสำนวนเป็น 2 ประเภท คือ

1. สำนวนที่มีความหมายไม่ซับซ้อน สำนวนประเภทนี้มีความหมายที่เข้าใจได้ทันที โดยสังเกตจากคำบางคำในสำนวนนั้น ๆ เช่น เกี่ยวคองหนองยุ่ง หมายถึง เป็นญาติกันทางเขยหรือสะใภ้ สังเกตความหมายจากคำว่า เกี่ยวคอง เกี่ยวคดเข้ากระดูกคำ หมายถึง เกี่ยวคดที่สุด สังเกตความหมายจากคำว่า เกี่ยวค
2. สำนวนที่มีความหมายเปรียบเทียบ สำนวนประเภทนี้มีความหมายเปรียบเทียบอยู่ในถ้อยคำ โดยนำความจริงหรือสิ่งอื่น ๆ มาอ้างเปรียบเทียบให้เกิดจินตภาพ เพื่อให้เข้าใจความหมายของสำนวนได้แจ่มแจ้งยิ่งขึ้น สำนวนที่มีความหมายเปรียบเทียบนี้แบ่งตามวิธีการเปรียบเทียบได้ดังนี้

2.1 อุปมาอุปไมย คือ การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งว่าเหมือนกับอีกสิ่งหนึ่ง โดยของ 2 สิ่งนั้น ไม่จำเป็นต้องเหมือนกันหรือเท่ากันทุกประการ การเปรียบเทียบจะใช้คำว่า เหมือน คล้าย ดูจ ดูราว ประหนึ่ง เพียง ดัง เจก กล โดยถ้อยคำที่ตามหลังคำเหล่านี้จะอธิบายหรือขยายคำที่อยู่ข้างหน้า เช่น ผุสดีวิ่งเร็วกว่ารถลพบุรี

2.2 อุปลักษณ์ คือ การกล่าวเปรียบเทียบโดยกล่าวถึงสิ่งหนึ่งแทนอีกสิ่งหนึ่ง โดยสิ่งที่กล่าวถึงจะอธิบายลักษณะของสิ่งที่ถูกกล่าวแทนได้ชัดเจน เช่น นันทนาเข้าไปอยู่ในเตาอบ

2.3 บุคลาธิษฐาน คือ การเปรียบเทียบโดยสมมติสิ่งต่าง ๆ ให้มีอาการเหมือนมนุษย์ เพื่อให้เกิดจินตภาพได้ชัดเจน เช่น หมูไม้พากันวิ่งระบ่ำกลางสายฝน

2.4 อธิพจน์ คือ การเปรียบเทียบโดยการพูดเกินความจริง เพื่อบอกความรู้สึก เช่น เธอร้องไห้จนน้ำตาเป็นสายเลือด

2.5 การเปรียบเทียบจากนามธรรมเป็นรูปธรรม คือ การเปรียบเทียบสิ่งที่ป็นนามธรรมกับรูปธรรม เพื่ออธิบายความหมายบางอย่างซึ่งเข้าใจได้ยาก นามธรรมเหล่านั้นได้แก่ กิจบางอย่าง อารมณ์ ความรู้สึก เช่น นันทนาใส่แว่นเธอไม่ได้แล้วนะ

2.6 การเลียนเสียงธรรมชาติ คือ การเปรียบเทียบให้เกิดจินตภาพโดยเลียนเสียงตามธรรมชาติ เช่น เสียงยุงทองมันร้องก๊อ กะ โง้ง โส้ง

วาสนา เกตุภาค (2530: 19-20) จำแนกประเภทของสำนวนตามที่มาของสำนวนเป็น 2 ประเภทได้แก่

1. สำนวนเก่า สำนวนเหล่านี้บางท่านเรียกว่าคำเชิงอ้างอิง โดยถือเป็นคำรวมที่ใช้เรียกคำประเภท สุภาษิต คำพังเพย คำคม ตลอดจนวลีสำเร็จรูปต่าง ๆ ที่ใช้แพร่หลายแล้ว เช่น เรือร่วมเมื่อจอด ตาบอดเมื่อแก่ เป็นต้น

2. สำนวนใหม่ เป็นสำนวนที่ผู้พูดหรือผู้เขียนแต่ละคนเรียบเรียงขึ้นมาใหม่ ซึ่งบางสำนวนก็ใช้ผิดหลักไวยากรณ์ บางท่านเรียกสำนวนประเภทนี้ว่า ภาษาแหวกแนว และเป็นที่น่าสังเกตว่า สำนวนภาษาเหล่านี้มักจะมีพลังดึงดูดความสนใจจากผู้อ่านที่เป็นที่รู้จักแพร่หลายภายในเวลา

อันรวดเร็ว สำนวนที่พบเห็นกันทั่วไปก็ได้แก่สำนวนที่เขียนติดรถประเภทต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นรถสิบล้อ รถสองแถว รถโดยสารประจำทางต่าง ๆ เช่น ทำผิดก็ไถ ไม่ให้ก็จับ, จักรมเหล็กไม่เสียเกียรติ แม้จะเบียดกันหน่อย, เงินมาผ้าหลุด เงินหยุดผ้าปิด, รักสร้อย, กลิ่นสะอาด

จากการศึกษาเอกสารดังกล่าวสรุปได้ว่า มีผู้แบ่งประเภทและลักษณะของสำนวนต่างกัน ได้แก่ ราชบัณฑิตยสถาน (2529: 25-48) และคณะกรรมการวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2550: 63-67) แบ่งสำนวนเป็น 3 ประเภท คือ ประเภทพูดคล้องจอง ประเภทพูดเปรียบเทียบและประเภทคำซ้ำ โดยใช้ลักษณะของสำนวนเป็นแนวทางในการพิจารณา วรรณ บัวเกิด (2529: 266) แบ่งสำนวนเป็น 2 ประเภท คือ สำนวนที่มีความหมายไม่ซับซ้อนและสำนวนที่มีความหมายเปรียบเทียบ โดยใช้ความหมายของสำนวนเป็นแนวทางในการพิจารณา และ วรรณ เกตุภาค (2530: 19-20) แบ่งสำนวนตามที่มาของสำนวนเป็น 2 ประเภท คือ สำนวนเก่าและสำนวนใหม่

ที่มาและความหมายของสำนวน

จากการศึกษาเรื่องที่มาและความหมายของสำนวน พบว่า สำนวนมีที่มาและความหมายแตกต่างกันดังที่นักวิชาการได้จำแนกไว้ ดังนี้

ดวงใจ ไทยอุบล (2550: 225) ได้กล่าวถึงแหล่งที่มาของสำนวนไว้สรุปได้ว่า สาเหตุของการเกิดสำนวนต่าง ๆ เกิดจากประสบการณ์ของคนรุ่นเก่า ส่วนใหญ่เกิดจากสิ่งแวดล้อมใกล้ ๆ ตัว สิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันหรือสิ่งที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาพูดเปรียบเทียบให้เห็นถึงความจริง หรือให้เห็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เช่น ก้างไปขวางคอ เวลาก้างติดคอจะกลืนอาหารไม่สะดวก รู้สึกรำคาญ ก็จะนำมาเปรียบกับการที่มีคนคอยขัดขวางไม่ให้ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้โดยสะดวก สำนวนที่เอามาใช้คือ ก้างขวางคอ หรือคนที่มีอารมณ์โกรธรุนแรงและแสดงออกทันทีทันใดเหมือนไฟที่ลุกขึ้นมา โดยเปรียบคนประเภทนี้ว่า โกรธเป็นฟืนเป็นไฟ

เจือ สตะเวทิน (2518: 59) กล่าวว่า สำนวนเกิดขึ้นจากคนธรรมดา เช่น ชาวนา ชาวไร่ และชาวบ้าน เพราะคนเหล่านี้เมื่อสังเกตเห็นเหตุการณ์ใดก็แปลงถ้อยคำออกมาให้ตรงกับเรื่องนั้น แล้วก็พูดตามกันมาจนถึงปัจจุบัน และจำแนกที่มาของสำนวนไว้ดังนี้

1. สำนวนที่เกิดจากชานา เช่น วัวใครเข้าคอกคนนั้น จับได้คานั่งคาเขา
2. สำนวนที่เกิดจากชาวเรือ เช่น น้ำลตตอผุด จุดได้ตำตอ
3. สำนวนที่เกิดจากชาวไร่ เช่น หว่านอะไรก็ได้สิ่งนั้น
4. สำนวนที่เกิดจากชาวบ้าน เช่น หุงข้าวประชิดหมา ปิ้งปลาประชิดแมว
5. สำนวนที่เกิดจากชาวตลาด เช่น ชื้อง่ายขายคล่อง
6. สำนวนที่เกิดจากชาวสวน เช่น มะพร้าวต้นดก ยากกต้นมี
7. สำนวนที่เกิดจากชาวป่า เช่น ต่อหน้ามะพลับ ลับหลังตะโก
8. สำนวนที่เกิดจากนักการพนัน เช่น คั่วจ๊ะ เง่งปี่ แลโพย แบได้

ไซลิริ ปราโมช ณ อยุธยา (2540: 137-197) ได้กล่าวถึงความหมายของสำนวนซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการดำรงชีวิตของคนในสังคม หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมประเพณี ซึ่งประกอบด้วย ความเชื่อทางศาสนา ไสยศาสตร์ การปกครองคน และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับข้ออุปนิสัยใจคอความประพฤติ ส่วนตัวของคนในสังคม ซึ่งมักเป็นเรื่องเฉพาะบุคคล แบ่งสำนวนได้เป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. สำนวนที่เกี่ยวกับความเป็นไปในสังคม หมายถึง สำนวนที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับเรื่องต่าง ๆ ของสังคม อาจเกี่ยวกับหน้าที่การงาน การติดต่อสื่อสาร การคมนาคม การติดสินบน การกลั่นแกล้งทรยศคดโกง การดำรงชีวิตของคนในสังคมทั่ว ๆ ไป แบ่งออกเป็น 3 ประเภทได้แก่

- 1.1 สำนวนเกี่ยวกับหน้าที่การงาน หมายถึง สำนวนที่มีความหมายเกี่ยวกับการทำงานทั่ว ๆ ไป เช่น เดินเหิน-วิ่งเต้น เป็นต้น

- 1.2 สำนวนเกี่ยวกับการกลั่นแกล้ง ทรยศคดโกง และติดสินบน เช่น เตะดิน-ปิดแข็ง ปิดขา, ปิดขาเก้าอี้ เป็นต้น

1.3 ส่วนเกี่ยวกับการดำรงชีวิตทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับการทำมาหากิน การปฏิบัติตัวต่อคนอื่นหรือข้อคิดต่าง ๆ ในการดำรงชีวิต เช่น ขุดดินกินหญ้า-หาเข้ากินคำ เป็นต้น

2. ส่วนที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมและประเพณี หมายถึง ส่วนที่มีความหมายเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ เช่น ความเชื่อทางศาสนา ไสยศาสตร์ และประเพณีในการปกครองคน แบ่งออกเป็น 2 ประเภทได้แก่

2.1 ส่วนเกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนาและไสยศาสตร์ เช่น ดุมวงกงเกวียน-กงเกวียน ก่าเกวียน เป็นต้น

2.2 ส่วนเกี่ยวกับประเพณีในการปกครองคน เช่น ลูกท่านหลานเธอ-เด็กเส้น เด็กฝาก เป็นต้น

2.3 ส่วนที่เกี่ยวกับอุปนิสัยและความประพฤติ หมายถึง ส่วนที่มีความหมายเกี่ยวกับนิสัยใจคอ ความประพฤติของคนทั่วไป ซึ่งเป็นเรื่องเฉพาะบุคคล แบ่งออกเป็น 2 ประเภทได้แก่

2.4 ส่วนเกี่ยวกับอุปนิสัย เช่น ระอม ระอา, ระอิดระอา-อิดหนาระอาใจ เป็นต้น

2.5 ส่วนเกี่ยวกับความประพฤติ เช่น ต่อหน้ามะพลับ ลับหลังตะโก-หน้าไหว้ หลังหลอก เป็นต้น

หนังสือภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร (2542: 145-149) ของโครงการบริหารวิชาบูรณาการ หมวดศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้กล่าวถึงบ่อเกิดของสำนวนไทยว่า สำนวนไทยมีที่มาหลายประการ ดังต่อไปนี้

1. บ่อเกิดของสำนวนไทยที่เกิดจากธรรมชาติ

สำนวนที่เกิดจากทะเล เช่น “คลื่นกระทบฝั่ง” สะท้อนความไม่เคยหลับของทะเล มีคลื่นวิ่งเข้าหาฝั่งตลอดเวลา สำนวนนี้จึงหมายถึงเรื่องราวที่ครึกโครมขึ้นมาแล้วกลับเงียบหายไป เช่นเดียวกับคลื่นที่กระทบฝั่ง

สำนวนที่เกิดจากพืช เช่น “กาฝาก” เป็นต้นไม้ที่เกาะเบียนอาศัยอาหารจากต้นไม้ใหญ่เลี้ยงตัว สำนวนนี้หมายถึงแฝงกินอยู่กับผู้อื่นโดยไม่ได้ทำประโยชน์อะไรให้

สำนวนที่เกิดจากสัตว์ เช่น “ก่อกวด” มาจากการวางไข่ของปลา ปลาจะพ่นน้ำเป็นฟอง เรียกว่า กวด เพื่อให้ไข่ปลาได้อาศัยจนเป็นลูกปลา สำนวนนี้หมายถึงเริ่มจับกลุ่มเพื่อทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง

2. บ่อเกิดของสำนวนไทยที่เกิดจากวัฒนธรรมทางวัตถุ เช่น

สำนวนเกี่ยวกับอาหาร เช่น “ซุบมือเปิบ” สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมการกินข้าวด้วยมือของคนไทย ก่อนจะกินอาหารจะเอามือซุบลงน้ำ เพื่อล้างมือให้สะอาดและไม่ให้ข้าวติดมือ สำนวนนี้เปรียบเทียบกับคนที่ไม่ช่วยทำครัว พอถึงเวลาก็มารับประทาน จึงกลายมาเป็นสำนวนที่มีความหมายว่าคนที่ฉวยประโยชน์จากคนอื่นโดยไม่ได้ลงทุนลงแรง

สำนวนเกี่ยวกับเครื่องนุ่งห่ม เช่น “ขายผ้าเอาหน้ารอด” หมายถึง ขอมเสียดสละแม้แต่ของจำเป็น เพื่อรักษาชื่อเสียงของตนไว้

สำนวนเกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ เช่น “จุดได้ตำตอ” หมายความว่า พุดหรือทำสิ่งใดกับเจ้าของเรื่องโดยผู้นั้นไม่รู้ตัว

สำนวนเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย เช่น “ปลุกเรื่อนคร่อมตอ” หมายถึง การกระทำล่วงล้ำก้าวล่วงหรือทับสิทธิของผู้อื่น จะโดยรู้เท่าถึงการหรือไม่ก็ตาม

สำนวนเกี่ยวกับยารักษาโรค เช่น “ยาหม้อใหญ่” หมายถึง นำเบือ นำเอื่อมระอา “ยาขม” เกิดจากการดื่มยาหม้อจากสมุนไพรต่าง ๆ ซึ่งมีรสขมไม่น่ากิน

สำนวนเกี่ยวกับพาหนะทั้งทางน้ำและทางบก เช่น “ชักใบให้เรือเสีย” หมายถึง พุดหรือทำอะไรขวาง ๆ ให้การสนทนาหรือการงานเขวออกนอกเรื่องไป และ “กงเกวียนกำเกวียน” กง คือ ล้อเกวียน กำ คือ ชีของล้อเกวียน ใช้เป็นคำอุปมา หมายความว่า เวนสนองเวรกรรมสนองกรรม เช่น ทำแก่เขาอย่างไรเขาก็ทำแก่ตนอย่างนั้น

2. บ่อเกิดของสำนวนไทยที่เกิดจากวัฒนธรรมทางสังคม เช่น

สำนวนไทยที่เกี่ยวกับการทำมาหากิน เช่น “เอามะพร้าวห้าวไปขายสวน” หมายถึง การแสดงความรู้หรืออวดรู้กับผู้รู้เรื่องดีกว่า

สำนวนนี้เกิดจากประเพณี เช่น “ฝังรกร้าง” เกิดจากพิธีทำขวัญทารกที่เกิดได้สามวัน เอรากับมะพร้าวแทงหน่อไปฝังดิน กลายเป็นสำนวน หมายถึง ตั้งถิ่นฐานประจำ

สำนวนที่เกิดจากการละเล่น เช่น สำนวนจากการเล่นหมากรุก คือ “ไม่ดูตาม้าตาเรือ” หมายถึง ไม่พิจารณาให้รอบคอบ

สำนวนที่เกิดจากการศึกษา เช่น “ความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด” หมายถึง มีความรู้มาก แต่ไม่รู้จักใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์

สำนวนที่เกิดจากการเมืองการปกครอง เช่น “นอนหลับทับสิทธิ์” สำนวนนี้จะปรากฏบ่อย ตอนเลือกตั้ง หมายถึง ไม่ใช้สิทธิ์ที่ตนมีอยู่เมื่อถึงคราวจะใช้

3. บ่อเกิดของสำนวนไทยที่เกิดจากวัฒนธรรมทางจิตใจ เช่น “ขนทรายเข้าวัด” เกิดจาก พิธีการทำบุญก่อเจดีย์ทรายที่วัด หมายถึง การหาประโยชน์ให้ส่วนรวม

4. บ่อเกิดของสำนวนไทยที่เกิดจากวัฒนธรรมทางสุนทรียภาพ เช่น “ประสมโรง” เกิดจากการตั้งคณะละคร โดยเอาตัวละครจากที่ต่าง ๆ มารวมกันได้เป็นโรง ต่อมากลายเป็นสำนวน หมายถึง พลอยเข้าร่วมเป็นพวกด้วย

5. บ่อเกิดของสำนวนไทยที่เกิดจากวัฒนธรรมทางภาษา เช่น “ซักแม่น้ำทั้งห้า” หมายถึง พูดยาวนานลืมนกขยอบนุญคุณเพื่อขอสิ่งที่ประสงค์ เช่นเดียวกับที่ซุชกกกล่าวขอสองกุมารต่อ พระเวสสันดร

เพ็ญแข วิจารณ์สุนทร (2523: 12-15) แบ่งประเภทสำนวนที่เกิดขึ้นตามมูลเหตุต่าง ๆ ได้แก่

1. หมวดที่เกิดจากธรรมชาติ เช่น ตื่นแต่ไก่โห่ ไก่แก่แม่ปลาช่อน กินปูนร้อนท้อง เป็นต้น

2. หมวดที่เกิดจากการกระทำ เช่น โกลปิ่นเที่ยง ปลุกเรื่อนคร่อมตอ จี๋ช้างจับตักเตน เป็นต้น
3. หมวดที่เกิดจากเครื่องแวดล้อม เช่น ก้นหม้อไม้ทันดำ ไกล่เกลือกินต่าง เกี้ยวเฟลมงป่า ฆ่าควายเสียดาพรัก เป็นต้น
4. หมวดที่เกิดจากอุบัติเหตุ เช่น ตกกระไดพลอยโจน วัวหายล้อมคอก น้ำเซี่ยวอย่าขวางเรือ ดับไฟหั่วลม เป็นต้น
5. หมวดที่เกิดจากแบบแผนประเพณีความเชื่อ เช่น ฝังรักฝังราก คนตายขายคนเป็น ผีเข้าดำพลอย เข้าตามตรอกออกตามประตู เป็นต้น
6. หมวดที่เกิดจากลัทธิศาสนา เช่น ขนทรายเข้าวัด ทำบุญบูชาโทษ ตักบาตรถนอมพระ เป็นต้น
7. หมวดที่เกิดจากความประพฤติ เช่น กินข้าวร้อนนอนตื่นสาย ยกตนข่มท่าน ตักน้ำใส่กะโหลกชะโงกดูเงา นกน้อยทำรังแต่พอตัว เป็นต้น
8. หมวดที่เกิดจากการเล่น เช่น ผู้จนยิบตาเข้าตาจน ดูตาม้าตาเรือ เป็นต้น
9. หมวดที่เกิดจากนิทาน เช่น กบเลื้อยกนาย กระต่ายตื่นตูม ชักแม่น้ำทั้งห้า เป็นต้น
10. หมวดที่มาจากพงสาวดารหรือประวัติศาสตร์ เช่น ทำมิชอบเข้าลอบตนเอง คนรักใหญ่ เทารอยดินเลื้อ คนซังเปือกกว้างเท่าเสื่อรำแพน เป็นต้น
11. หมวดเบ็ดเตล็ด เช่น ปล้ำผีลูกปลุกผีนั่ง มะพร้าวหัวยัดปาก บ้านเมืองมีชื่อมีแป เป็นต้น

จันจิรา จิตตะวิริยะพงษ์ (2540: 142-147) ศึกษาเรื่อง “ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในข่าวการเมืองในหนังสือพิมพ์รายวัน พ.ศ. 2534-2538” ได้สรุปผลการวิจัยที่มาของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในข่าวการเมือง ดังนี้

1. ที่มาของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในข่าวการเมือง พบว่า มีที่มาจากที่ต่าง ๆ 6 ประเภท ดังนี้

1.1 ความเชื่อ แบ่งได้เป็น

1.1.1 ความเชื่อดั้งเดิม

1.1.1.1 ความเชื่อทางศาสนา

- ก. ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม เช่น กรรมเก่า ทันตาเห็น
กรรมใดใครก่อ
- ข. ความเชื่อเรื่องผลบุญ เช่น เจ้าบุญทุ่ม บอกรบุญ บุญหล่นทับ
- ค. ความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์ เช่น ชี้งามขึ้นสวรรค์ เห็นนรก
เป็นสวรรค์
- ง. ความเชื่อในเรื่องภูตผีและวิญญาณ เช่น ปล่อยผี ร่างทรง
เดินเป็นเจ้าเข้า
- จ. ความเชื่อเกี่ยวกับความฝัน เช่น ฝันร้าย ราหูกำลังเข้ามาแทรก
ชีชะตา
- ฉ. ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องขวัญ เช่น เสียขวัญ ขวัญกระเจิง
เขย่าขวัญ

1.1.1.2 ความเชื่อในสิ่งหรืออำนาจลึกลับทางธรรมชาติ เช่น คีนชีพ
เจ้าพ่อ ปล่อยผี

1.1.2 พิธีกรรมและประเพณีเฉพาะถิ่น เช่น ชิงเปรต จำศีล คีนสุกคิบ

1.2 การประกอบอาชีพ แบ่งได้ดังนี้

1.2.1 อาชีพธุรกิจและค้าขาย เช่น เชื้อกบิล บลัฟแหลกแจกแถม ของแถม

1.2.2 อาชีพเกษตรกรรมและกสิกรรม เช่น ไม่มีอะไรในกอไผ่ ล้อมคอก
ขุดบ่อล่อปลา

1.3 วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เช่น โปร่งใส ภาพลวงตา ออนไลน์ พรอท ผ่าตัด

1.4 กีฬา แบ่งที่มาตามประเภทของกีฬาต่าง ๆ ได้ดังนี้

1.4.1 กีฬามวย เช่น ชกได้เข็มขัด มวยมิเซิง อยู่หมัด

1.4.2 กีฬาฟุตบอล เช่น ออฟไซด์ ล้ำเส้น ยิงประตู

1.4.3 กีฬาสุนัขเฮอร์ เช่น ชิงดำ จ่อคิว ฝนหัวคิว

1.4.4 การเล่นหมากรุก เช่น ขยับหมาก เดินหมาก หมากกล

1.4.5 การแข่งม้า เช่น เข้าวิน ผู้คุมบังเหียน ม้านอกสายตา

1.4.6 การเล่นไพ่ เช่น ล้างไพ่ ทิ้งไพ่ตาย ไพ่ใบสุดท้าย

1.4.7 การแข่งรถ เช่น แข่งโค้ง โค้งสุดท้าย แหกโค้ง

1.4.8 การแข่งขันกีฬาหรือการเล่นเกมที่ทั่วไป เช่น มีอวางอันดับหนึ่ง ลอยลำ
ปาหิการเมือง

1.5 การบันเทิง สามารถแบ่งออกได้เป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1.5.1 การบันเทิงทางโทรทัศน์ เช่น ปิดม่าน ตัวประกอบ ดิบทแตก

- 1.5.2 ภาพยนตร์ เช่น ...ข้าไครอย่าตะ จูราสสิกปาร์ค ข้ามาคนเดียว
 - 1.5.3 เพลง เช่น เก็บเสื้อผ้าซักใส่กระเป๋ สัมหล่น คู่กัด
 - 1.5.4 การแสดงพื้นบ้าน เช่น พ่อยก ย้ายวิก หุ่นเชิด
 - 1.6 วรรณกรรมต่าง ๆ เช่น กวนอูสิ้นฤทธิ์ มาร ขงเบ้งจิ๋ว เด็กเลี้ยงแกะ
 - 1.7 ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - 1.7.1 สภาพดินฟ้าอากาศ เช่น คลื่นได้นำ พายทวนกระแสน้ำ ย้ายฟ้าผ่า
 - 1.7.2 สัตว์ เช่น กิ้งก่า ช้างล้ม จิ้งจกเปลี่ยนสี
 - 1.7.3 พืช เช่น ศ.ศ. ฝักถั่ว ผลขึ้นเป็นดอกเห็ด ไม้ประดับ
 - 1.8 สิ่งของและเครื่องใช้ เช่น หมวก มุ้งใหญ่ ทรายาง ถุงเงิน
 - 1.9 ภาษาต่างประเทศ สามารถแบ่งออกได้ดังนี้
 - 1.9.1 ภาษาอังกฤษ เช่น เวอร์รี่ พีเออร์ คีย์แมน ล็อบบี้ โนพรอบเบลม
 - 1.9.2 ภาษาจีน เช่น ชูฮก ล่องจุ่น ไต้ ฮั่ว
 - 1.9.3 ภาษาญี่ปุ่น เช่น คิซุอาโนเนะ นินจาทางการเมือง
 - 1.10 เบ็ดเตล็ด เช่น เคียง วิด หงอ หน้าแตก
2. ความหมายของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในข่าวการเมือง แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ
 - 2.1 รูปแบบของสำนวนในข่าวการเมือง

2.1.1 สำนวนแบบอุปลักษณ์ เป็นสำนวนที่เปรียบเทียบเป็นนัยให้เข้าใจเอง ไม่กล่าวเปรียบเทียบโดยตรง สามารถแบ่งได้ดังนี้

ก. สำนวนที่มีคำแสดงการเปรียบเทียบ “เป็น” “คือ” เช่น เป็นนักบุญ เป็นระเบิดเวลา

ข. สำนวนที่ไม่มีคำแสดงการเปรียบเทียบ “เป็น” “คือ” เช่น ลูกแกะ ตอ ตั้วแปร

2.2 สำนวนแบบสัทกิริยา เป็นการนำกริยาทำทางของสัตว์และสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ มาใช้ เปรียบกับการแสดงกริยา ทำทางต่าง ๆ ของคน เช่น เลีย ตีปีก ฟัด

2.2.1 สำนวนแบบอดิพจน์ ใช้คำกล่าวเกินจริง เช่น มือที่สาม หน้าบานแจ่ม เย็บปาก

2.2.2 สำนวนแบบสัทพจน์ เป็นสำนวนที่เลียนเสียงต่าง ๆ เช่น บ้ายบาย ว๊าก กรีด แบะ ๆ

2.2.3 สำนวนแบบคำตรงข้าม เช่น เหล้าเก่าในขวดใหม่ ขาวเป็นดำ ออกหัว ออกท้าย

2.3 การสื่อความหมายของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวน แบ่งได้ดังนี้

2.3.1 สำนวนที่สื่อความหมายถึงนักรการเมือง

2.3.1.1 สำนวนที่เกี่ยวกับคุณสมบัติพิเศษ เช่น นินจา ปลาไหลใส่เสก็ด

2.3.1.2 สำนวนที่เกี่ยวกับลักษณะรูปร่างหน้าตา เช่น เตี้ยสุพรรณ เตี้ยเลี้ยวหาร ชมพู

ชาละวัน

2.3.1.3 ส่วนงานที่เกี่ยวกับสถานที่เกิด เช่น นักเลงเมืองแปดริ้ว เพื่อนพ้อง

มือกฎหมาย

2.3.1.4 ส่วนงานที่แสดงถึงความสามารถ เช่น ขงเบ้ง ดาวรุ่งพุ่งแรง

เจ้าพ่อบ๊ิก

2.3.1.5 ส่วนงานที่เกี่ยวกับสถานภาพ เช่น คนในเครื่องแบบ เด็กฝาก

รัฐบาลเอโรบิก

2.3.1.6 ส่วนงานที่เกี่ยวกับผลงาน เช่น เต็มพุดเวิร์ก ขวนเขื่องซ่า

กะปากมุ้ง

2.3.1.7 ส่วนงานที่แสดงลักษณะนิสัยเกี่ยวกับการพูด เช่น กร้าว กล่อม

มองต่างมุม

2.3.1.8 ส่วนงานที่แสดงอารมณ์ความรู้สึก เช่น กระสัน จี๋จิ้นสมอง ยี้

2.3.2 ถ้อยคำที่หมายถึงเหตุการณ์ทางการเมือง

แบ่งออกเป็น

2.3.2.1 ส่วนงานที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองและพรรคการเมือง

โทณณิการเมือง

ก. ส่วนงานที่เกี่ยวกับนักการเมือง เช่น รวยผิดปกติ

ข. ส่วนงานที่เกี่ยวกับพรรคการเมือง เช่น ถอนยวง พรรคฟองสบู่

ชื่อเวลา

2.3.2.2 ส่วนงานที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาล เช่น รัฐบาลเป็ดง่อย รัฐบาลาวาชน

2.3.2.3 ส่วนวนที่เกี่ยวกับกระบวนการเลือกตั้งแบ่งออกเป็น

ก. ส่วนวนที่สื่อถึงบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง เช่น ตัวเก็ง
นอนมา ผี มือปืนรับจ้าง

ข. ส่วนวนที่สื่อถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง
เช่น วันสุนัขเห่า เวียนเทียน ธนารูปไทย

2.3.2.4 ส่วนวนที่แสดงสภาพเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง เช่น พฤษภาทมิฬ วงจรอุบาทว์ เคอร์ฟิว อำนาจมืด

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับที่มาและความหมายของสำนวน สรุปได้ว่า
ที่มาและความหมายของสำนวนเกิดจากประสบการณ์ของคนรุ่นเก่า สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมประเพณี
ความเชื่อ การทำงาน การดำเนินชีวิตหรือสิ่งที่ปฏิบัติเป็นกิจวัตรประจำวัน ข้าวของเครื่องใช้
ตลอดจนกีฬา เกมการละเล่นต่าง ๆ ก็เป็นที่มาและความหมายของสำนวนได้ทั้งสิ้น อาจกล่าวได้ว่า
ที่มาและความหมายของสำนวนเกิดจากการหยิบยกลักษณะต่าง ๆ รอบตัว ขึ้นมาเปรียบเทียบ เปรียบเปรย
หรือเพื่อสั่งสอน เตือนใจหรืออธิบายเหตุการณ์นั้น ๆ ได้ โดยที่มาและความหมายของสำนวน
อาจสื่อความหมายทั่ว ๆ ไป หรือสื่อความหมายเฉพาะเจาะจง เช่น สำนวนในข่าวการเมือง เป็นต้น

ลักษณะการเปลี่ยนแปลงของสำนวน

ในหนังสือ “ภาษากับการสื่อสาร” (2548: 65) ของคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของสำนวนไว้ว่า มีสำนวนหนึ่งที่เปลี่ยนแปลงไปตามการเปลี่ยนแปลง
ของสังคม บางสำนวนเปลี่ยนถ้อยคำ บางสำนวนเปลี่ยนความหมาย บางสำนวนเปลี่ยนการใช้หรือ
การเปรียบเทียบ บางสำนวนเลิกใช้ไป และเกิดสำนวนใหม่ ๆ ขึ้น สำนวนที่เกิดใหม่สะท้อนให้เห็น
สังคม วิถีชีวิต ความคิดและค่านิยมของคนในสมัยปัจจุบัน สำนวนใหม่อาจเกิดจากผู้ใช้ภาษาใน
วงการต่าง ๆ เช่น วงการสื่อมวลชน การเมือง โฆษณา และวงการบันเทิง รวมทั้งการแปลมาจาก
สำนวนต่างประเทศ

ไขศิริ ปราโมช ณ อยุธยา (2540: 236-243) กล่าวถึงผลการวิจัยเรื่อง “การเปลี่ยนแปลง
ถ้อยคำและความหมายของสำนวน” ไว้โดยสรุปดังนี้

1. ส่วนที่มีการเปลี่ยนแปลงถ้อยคำ แบ่งออกเป็น 4 ประเภทได้แก่

- 1.1 ส่วนที่มีเสียงของคำใกล้เคียงกัน เช่น ล่มหัวจมท้าย – รวมหัวจมท้าย
ขนมพอสมน้ำยา – ขนมนพสมน้ำยา ถนนราคา – สนนราคา เป็นต้น
- 1.2 ส่วนที่มีความหมายของคำเหมือนหรือใกล้เคียงกัน เช่น มือไม่พายเอาดิน
ราน้ำ – มือไม่พายเอาเท้าราน้ำ ต่อปากหลากคำ – ต่อปากต่อคำ เป็นต้น
- 1.3 ส่วนที่มีการเปรียบเทียบทำนองเดียวกัน เช่น เข้าเลือด – เข้าเนื้อ
ฝนสั่งฟ้าปลาสั่งหนอง – ฝนสั่งฟ้าปลาสั่งฝน โคนกกล้วยอย่าไว้หน่อ – ตัดไม้อย่าไว้หน่อ เป็นต้น
- 1.4 ส่วนที่มีการเพิ่มคำ ตัดคำ และลำดับคำใหม่ เช่น พระมาลัยมาโปรด –
พระมาโปรด ชักหน้า – ชักสีหน้า ตัดต้นไฟ – ตัดไฟต้นลม เป็นต้น

2. ส่วนที่มีการเปลี่ยนแปลงความหมาย แบ่งเป็น 4 ประเภท

- 2.1 ความหมายเปลี่ยนเป็นความหมายอื่น เช่น เป่าปี่ – สูบฝิ่น ความหมายปัจจุบัน
หมายถึง ร้องไห้ เทครัว – ยกครอบครัวไป ความหมายปัจจุบันหมายถึง ได้หญิงเป็นภรรยาทั้ง
แม่ลูกหรือพี่น้อง
- 2.2 ความหมายตรงข้ามกับความหมายเดิม เช่น แนะแหน – พุดเสนอให้ชอบใจ
ความหมายปัจจุบันหมายถึง พุดก่อนขอคด เข้าพุง – แม่นยำจนไม่ต้องอาศัยตำราสอบทาน
ความหมายปัจจุบันหมายถึง ลืมความรู้ที่ได้เล่าเรียนมาหมด
- 2.3 ความหมายแคบลง เช่น ดีท้ายครัว – เข้าติดต่อทางผู้หญิงที่เป็นใหญ่ในบ้าน
ความหมายปัจจุบันหมายถึง เข้าติดต่อทางภรรยา (มักใช้ในทางชั่วสาว)
- 2.4 ความหมายขยายกว้างขึ้น เช่น มือเป็นผักถั่ว – การใช้มือแสดงความอ่อนน้อม
ความหมายปัจจุบันหมายถึง การยกมือช่วยรัฐบาลในสภาค่วย

3. ส่วนต่างสมัยที่มีความหมายเหมือนกัน แบ่งออกเป็น 3 ประเภทได้แก่

3.1 ส่วนเกี่ยวกับความเป็นไปในสังคม เช่น เดินเหิน – วิ่งเดิน แปรพักตร์ – เอาใจออกห่าง

3.2 ส่วนเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี เช่น ลูกท่านหลานเธอ – เด็กเส้น เด็กฝาก

3.3 ส่วนเกี่ยวกับอุปนิสัยและความประพฤติส่วนตัว เช่น คาเฟื่องคาสลิ่ง – คาเล็กตาน้อย

4. ส่วนน่เก่าที่เลิกใช้แล้ว แบ่งเป็น 2 ประเภทได้แก่

4.1 ส่วนที่มีเสียงสัมผัส เช่น มากจี้ควาย หลายจี้ช้าง – มากมายเสียเปล่าใช้ประโยชน์ไม่ได้

4.2 ส่วนที่ไม่มีเสียงสัมผัส เช่น เป็ดฝาเรือน – พุดบอกเล่าเรื่องราวในบ้านให้คนอื่นรู้

วิธีการสร้างสำนวน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสำนวนพบว่าวิธีการสร้างสำนวนดังต่อไปนี้

นวลวรรณ พลังกะพันธ์พงศ์ (2541: 150-151) ศึกษาเรื่อง “วิเคราะห์ภาษาในนิยายสารบันเทิง” ได้อธิบายการสร้างสำนวนใหม่ขึ้นใช้ในคอลัมน์ดาราและกิจกรรมบันเทิงด้วยวิธีการต่าง ๆ ไว้ดังนี้

การสร้างสำนวน มีที่มาหรือวิธีการสร้างสำนวนใหม่ขึ้นใช้ 3 วิธี ดังนี้

1. การสร้างสำนวนใหม่ เป็นการสร้างสำนวนขึ้นมาใหม่ในลักษณะต่าง ๆ มีที่มาจากหลาย ทั้งการสร้างเพื่อเลียนแบบความหมายจากสำนวนเดิมที่เคยมี สร้างโดยนำสำนวนที่ฟังปรากฏ สร้างจากวัฒนธรรมต่างประเทศ และสร้างจากเหตุการณ์ต่าง ๆ

2. การสร้างสำนวนโดยเปลี่ยนแปลงสำนวนเดิม เป็นการเปลี่ยนแปลงสำนวนเดิม 4 วิธี คือ

2.1 การสร้างสำนวนโดยการเปลี่ยนคำ การสร้างสำนวนวิธีนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงคำบางคำในสำนวนเดิม โดยยังเหลือความหมายเดิมหรือใกล้เคียงความหมายเดิม คำที่เปลี่ยนไปอาจทำให้มีความหมายเพิ่มหรือไม่มีความหมายเลย ซึ่งการเปลี่ยนคำอาจจะเปลี่ยนในส่วนท้ายหรือส่วนกลางของสำนวน

2.2 การสร้างสำนวนโดยการเพิ่มคำ การสร้างสำนวนวิธีนี้จะมีสำนวนเดิมอยู่ครบถ้วนหรือเปลี่ยนไปบ้างบางคำ แล้วเพิ่มคำใหม่เข้าไปท้ายสำนวนหรือกลางสำนวนเดิม โดยสำนวนที่สร้างขึ้นนี้ ยังคงความหมายเดิม หรือเพิ่มความหมายขึ้นเล็กน้อย

2.3 การสร้างสำนวนโดยการตัดคำ การสร้างสำนวนวิธีนี้ มีเพียงสำนวนเดียวโดยการตัดคำบางคำจากสำนวนเดิม ซึ่งสำนวนที่ถูกตัดคำบางคำไป ยังมีความหมายคงเดิมหรือคล้ายความเดิม

2.4 การสร้างสำนวนโดยการเปลี่ยนคำ เพิ่มคำ และตัดคำ การสร้างสำนวนวิธีนี้มีทั้งการเปลี่ยนคำจากสำนวนเดิม การเพิ่มคำบางคำ และการตัดออกบางคำ แต่ยังคงมีคำในสำนวนเดิมคงอยู่ด้วยบางส่วน ความหมายของสำนวนที่สร้างขึ้นด้วยวิธีนี้ มีทั้งที่ยังคงเดิมหรือเปลี่ยนแปลงไปเล็กน้อย และความหมายที่เปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง

3. การสร้างสำนวนจากหนังสือและบทภาพยนตร์จีนกำลังภายใน เป็นการสร้างสำนวนที่มาจากหนังสือและบทภาพยนตร์จีนเท่านั้น

วชิรา ชุณหศวี (2546: 88-109) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาสำนวนที่ใช้ในวงการบันเทิงจากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยระหว่างปี พ.ศ. 2540-2544” พบว่า สำนวนในวงการบันเทิงที่ใช้ศัพท์เฉพาะของวงการบันเทิงมีวิธีการสร้างสำนวน 4 วิธีได้แก่

1. วิธีนำคำหรือข้อความมาจากผลงานบันเทิง หมายถึง การสร้างสำนวนจากการนำถ้อยคำหรือข้อความจากผลงานบันเทิงด้านต่าง ๆ มาใช้เป็นสำนวนในวงการบันเทิง โดยจะนำมาจากชื่อผลงาน คำที่ใช้โฆษณา หรือถ้อยคำต่าง ๆ ที่ปรากฏในผลงานบันเทิงอันเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป ลักษณะการใช้ส่วนใหญ่จะนำมาอธิบาย บรรยาย วิจารณ์ คำเหน็ดเหนื่อย หรือหยอกล้อบุคคลและ

ผลงานในวงการบันเทิง เพื่อให้ภาษาที่นำเสนอสะดุดตาตื่นเต้นเร้าใจ เป็นการดึงดูดความสนใจให้ผู้อ่านอยากติดตามเรื่องราว จากการศึกษาพบ 6 วิธี

1.1 วิธีการสร้างสำนวนโดยวิธีนำถ้อยคำหรือข้อความมาจากผลงานด้านภาพยนตร์

1.2 วิธีการสร้างสำนวนโดยวิธีนำถ้อยคำหรือข้อความมาจากผลงานด้านละครโทรทัศน์

1.3 วิธีการสร้างสำนวนโดยวิธีนำถ้อยคำหรือข้อความมาจากหนังสือ บทภาพยนตร์จีนหรือละครจีนกำลังภายใน

1.4 วิธีการสร้างสำนวนโดยวิธีนำถ้อยคำหรือข้อความมาจากผลงานด้านเพลง

1.5 วิธีการสร้างสำนวนโดยวิธีนำถ้อยคำหรือข้อความมาจากผลงานด้านวรรณกรรม

1.6 วิธีการสร้างสำนวนโดยวิธีนำถ้อยคำหรือข้อความมาจากผลงานด้านการโฆษณาสินค้า

2. วิธีเปลี่ยนแปลงสำนวนเดิม พบวิธีการสร้างสำนวน 3 ลักษณะ คือ

2.1 วิธีการสร้างสำนวนโดยวิธีเปลี่ยนแปลงถ้อยคำจากสำนวนเดิม หมายถึง การสร้างสำนวนโดยการนำศัพท์เฉพาะของวงการบันเทิงมาประกอบกับสำนวนเดิมแล้วทำให้สำนวนเดิมมีถ้อยคำต่างไปจากเดิม แต่ความหมายไม่เปลี่ยนแปลง แบ่งได้เป็น 2 วิธีได้แก่

2.1.1 วิธีการสร้างสำนวนโดยการเพิ่มคำ

2.1.2 วิธีการสร้างสำนวนโดยการตัดคำ

2.2 วิธีการสร้างสำนวนโดยวิธีเปลี่ยนแปลงความหมายจากสำนวนเดิม หมายถึง การสร้างสำนวนโดยการนำสำนวนเดิมมาเปลี่ยนแปลงความหมายให้แตกต่างจากเดิม แต่ยังคงรูปเดิมไว้ในการศึกษาความหมายใหม่นั้นจะอาศัยแนวเทียบจากความหมายของสำนวนเดิม โดยส่วนใหญ่แล้วจะนำมาใช้ในความหมายกว้างออก

2.3 วิธีการสร้างสำนวนโดยวิธีเปลี่ยนแปลงความหมายจากสำนวนเดิม หมายถึง การสร้างสำนวนขึ้นโดยการเปลี่ยนแปลงถ้อยคำให้แตกต่างไปจากเดิมและการเปลี่ยนแปลงถ้อยคำดังกล่าวทำให้ความหมายเปลี่ยนแปลงไปจากสำนวนด้วย แบ่งเป็น 2 วิธีได้แก่

2.3.1 วิธีการสร้างสำนวนโดยการนำศัพท์เฉพาะของวงการบันเทิงมาประกอบกับสำนวนเดิม

2.3.2 วิธีการสร้างสำนวนโดยการเปลี่ยนแปลงถ้อยคำ

3. วิธีสร้างสำนวนขึ้นใหม่ หมายถึง การสร้างสำนวนโดยการนำศัพท์เฉพาะของวงการบันเทิงมาประกอบกับคำลักษณะต่าง ๆ เช่น คำภาษาพูด คำสแลง คำภาษาต่างประเทศ เป็นต้น แบ่งได้ 3 ลักษณะได้แก่

3.1 วิธีประกอบคำให้เป็นคำประสม

3.2 วิธีประกอบคำให้เป็นวลี

3.3 วิธีประกอบคำให้เป็นประโยค

4. วิธีเปลี่ยนแปลงความหมายของถ้อยคำเดิม หมายถึง สำนวนที่นำถ้อยคำเฉพาะของวงการบันเทิงมาเปลี่ยนแปลงความหมายให้แตกต่างไปจากเดิมแบบความหมายกว้างออก โดยนำมาใช้ในความหมายเปรียบเทียบ เพื่ออธิบายกริยาอาการต่าง ๆ ตลอดจนอธิบายเนื้อหาให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าวิธีการสร้างสำนวนหลายวิธีได้แก่ การสร้างสำนวนใหม่ การเปลี่ยนแปลงสำนวนเดิม การสร้างสำนวนจากคำหรือข้อความจากผลงานบันเทิง และการเปลี่ยนแปลงความหมายของถ้อยคำสำนวนเดิม

การศึกษาเกี่ยวกับ “สำนวนใหม่”

สำนวนใหม่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรมประเพณี และความเชื่อ ทำให้เลิกใช้สำนวนบางสำนวนและเกิดสำนวนใหม่ขึ้น แสดงให้เห็นว่าการใช้ถ้อยคำที่มีความหมายลึกซึ้งเป็นชั้นเชิงชวนให้คิดเป็นวัฒนธรรมทางภาษาที่ตกทอดมาทุกยุคสมัย (วรรณ บัวเกิด, 2529: 282) ทั้งนี้สำนวนใหม่สะท้อนให้เห็นสังคม วิถีชีวิต ความคิดและค่านิยมของคนในสมัยปัจจุบัน สำนวนเกิดใหม่อาจเกิดจากผู้ใ้ภาษาในวงการต่าง ๆ เช่น วงการสื่อมวลชน การเมือง โฆษณา และวงการบันเทิง รวมทั้งการแปลมาจากสำนวนต่างประเทศ (คณะอักษรศาสตร์ ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2548: 65)

ความหมายของคำว่า “สำนวนใหม่”

วาสนา เกตุภาค (2530: 19-20) ให้ความหมายของสำนวนใหม่ไว้ว่า เป็นสำนวนที่ผู้พูดหรือผู้เขียนแต่ละคนคิดเรียบเรียงขึ้นมาใหม่ ซึ่งบางสำนวนก็ใช้ผิดหลักไวยากรณ์ อาจเรียกสำนวนประเภทนี้ว่า ภาษาแหวกแนว ซึ่งสำนวนภาษาเหล่านี้มักดึงดูดความสนใจจากผู้อ่านได้เป็นอย่างดีและเป็นที่รู้จักแพร่หลายภายในเวลาอันรวดเร็ว เช่น สำนวนที่เขียนติดรถประเภทต่าง ๆ เช่น ทำผิดก็ไถ ไม่ให้ก็จับ, ขึ้นรถเมล์ไม่เสียเกียรติ แม้จะเบียดก็ทนหน่อย, เงินมาผ้าหลุด เงินหยุดผ้าปิด

ศิตานันท์ นาคี (2548: 77-86) ศึกษาเรื่อง “การใช้ภาษาและกลวิธีการเขียนคอลัมน์ซุบซิบทางการเมืองในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ปีพุทธศักราช 2542-2546” ได้ให้ความหมายของสำนวนใหม่ว่า สำนวนใหม่ หมายถึง สำนวนที่สร้างขึ้นใหม่ เกิดจากการนำคำหรือหรือกลุ่มคำที่ใช้ในความหมายหนึ่งมาใช้เป็นอีกความหมายหนึ่ง เช่น หมูวิ่งชนบึงตอ หมายถึง ผู้ที่รู้ตัวว่าเสียเปรียบอีกฝ่ายหนึ่ง แต่ก็ยังยินดีที่จะเข้าไปหาฝ่ายที่ได้เปรียบกว่าตน

ที่มาของสำนวนใหม่

หนังสือ “ภาษากับการสื่อสาร” (2548: 67) ของคณะอักษรศาสตร์ ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้กล่าวถึงที่มาของการเกิดสำนวนใหม่ไว้สรุปได้ดังนี้

1. เกิดจากวงการสื่อมวลชน เช่น ไปไม่ถึงดวงดาว หมายความว่า ไม่สำเร็จ ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่คิดไว้

ตัวอย่าง “โครงการของรัฐมนตรีคนนั้นมีทีท่าว่าจะไปไม่ถึงดวงดาว”

2. เกิดจากวงการเมือง เช่น โปรงใส หมายความว่า ชัดเจน ไม่มีลับลมคมใน

ตัวอย่าง “การเลือกตั้งกรรมการโครงการฯ ครั้งนี้ดำเนินไปอย่างโปรงใส”

3. เกิดจากวงการโฆษณา เช่น มีระดับ หมายความว่า คุณภาพดี มีมาตรฐานสูง

ตัวอย่าง “เขาใช้ของมีระดับทั้งนั้น”

4. เกิดจากวงการบันเทิง เช่น แจ้งเกิด หมายความว่า เริ่มมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก หรือเป็นที่ยอมรับในวงการนั้น ๆ

ตัวอย่าง “นักแสดงคนนี้เล่นละครมาหลายเรื่อง เพิ่งจะมาแจ้งเกิดเมื่อเล่นเรื่องนี้”

5. ส่วนที่แปลมาจากภาษาต่างประเทศ เช่น แกะดำ แปลมาจาก black sheep หมายความว่า คนชั่วในกลุ่มคนดี

ตัวอย่าง “เขาเป็นแกะดำที่พี่น้องทุกคนไม่อยากจะพูดถึง เพราะเขามักจะนำความเสื่อมเสียมาสู่วงศ์ตระกูล”

6. ส่วนที่เกิดขึ้นใหม่ที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์รายวันได้แก่

6.1 ส่วนสร้างใหม่ เช่น ไทยเหลือทอง หมายความว่า พระที่ประพฤติตนไม่เหมาะสม

ตัวอย่าง “ไทยเหลือทองสมัยนี้เขาทำพุทธพาณิชย์กันมาก ๆ แม้แต่ชาวศรัทธาก็ยังรับโฆษณาให้เขาหลายหน้าเสียด้วย”

6.2 ส่วนวนดัดแปลง เช่น นักกินเมือง หมายความว่า นักการเมืองที่มุ่งแต่หาผลประโยชน์เข้าข้างตัวเอง ดัดแปลงมาจากคำว่า นักการเมือง

ตัวอย่าง “คนไทยที่มีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งทั่วไปทุกคน สมควรจะได้เกิดความเข้าใจ ณ บัดนี้ว่า การลงคะแนนสนับสนุน “นักกินเมือง” เข้าไปบริหารประเทศนั้น ส่งผลเสียหายต่อประเทศอย่างร้ายแรงเพียงใด”

6.2 ส่วนวนที่เปลี่ยนบริบทการใช้ เช่น อุ่ม หมายถึง ลักพาตัวไป (เพื่อนำไปฆ่า) เปลี่ยนความหมายจากเดิมที่หมายถึง โอบกอดขึ้น ยกขึ้นไว้กับตัว หรือให้ความอุปถัมภ์ช่วยเหลือ

ตัวอย่าง “โสภณแฉ “ประทิน” สั่งการเองอุ่มแม่ลูก”

6.3 ส่วนวนที่มาจากภาษาต่างประเทศ เช่น บางกอกแจม หมายถึง รถติดอย่างมาก มาจากคำภาษาอังกฤษว่า Bangkok jam

ตัวอย่าง “ผมมีโอกาสเดินทางไปต่างประเทศทั้งในออสเตรเลียและประเทศบางประเทศในยุโรป ไปได้ศัพท์มาใหม่ครับคือคำว่า บางกอกแจม แปลความหมายว่า ถ้ารถติดกันมหาวินาศในเมืองของเขาละก็เขาจะใช้คำว่าเกิดอาการบางกอกแจมขึ้นแล้ว”

น้ำเพชร สายบุญเรือน (2543: 152-153) ศึกษาเรื่อง “ถ้อยคำสำนวนใหม่ในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยระหว่างปี พ.ศ. 2537-2541” ได้กล่าวไว้ว่า ถ้อยคำสำนวนใหม่ที่เกิดขึ้นมากมาย เป็นการแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการใช้ภาษาของคนไทยที่รู้จักคิดหาถ้อยคำมาใช้ให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจว่าถ้อยคำสำนวนเหล่านี้มีที่มาจากที่ใด จากผลการศึกษาจำแนกที่มาของถ้อยคำสำนวนใหม่ได้เป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. ถ้อยคำสำนวนเดิม มี 2 ลักษณะได้แก่

1.1 ถ้อยคำสำนวนใหม่ที่เกิดจากการเปลี่ยนรูปของถ้อยคำสำนวนเดิมโดยวิธีการต่าง ๆ ได้แก่ การเปลี่ยนคำหรือข้อความ การเพิ่มคำหรือข้อความ การตัดคำหรือข้อความบางส่วน การเปลี่ยนลำดับคำและการใช้คำย่อ

1.2 ถ้อยคำสำนวนใหม่ที่มาจากการเปลี่ยนบริบทการใช้จากเดิมได้แก่ การใช้ถ้อยคำสำนวนที่ไม่สอดคล้องกับบริบท การใช้ถ้อยคำสำนวนที่เปลี่ยนหน้าที่จากเดิม และการใช้ถ้อยคำสำนวนที่เปลี่ยนความหมายจากเดิม

2. เหตุการณ์หรือข่าวที่รู้กันทั่วไป มีเหตุการณ์สำคัญ 5 เหตุการณ์ได้แก่

2.1 เหตุการณ์ทางการเมือง เช่น เสียสัจเพื่อชาติ

2.2 เหตุการณ์ทางเศรษฐกิจ เช่น ตลาดนัดคนเคยรวย

2.3 เหตุการณ์ทางศาสนา เช่น การदानบุญ

2.4 เหตุการณ์การฆาตกรรม เช่น คู่ย์ อุ่ม

2.5 เหตุการณ์ทางสังคม เช่น ส่วยสีกาก็

3. เทคโนโลยีและวิทยาการสมัยใหม่ได้แก่ ผลดีจากเทคโนโลยีและวิทยาการสมัยใหม่ทำให้เกิดถ้อยคำสำนวนใหม่ เช่น การสื่อสารไร้พรมแดน ส่วนผลเสียจากเทคโนโลยีและวิทยาการสมัยใหม่ ทำให้เกิดถ้อยคำสำนวนใหม่ เช่น หวอยออนไลน์ เป็นต้น

4. กิจกรรมเพื่อความบันเทิง มี 2 ประเภทได้แก่

4.1 ภาพยนตร์และละคร เช่น คลินิกดาวพระศุกร์

4.2 เพลง เช่น กระทงหลงทาง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับที่มาของสำนวนใหม่ แบ่งได้เป็น 5 กลุ่ม คือ สำนวนใหม่ที่มีที่มาจากถ้อยคำสำนวนเดิมมีทั้งสำนวนเดิมที่เปลี่ยนรูปของถ้อยคำโดยวิธีการต่าง ๆ และถ้อยคำสำนวนเดิมที่มีที่มาจากการเปลี่ยนบริบทการใช้ นอกจากนี้ยังพบสำนวนใหม่ที่มีที่มาจากวงการต่าง ๆ อาทิ วงการสื่อมวลชน วงการเมือง วงการโฆษณา วงการบันเทิง สำนวนใหม่ที่แปลมาจากภาษาต่างประเทศ สำนวนใหม่ที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์รายวัน และ สำนวนใหม่ที่มีที่มาจากเทคโนโลยีและวิทยาการสมัยใหม่

ลักษณะของสำนวนใหม่

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของสำนวนใหม่

น้ำเพชร สายบุญเรือน (2543: 148-150) ศึกษาเรื่อง “ถ้อยคำสำนวนใหม่ในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยระหว่างปี พ.ศ. 2537-2541” แบ่งลักษณะถ้อยคำสำนวนใหม่ในหนังสือพิมพ์รายวันออกเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

1. ถ้อยคำสำนวนที่สร้างขึ้นใหม่ มี 2 ลักษณะได้แก่
 - 1.1 ถ้อยคำสำนวนที่กำหนดให้สื่อความหมายด้วยเสียง เช่น จ๊ับ ด้วย ทั่วยส์
 - 1.2 ถ้อยคำสำนวนที่เกิดจากการประสมคำขึ้นใหม่
 - 1.2.1 การประสมคำไทยกับคำไทย เช่น ขบเหลี่ยม ขุมข่าย
 - 1.2.2 การประสมคำไทยกับคำภาษาอื่น เช่น กระสือสงกรานต์ มัลติจาย
2. ถ้อยคำสำนวนที่ดัดแปลงจากถ้อยคำสำนวนเดิม มี 5 ลักษณะได้แก่
 - 2.1 ถ้อยคำสำนวนที่มีการเปลี่ยนคำหรือข้อความ เช่น กิ้งก่าฟาดหาง
 - 2.2 ถ้อยคำสำนวนที่มีการเพิ่มคำหรือข้อความ เช่น กิ่งทองกะตึกใบหยก
 - 2.3 ถ้อยคำสำนวนที่มีการตัดคำหรือข้อความบางส่วน เช่น ปลิ้นตา
 - 2.4 ถ้อยคำสำนวนที่มีการเปลี่ยนลำดับคำ เช่น เจียนวู้ให้เสือกแล้ว
 - 2.5 ถ้อยคำสำนวนที่เป็นคำย่อและอักษรย่อ เช่น ไฮโซ ชูค ไอเอ็มเอฟ

3. ถ้อยคำสำนวนที่เปลี่ยนบริบทการใช้ มี 3 ลักษณะ

3.1 ถ้อยคำสำนวนที่ไม่สอดคล้องกับบริบท เช่น ใช้คำว่า กระจก เป็นกริยาของคำว่า สงคราม

3.2 ถ้อยคำสำนวนที่เปลี่ยนหน้าที่จากเดิม เช่น ยูโด เป็นคำนาม นำมาใช้เป็นคำกริยา

4. ถ้อยคำสำนวนที่ยืมมาจากภาษาอังกฤษและภาษาอื่น ๆ

4.1 ถ้อยคำสำนวนที่มาจากภาษาอังกฤษ เช่น นิเวศ-เอ็นจิเนียริง

4.2 ถ้อยคำสำนวนที่มาจากภาษาอื่น ๆ เช่น ภรรยาธิปไตย ไฮโซ ไฮโซ้อ ไฮซั่ม

จากผลการศึกษาของ น้ำเพชร สายบุญเรือน (2543: 148-150) สรุปได้ว่าลักษณะของสำนวนใหม่แบ่งได้เป็น 4 ประเภทได้แก่ ถ้อยคำสำนวนที่สร้างขึ้นใหม่ ถ้อยคำสำนวนที่ดัดแปลงจากถ้อยคำสำนวนเดิม ถ้อยคำสำนวนที่เปลี่ยนบริบทการใช้ และถ้อยคำสำนวนที่ยืมมาจากภาษาอังกฤษและภาษาอื่น ๆ

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความหมาย

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่องความหมาย

ในการศึกษาเรื่องความหมาย ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่องความหมายของคำ ซึ่งมีผู้แบ่งประเภทความหมายไว้หลายประเภท สรุปได้ดังนี้

พรพิลาส เรืองโชติวิทย์ (2535: 8-14) กล่าวว่าคำประกอบด้วยรูป (Form) และความหมาย (Meaning) รูปของคำจะสื่อถึงความหมายในการวิเคราะห์คำคำหนึ่งจะต้องแยกความหมายออกเป็นส่วนต่าง ๆ ได้แก่

1. ความหมายตรง (Conceptual meaning) คือ ความหมายที่ระบุถึงลักษณะที่ประกอบกันขึ้นเป็นสิ่งที่แสดงหมวดหมู่พร้อมทั้งรายละเอียดอื่น ๆ เช่น วัตถุประสงค์ ส่วนประกอบ รูปร่างหน้าที่ การทำงาน ของสิ่งที่คำนั้นกล่าวถึง เช่น คำว่า “ปากกา” มีความหมายตรง คือ เป็นอุปกรณ์ (หมวดหมู่) ใช้สำหรับเขียน (วัตถุประสงค์) รูปร่างยาว ปลายแหลม มีไส้หมึก (ส่วนประกอบและรายละเอียดอื่น ๆ) เป็นต้น

2. ความหมายแฝง (Connotation) คือ ความหมายส่วนที่ระบุทัศนคติต่อสิ่งที่คำนั้นบ่งถึง ประเภทของความหมายแฝงแบ่งได้ 2 แบบ ดังนี้

2.1 แบ่งตามด้านของความหมาย แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

2.1.1 ความหมายแฝงด้านนัยประหวัด คือ ความหมายที่เจ้าของภาษา (Native speaker) หรือผู้ใช้ภาษามีประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งที่คำนั้นบ่งถึง อาจเป็นเหตุการณ์หรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นกับตัวเองหรือได้ฟังมา เช่น คำว่า “เหี้ย” เจ้าของภาษาจะมีความเชื่อกันว่า ถ้าขึ้นบ้านใครจะนำสิ่งไม่ดีมาสู่บ้านนั้น

2.1.2 ความหมายแฝงด้านความรู้สึก คือ ความหมายที่เจ้าของภาษา หรือผู้ใช้ภาษา มีความรู้สึกต่อสิ่งที่คำนั้นกล่าวถึงอย่างไร ซึ่งอาจแสดงความรู้สึกในทางบวก ทางลบ หรือเป็นกลางก็ได้ อาจเป็นความรู้สึกที่เป็นอารมณ์ เช่น รู้สึกว่าสิ่งนั้นน่าพอใจ น่ารัก น่าสงสาร น่ากลัว น่าเกลียด อาจเป็นความรู้สึกเกี่ยวกับสถานภาพทางสังคม เช่น รู้สึกว่าสิ่งนั้นสูงส่ง หรือต่ำต้อย อาจเป็นความรู้สึกเกี่ยวกับความเหมาะสม เช่น เหมาะสม ถูกต้อง สมควร ไม่สมควร ถูกหรือผิด เป็นต้น เช่นคำว่า “ขโมย” มีความหมายแฝงด้านความรู้สึกว่า ไม่ดี ต่ำ ไม่เหมาะสม เป็นต้น

2.2 แบ่งตามที่มาของความหมาย ได้เป็น 2 ส่วน คือ

2.2.1 ความหมายแฝงของสังคม คือ ความหมายที่มาจากทัศนคติของเจ้าของภาษาที่มีร่วมกันทั้งสังคมหรือเป็นวัฒนธรรมทางความรู้สึกนึกคิด เช่น “เท้า” ในสังคมไทยถือว่าเป็นของต่ำ จะเห็นว่าคนไทยไม่ใช้เท้าชี้หรือเขี่ยสิ่งของ หากทำเช่นนั้นถือเป็นการไม่เคารพศักดิ์ศรีผู้อื่นหรือถือว่าเป็นผู้มีมารยาททราม

2.2.2 ความหมายแฝงของบุคคล คือ ความหมายที่มาจากทัศนคติของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เป็นทัศนคติที่มาจากประสบการณ์ส่วนตัว

3. ขอบเขตการใช้ (Range of application) คือ ความหมายที่ระบุถึงข้อจำกัดในการนำไปใช้ในการสื่อสาร คำบางคำมีข้อจำกัดว่าจะต้องใช้ในภาษาย่อย (Language variety) แบบหนึ่ง เช่น คำว่า “โรงพัก” “เมีย” “หมา” ใช้เฉพาะภาษาแบบไม่เป็นทางการ (informal) คำว่า “สถานีตำรวจ” “ภรรยา” “เมีย” จะใช้เฉพาะภาษาที่เป็นทางการ เป็นต้น

สุริยา รัตนกุล (2544: 120-123) ได้แบ่งประเภทของความหมายเป็นความหมายหลัก (literal meaning) และความหมายเปรียบเทียบ (figurative meaning หรือ metaphorical meaning) สรุปได้ดังนี้

ความหมายหลัก (literal meaning) เป็นความหมายตรง เป็นความหมายที่เกิดขึ้นในการพูดอย่างตรงไปตรงมา ไม่มีการเปลี่ยนแปลงความหมายไปเป็นอย่างอื่น โดยทั่วไปแล้วพจนานุกรมมักจะให้ความหมายหลักของคำไว้เป็นอันดับแรก แล้วจึงให้ความหมายอื่น ๆ (ถ้ามี) เรียงลำดับต่อจากความหมายเหล่านั้น ความหมายหลักเป็นทั้งความหมายตรงและเป็นทั้งความหมายสำคัญที่ผู้เป็นเจ้าของภาษามักจะนึกถึงเป็นลำดับแรกในเวลาที่ได้ยินคำนั้น โดยทั่วไปแล้วความหมายหลักมักจะเป็นความหมายที่ไม่คืบถ่างไม่ใช่ว่าคำที่มีหลายความหมาย (polysemy) ถ้าไม่ใช่ในกรณีที่เป็นคำหลายความหมาย (polysemy) แล้ว ความหมายหลักของคำแต่ละคำจะไม่ใช่ความหมายที่คืบถ่างได้ในกรณีที่พูดจกกันอย่างปรกติสามัญทั่วไป

ความหมายเปรียบเทียบ (figurative meaning หรือ metaphorical meaning) เป็นความหมายที่เกิดขึ้นจากการเปรียบเทียบ โดยอิงความหมายหลักไว้เป็นแนวยึด ความหมายเปรียบเทียบของคำว่า “เกลือก” ก็ถือว่าเป็นคนที่มีอุปนิสัยเก็ม ไม่ยอมเสียเปรียบใครจะเอาให้มาก ยอมเสียแต่น้อยหรือไม่ยอมเสียอะไรให้ใครเลย โดยทั่วไปแล้วการใช้ความหมายเปรียบเทียบ จะไม่ได้ความหมายที่ตรงไปตรงมาตามตัวอักษร แต่จะเป็นการพ่วงการเปรียบไปตรงที่คุณสมบัติบางอย่างของความหลัก (literal meaning) เท่านั้น การเปรียบคนกับเกลือกไม่ได้เปรียบทุกคุณสมบัติของเกลือกแต่เน้นการเปรียบลงที่ตรงรสเค็ม รสเค็มเป็นรสที่เด่นมากในเวลาที่ย่างอาหาร แม้ครัวทั่วไปทราบดีว่าถ้าปรุงอาหารให้เค็มเสียแล้วจะแก้ยากมาก เพราะรสอื่นไม่อาจลบรสเค็มได้ รสเค็มจึงเปรียบเหมือนคนที่มุ่งแต่เรื่องของตนเอง จะเอาเรื่องอื่นมากล่าวไม่ได้เลย จึงเปรียบคนที่เห็นแก่ตัวมักได้เอาเปรียบคนอื่นว่าเป็นคนเก็ม แล้วผู้พูดหลาย ๆ คนก็คิดวิธีเปรียบให้อึ้งยวดยิ่งขึ้นแล้วแต่ว่าต้องการจะใช้ภาษาต่ออารมณ์

(emotive meaning) มักสักรั้ไ้ไหน เช่น เรื่องความเปรียบว่านิสัยเหมือนเกลื่อนนี้อาจจะพูดได้ว่า “หน้าจี้เกลื่อนขึ้น” “จี้เกลื่อนร่งกราว” ฯลฯ การพูดแบบนี้เป็นการพูดแบบให้ความหมายเปรียบ (figurative meaning หรือ metaphorical meaning) ทั้งสิ้น

ทัศนาลัย บุรพาชีพ (2543: 115) แบ่งประเภทของความหมายออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่

1. ความหมายตรงของรูปภาษา (Denotation) หมายถึง ความหมายตามรูปภาษา เช่น คำ หรือวลีที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรูปภาษากับสรรพสิ่งหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ภายนอก จัดว่าเป็นความหมายหลักหรือความหมายแก่นของคำศัพท์

2. ความหมายแฝง (Connotation meaning) หมายถึง ความหมายอื่นนอกเหนือจาก ความหมายตรงของรูปภาษา ครอบคลุมด้านต่าง ๆ เช่น อารมณ์ ความรู้สึก ทัศนคติที่ผู้ใช้ภาษามีต่อคำหรือวลีนั้น ๆ

วรรณ แก้วแพร (2524: 2-4) ได้อธิบายความหมายของคำสรุปได้ดังนี้ ความหมายของคำ นั้น จะไม่คงที่เพราะเมื่ออยู่ตามคำพังจะมีความหมายอย่างหนึ่ง แต่เมื่อเข้าประโยคแล้วความหมายของคำจะเปลี่ยนไป ความหมายของคำเป็นเรื่องเกี่ยวกับความคิดที่มีความหมาย ดังต่อไปนี้

1. ความหมายโดยตรง เป็นความหมายตามปกติของคำ มีความหมายตรงตัว
2. ความหมายเชิงอุปมา เป็นความหมายเชิงเปรียบเทียบสำหรับสิ่งหนึ่งกับสิ่งหนึ่ง เช่น คำว่า “ลิง” ถ้าพูดว่า “เด็กคนนี้นี่ลิงจริง” จะหมายถึงเด็กคนนี้นั้นมาก อยู่ไม่สุข
3. ความหมายแฝง เป็นความหมายย่อยที่ซ่อนอยู่ในความหมายใหญ่เพื่อบอกลักษณะบางอย่าง ความหมายแฝงจึงเป็นความหมายที่มักแฝงอยู่ในคำกริยาและคำขยาย
4. ความหมายตามบริบท เป็นความหมายของคำที่ขึ้นอยู่กับความหมายในประโยค หรือบริบทของข้อความ เช่น คำว่า “จิ้น”

“หมูนี้นั่งกำลังมือขึ้น” หมายถึง โชคดี

“พรานขึ้นสายธนู” หมายถึง โกง, ก่ง สายธนู

“อย่ามาขึ้นเสี่ยงกับฉันนะ” หมายถึง ออกเสียงแสดงความโกรธ

5. ความหมายจิตประหวัดได้แก่ ความหมายที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ ความรู้สึก
ทัศนคติของแต่ละคน เช่น “ปลาไหล” แต่ละคนย่อมมีความรู้สึกต่อคำคำนี้แตกต่างกัน

สรุปได้ว่าความหมายของคำมีอยู่ 3 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ ความหมายโดยตรง ซึ่งเป็นความหมาย
ทั่วไปของคำนั้น มีความหมายตรงตัว ความหมายแฝง เป็นความหมายที่ไม่ได้กล่าวถึงความหมาย
ของคำนั้นโดยตรง แต่กล่าวเชิงอุปมาเปรียบเทียบ หรือเป็นความหมายที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึก
ประสบการณ์เฉพาะบุคคล ความเชื่อของคนในสังคมหรืออาจเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมทางสังคมด้วย
และความหมายตามบริบท ซึ่งความหมายของคำขึ้นอยู่กับบริบทหรือข้อความที่ล้อมรอบคำนั้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเรื่องความหมาย

จิราภรณ์ ภักทรานุภัทร (2521: 63-64) ศึกษาเรื่อง “ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในภาษาไทย”
ได้กล่าวถึงความเกี่ยวข้องระหว่างความหมายเดิมกับความหมายเมื่อใช้เป็นสำนวน ว่าจะเห็น
ความเกี่ยวข้องอย่างใดอย่างหนึ่งระหว่างความหมายเดิมและความหมายใหม่ เพราะการเปลี่ยนแปลง
ความหมายของถ้อยคำสำนวนนั้นจะต้องมีความเกี่ยวข้องหรือเชื่อมโยงระหว่างความหมายเดิม
และความหมายใหม่

เมื่อพิจารณาตามความเกี่ยวข้องระหว่างความหมายเดิมและความหมายใหม่ อาจแบ่งออก
ได้ 4 ประเภท คือ

1. ประเภทที่เป็นความหมายเปรียบเทียบ แบ่งออกเป็น

1.1 การเปรียบเทียบแบบอุปมา

1.2 การเปรียบเทียบแบบอุปลักษณ์

1.3 การเปรียบเทียบจากรูปธรรมเป็นนามธรรม

2. ประเภทที่เป็นความหมายเกี่ยวเนื่อง
3. ประเภทที่เป็นความหมายที่เกิดจากการเทียบเสียง
4. ประเภทที่ความหมายได้จากเรื่องราว ลักษณะตัวละคร วิธีการ ฯลฯ จากประเพณี การละเล่น และอื่น ๆ

จากการวิเคราะห์ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในภาษาไทย ทั้งในแง่ของลักษณะส่วนประกอบ หน้าที่และความหมายดังกล่าวข้างต้นแล้ว ทำให้สามารถเห็นลักษณะของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวน ในภาษาไทย สรุปได้ดังนี้

1. ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในภาษาไทย เป็นคำที่มีใช้ในภาษาปกติแต่เราเอามาใช้ในอีกความหมายหนึ่ง และความหมายใหม่นั้นยังไม่เป็นที่ยอมรับในภาษาแบบแผน
2. ลักษณะโครงสร้างภายในของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนกับความหมายสัมพันธ์ที่ปรากฏภายนอก เมื่อนำถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนเหล่านั้นไปใช้เป็นประโยค ไม่จำเป็นต้องกลมกลืนไปทางเดียวกัน
3. ในภาษาไทยมีถ้อยคำที่มีหลายความหมายอยู่มาก และมีคำที่กลายความหมายจาก ความหมายหนึ่งไปยังอีกความหมายหนึ่ง สาเหตุที่ทำให้คำมีหลายความหมายอาจจะมาจากการใช้ ถ้อยคำสำนวนในสมัยหนึ่งก็ได้ ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่ศึกษานี้ หากความหมายของเป็นที่ยอมรับ กันทั่วไปและเป็นที่ยอมรับในภาษาแบบแผนเมื่อใด ความหมายของสำนวนก็จะกลายเป็นความหมาย ปกติที่เพิ่มให้กับความหมายเดิมของคำ

น้ำเพชร สายบุญเรือน (2543: 133-146) ศึกษาเรื่อง “ถ้อยคำสำนวนใหม่ในหนังสือพิมพ์ รายวันภาษาไทยระหว่างปี พ.ศ. 2537-2541” ได้กล่าวถึงการศึกษาความหมายของถ้อยคำที่ใช้เป็น สำนวนว่าต้องอาศัยความแวดล้อมหรือบริบทของคำเป็นหลักในการพิจารณาความหมาย ความหมายนั้นจะชัดเจนยิ่งขึ้นเมื่อมีข้อความตัวอย่าง แต่ในบางกรณีบริบทแวดล้อมก็อาจไม่ช่วยให้ เข้าใจความหมายของถ้อยคำสำนวน จากผลการศึกษาพบว่าถ้อยคำสำนวนใหม่มี 2 ประเภทได้แก่

1. ความหมายตรงของรูปภาษา เป็นความหมายหลักหรือความหมายมูลฐานของคำ ถ้อยคำสำนวนใหม่ที่ใช้ความหมายตรงของรูปภาษา เช่น ขุมข่าย บ่อนอินเทอร์เน็ต

2. ความหมายเปรียบเทียบ เป็นความหมายที่ชักนำความคิด ให้เกี่ยวโยงไปถึงสิ่งอื่น มีวิธีการเปรียบเทียบแบบต่าง ๆ 5 วิธี คือ

2.1 อุปมา หมายถึง การนำเอาสิ่งที่ต่างกัน 2 สิ่ง ที่มีลักษณะบางประการเหมือนกัน มาเปรียบเทียบกัน โดยมีคำเชื่อมโยง เช่น คำว่า เหมือน คู่ เช่น ราว ประหนึ่ง

ตัวอย่าง เหมือนชีข้างสารตามเหยียบตักแตน

2.2 อุปลักษณ์ หมายถึง การนำเอาสิ่งที่ต่างกัน 2 สิ่งหรือมากกว่า ที่มีคุณสมบัติ บางประการร่วมกันมาเปรียบเทียบกัน โดยเปรียบเทียบว่าสิ่งหนึ่งเป็น อีกสิ่งหนึ่ง โดยตรง บางครั้ง อาจมีคำเชื่อมโยงคำว่า เป็น หรือ คือ

ตัวอย่าง อุปลักษณ์แบบมีคำเชื่อมโยง เช่น เป็นข้าวนอกนาปลาร้านอกไห
อุปลักษณ์แบบไม่มีคำเชื่อมโยง เช่น กระดุกแก้อี เงินพลาสติก

2.3 บุคลาธิษฐาน หมายถึง การสมมติสิ่งที่ไม่มีชีวิต ความคิด นามธรรม สมุหนาม หรือสัตว์ให้มีสติปัญญา อารมณ์ หรือกริยาอาการเยี่ยงมนุษย์

ตัวอย่าง กฎหมายชราภาพ

2.4 อติพจน์ หมายถึง การเปรียบเทียบที่เกิดความจริง เป็นสิ่งที่ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ใช้สำหรับเน้นความ

ตัวอย่าง ชีตักแตนจับช้าง

2.5 ปฏิพจน์ หมายถึง การนำเอาคำและความหมายที่ไม่สอดคล้องกันและดูเหมือน จะขัดแย้งกันมารวมไว้ด้วยกันเพื่อให้เกิดผลพิเศษ

ตัวอย่าง คนแคะตัวสูง ความสำเร็จอย่างยับเยิน

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนสังคมไทย

ความหมายของสังคม

ราชบัณฑิตยสถาน (2546: 1159) ให้ความหมายของคำว่า “สังคม” หมายถึง คนจำนวนหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กันต่อเนื่องกันตามระเบียบ กฎเกณฑ์ โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน เช่น สังคมชนบท วงการหรือสมาคมของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เช่น สังคมชาวบ้าน

สุพิสง ธรรมพันทา (2540: 30) ได้กล่าวถึงความหมายของสังคมว่า สังคมคือผู้คนที่อยู่รวมกันเป็นกลุ่มทั้งกลุ่มเดียวหรือหลายกลุ่มอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลาหลายชั่วอายุคน ในบริเวณเดียวกันโดยร่วมกันสร้างวัฒนธรรมขึ้นเพื่อกำหนดรูปแบบความสัมพันธ์ที่เอื้อประโยชน์ร่วมกัน เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย สร้างความสงบสุขในการดำรงชีวิตร่วมกัน

รัชนีกร เศรษฐ (2523: 1) ให้ความหมายของสังคมว่า สังคม คือ บุคคลหลายคนที่รวมกันเป็นกลุ่มเป็นก้อนและตั้งภูมิลำเนาเป็นหลักแหล่ง ณ ที่ใดที่หนึ่งเป็นประจำ มีที่อยู่อาศัยเป็นสัดส่วนเป็นเวลานานพอที่จะเรียนรู้และปรับตัวให้เข้ากันได้ สมาชิกในสังคมจะมีความสัมพันธ์กันและติดต่อกันทั้งทางตรงและทางอ้อม มีความคล้ายคลึงกันในวิถีการดำเนินชีวิต ตลอดจนประเพณีต่าง ๆ

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า สังคม หมายถึง กลุ่มคนที่อยู่รวมกันและมีความสัมพันธ์กันเป็นเวลานานอย่างต่อเนื่องในภูมิลำเนาหรือสถานที่ที่เป็นหลักแหล่ง โดยสร้างวัฒนธรรมร่วมกันเพื่อให้เป็นระเบียบปฏิบัติร่วมกันและอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข รวมถึงมีความเชื่อ ค่านิยมและวิถีการดำเนินชีวิตที่คล้ายคลึงกัน

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนสังคมไทยจากภาษาและวรรณกรรม

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนทางสังคมไทยจากภาษาและวรรณกรรม มีนักวิชาการได้แสดงทัศนะไว้หลากหลาย ดังนี้

ประภาศรี สีหอำไพ (2550: 33-34) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ของภาษาไทยกับวัฒนธรรมไว้เป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ภาษาไทยเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทย
2. ภาษาไทยเป็นเครื่องมือสำคัญในการบันทึกและถ่ายทอดวัฒนธรรมไทย
3. ภาษาไทยเป็นเครื่องสะท้อนวัฒนธรรมไทยทั้งในอดีต ปัจจุบัน ทุกแง่มุม
4. ลักษณะการใช้ภาษาไทยขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมของสังคม

นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงภาพสะท้อนวัฒนธรรมไทยจากภาษาไทยไว้ โดยสรุปลักษณะสำคัญของวัฒนธรรมไทยไว้ดังนี้

1. วัฒนธรรมไทยเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาอย่างแน่นแฟ้น
2. วัฒนธรรมไทยเกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์
3. วัฒนธรรมไทยเน้นพิธีกรรม
4. วัฒนธรรมไทยให้ความสำคัญกับผู้อาวุโส คณาญาติ ครูบาอาจารย์ และพระภิกษุ และให้ความสำคัญกับเรื่องความกตัญญู
5. วัฒนธรรมไทยแสดงออกถึงความสนุกสนานร่าเริง
6. วัฒนธรรมไทยประสานกับธรรมชาติอย่างกลมกลืน
7. วัฒนธรรมไทยเน้นความละเอียดอ่อน ละเมียดละไม มีความประณีตและพิถีพิถันในการทำงาน มีความสุภาพ อ่อนโยนและอ่อนช้อย
8. วัฒนธรรมไทยแสดงออกถึงลักษณะการประสานผลประโยชน์และการให้อภัย เน้นการอยู่ร่วมกันอย่างมีมิตรไมตรี

9. วัฒนธรรมไทยมีลักษณะอิสระเสรี

10. วัฒนธรรมไทยมีลักษณะยืดหยุ่นสูง มีการประสานสิ่งเก่ากับสิ่งใหม่เสมอ

สมพร มั่นตะสูตร (2525: 16) กล่าวถึงภาพสะท้อนทางสังคมไว้ว่า ชีวิตกับสังคมเป็นบ่อเกิดของวรรณกรรมและเป็นกระจกส่องภาพของสังคมแต่ละยุค โดยบันทึกไว้เป็นหลักฐานเพื่อให้คนรุ่นหลังได้มองเห็นชีวิตในแง่มุมที่ประวัติศาสตร์ไม่ได้บันทึกไว้

บุญยงค์ เกศเทศ (2536: 102-103) กล่าวถึงการตั้งประเด็นการเขียนเรื่องสั้นร่วมสมัยที่เกี่ยวข้องกับชนบท สรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาที่เกิดจากธรรมชาติ เกิดจากความวิปริตของดินฟ้าอากาศ เช่น ภัยธรรมชาติ ฝนตกไม่ต้องตามฤดูกาล อากาศหนาวจัด
2. ปัญหาทางเศรษฐกิจ เกิดจากความฝืดเคืองจากการทำมาหากิน และความยากจน
3. ปัญหาทางศาสนาและความเชื่อ ปัญหาที่เกี่ยวกับศาสนาและความเชื่อแยกออกได้เป็น ความเชื่อในสิ่งทั้งดงาม ความเข้าใจในศาสนาอย่างไม่ถูกต้อง และความไม่จริงใจต่อศาสนาที่นับถือ ตลอดจนความขัดแย้งของผู้ที่นับถือศาสนาที่ต่างกัน
4. ปัญหาทางการศึกษา ซึ่งเป็นปัญหาในชนบทได้แก่ การได้รับการศึกษาดำ การจัดการศึกษาขาดคุณภาพ การขาดแคลนอาคารสถานที่และบุคลากรทางการศึกษาและการไม่เห็นคุณค่าของการศึกษา หรือการศึกษาที่ไม่เอื้อต่อการประกอบอาชีพ
5. ปัญหาทางสาธารณสุขในชนบท คือ การขาดแคลนแพทย์ อุปกรณ์ และยาในการรักษาโรคภัยไข้เจ็บ
6. ปัญหาความไม่เป็นธรรมในสังคม ความไม่เป็นธรรมในสังคมชนบท เช่น ความไม่เป็นธรรมจากเจ้าหน้าที่ของบ้านเมือง ความเหลื่อมล้ำทางสังคม ตลอดจนการเอารัดเอาเปรียบและการขูดรีดของผู้มีอำนาจทางการปกครองทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

7. ปัญหาการเมืองในชนบทได้แก่ ความไม่เข้าใจเรื่องการเมืองของชาวชนบท ความขัดแย้งเรื่องความเชื่อทางการเมืองที่ต่างกัน และการนำเอาเรื่องการเมืองมาใส่ร้ายป้ายสีผู้เป็นฝ่ายตรงข้ามหรือผู้บริสุทธิ์

เพ็ญแข วัจนสุนทร (2523: 32-50) กล่าวว่า ภาษาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมและวัฒนธรรม คือ วิถีแห่งการดำเนินชีวิตของคนในสังคมอีกด้วย เราพอจะมองเห็นสิ่งที่คนในสังคมไทยยึดถือปฏิบัติจนกลายเป็น “ค่านิยม” ได้จากสุภาษิต สำนวนและคำพังเพยที่พูดสืบทอดกันมาแต่โบราณกาล

ดังนั้นเมื่อที่มาของสำนวนและภาษิตเป็นพฤติกรรมส่วนหนึ่งของคนในสังคมด้านนั้น สำนวนและสุภาษิตก็อาจบอก “ค่านิยม” ของคนในสังคมได้ จึงแบ่งหมวดหมู่ได้ดังนี้

1. ยึดหลักจริยธรรมและคุณธรรมตามแนวปรัชญาของพระพุทธศาสนา

คนไทยรับเอาปรัชญา คำสอนในทางพระพุทธศาสนาเข้าไปในจิตใจชนิดที่เรียกว่าฝังลึกลงไปอย่างแน่นแฟ้น เกือบจะเรียกได้ว่า คำสอนในพระพุทธศาสนาได้กลายเป็นค่านิยมของคนไทยแทบทั้งหมด เห็นได้จากสำนวน ภาษิต ซึ่งเป็นภาษาพูดสืบทอดกันมา อย่างที่เราเรียกว่าวัฒนธรรมของเรานั้นได้ยึดเอาปรัชญา คำสอนในพุทธศาสนาเป็นหลัก ดังตัวอย่าง

1.1 เรื่องความไม่ประมาท พุทธโอวาทไว้กล่าวไว้ให้พุทธศาสนิกชนทั้งหลายใช้ชีวิตด้วยความไม่ประมาท

ตัวอย่าง คนลุ่มอย่าข้าม วัวหายล้อมคอก คบคนให้ดูหน้า ซื่อผ้าให้ดูเนื้อ เป็นต้น

1.2 ปรัชญาของพุทธศาสนาสอนให้ทำความดี หาความสุขความสงบจากใจตนเอง สอนเรื่องกรรมดี ใครทำอะไรก็จะได้สิ่งนั้นตอบแทน

ตัวอย่าง คนดีผีคุ้ม แพ้เป็นพระชนะเป็นมาร วัวของใครเข้าคอกคนนั้น เป็นต้น

2. ยกย่องอำนาจ ยศศักดิ์ ชาติวุฒิ ตำแหน่ง ฐานานุรูป และเผ่าพันธุ์

สังคมไทยเป็นสังคมที่แบ่งชั้นวรรณะ อาจแบ่งโดยความรู้สึก มิใช่แบ่งโดยลักษณะทางรัฐศาสตร์หรือเหตุผลอื่น เป็นสังคมที่นิยมยกย่อง ผู้มีอำนาจ ยศศักดิ์ ชาติวุฒิ ตำแหน่ง และยอมรับระบบเจ้าขุนมูลนายอย่างเต็มที่

ตัวอย่าง เชื่อไม่ทิ้งแถว บุญหนักศักดิ์ใหญ่ ลูกไม้หล่นไม่ไกลต้น เป็นต้น

3. ยกย่องผู้มีอาวุโส ครอบาอาจารย์ นักปราชญ์ ผู้รู้ และสนับสนุนการเล่าเรียนวิชาการศึกษาอบรมของกุลบุตร

สังคมไทยเคารพผู้ใหญ่และนับถือยกย่องครอบาอาจารย์เสมออิตามารดา ยกย่องคนมีอายุ เคารพวิทยุติและคุณวุฒิ ผู้ใดไม่มีสัมมาคารวะต่อผู้อาวุโสถือว่าไม่ดี จะไม่มีความเจริญสืบไป เบื้องหน้า นอกจากนี้นั้บรรพบุรุษไทยยังอบรมสั่งสอนลูกหลานให้เห็นคุณค่าของการศึกษาหาความรู้ และให้ยึดครูเป็นแบบอย่างที่ดี

ตัวอย่าง เดินตามผู้ใหญ่หมาไม่กัด อาบน้ำร้อนมาก่อน อาษครูหอนรู้วิชา เป็นลูกศิษย์อย่าคิดล้างครู ลูกผู้ชายลายมือนัน้คือยศ เป็นต้น

4. นิยมความสุภาพอ่อนโยน ไม่ชอบความก้าวร้าวมุทะลุ ไม่ดัดรอนหักหาญน้ำใจกัน มีความเมตตากรุณาและเอื้อเฟื้อ

ค่านิยมอันดับหนึ่งของคนไทยที่เห็นได้ชัด คือ ความเป็นผู้ดี คนไทยส่วนมากมักเป็นคนสุภาพอ่อนโยน มีมารยาทดี ไม่ชอบความก้าวร้าวมุทะลุ มีความกรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

ตัวอย่าง บัวไม่ให้ช้ำน้ำไม่ให้ขุ่น น้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่า น้ำขุนอยู่ในน้ำใสอยู่นอกอย่าแกลงเท่าหาเสียน เป็นต้น

5. ชอบชีวิตง่าย ๆ รักความสันโดษ มักน้อยหาความสุขจากการกลมกลืน

ข้อนี้อาจมีอิทธิพลมาจากคำสอนในพระพุทธศาสนา คนไทยจึงไม่ค่อยกระตือรือร้นที่จะแข่งขันกันในการทำงานหนัก เพราะถือว่ามิเท่าไรไรใช้เท่านั้น คนไทยจึงมีความสุข เนื่องจาก “การพอ” เพราะปรัชญาแห่งความสันโดษ

ตัวอย่าง คนน้อยสร้างรังแต่พอตัว ตามมีตามเกิด นุ่งเจียมห่มเจียม เห็นช้างจ้อย่าขี่ตามช้าง เป็นต้น

6. รักหน้า รักเกียรติ ชอบความมีหน้ามีตา

เรื่องการรักหน้า รักเกียรติยศ คนไทยถือเป็นเรื่องสำคัญมาก จะไม่ยอมให้ใครมาดูถูกดูหมิ่นได้ เพราะคนไทยเป็นคนมีศักดิ์ศรี ขอมตายเพื่อเกียรติศักดิ์ได้

ตัวอย่าง เสียชีพอย่าเสียสัตย์ ขายผ้าเอาหน้ารอด ชาติเสียไว้ลาย ชาติชายต้องไว้ชื่อ เป็นต้น

7. กตัญญูทเวท

คนไทยถือว่าผู้ใดมีบุญคุณเราต้องมีหน้าที่ตอบแทน คนไม่กตัญญูถือว่าเป็นคนไม่ดี ไม่มีผู้อยากคบหาสมาคมด้วย ดังนั้นคนไทยจึงมักสอนลูกหลานให้ยึดมั่นในความกตัญญูทเวทเสมอมาจนกลายเป็นค่านิยมอย่างหนึ่ง

ตัวอย่าง คุณข้าวแดงแกงร้อน อย่ากินบนเรือนจี่รบนหลังคา ข้าสองเจ้าบ่าวสองนาย เป็นต้น

8. เทิดทูนสถาบันกษัตริย์

สถาบันกษัตริย์ เป็นสถาบันสูงยิ่งในความรู้สึกของคนไทย อาจจะเป็นเพราะว่ากษัตริย์ไทยนั้นทรงเป็น “ผู้นำ” ในทุกทาง ทำหน้าที่เป็นทั้งพ่อและผู้ปกครองคือไพร่ฟ้าประชากร คนไทยจึงรักและเทิดทูนกษัตริย์ฝังแน่นลงไปในสายเลือด และรักเคารพเลยไปถึงผู้อยู่ในวงศ์วานว่านเครือ

ของกษัตริย์ คำนิยมนี้อาจได้สัมผัสต่อกันมาหลายชั่วอายุคน มีผู้กล่าวว่าสถาบันกษัตริย์เป็นสถาบันเดียวที่หนักแน่นมั่นคงที่สุดของชาติไทยเวลานี้ ยากที่ใครจะมาลบหลู่ได้

ตัวอย่าง เจ้าเคียดอย่าเคียดตอบ นอบนบใจบริสุทธิ์ กษัตริย์ตรัสแล้วไม่คืนคำ
ฟ้าสูงแผ่นดินต่ำ เป็นต้น

9. รักพวกพ้องใจนักเลง

คำนิยมนิยามความรักพวกพ้องของคนไทยนั้น ปรากฏชัดเจนไม่แต่ในสำนวนและภาษิตเท่านั้นจะเห็นได้ชัดว่าคนไทยเป็นคนรักพวกพ้องน้องพี่ ทำอะไรต้องนึกว่าเป็นพวกเดียวกันก่อนเสมอ ตั้งแต่ความสัมพันธ์ในครอบครัวไปถึงวงการงานและระดับสังคมใหญ่ กรณีในวงการงานถ้าพวกทำความผิดก็วิ่งเต้นช่วยเหลือกันเต็มกำลัง เพื่อให้หนักกลายเป็นเบาไปได้

ตัวอย่าง หยิบเล็บเจ็บเนื้อ เลือดข้นกว่าน้ำ ปลาช้องเดียวกัน เป็นทองแผ่นเดียวกัน เป็นต้น

10. รู้จักที่ต่ำที่สูง ความเกรงใจ ความอดกลั้น

คนไทยมักจะเจียมตน ระวังตัว ไม่อาจเอื้อมในสิ่งที่สูงเกินศักดิ์ นอกจากนี้ก็จะมี ความเกรงใจผู้อื่น ไม่อาจร้องขอให้ผู้อื่นทำสิ่งนั้นสิ่งนี้เพื่อตน และเมื่อมีอะไรเกินเลยคนไทย มักอดกลั้นได้ถือว่า “ไม่เป็นไร” หรือ “หวานอมขมกลืน” ได้เสมอ ไม่มีปฏิกิริยารุนแรง

ตัวอย่าง ตักน้ำใส่กะโหลกชะโงกดูเงา อย่าถ่มน้ำลายรดฟ้า เป็นกระต่ายอย่า
หมายจันทร์ อย่าเอื้อมเด็ดดอกฟ้า เป็นต้น

11. รู้จักสถานประโยชน์ ประณีประนอม

คนไทยจะรู้จักว่าเมื่อไหร่ควรทำอะไรได้ดีที่สุด เกือบจะเป็นธรรมชาติ เช่น ภาษิตที่ว่า “น้ำเชี่ยวอย่าขวางเรือ” บอกให้เรา รู้ว่าการจะกระทำการใดนั้น ต้องรู้จักจังหวะและโอกาสมิฉะนั้นอาจเป็นอันตรายได้ ด้วยคำนิยมนี้นี้ชาติไทยจึงอยู่รอดมาเสมอ เพราะบรรพบุรุษของเรา รู้จักประณีประนอม สถานประโยชน์ รู้จักฟังพาท้ายกันและกัน

ตัวอย่าง นายพื้งบ่าว เจ้าพื้งข้า น้ำน้อยย่อมแพ้ไฟ นัวไหนร้ายดัดนัวนั้น เป็นต้น

12. ให้ความสำคัญแก่บุรุษมากกว่าสตรี

สังคมไทยเป็นเช่นเดียวกับสังคมโลกตะวันออกหลาย ๆ ประเทศ ซึ่งมีค่านิยมเชิดชู ยกย่องบุรุษมากกว่าสตรี จะเห็นได้จากตำแหน่งหน้าที่สำคัญ ๆ คนไทยยังไม่ยอมให้คนไทยเป็นได้ เพราะเราถือว่าผู้ชายคือช้างเท้าหน้า ผู้หญิงคือช้างเท้าหลัง ปัจจุบันมีการต่อสู้เพื่อสิทธิของสตรีให้เท่าเทียมบุรุษ แต่ก็ยังเป็นเพียงกฎหมายในความรู้สึก ผู้หญิงไทยแท้ ๆ ยอมที่จะเป็นช้างเท้าหลัง โดยสมัครใจและไม่รู้สึกว่าถูกกดขี่แต่อย่างใด

ตัวอย่าง ผัวเป็นช้างเท้าหน้า เมียเป็นช้างเท้าหลัง ผู้ชายพายเรือ ผู้หญิงยิงเรือ เป็นต้น

13. ยอมรับธรรมชาติหรือเคราะห์กรรม

เนื่องจากคนไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ทำให้คนไทยเชื่อว่า ใครประกอบกรรมดี ย่อมได้รับผลดีตอบแทน ใครทำกรรมชั่วก็ได้ผลชั่วตอบแทน ปรัชญานี้ทำให้คนไทยยอมรับสภาพ ฟ้าดิน หรือธรรมชาติ หรือเชื่อในเคราะห์กรรม และไม่คิดจะดิ้นรนแสวงหาสิ่งต่าง ๆ ให้เหน้อยแรง ได้รับสิ่งใดก็พอใจตามสภาพ เพราะคิดว่าวาสนาของตนมีเพียงเท่านั้น ใครดีกว่าก็คิดว่าเพราะชาติก่อนเขาทำกรรมมาดี ปัจจุบันค่านิยมนี้เปลี่ยนไปตามเหตุการณ์ของโลก คนไทยรุ่นใหม่จำนวนหนึ่ง ไม่ยอมเชื่อถือโชคชะตาหรือเคราะห์กรรมอีกต่อไป เพราะคิดว่าทุกสิ่งทุกอย่างในการดำเนินชีวิต จัดสรรได้โดยรัฐ หรือชนชั้นปกครอง จึงทำให้ประเทศชาติของเรา เข้าสู่ยุคของการเรียกร้อง แสวงหาสิ่งที่ประสบอยู่

ตัวอย่าง บุญธรรมชาติแย่ง แข่งเรือแข่งแพแข่งได้ วาสนาแข่งไม่ได้ จงพอใจในสิ่งที่ตนมียู่ ทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว เป็นต้น

14. เห็นความสำคัญของการพูด

“การพูดดี” เป็นค่านิยมอย่างหนึ่งของคนไทย คนไทยส่วนใหญ่มักพูดนินมวนล อ่อนหวานมีสัมมาคารวะและมีความเกรงอกเกรงใจอยู่เนืองนิจ การสอนลูกหลานให้พูดดี จึงปรากฏอยู่ในการอบรมตามรูปแบบต่าง ๆ ของคนไทยมากมาย ในวรรณคดีหลายเล่มก็กล่าวถึง แสดงให้เห็นว่าการพูดเป็นสิ่งสำคัญถ้าพูดไม่เป็นอาจทำให้คนพูดเสียคนหรือไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตก็ได้

ตัวอย่าง พุดดีเป็นศรีแก่ปาก ปากเป็นเอก เลขเป็นโท หนังสือเป็นตรี ชั่วดีเป็นตรา
พุดไปสองไฟเบี่ย นิ่งเสียคำสิงทอง เป็นต้น

15. ชอบความสนุกสนาน หรรษา โอ้อำ ทำอะไรใหญ่โต ใจกว้าง

คนไทยเชื่อมั่นและหยิ่งในเกียรติของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นใครฐานะต่ำต้อยเพียงใด
คนไทยจะไม่ยอมให้ใครดูถูกเหยียดหยามได้ง่าย ๆ

ตัวอย่าง จมไม่ลง เกี่ยวแฟกมุงป่า คำน้ำพริกละลายแม่น้ำ ชีช้างจับตักแตน เป็นต้น

16. ขก่องเงินและความมั่นคง

สังเกตจากคำนิยามในวรรณคดีจะเห็นว่า ผู้มียศศักดิ์ ผู้มีอำนาจ มักจะมีเงิน ดังนั้น
จึงได้รับการยกย่องจากคนทั่วไป

ตัวอย่าง มีเงินเขานับเป็นน้อง มีทองเขานับเป็นพี่ ยากจนเงินทองพิน้องไม่มี เป็นต้น

17. นิยมอาชีพสบาย งานเบา ชอบอาชีพรับราชการ รักความสวยงาม ประณีต

คนไทยไม่ชอบงานหนักชนิดแบกหาม ไม่ชอบงานต่ำ เช่น เป็นลูกจ้าง กรรมกร
มักพยายามทุกทางที่จะทำงานในตำแหน่งที่สบาย

ตัวอย่าง สิบพ่อค้าไม่เท่าพระยาเลี้ยง รักดีห้ามจั่วรักชั่วห้ามเสา ไก่งามเพราะขนคนงาม
เพราะแต่ง เป็นต้น

18. รักความเป็นไท ความมีอิสระเสรี และความสะดวกสบาย

คนไทยมีนิสัยรักความอิสระเสรี ไม่ชอบอยู่ในอำนาจของผู้อื่น คนไทยมักเลือกอาชีพ
อิสระ เช่น ทำนา ทำสวน แต่ไม่ชอบค้าขาย เพราะเหนื่อยและลำบาก ต้องเอาใจลูกค้า คนไทยนิยม
รับราชการ เพราะสะดวกสบาย แม้จะมีผู้บังคับบัญชา ก็มีใช้บังคับส่วนตัว

ตัวอย่าง ปลุกเรือนตามใจผู้อยู่ ผูกอุ้มตามใจผู้นอน อย่าข่มเขาโคจีนให้กลืนหญ้า
เป็นต้น

19. ให้อภัยง่าย ลืมง่าย ไม่ผูกพยาบาท อะลุ่มอล่วย ออมชอม ปรับตัวเก่ง ไม่สนใจ
สิ่งเล็กน้อย

ข้อนี้อาจเป็นเพราะคำสอนในพระพุทธศาสนาที่สอนให้ ให้อภัย ไม่ผูกพยาบาท
จองเวร คนไทยมักลืมง่าย ปรับตัวเก่งจนกลายเป็นคุณลักษณะอย่างหนึ่ง คือ การให้อภัยกัน และ
ปรับตัวเข้าหากัน คนไทยจึงอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เพราะไม่สนใจความไม่ดีของผู้อื่น พร้อมทั้ง
จะให้อภัยได้ทุกเมื่อ

ตัวอย่าง ลีตื้นยังรู้พลาด นักปราชญ์ยังรู้พลั้ง อย่าพินฝอยหาตะเข็บ ชั่วช่วงชี คีช่วงสงฆ์
เป็นต้น

จากการศึกษาเอกสารข้างต้นสรุปได้ว่า ภาษามีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมอย่างกลมกลืน
อาจกล่าวได้ว่าภาษาเป็นเครื่องสะท้อนวัฒนธรรม การใช้ภาษาจึงเป็นการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด
ของคนในสังคม และการใช้ภาษายังเป็นการบันทึกประวัติศาสตร์ เหตุการณ์ต่าง ๆ อีกด้วย อย่างเช่น
ในวรรณกรรมซึ่งมีบ่อเกิดจากชีวิตและสังคม ดังนั้นจึงปรากฏภาพสะท้อนสังคมในงานเขียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนสังคมจากการใช้ภาษาและงานเขียน

ไพโรจน์ บุญประกอบ (2526: 131-133) ศึกษาเรื่อง “วิเคราะห์เรื่องสั้นแนวการเมืองและ
สังคมไทย ในช่วง 14 ตุลาคม 2516 - 6 ตุลาคม 2519” ผลการวิจัยสรุปได้ว่า เนื้อหาเรื่องสั้นสะท้อน
ให้เห็นปัญหาทางการเมืองที่สอดคล้องกับสภาพความจริงในสังคม แนวคิดการแก้ปัญหาทาง
การเมืองที่อยู่ในขอบเขตของกฎหมายและแนวคิดที่ขัดแย้งกับกฎหมาย รวมทั้งแนวคิดที่จะ
เปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมการเมืองด้วยวิธีรุนแรง ซึ่งเนื้อหาได้สะท้อนให้เห็นความยากจน
ซึ่งสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในสังคม ผู้แต่งต้องการชี้ให้เห็นว่าต้นเหตุมาจากอำนาจรัฐ
ที่ไม่เป็นธรรม ระบบเศรษฐกิจทุนนิยมที่เปิดโอกาสให้ผู้ที่ได้เปรียบอยู่แล้วได้เปรียบยิ่งขึ้น
แนวความคิดในการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจมีลักษณะเกี่ยวกับแนวคิดในการแก้ปัญหาทางการเมือง
ในด้านของวัฒนธรรมและค่านิยมเรื่องสั้นเกือบทุกเรื่องมีน้ำเสียงคัดค้านวัฒนธรรมและค่านิยม
ที่ไม่เป็นประโยชน์และขัดขวางการดิ้นรนเคลื่อนไหวต่อสู้เพื่อชีวิตที่ดีกว่าของประชาชนผู้ทุกข์ยาก

ซึ่งบางเรื่องเสนอแนวคิดให้กำจัดวัฒนธรรมและค่านิยมที่ไม่เป็นประโยชน์เหล่านี้เพื่อสร้างวัฒนธรรมและค่านิยมใหม่ จึงสรุปได้ว่าเรื่องสั้นแนวการเมืองและสังคมในช่วง 14 ตุลาคม 2516 - 6 ตุลาคม 2519 มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในสังคมอย่างแท้จริง

นุชริดา ฝอยทอง (2550: 69-70) ศึกษา “ลักษณะคำศัพท์สำนวนไทยที่ปรากฏใช้ในปัจจุบัน: กรณีศึกษาการดำรงอยู่ของภาษาที่สะท้อนสภาพสังคมและวัฒนธรรม” ผลจากการศึกษาพบว่า การจัดหมวดหมู่คำศัพท์ที่พบมากที่สุด คือ หมวดคำศัพท์ อาจสะท้อนสภาพสังคมในปัจจุบันว่า สังคมไทยมีวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องใกล้ชิดกับสัตว์ ซึ่งเป็นสิ่งใกล้ตัวจึงนำมาสร้างคำให้มีความหมายทั้งแบบโดยตรงและโดยอ้อมได้อย่างหลากหลาย เช่น กบในกะลา กระต่ายตื่นตูม โคนก้นหญ้าอ่อน เป็นต้น หมวดอวัยวะ เช่น ก้มหน้าก้มตา คอเป็นเอ็น ขนหัวลุก หรือหมวดพืช เช่น จิงกี้ราชากี่แรง เป็นกัจกรเป็นดอกบัว เป็นต้น ก็แสดงให้เห็นถึงสภาพแวดล้อมและธรรมชาติของสังคมไทย และยังสามารถบ่งบอกถึงอาหารการกิน สิ่งของเครื่องใช้ ที่อยู่อาศัย เครื่องแต่งกาย ยานพาหนะและเครื่องดนตรีต่าง ๆ ทั้งในอดีตและปัจจุบัน เช่น ข้าวใหม่ปลามัน กินน้ำพริกถ้วยเก่า คำบาตร ล้มหมอนนอนเสื่อ หัวกระไดไม่แห้ง บ้านเมืองมีข้อมีแปะ แขนวนสัด (แขนงนม) ราชรถมาเกยไม่มีปีไม่มีขลุ่ย เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีสำนวนไทยที่สะท้อนความเชื่อและวิญญาณ เช่น บุญพาวาสนาส่ง แพะรับบาป ดกนรกทั้งเป็น ปลุกผีลูกปลุกผีนั่ง เป็นต้น และสำนวนไทยที่สะท้อนถึงบุคคลในสังคมและความสัมพันธ์ทางเครือญาติได้ เช่น ศิษย์คิดล้างครู ชั่วชั่งชิดีช่างสงฆ์ รักพี่เสียดายน้อง สำนวนที่เกี่ยวกับเวลา เช่น หามรุ่งหามค่ำ เด็กเมื่อวานขึ้น ทำให้เห็นการกระทำในช่วงเวลาต่าง ๆ ส่วนหมวดหมู่คำกริยาของคำศัพท์ในสำนวนไทยสะท้อนให้เห็นอาภักติหรือการเคลื่อนไหวของร่างกาย เช่น เห็นผิดเป็นชอบ หยิกเล็บก็เจ็บเนื้อ ปรบมือให้ เป็นต้น และสะท้อนให้เห็นอารมณ์ความรู้สึกนึกคิด เช่น หลงใหลได้ปลื้ม รักพี่เสียดายน้อง ศิษย์คิดล้างครู หรือการสร้างสรรค์ทำลาย การสื่อสารและสังคม เช่น ถอนรากถอนโคน ตั้งหลักปักฐาน ร่วมเรียงเคียงหมอน แข่งชักหักกระดูก เป็นต้น ซึ่งหมวดหมู่คำกริยาของคำศัพท์ในสำนวนไทยนั้นสะท้อนถึงกริยาการกระทำต่าง ๆ ของมนุษย์เป็นส่วนใหญ่

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเรื่องการวิเคราะห์เรื่องสั้นแนวการเมือง จะเห็นว่ามีความเห็นว่าการเมือง ความเชื่อ ค่านิยมต่าง ๆ แฝงอยู่ในงานเขียน ซึ่งเป็นเรื่องที่สอดคล้องกับความเป็นจริงในสังคมยุคนั้น และเมื่อศึกษาศัพท์สำนวนไทยที่ปรากฏใช้อยู่ในปัจจุบันก็พบว่ามีเกี่ยวข้องสัมพันธ์เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตของคนไทย ในทุกแง่มุมไม่ว่าจะเป็นเรื่องสภาพแวดล้อม อาหารการกิน ความเป็นอยู่ของคนไทย หรือแม้แต่ความรู้สึกนึกคิด อาภักติหรือการกระทำ ดังนั้นภาพสะท้อนสังคม เหตุการณ์ความรู้สึกนึกคิด วิถีชีวิตและค่านิยมของคนในสังคม ก็จะปรากฏจากการใช้ภาษาและงานเขียนประเภทต่าง ๆ นั่นเอง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนสังคมทางการเมืองจากสำนวน

จันจิรา จิตตะวิริยะพงษ์ (2540: 147-149) ศึกษาเรื่อง “ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในข่าวการเมืองในหนังสือพิมพ์รายวันพ.ศ. 2534 - พ.ศ. 2538” ได้กล่าวถึงผลการศึกษาความสัมพันธ์ของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในข่าวการเมืองกับเหตุการณ์ของบ้านเมือง ซึ่งได้ศึกษาภูมิหลังทางการเมือง เหตุการณ์ทางการเมือง และความสัมพันธ์กับการปรากฏของถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวน ซึ่งในงานวิจัยนี้ได้แบ่งสำนวนต่าง ๆ ตามวาระการบริหารของคณะรัฐบาลแต่ละคณะ ซึ่งจะให้เห็นความสัมพันธ์ของการใช้ถ้อยคำที่เป็นสำนวนกับเหตุการณ์ทางการเมือง ซึ่งจะเริ่มต้นตั้งแต่วันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 เมื่อ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรีถูกยึดอำนาจจากคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ หรือ รสช. จนไปถึงวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2535

1. ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่ปรากฏระหว่างวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 - พฤษภาคม พ.ศ. 2535 เช่น กวนน้ำให้ปูน สามทหารเสือ บิ๊ก คอนนอก ร่างทรง รสช. มือบมือถือ พรรคมารธนธิปไตย อู่ม
2. ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่ปรากฏระหว่างวันที่ 2 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 - 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2537 เช่น ใบมีดโกนอาบน้ำผึ้ง ขวนเขื่องซ่า ขงเบ้งจิ๋ว สะตอสามัคคี มรสุมการเมือง ชื่อเวลาผสมพันธุ์ เต่ากระดองแตก สงครามน้ำลาย
3. ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนที่ปรากฏระหว่างวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2537 - 31 ธันวาคม พ.ศ. 2538 เช่น หลงจูเลียตศูนย์ เหล้าเก่าในขวดใหม่ เขียนเหยียบเมฆ ช้างล้ม สภาที่เลื่อง ใต้โต๊ะ คินหมาหอน

ความสัมพันธ์ของการใช้ถ้อยคำที่เป็นสำนวนกับสังคมไทยในช่วงปี พ.ศ. 2534 - พ.ศ. 2538 สภาพเหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นนั้นมีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการกำหนดการใช้ถ้อยคำที่เป็นสำนวน เพราะถ้อยคำเหล่านั้นสามารถแสดงให้เห็นว่าในขณะนั้นเกิดเหตุการณ์ใดบ้าง ซึ่งในการเสนอข่าวในหนังสือพิมพ์จะนำถ้อยคำที่เหมาะสมกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจหรือเห็นภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างชัดเจน โดยที่ผู้อ่านต้องอาศัยบริบทในการทำความเข้าใจสำนวนนั้น ซึ่งสำนวนเหล่านี้สะท้อนให้เห็นความคิดและค่านิยมของคนในสังคมว่าเป็นไปในทิศทางใดหรือเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร จากการศึกษาพบว่าถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนสามารถแสดงลักษณะทางสังคมได้ดังนี้

1. ความเชื่อ

1.1 ความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรมและบุญวาสนา เช่น กรรมเก่า กรรมใดใครก่อ บุญหล่นทับ เจ้าบุญทุ่ม

1.2 ความเชื่อในเรื่องภูติผีปีศาจและไสยศาสตร์ ร่างทรง ปลุกผี เต็นเป็นเจ้าเข้า

2. มีระบบอุปถัมภ์ เช่น ลูกหาบ มือไม้ เด็กฝาก ส่วย เซลียร์

3. มีการใช้เงินซื้อเสียง เช่น ม่านสีม่วง คินหมาหอน ซื้อสิทธิ์ขายเสียง

4. การไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์หรือกติกา เช่น วงจรอุบาทว์ ลีอบบี้ คนนอก

5. การประพาศมิชอบในวงราชการ เช่น กังฉิน ฮั่ว งาบ ใต้โต๊ะ

6. ความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เช่น ฮอตไลน์ ไฮเทค ออนไลน์

7. อิทธิพลของสื่อสารมวลชน เช่น รมณ์บ๋อย สัมหล่น มองต่างมุม ซ้ำไปต้อย
เก็บเสื้อผ้ายัดใส่กระเป๋

สรุปได้ว่า การสร้างและการใช้ถ้อยคำที่เป็นสำนวนในข่าวการเมืองมีความสัมพันธ์กับเหตุการณ์ทางการเมืองและเหตุการณ์บ้านเมืองที่เกิดขึ้น เมื่อเกิดเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งก็จะมี การสร้างคำขึ้นใช้บรรยายหรืออธิบายถึงเหตุการณ์นั้น ถ้อยคำและสำนวนจึงเกิดขึ้นใหม่ได้โดยไม่มีวันสิ้นสุด

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การเก็บข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและรวบรวมข้อมูลในการศึกษา ดังนี้

1. สืบค้นเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิคมสารข่าว ลำานวน ลำานวนใหม่ การศึกษาเรื่องความหมายและภาพสะท้อนสังคม เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. รวบรวมลำานวนใหม่ทางการเมืองที่ปรากฏในนิคมสารข่าว 2 รายชื่อได้แก่ มติชนสุดสัปดาห์ (ฉบับที่ 1478-1563) และสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ (ปีที่ 56 ฉบับที่ 12-52 และปีที่ 57 ฉบับที่ 1-45) ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2551 ซึ่งเป็นวาระเวลาที่ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เริ่มดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี (เมื่อวันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2552) จนถึงเดือนกรกฎาคม 2553 ซึ่งเป็นช่วงที่เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองเริ่มคลี่คลาย รวมทั้งสิ้น 172 ฉบับ โดยพิจารณาลำานวนใหม่ที่ปรากฏในนิคมสารข่าว ทั้งในข่าวการเมือง บทความแสดงความคิดเห็นทางการเมือง รวมถึงข้อเขียนที่เกี่ยวกับการเมือง บุคคลทางการเมือง คณะรัฐบาลหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ทางการเมือง

ในการพิจารณาว่าลำานวนใดเป็นลำานวนใหม่ผู้วิจัยใช้พจนานุกรม 5 เล่ม ดังนี้

1. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพุทธศักราช พ.ศ. 2542
2. พจนานุกรมคำใหม่เล่ม 1 ฉบับราชบัณฑิตยสถาน
3. พจนานุกรมคำใหม่เล่ม 2 ฉบับราชบัณฑิตยสถาน
4. หนังสือ ภาษิต คำพังเพย ลำานวนไทย ของราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2552
5. พจนานุกรมนอกราชบัณฑิตฯ ของสำนักพจนานุกรมมติชน

หากสำนวนใดไม่ปรากฏในพจนานุกรมทั้ง 5 เล่มนี้ หรือปรากฏแต่มีการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งรูปคำ ความหมายของคำหรือการนำไปใช้ที่ต่างไปจากเดิมจะจัดว่าสำนวนนั้นเป็นสำนวนใหม่

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสำนวน สำนวนใหม่ ลักษณะของสำนวน วิธีการสร้างส่วนประกอบ ที่มาของสำนวน ความหมาย และภาพสะท้อนสังคมและเหตุการณ์ทางการเมืองไทย
2. จำแนกสำนวนใหม่ทางการเมืองที่ปรากฏในนิตยสารมติชนสุดสัปดาห์ และสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ โดยแบ่งเป็นสำนวนใหม่ทางการเมือง หมายถึง สำนวนใหม่ที่ปรากฏในนิตยสารข่าวซึ่งไม่พบในพจนานุกรมทั้ง 5 เล่ม และสำนวนเก่าที่ใช้ในบริบทใหม่ คือ สำนวนเก่าที่ปรากฏในนิตยสารข่าวซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งรูปคำ ความหมายของคำหรือการนำไปใช้ที่ต่างไปจากเดิม

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร คือ สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่ปรากฏในนิตยสารข่าว 2 รายชื่อได้แก่มติชนสุดสัปดาห์ และสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ เฉพาะข่าว คอลัมน์และบทความทางการเมืองเท่านั้น ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2551 จนถึงเดือนกรกฎาคม 2553 จำนวน 4,128 สำนวน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวเคราะห์สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่ปรากฏในนิตยสารข่าว 2 รายชื่อได้แก่มติชนสุดสัปดาห์ และสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2551 จนถึงเดือนกรกฎาคม 2553 จำนวน 4,128 สำนวน ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์จะนำมาวิเคราะห์ข้อมูลในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. ลักษณะของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย
2. วิธีการสร้างสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย
3. ส่วนประกอบของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย

4. ที่มาของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย
5. ความหมายของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย
6. ภาพสะท้อนสังคมและเหตุการณ์ทางการเมืองสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ส่วนหนึ่งผู้วิจัยศึกษาเกณฑ์จากเอกสาร ตำราวิชาการและจากงานวิจัย และส่วนหนึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์เกณฑ์จากข้อมูล คือ สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่ปรากฏในนิตยสารข่าว และนำเกณฑ์ที่ศึกษาทั้งจากเอกสารตำรา งานวิจัย และข้อมูล มาประมวลสรุปเป็นเกณฑ์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาต่อไป ผู้วิจัยสรุปเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ลักษณะของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย

ราชบัณฑิตยสถาน (2529: 25-48) จำแนกลักษณะสำนวนไว้ดังนี้

1. ประเภหตุคคล้องจอง เช่น ก่อร่างสร้างตัว ฉกฉวยวังราว ขุดด้วยปากถากด้วยตา เป็นต้น
2. ประเภหตุคเปรียบเทียบ เช่น ขมเป็นยา ดินเท่าฝาลอย กินเหมือนหมู อยู่เหมือนหมา เป็นต้น
3. ประเภหตุคำ เช่น สาละเสียดเสียด เป็ดหูเปิดตา คงเส้นคงวา เป็นต้น

และจากการศึกษาลักษณะสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่ปรากฏในนิตยสารข่าว จากข้อมูลจากประชากรของงานวิจัย พบว่า มีสำนวนใหม่มีลักษณะที่หลากหลายโดยจำแนกได้อีก 3 ประเภทดังนี้

1. สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยประเภทซ้อนคำ
2. สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยประเภทคำทับศัพท์
3. สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยประเภทวลี

ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอสรุปเกณฑ์การพิจารณาลักษณะสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยจากราชบัณฑิตยสถาน (2529: 25-48) และจากการศึกษาลักษณะสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่ปรากฏในนิตยสารข่าว ดังนี้

1. ประเภทพุดคล้องจอง

สำนวนประเภทพุดคล้องจอง เป็นสำนวนที่มีคำคล้องจองกันตรงกลางสำนวน คำที่คล้องจองกัน จะมีเสียงสระเสียงเดียวกัน หรือเป็นคำที่มีเสียงสระเดียวกันและเสียงตัวสะกดมาตราเดียวกัน เช่น ก่อร่างสร้างตัว นกขิงขิงราว ขุดด้วยปากถากด้วยตา เป็นต้น

2. ประเภทพุดเปรียบเทียบ

สำนวนประเภทพุดเปรียบเทียบ เป็นสำนวนที่มีลักษณะเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเป็น สิ่งหนึ่ง โดยใช้คำว่า เป็น, คือ, เหมือน, เท่า ในการเปรียบเทียบ หรือเปรียบเทียบโดยใช้ลักษณะที่ คล้ายคลึงของสิ่งที่จะเปรียบกับสำนวนนั้น เช่น ขมเป็นยา ดินเท่าฟ้าหอย กินเหมือนหมู อยู่เหมือนหมา เป็นต้น

3. ประเภทซ้ำคำ

สำนวนประเภทซ้ำคำ เป็นสำนวนที่มีลักษณะใช้คำคำเดียวกันซ้ำในสำนวน มีทั้ง การซ้ำคำในคำที่ 1 กับคำที่ 3 และซ้ำคำที่ 2 กับคำที่ 4 ในสำนวน เช่น สาตเสียดเสียด เปิดหูเปิดตา คงเส้นคงวา เป็นต้น

4. สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยประเภทซ้อนคำ

สำนวนประเภทซ้อนคำ เป็นสำนวนที่มีลักษณะการใช้คำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน ความหมายคล้ายกัน หรือความหมายตรงข้ามกันในสำนวน มีลักษณะการซ้อนคำในคำที่ 1 กับ คำที่ 3, คำที่ 2 กับคำที่ 4

5. สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยประเภทคำทับศัพท์

สำนวนประเภททับศัพท์ เป็นสำนวนที่มีลักษณะการใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ คำทับศัพท์ หมายถึง การประสมคำภาษาไทยตามวิธีการออกเสียงคำภาษาต่างประเทศ สำนวนประเภทนี้จะใช้คำทับศัพท์หมดทั้งสำนวนหรือส่วนหนึ่งของสำนวน

6. สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยประเภทวลี

สำนวนประเภทวลี เป็นสำนวนที่คำในสำนวนไม่มีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ ไม่มีคำคล้องจอง พูดย่อยเทียบ ซ้ำคำ ซ้อนคำ และการใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ สำนวนประเภทนี้จัดเป็นประเภทวลีหรือกลุ่มคำ

วิธีการสร้างสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดเรื่องวิธีการสร้างสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จาก ไชยศิริ ปราโมช ณ อยุธยา (2540: 236-243), นวลวรรณ พลังกะพันธุ์พงศ์ (2541: 150-151) และ วชิรา ชุณหศรี (2546: 88-109) และข้อมูลจากประชากรของงานวิจัย ผู้วิจัยขอประมวลเกณฑ์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาวิธีการสร้างสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย ดังนี้

1. วิธีการสร้างสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยโดยเปลี่ยนแปลงจากสำนวนเดิมมี 4 วิธีคือ

1.1 การสร้างสำนวนโดยการเปลี่ยนคำ เป็นการเปลี่ยนแปลงคำบางคำในสำนวนเดิม โดยยังเหลือความหมายเดิมหรือใกล้เคียงความหมายเดิม ซึ่งคำที่เปลี่ยนไปอาจทำให้มีความหมายเพิ่มหรือไม่มีความหมายเลย การเปลี่ยนคำอาจจะเปลี่ยนในส่วนท้ายหรือส่วนกลางของสำนวนก็ได้

1.2 การสร้างสำนวนโดยการเพิ่มคำ คือ การเพิ่มคำใหม่เข้าไปหน้าสำนวน ท้ายสำนวนหรือกลางสำนวนเดิม โดยมีสำนวนเดิมอยู่ครบถ้วนหรือเปลี่ยนไปบางคำ ซึ่งสำนวนที่สร้างขึ้นยังคงความหมายเดิมหรือเพิ่มความหมายขึ้นเล็กน้อย

1.3 การสร้างสำนวนโดยการตัดคำ คือการตัดคำบางคำสำนวนเดิม ซึ่งสำนวนที่ถูกตัดคำบางคำออกไป ยังมีความหมายคงเดิมหรือคล้ายความเดิม

1.4 การสร้างสำนวนโดยการเปลี่ยนคำ เพิ่มคำ และตัดคำ เป็นวิธีการสร้างสำนวน โดยการเปลี่ยนคำสำนวนเดิม การเพิ่มคำบางคำ และการตัดออกบางคำ แต่ยังมีคำในสำนวนเดิมคงอยู่ด้วยบางส่วน ความหมายของสำนวนที่สร้างขึ้นด้วยวิธีนี้มีทั้งที่ยังคงเดิมหรือเปลี่ยนแปลงไปเล็กน้อย และความหมายที่เปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง

2. การสร้างสำนวนใหม่โดยวิธีเปลี่ยนแปลงความหมายของถ้อยคำสำนวนเดิม คือสำนวนที่นำถ้อยคำเฉพาะมาเปลี่ยนแปลงความหมายให้แตกต่างไปจากเดิมแบบความหมายกว้างออก โดยนำมาใช้ในความหมายเปรียบเทียบ เพื่ออธิบายกริยาอาการต่าง ๆ ตลอดจนอธิบายเนื้อหาให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

3. วิธีการสร้างสำนวนขึ้นใหม่ เป็นการสร้างสำนวนขึ้นมาใหม่ในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งมีที่มาหลากหลาย ทั้งการสร้างเพื่อเลียนแบบความหมายสำนวนเดิมที่เคยมี สร้างโดยนำสำนวนที่เพิ่งปรากฏสร้างจากวัฒนธรรมต่างประเทศ และสร้างจากเหตุการณ์ต่าง ๆ

4. วิธีการสร้างสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยโดยการใช้คำปริบทใหม่ เป็นการสร้างสำนวนขึ้นมาใหม่ โดยการนำคำหรือกลุ่มคำมาใช้ในปริบทที่ต่างไปจากเดิม เพื่อให้ได้สำนวนใหม่ที่มีความหมายใหม่ ซึ่งช่วยบรรยายภาพเหตุการณ์ หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ส่วนประกอบของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย

จากการศึกษาเรื่องส่วนประกอบของคำจากหนังสือหลักภาษาไทยของ พระยาอุปกิตศิลปสาร (2539: 59-69) และหนังสือลักษณะภาษาไทยของ บรรจบ พันธุเมธา (2540: 80-134) และการศึกษาเรื่องส่วนประกอบของถ้อยคำจาก น้ำเพชร สายบุญเรือน (2543: 59-86) ผู้วิจัยขอประมวลเกณฑ์ส่วนประกอบของสำนวนใหม่เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาส่วนประกอบของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยดังต่อไปนี้

1. ส่วนที่มีส่วนประกอบเป็นคำ ได้แก่

1.1 คำเดี่ยว หมายถึง ถ้อยคำส่วนที่ประกอบด้วยหน่วยคำเพียงหน่วยเดียว อาจมีพยางค์เดียวหรือหลายพยางค์ก็ได้ เช่น กิ่ง แก้ว เด็ด ดัม ริด เป็นต้น

1.2 คำประกอบ หมายถึง คำที่ประกอบด้วยหน่วยคำอิสระตั้งแต่ 2 หน่วยคำขึ้นไป ประกอบกันเพื่อสร้างเป็นถ้อยคำส่วนใหม่ ซึ่งอาจมีความหมายใหม่หรือคงความหมายเดิมได้แก่

1.2.1 คำประสม หมายถึง คำที่ประกอบด้วยหน่วยคำอิสระตั้งแต่ 2 หน่วยคำขึ้นไป เมื่อรวมเป็นคำเดี่ยวจะสื่อความหมายถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพียงสิ่งเดียว อาจเป็นความหมายใหม่หรือคงความหมายเดิมแต่ช่วยเน้นความหมายให้ชัดเจนขึ้น เช่น แม่พิมพ์ ถ้ามอง มือขวา เป็นต้น

1.2.2 คำซ้อน หมายถึง คำที่เกิดจากการนำคำที่มีความหมายเหมือนกัน คล้ายกัน หรือตรงข้ามกัน มาซ้อนเข้าคู่กัน อาจมีความหมายใหม่ หรือคงความหมายเดิมที่ชัดเจนขึ้นหรือเน้นเฉพาะความหมายของคำใดคำหนึ่ง เช่น เขียวเล็บ ผิวงาม พี่น้อง เป็นต้น

1.2.3 คำซ้ำ หมายถึง คำที่มีการออกเสียงคำใดคำหนึ่งซ้ำ 2 ครั้ง หรือมากกว่า ทำให้มีความหมายเน้นหนัก หรือทำให้มีความหมายต่างไปจากคำเดี่ยวเพียงคำเดียว อาจใช้ไม่ยั้ง (ๆ) แทนคำท้ายที่ซ้ำกับคำต้น เช่น แดง ๆ ธิบ ๆ กลัว ๆ เรื่อย ๆ เป็นต้น

1.2.4 ส่วนที่มีส่วนประกอบเป็นวลี หมายถึง ถ้อยคำส่วนใหม่ที่มีส่วนประกอบด้วยคำหลักกับส่วนขยายของคำ ไม่มีเนื้อความครบถ้วนเป็นประโยค ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ส่วนประกอบของถ้อยคำส่วนใหม่ประเภทวลีตามหนังสือหลักภาษาไทยของ พระยาอุปกิตศิลปสาร (2539)

1.2.5 ส่วนที่เป็นภาคแสดงหรือประโยค หมายถึง ถ้อยคำที่มีเนื้อความครบบริบูรณ์ ประกอบด้วยภาคประธานและภาคแสดง ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ส่วนประกอบของถ้อยคำส่วนใหม่ประเภทประโยคตามหนังสือหลักภาษาไทยของ พระยาอุปกิตศิลปสาร (2539)

ที่มาของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดเรื่องที่มาของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย จากตำราวิชาการ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจาก ไชยสิริ ปราโมช ณ อยุธยา (2540: 137-197), เพ็ญแข วัจนสุนทร (2523: 12-15) และ จันจิรา จิตตะวิริยะพงษ์ (2540: 142-147) และศึกษาข้อมูลจากประชากรของงานวิจัย ผู้วิจัยขอประมวลเกณฑ์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาที่มาของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย ดังนี้

1. สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากความเป็นไปในสังคม หมายถึง สำนวนที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับเรื่องต่าง ๆ ของสังคม อาจที่มีที่มาจากหน้าที่การงาน การติดต่อสื่อสาร การคมนาคม การตัดสินใจ การกลั่นแกล้งทรยศคดโกง การดำรงชีวิตของคนในสังคมทั่ว ๆ ไป แบ่งออกเป็น 3 ประเภทได้แก่

1.1 สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากหน้าที่การงาน หมายถึง สำนวนที่มีความหมายมาจากการทำงานทั่ว ๆ ไป เช่น เดินเหิน-วิ่งเต้น เป็นต้น

1.2 สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากอาชีพ หมายถึง สำนวนที่มีความหมายที่มาจากอาชีพต่าง ๆ

1.2.1 อาชีพทหาร

1.2.2 อาชีพตำรวจ

1.2.3 ข้าราชการการเมือง

1.2.4 อาชีพอื่น ๆ

1.3 สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากกรกลั่นแกล้ง ทรยศคดโกง และตัดสินใจ เช่น ตะดิน-ปักแข็งปักขา, ปักขาเก้าอี้ เป็นต้น

1.4 ส่วนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากดำรงชีวิตทั่ว ๆ ไป ที่มีที่มาจาก การทำมาหากิน การปฏิบัติตัวต่อคนอื่นหรือข้อคิดต่าง ๆ ในการดำรงชีวิต เช่น ขุดดินกินหญ้า- หาเข้ากินคำ เป็นต้น

2. ส่วนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากวัฒนธรรมและประเพณี หมายถึง ส่วนที่มีความหมายมาจากวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ เช่น ความเชื่อทางศาสนา ไสยศาสตร์และประเพณีในการปกครองคน แบ่งออกเป็น 3 ประเภทได้แก่

2.1 ส่วนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากความเชื่อทางศาสนา พิธีกรรม ไสยศาสตร์ ฤกษ์วิญญูณ เช่น ดุมวงกงเกวียน-กงเกวียนกำเกวียน เป็นต้น

2.2 ส่วนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากประเพณีในการปกครองคน เช่น ลูกท่านหลานเธอ-เด็กเส้น เด็กฝาก เป็นต้น

2.3 ส่วนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากการเมืองและกฎหมาย

3. ส่วนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากอุปนิสัยและความประพฤติ หมายถึง ส่วนที่มีความหมายที่มีที่มาจากนิสัยใจคอ ความประพฤติของคนทั่วไป ซึ่งเป็นเรื่องเฉพาะบุคคล แบ่งออกเป็น 2 ประเภทได้แก่

3.1 ส่วนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากอุปนิสัย เช่น ระอม ระอา, ระอิดระอา- อดทนระอาใจ เป็นต้น

3.2 ส่วนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากความประพฤติ เช่น ต่อหน้ามะพลับ ลับหลังตะโก-หน้าไหว้หลังหลอก เป็นต้น

3.3 ส่วนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากพฤติกรรมการณ์เคลื่อนไหวทางการเมือง (มีอบ)

4. ส่วนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หมายถึง ส่วนที่เกี่ยวกับกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ คำศัพท์เฉพาะทางวิทยาศาสตร์ ทฤษฎี การแพทย์

แผนปัจจุบัน ร่างกาย โรค ยา เทคโนโลยีต่าง ๆ และการสื่อสารผ่านระบบอินเทอร์เน็ต หรือเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network)

5. ส่วนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากการเล่นกีฬาประเภทต่าง ๆ เป็นการนำถ้อยคำต่าง ๆ ที่ใช้ในแวดวงการศึกษา รวมถึงการเล่นเกมและการพนันต่าง ๆ มาใช้เป็นส่วนใหม่เพื่ออธิบายข่าวหรือสภาพทางการเมืองในช่วงเวลานั้น

5.1 ส่วนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากการเล่นกีฬาประเภทต่าง ๆ

5.2 ส่วนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากเกมหรือการพนันต่าง ๆ

6. ส่วนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากวงการบันเทิง เป็นส่วนใหม่ที่มีที่มาจากรายการทางโทรทัศน์ โฆษณา ภาพยนตร์ ละคร นักแสดง เพลง การร้องเพลง และการแสดงพื้นบ้าน

7. ส่วนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากวรรณกรรมต่าง ๆ เป็นส่วนใหม่ที่มีที่มาจากนิทานวรรณคดี วรรณกรรมลายลักษณ์ อาจนำมาจากชื่อตัวละครหรือเหตุการณ์สำคัญของเรื่อง หรือบุคลิกลักษณะของตัวละครที่สามารถนำมาเปรียบเทียบกับลักษณะบุคลากรทางการเมืองได้

8. ส่วนใหม่ทางการเมืองไทยที่มาจากภาษาต่างประเทศ เป็นส่วนที่มีที่มาจากภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และภาษาญี่ปุ่น การรับเอาถ้อยคำเหล่านั้นมาใช้อาจจะรับมาใช้ทั้งคำ คัดหรือย่อนำมาเพียงส่วนใดส่วนหนึ่งของคำเท่านั้น

8.1 ภาษาอังกฤษ

8.2 ภาษาจีน

8.3 ภาษาญี่ปุ่น

9. ส่วนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากคนหรือชื่อบุคคล เป็นส่วนที่ปรากฏชื่อบุคคล ชื่อจริง ชื่อเล่น สมญานาม หรือการเรียกกลุ่มบุคคล

9.1 ชื่อบุคคล

9.2 กลุ่มบุคคล

10. ส่วนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากเหตุการณ์สำคัญทางการเมือง เป็นส่วนที่มาจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทางการเมือง อาจเป็นเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงการเมืองไทย หรือเป็นเหตุการณ์ทางการเมืองที่ทำให้ผู้คนในสังคมให้ความสนใจ หรือเป็นเหตุการณ์ที่เป็นประวัติศาสตร์ทางการเมือง

11. ส่วนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากสถานที่ เป็นส่วนที่มาจากชื่อสถานที่ พื้นที่ สิ่งปลูกสร้าง หรือสถานที่ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ

12. ส่วนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากส่วนเดิม เป็นส่วนที่มาจากส่วนเดิม โดยการเปลี่ยนแปลงถ้อยคำ คำตัดคำ เพิ่มคำ หรือส่วนเดิมที่ไม่เปลี่ยนแปลงรูป แต่ใช้ในความหมายที่แตกต่างส่วนเดิม

13. ส่วนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากความรัก การครองคู่ การแต่งงาน เป็นส่วนที่มีที่มาจากความรักระหว่างชายหนุ่มกับหญิงสาว ประเพณีและพิธีแต่งงาน และการใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน รวมถึงการกระทบกระทั่งกันระหว่างคู่รัก และการผิดหวังจากความรัก

14. ส่วนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากรูปแบบ เครื่องแต่งกาย สี เป็นส่วนที่เกี่ยวกับสี หรือการแต่งกาย รูปแบบ เสื้อผ้า เครื่องประดับ

15. ส่วนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากความรุนแรง สงคราม การต่อสู้ เป็นส่วนที่เกี่ยวกับการใช้ความรุนแรง วิธีการต่อสู้ การรบ สงคราม และความเสียหายที่เกิดขึ้น

16. ส่วนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากสิ่งของ เครื่องใช้ อุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ วัสดุ อุปกรณ์ ทั่วไปที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

17. ส่วนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากสัตว์ เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ทุกชนิด

18. ส่วนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากอาหาร พืชผัก เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับอาหาร อาหารหลัก อาหารว่าง ของหวาน ขนม พืช ผัก และผลไม้ต่าง ๆ

19. ส่วนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากปรากฏการณ์ธรรมชาติ เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับภัยธรรมชาติ หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ

ความหมายของส่วนใหม่ทางการเมืองไทย

จากการศึกษาแนวคิดเรื่องความหมายจาก ทศนาลัย บุรพาชีพ (2543 : 115) ผู้วิจัยขอใช้เป็นเกณฑ์ เพื่อเป็นแนวทางพิจารณาความหมายส่วนใหม่ทางการเมืองไทยดังต่อไปนี้

การแบ่งประเภทของความหมาย แบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่

1. ความหมายตรงของรูปภาษา (Denotation meaning meaning) หมายถึง ความหมายตามรูปภาษา เช่น คำหรือวลีที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรูปภาษากับสรรพสิ่งหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ภายนอก จัดว่าเป็นความหมายหลักหรือความหมายแก่นของคำศัพท์
2. ความหมายแฝง (Connotation meaning) หมายถึง ความหมายอื่นนอกเหนือจากความหมายตรงของรูปภาษา ครอบคลุมด้านต่าง ๆ เช่น อารมณ์ ความรู้สึก ทศนคติที่ผู้ใช้ภาษามีต่อคำหรือวลีนั้น ๆ

ภาพสะท้อนสังคมและเหตุการณ์ทางการเมืองไทยจากส่วนใหม่ทางการเมืองไทย

ผู้วิจัยการศึกษาแนวคิดเรื่องภาพสะท้อนสังคมและเหตุการณ์ทางการเมืองไทย จากตำราวิชาการ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจาก เพ็ญแข วัจนสุนทร (2523: 32-50) และ จันจิรา จิตตะวิริยะพงษ์ (2540: 147-149) และข้อมูลจากประชากรของงานวิจัย ผู้วิจัยขอประมวลเกณฑ์เพื่อเป็นแนวทางพิจารณาภาพสะท้อนสังคมและเหตุการณ์ทางการเมืองไทยจากส่วนใหม่ทางการเมืองไทยดังต่อไปนี้

1. ส่วนใหม่ทางการเมืองไทยที่สะท้อนเรื่องความเชื่อ
 - 1.1 ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม/บาปบุญคุณโทษ
 - 1.2 ความเชื่อเรื่องภูตผี/ไสยศาสตร์
2. ส่วนใหม่ทางการเมืองไทยที่สะท้อนปรากฏการณ์การเคลื่อนไหวทางการเมืองในสังคมไทย
3. ส่วนใหม่ทางการเมืองไทยที่สะท้อนถึงกลุ่มอำนาจทางการเมือง การแบ่งพรรคพวก ระบบอุปถัมภ์
4. ส่วนใหม่ทางการเมืองไทยที่สะท้อนถึงการไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ การทุจริต การใช้อิทธิพล
5. ส่วนใหม่ทางการเมืองไทยที่สะท้อนถึงอิทธิพลของสื่อมวลชน เทคโนโลยีและเครือข่ายสังคมออนไลน์
6. ส่วนใหม่ทางการเมืองไทยที่สะท้อนถึงเศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ของประชาชน
7. ส่วนใหม่ทางการเมืองไทยที่สะท้อนถึงปฏิกิริยาของคนในสังคมที่มีต่อการเมืองไทย
8. ส่วนใหม่ทางการเมืองไทยที่สะท้อนภาพเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง
9. ส่วนใหม่ทางการเมืองไทยที่สะท้อนเหตุการณ์สำคัญและปรากฏการณ์ทางการเมือง
10. ส่วนใหม่ทางการเมืองไทยที่สะท้อนถึงความขัดแย้งทางการเมือง การหักหลัง การเอารัดเอาเปรียบ
11. ส่วนใหม่ทางการเมืองไทยที่สะท้อนถึงความแตกแยกของคนในสังคม

12. ส่วนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่สะท้อนถึงการทำงานของรัฐบาล เจ้าหน้าที่ของรัฐ

13. ส่วนวนที่ไม่ปรากฏภาพสะท้อนสังคมและเหตุการณ์ทางการเมือง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. รวบรวมส่วนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่ปรากฏในนิตยสารข่าว 2 รายชื่อ คือ มติชนสุดสัปดาห์ และสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ เดือนธันวาคม 2551 - กรกฎาคม 2553
2. ศึกษาเรื่องลักษณะ วิธีการสร้าง ส่วนประกอบของส่วนวนใหม่
3. ศึกษาเรื่องที่มาของส่วนวนใหม่ ความหมายและภาพสะท้อนสังคมและเหตุการณ์ทางการเมืองไทย
4. ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับส่วนวนใหม่ทางการเมืองไทย
5. วิเคราะห์ส่วนวนใหม่ทางการเมืองไทยรวบรวมได้จำนวน 4,128 ส่วนวน ตามเกณฑ์การพิจารณาด้านลักษณะ วิธีการสร้าง ส่วนประกอบ ที่มาของส่วนวน ความหมาย และภาพสะท้อนสังคมและเหตุการณ์ทางการเมืองไทย
6. สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย
7. นำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์(Descriptive Analysis) ซึ่งเสนอข้อมูลสถิติคำร้อยละในรูปแบบตาราง
8. การพรรณนาวิเคราะห์และอธิบายความหมายของส่วนวนใหม่ทางการเมือง ผู้วิจัยได้อ่านข่าวหรือบทความทางการเมือง และพิจารณาความหมายจากถ้อยคำแวดล้อมที่ปรากฏในข่าวและบทความทางการเมือง

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่ปรากฏในนิตยสารข่าวระหว่างปี พ.ศ. 2551-2553 ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 6 ส่วนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ทั้งนี้ได้นำเสนอผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ลักษณะของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย

ส่วนที่ 2 วิธีการสร้างสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย

ส่วนที่ 3 ส่วนประกอบของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย

ส่วนที่ 4 ที่มาของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย

ส่วนที่ 5 ความหมายของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย

ส่วนที่ 6 ภาพสะท้อนสังคมและเหตุการณ์ทางการเมืองไทยจากสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย

ส่วนที่ 1 ลักษณะของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ลักษณะของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยตามหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

1. สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยประเภทพูดคล้องจอง
2. สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยประเภทพูดเปรียบเทียบ

3. สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยประเภทซ้ำคำ
4. สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยประเภทซ้อนคำ
5. สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยประเภทคำทับศัพท์
6. สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยประเภททวลี

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยประเภทพุดคล้องจอง

จากการศึกษาสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยพบสำนวนประเภทพุดคล้องจอง 161 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 3.90 ของสำนวนทั้งหมด

สำนวนประเภทพุดคล้องจอง เป็นสำนวนที่มีคำคล้องจองกันตรงกลางสำนวน คำที่คล้องจองกันจะมีเสียงสระเสียงเดียวกัน หรือเป็นคำที่มีเสียงสระเดียวกันและเสียงตัวสะกดมาตราเดียวกัน

ตัวอย่างที่ 1 ฝิไม่เผเงาไม่เหยียบ

สำนวน “ฝิไม่เผเงาไม่เหยียบ” มีลักษณะคล้องจองกันตรงคำว่า “เผา” กับ “เงา” ซึ่งทั้ง 2 คำมีเสียงสระเสียงเดียวกันคือสระ เอ

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“หากแต่ “เนวิน” ลืมนึกไปว่า การออกมาพุดในลักษณะ “ฝิไม่เผเงาไม่เหยียบ” กับ “นายเก่า” เช่นนี้ เปรียบเสมือนการ “เติมเชื้อไฟ” ให้สถานการณ์รุนแรงขึ้น”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 10-16 เมษายน 2552 หน้า 9)

สำนวน “ฝิไม่เผเงาไม่เหยียบ” หมายถึง การพุดหรือการกระทำในลักษณะตัดความสัมพันธ์อย่างสิ้นเชิง โดยที่ไม่ต้องการเกี่ยวข้องกับอีกต่อไป

ตัวอย่างที่ 2 ปากกล้าขาสัน

สำนวน “ปากกล้าขาสัน” มีลักษณะคล้องจองตรงคำว่า “กล้า” กับ “ขา” ซึ่งทั้ง 2 คำ มีเสียงสระเสียงเดียวกัน คือ สระอา

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“แต่เหมือนกับ “ปากกล้าขาสัน” ประเมินจำนวนผู้จะมาร่วมชุมนุมคำ และฝ่ายความมั่นคง ทุกภาคส่วน ยืนยันว่า ควบคุมสถานการณ์ได้ แต่รัฐบาล “อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ” กลับประกาศใช้ กฎหมายความมั่นคง ควบคุมเขตพื้นที่ดุสิต กทม.”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 18-24 กันยายน 2552 หน้า 8)

สำนวน “ปากกล้าขาสัน” หมายถึง การพูดยืนยันด้วยความมั่นใจ แต่การกระทำกลับแสดงให้เห็นถึงความกลัวหรือความไม่มั่นใจของผู้พูด

ตัวอย่างที่ 3 สาดไฟใส่น้ำมัน

สำนวน “สาดไฟใส่น้ำมัน” มีลักษณะคล้องจองตรงคำว่า “ไฟ” กับ “ใส” ซึ่งทั้ง 2 คำ มีเสียงสระเสียงเดียวกัน คือ สระไอ/โอ

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ด้วยเพราะทั้งคู่คิดว่า การตอบโต้จะเป็นการสาดไฟใส่น้ำมัน จนเข้าทางนายสนธิ และ กลุ่มพันธมิตรฯ ที่พุ่งเป้ามาตั้งแต่ก่อนที่จะเกิดปรากฏการณ์ 17 เมษายน เสียอีก”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 31 กรกฎาคม - 6 สิงหาคม 2552 หน้า 14)

สำนวน “สาดไฟใส่น้ำมัน” หมายถึง การกระทำหรือคำพูดที่ยั่วุให้เกิดความรุนแรงมากขึ้น ในสถานการณ์ที่มีแนวโน้มว่าจะเกิดความรุนแรงอยู่แล้ว โดยเปรียบเทียบ “ไฟ” กับ “น้ำมัน” ซึ่งเป็นเชื้อเพลิงกับการกระทำหรือยั่วุในสถานการณ์ที่เสี่ยงจะเกิดความรุนแรงทางการเมือง

ตัวอย่างที่ 4 เงินไม่มากาไม่เป็น

สำนวน “เงินไม่มากาไม่เป็น” มีลักษณะคล้องจองตรงคำว่า “มา” กับ “กา” ซึ่งทั้ง 2 คำ มีเสียงสระเสียงเดียวกันคือสระ อา

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ผมยืนยันว่า ชาวอีสานไม่ใช่คนโง่ แต่เพราะถูกมอมเมาโดยนักประชาธิปไตยจอมปลอม จนเกิดโรคระบาด “เงินไม่มากาไม่เป็น” ซึ่งเป็นการบ่อนทำลายระบอบประชาธิปไตย สร้างความเสียหายให้แก่ระบอบการปกครองที่ดี และประชาชนที่ดีให้เกิดปัญหา เกิดความแตกแยก วุ่นวายจนบัดนี้”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 5-11 มิถุนายน 2552 หน้า 20)

สำนวน “เงินไม่มากาไม่เป็น” หมายถึง ผู้สมัครรับเลือกตั้งไม่ให้เงินแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เขาจึงไม่ลงคะแนนเสียงให้ สำนวนนี้มาจากทุจริตการเลือกตั้งในภาคอีสานซึ่งเกิดขึ้นเป็นประจำ จนทำให้การเลือกตั้งทุกครั้งต้องมีการแจกเงินแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อให้ลงคะแนนแก่ตน เมื่อไม่ให้เงินก็ไม่ลงคะแนนให้

ตัวอย่างที่ 5 เหลืองก็แฉ่งแดงก็ส้ม

สำนวน “เหลืองก็แฉ่งแดงก็ส้ม” มีลักษณะคล้องจองตรงคำว่า “แฉ่ง” กับ “แดง” ซึ่งทั้ง 2 คำ มีเสียงสระเสียงเดียวกันคือสระ แอ และเสียงพยัญชนะท้าย ง

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“เหลืองก็แฉ่ง แดงก็ส้ม สถานการณ์เมืองไทยจึงสุดอึมครึม เหมือนท้องฟ้าที่มีเมฆฝนดำ ทะมึนกำลังม้วนตัวก่อนเกิดพายุใหญ่”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 22-28 มกราคม 2553 หน้า 11)

สำนวน “เหลืองก็แฉ่งแดงก็อึม” หมายถึง กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.) ซึ่งมีสัญลักษณ์คือกลุ่มผู้ชุมนุมใส่เสื้อสีเหลือง และกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ซึ่งมีสัญลักษณ์คือกลุ่มผู้ชุมนุมใส่เสื้อสีแดง ต่างก็ตั้งกลุ่มชุมนุมประท้วง ทั้ง 2 ฝ่าย

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยประเภทพูดเปรียบเทียบ

จากการศึกษาสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยพบสำนวนประเภทพูดเปรียบเทียบ 3,104 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 75.19 ของสำนวนทั้งหมด

สำนวนประเภทพูดเปรียบเทียบ เป็นสำนวนที่มีลักษณะเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเป็นสิ่งที่หนึ่ง โดยใช้คำว่า “เป็น” ในการเปรียบเทียบ หรือเปรียบโดยใช้ลักษณะที่คล้ายคลึงของสิ่งที่จะเปรียบกับสำนวนนั้น

ตัวอย่างที่ 1 ส่ายหน้าเป็นพัคลม

สำนวน “ส่ายหน้าเป็นพัคลม” เป็นสำนวนที่มีลักษณะพูดเปรียบเทียบ โดยใช้คำว่า “เป็น” ในการเปรียบ

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ไม่ว่าใคร ๆ ก็ส่ายหน้าเป็นพัคลม “ไม่เอา” นายกรัฐมนตรีที่ชื่อ “อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ” แต่ด้วย “บุญเก่า” และ “ต้นทุนทางสังคม” ทำให้ “อิด” ยึดยืนอยู่ได้ จนเมื่อมีจังหวะที่เปิด “ช่องน้อย” เป็น “ทางลง” นายอภิสิทธิ์จึงเล็ดลอดออกจากเงื้อมมือของฝ่ายทหารและการเมืองที่ดี วงล้อมกระชับเข้ามาทุกทีจน นายอภิสิทธิ์ เองก็แทบจะ “ถอดใจ” หลายครั้งหลายหน”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 7-13 พฤษภาคม 2553 หน้า 6)

สำนวน “ส่ายหน้าเป็นพัคลม” หมายถึงปฏิเสธหรือไม่ยอมรับอย่างแนบเนียน โดยใช้อาการส่ายหน้าปฏิเสธของคนเปรียบเทียบกับการส่ายไปมาของพัคลม

ตัวอย่างที่ 2 สมองและทะเป็นวันเจ็ด

สำนวน “สมองและทะเป็นวันเจ็ด” เป็นสำนวนที่มีลักษณะพูดเปรียบเทียบ โดยใช้คำว่า “เป็น” ในการเปรียบเทียบ

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“โดยเฉพาะอย่างยิ่งการโฆษณาสั่งการประณามถากถางทางทีวีอยู่ปาว ๆ ข้างเดียวดังมี วาจาสิทธิ์วันละหลายเพลานี้ นาน ๆ เข้าอาจส่งผลข้างเคียงให้เคลิบเคลิ้มจนพูดจาและทะ สมองและทะเป็นวันเจ็ดได้!”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 4-10 มิถุนายน 2553 หน้า 31)

สำนวน “สมองและทะเป็นวันเจ็ด” หมายถึง คล้อยตามความคิดของผู้อื่นโดยไม่ได้ใช้ ความคิดของตัวเองพิจารณาถึงความถูกต้อง โดยเปรียบเทียบสมองที่ไม่ได้ใช้ความคิดว่าเป็นสมอง ที่ละทะเป็นวันยี่หื้อเจ็ดซึ่งเป็นเครื่องดื่มผสมวันมีลักษณะละและอยู่

ตัวอย่างที่ 3 ตันสะตอถิ่นข้าวเหนียว

สำนวน “ตันสะตอถิ่นข้าวเหนียว” เป็นสำนวนที่มีลักษณะพูดเปรียบเทียบ โดยใช้ลักษณะ ที่คล้ายคลึงกันของสำนวนกับสิ่งที่จะเปรียบเทียบ

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“สุดท้าย หวดยาออกที่ “วิฑูรย์” 1 ใน 2 ส.ส.อีสานคนสุดท้ายของ ปชป. ในปี 2548 ตกรางวัลที่ผู้ขาดใจจนทำให้ตันสะตอถิ่นข้าวเหนียวไม่สูญพันธุ์ ในยุคที่พรรคไทยรักไทยกำลัง เรืองรองสุด ๆ จากผลสัมฤทธิ์ของ “นโยบายประชานิยม”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 13-19 กุมภาพันธ์ 2552 หน้า 12)

สำนวน “ต้นสะตอลิ้นข้าวเหนียว” หมายถึง สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ที่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่ภาคอีสาน โดยเปรียบเทียบกับสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งเป็นพรรคเก่าแก่และมีฐานเสียงส่วนใหญ่อยู่ทางภาคใต้เป็นต้นสะตอซึ่งเป็นพืชที่มีมากทางภาคใต้ และเปรียบเทียบกับพื้นที่ภาคอีสานว่าเป็นถิ่นข้าวเหนียวเพราะข้าวเหนียวเป็นอาหารหลักของคนอีสาน

ตัวอย่างที่ 4 แดงโมญี่ปุ่น

สำนวน “แดงโมญี่ปุ่น” เป็นสำนวนที่มีลักษณะพูดเปรียบเทียบโดยใช้ลักษณะที่คล้ายคลึงกันของสำนวนกับสิ่งที่เปรียบเทียบ

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ก็หวังว่าทหารจะไม่ทำตามคำสั่งผู้บังคับบัญชา ในการทำร้ายประชาชน ตามทฤษฎี “กองทัพแดงโม” ที่ข้างนอกเป็นสีเขียว แต่ข้างในเป็นสีแดงแจ๋ แต่ก็ไม่ว่า สถานการณ์ที่ใครก็อยากอยู่ฝ่ายชนะเช่นนี้ กองทัพอาจเป็นแดงโมญี่ปุ่นเนื้อสีเหลืองก็เป็นได้”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 19-25 กุมภาพันธ์ 2553 หน้า 16)

สำนวน “แดงโมญี่ปุ่น” หมายถึง ทหารที่สนับสนุนฝ่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย โดยเปรียบเทียบกับแดงโมญี่ปุ่นเพราะผิวด้านนอกของแดงโมเป็นสีเขียว ซึ่งเป็นสีสัญลักษณ์ของทหาร และเนื้อในของแดงโมญี่ปุ่นจะมีสีเหลือง ซึ่งเป็นสีสัญลักษณ์ของฝ่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย

ตัวอย่างที่ 5 ไทรโยงสีเขียว

สำนวน “ไทรโยงสีเขียว” เป็นสำนวนที่มีลักษณะพูดเปรียบเทียบโดยใช้ลักษณะที่คล้ายคลึงกันของสำนวนกับสิ่งที่เปรียบเทียบ

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“กระนั้นก็ตาม ฟังอย่างไรสำเนียงของกองทัพก็ดูเหมือนจะแปร่ง ๆ เพี้ยน ๆ พิกุล แต่ที่แน่ ๆ มันได้เสกให้ชาวบ้านตกอยู่ในภวังค์ปฏิกฎีก่อนจะล้มตาคืนมาด้วยความตกใจ และได้รับการปลอบโยนจากคำขอโทษเพียงสั้น ๆ ของโทรโข่งสี่เขียว”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 5-11 กุมภาพันธ์ 2553 หน้า 10)

สำนวน “โทรโข่งสี่เขียว” หมายถึง โฆษกศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน (ศอฉ.) ซึ่งในขณะนั้นก็คือพันเอกสรเสรีญ แก้วกำเนิด หรือ เสธ. ใก่อ โดยเปรียบเทียบตำแหน่งโฆษก ซึ่งทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ข่าวสารกับโทรโข่งซึ่งทำหน้าที่กระจายเสียง และที่เปรียบเทียบกับเป็นโทรโข่งสี่เขียวเพราะสี่เขียวเป็นสัญลักษณ์ของทหารหรือกองทัพบกนั่นเอง

ตัวอย่างที่ 6 ไม้ล้างป่าช้า

สำนวน “ไม้ล้างป่าช้า” เป็นสำนวนที่มีลักษณะพหูพจน์เปรียบเทียบโดยใช้ลักษณะที่คล้ายคลึงกันของสำนวนกับสิ่งที่เปรียบเทียบ

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“กลายเป็นเรื่องกรรมชั่ววิบัติชัด เมื่อเครื่องตรวจระเบิดจีที 200 ผ่านการพิสูจน์แล้ว ผลปรากฏว่า ไม่มีประสิทธิภาพกลายเป็นเครื่องเดาสุ่ม หรือแค่ไม้ล้างป่าช้า เรื่องพรรคนี่ก็แล้วแต่มุมมอง เป็นเรื่องนานาจิตตัง “สุรสีห์” เคยบอกไปแล้ว หากไม่มีจีที 200 ทหารที่ปฏิบัติการกิจอาจเสียชีวิตเพราะมันส่งผลกระทบด้านจิตใจของผู้ปฏิบัติโดยตรง”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 19-25 กุมภาพันธ์ 2553 หน้า 10)

สำนวน “ไม้ล้างป่าช้า” หมายถึง เครื่องตรวจระเบิดจีที 200 โดยเปรียบเทียบว่าเป็นไม้ล้างป่าช้า เพราะเป็นเครื่องตรวจระเบิดที่ผ่านการทดสอบแล้วว่าไม่มีประสิทธิภาพในการบอกตำแหน่งของระเบิด เปรียบเหมือนกับไม้ที่ใช้ชี้ตำแหน่งศพในพิธีกรรมล้างป่าช้า

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยประเภทซ้ำคำ

จากการศึกษาสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยพบสำนวนประเภทซ้ำคำ 132 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 3.20 ของสำนวนทั้งหมด

สำนวนประเภทซ้ำคำ เป็นสำนวนที่มีลักษณะใช้คำคำเดียวกันซ้ำในสำนวน มีทั้งการซ้ำคำในคำที่ 1 กับคำที่ 3 และซ้ำคำที่ 2 กับคำที่ 4 ในสำนวน

ตัวอย่างที่ 1 สภาพิภพาน้อง

สำนวน “สภาพิภพาน้อง” เป็นสำนวนประเภทซ้ำคำ ที่มีลักษณะใช้คำคำเดียวกันซ้ำในคำที่ 1 กับคำที่ 3 ในสำนวน สำนวนนี้ปรากฏการใช้คำว่า “สภา” ในตำแหน่งคำที่ 1 และตำแหน่งคำที่ 3

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“อาจจะได้ ส.ว.ที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันกับ ส.ส. ในลักษณะแบบสภาพิภพาน้อง การทำหน้าที่ถ่วงดุล ตรวจสอบกลั่นกรองการทำงานของสภาผู้แทนราษฎรอาจทำไม่ได้ดี”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 6-12 พฤศจิกายน 2552 หน้า 28)

สำนวน “สภาพิภพาน้อง” หมายถึง สมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ที่มีความสัมพันธ์กันฉันพี่น้อง หรือเครือญาติกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ความสัมพันธ์ดังกล่าวอาจทำให้การทำงานของ ส.ว. ไม่สมบูรณ์เพราะมีหน้าที่กลั่นกรองกฎหมาย ตรวจสอบการทำงานของ ส.ส. และถ่วงดุลอำนาจกับ ส.ส.

ตัวอย่างที่ 2 แบ่งสีแบ่งฝ่าย

สำนวน “แบ่งสีแบ่งฝ่าย” เป็นสำนวนประเภทซ้ำคำ ที่มีลักษณะใช้คำคำเดียวกันซ้ำในคำที่ 1 กับคำที่ 3 ในสำนวน สำนวนนี้ปรากฏการใช้คำว่า “แบ่ง” ในตำแหน่งคำที่ 1 และตำแหน่งคำที่ 3

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“คุณยืนอยู่ตรงนี้ ฉันก็อยู่ตรงนี้ เรายืนอยู่ตรงนี้ ตรงแผ่นดินถิ่นไทย นานนับเป็นพันปี
ที่หลอมรวมเลือดเนื้อเชื้อไข ทะเลาะกันแล้วได้อะไร แบ่งสี่แบ่งฝ่าย ก็ล้วนไทยและไทย”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 12-18 มิถุนายน 2552 หน้า 91)

สำนวน “แบ่งสี่แบ่งฝ่าย” หมายถึง การแบ่งพรรคพวกโดยใช้สี่สี่เป็นตัวแทน

ในปัจจุบันสี่สี่ได้เป็นสัญลักษณ์ของกลุ่มที่เคลื่อนไหวทางการเมืองไทย ซึ่งมีอยู่หลายกลุ่ม เช่น กลุ่มเสื้อแดง คือ กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) กลุ่มเสื้อสีเหลือง คือ กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.) กลุ่มเสื้อน้ำเงิน คือ กลุ่มคนที่ต่อต้านกลุ่ม นปช. และมีแนวคิดหลักในการปกป้องชาติ ศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ กลุ่มเสื้อหลากสี คือ กลุ่มประชาชนเพื่อพิทักษ์ชาติ ศาสน์ กษัตริย์ หรือ เครือข่ายพลเมืองอาสาปกป้องแผ่นดิน เป็นต้น

ตัวอย่างที่ 3 ชงเองกินเอง

สำนวน “ชงเองกินเอง” เป็นสำนวนประเภทซ้ำคำ ที่มีลักษณะใช้คำคำเดียวกันซ้ำในคำที่ 2 กับคำที่ 4 ในสำนวน สำนวนนี้ปรากฏการซ้ำคำว่า “เอง” ในตำแหน่งคำที่ 2 และตำแหน่งคำที่ 4

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“จากนั้นก็ดำเนินการ “จัดฉาก” ให้หัวหน้าพรรคการเมืองบางพรรค เข้ามารับบทบาท
หน้าที่ในการเจรจาไกล่เกลี่ยกับทางตัวแทน สร.ร.ฟ.ท. จน สร.ร.ฟ.ท. ยอมเปิดเดินรถไฟตามปกติ
ศัพท์ชาวบ้านเรียกวิธีแบบนี้ว่า “ชงเองกินเอง”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 26 มิถุนายน - 2 กรกฎาคม 2552 หน้า 12)

สำนวน “ชงเองกินเอง” หมายถึงจงใจสร้างสถานการณ์เพื่อหาประโยชน์ให้กับตนหรือกลุ่ม
ของตนเองโดยมีผู้รู้เห็นกันทั้งสองฝ่าย

ตัวอย่างที่ 4 ตำแหน่งเงินตำแหน่งทอง

สำนวน “ตำแหน่งเงินตำแหน่งทอง” เป็นสำนวนประเภทซ้ำคำ ที่มีลักษณะใช้คำคำเดียวกันซ้ำในคำที่ 1 กับคำที่ 3 ในสำนวน สำนวนนี้ปรากฏการซ้ำคำว่า “ตำแหน่ง” ตรงคำที่ 1 และคำที่ 3

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“พล.ต.ท.อัศวิน ขวัญเมือง แทนที่จะลงไปปิดกวดขันจัดการเรื่องซื้อขายตำแหน่งให้เรียบร้อย ที่ไหนได้ลงไปแค่มีคำสั่งปรับเปลี่ยนตำแหน่ง “ผกก.สภ.พัทยา” ตำแหน่งเงินตำแหน่งทอง เพียงตำแหน่งเดียวเท่านั้น นอกนั้นยังคงคำสั่งเดิม”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 2-8 กรกฎาคม 2553 หน้า 4)

สำนวน “ตำแหน่งเงินตำแหน่งทอง” หมายถึง เป็นตำแหน่งหน้าที่การงานที่สามารถทำรายได้มหาศาล ในที่นี้หมายถึงตำแหน่งผู้กำกับสถานีตำรวจภูธรพัทยา ซึ่งเป็นท้องที่มีสถานທີ່ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศไทย มีสถานบันเทิงมากมายหลากหลายรูปแบบ และเป็นที่นิยมของชาวต่างชาติ

ตัวอย่างที่ 5 เผาบ้านเผาเมือง

สำนวน “เผาบ้านเผาเมือง” เป็นสำนวนประเภทซ้ำคำ ที่มีลักษณะใช้คำคำเดียวกันซ้ำในคำที่ 1 กับคำที่ 3 ในสำนวน สำนวนนี้ปรากฏการซ้ำคำว่า “เผา” ตรงคำที่ 1 และคำที่ 3

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ยิ่งเหตุการณ์เผาบ้านเผาเมือง หลายจุดทั่วกรุงเทพมหานครในช่วงสัปดาห์ที่ 19 พ.ค. 53 หลังแดงฮาร์ดคอร์ไม่พอใจที่แกนนำ นปช. เข้มอบตัวกับตำรวจและสั่งยุติการชุมนุมจึงมีการเผาพื้นที่หลายจุดรอบราชประสงค์”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 21-27 พฤษภาคม 2553, หน้า 10)

สำนวน “เผาบ้านเผาเมือง” หมายถึง การเผาทำลายอาคารสถานที่สำคัญทั่วกรุงเทพมหานคร และศาลากลางในบางจังหวัด ในที่นี้มาจากสถานการณ์ความรุนแรงทางการเมืองในกรุงเทพมหานคร ในวันพุธที่ 19 พฤษภาคม 2553 ที่กลุ่มแดงฮาร์ดคอร์ หรือกลุ่มคนเสื้อแดงหัวรุนแรง ไม่พอใจ ที่แกนนำกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) เข้ามอบตัวกับตำรวจและ ประกาศยุติการชุมนุม

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยประเภทซ้อนคำ

จากการศึกษาสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยพบสำนวนประเภทซ้อนคำ 76 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 1.84 ของสำนวนทั้งหมด

สำนวนประเภทซ้อนคำ เป็นสำนวนที่มีลักษณะการใช้คำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน ความหมายคล้ายกัน หรือความหมายตรงข้ามกันในสำนวน มีลักษณะการซ้อนคำในคำที่ 1 กับ คำที่ 3, คำที่ 1 กับ 4, คำที่ 2 กับคำที่ 4 หรือคำที่ 2 กับ 5

ตัวอย่างที่ 1 รวยกระจุก จนกระจาย

สำนวน “รวยกระจุก จนกระจาย” เป็นสำนวนประเภทซ้อนคำ ที่มีลักษณะการใช้คำที่มีความหมายตรงข้ามกัน ในสำนวน “รวยกระจุก จนกระจาย” ปรากฏคำว่า “รวย” หมายถึง ได้มาก, มีมาก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 927) และคำว่า “จน” หมายถึง อัดคัดขัดสน, ฝืดเคือง, มีเงินไม่พอ ยังชีพ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 287) ซึ่งทั้งสองคำเป็นคำที่มีความหมายตรงข้ามกันและอยู่ใน ตำแหน่งคำที่ 1 กับคำที่ 3 ของสำนวน

นอกจากนี้ในสำนวน “รวยกระจุก จนกระจาย” ยังปรากฏคำว่า “กระจุก” หมายถึง สิ่งที่ รวมกันอยู่เป็นกลุ่ม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 24) และคำว่า “กระจาย” หมายถึง แพร่หรือแตกแยก ออกจากกันไปในที่ต่าง ๆ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 24) ซึ่งทั้งสองคำเป็นคำที่มีความหมายตรง ข้ามกันและอยู่ในตำแหน่งคำที่ 2 กับคำที่ 4 ของสำนวน

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“แม่หลายร้อยคนร้อน ๆ หนาว ๆ เพราะรอชีชะตาจากศาลรัฐธรรมนูญกรณีถือครองหุ้นบริษัทที่เป็นคู่สัญญาสัมปทานกับรัฐ คำกล่าวที่ว่า รวบกระจุก จนกระจาย อาจใช้ไม่ได้ในหมู่นักการเมือง”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 18-24 ธันวาคม 2552 หน้า 13)

สำนวน “รวบกระจุก จนกระจาย” หมายถึง เศรษฐกิจในประเทศไทยที่มีคนรวยเป็นเพียงกลุ่มเล็ก แต่มีคนจนเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ แต่ในบริบทนี้กล่าวถึงการถือครองหุ้นที่เป็นคู่สัมปทานกับรัฐของนักการเมือง ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญกำลังดำเนินการตรวจสอบในเบื้องต้นพบว่า นักการเมืองมีหุ้นและทรัพย์สินมาก หรือรวบกันทุกคนนั่นเอง

ตัวอย่างที่ 2 มิตรแท้สหายเทียม

สำนวน “มิตรแท้สหายเทียม” เป็นสำนวนประเภทซ้อนคำที่มีลักษณะการใช้คำที่มีความหมายใกล้เคียงกันหรือความหมายคล้ายกัน และคำที่มีความหมายตรงข้ามกัน ในสำนวน “มิตรแท้สหายเทียม” ปรากฏคำว่า “มิตร” หมายถึง เพื่อนรักใคร่คุ้นเคย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 861) และคำว่า “สหาย” หมายถึง เพื่อนร่วมทุกข์ร่วมสุข (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1, 146) ซึ่งทั้งสองคำเป็นคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันและซ้อนกันในตำแหน่งที่ 1 และคำที่ 3 ของสำนวน

นอกจากนี้ในสำนวน “มิตรแท้สหายเทียม” ยังปรากฏคำว่า “แท้” หมายถึง ล้วน ๆ ไม่มีอะไรเจือปน, ไม่ปลอม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 544) และคำว่า “เทียม” หมายถึง ทำเอาอย่างให้เหมือนหรือคล้ายของจริงของแท้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 543) ซึ่งทั้งสองคำเป็นคำที่มีความหมายตรงข้ามกันและซ้อนกันในตำแหน่งคำที่ 2 และคำที่ 4 ในสำนวน

ดังนั้นในสำนวนนี้จึงเป็นลักษณะการซ้อนคำที่ปรากฏทั้งคำที่มีความหมายคล้ายกันและคำที่มีความหมายตรงข้ามกัน

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“เมื่อเสื่อแดงกำลังจะเริ่มวัดขุมกำลังการเมืองอีกครั้ง กับการนัดหมายชุมนุมหลายครั้ง นับจากนี้ ก็ทำให้ความสนใจในตัวผู้นำเสื่อแดง คือ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร หวนกลับมาอีกครั้ง ทว่าแม้ พ.ต.ท.ทักษิณจะมีผู้ห้อมล้อมมากมาย แต่เขาจะไม่รู้เลยหรือว่า คนไหน คือ “มิตรแท้ สหายเทียม” ในยามที่กำลังตระการกำลับาบ”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 8-14 พฤษภาคม 2552 หน้า 14)

สำนวน “มิตรแท้สหายเทียม” หมายถึง เพื่อนแท้หรือเพื่อนที่ไม่มีความจริงใจ ในที่นี้กล่าวถึง ผู้ชุมนุมเสื่อแดงหรือกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ที่นัดหมายชุมนุม หลายครั้ง ทำให้ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ได้รับความสนใจอีกครั้ง แม้กำลังหนีคดีไปอยู่ต่างประเทศ แต่ยังมีผู้ที่แสดงตัวว่ายังสนับสนุนอยู่มากมาย ซึ่งย่อมรู้ได้ว่าใครคือคนที่จริงใจหรือใครที่ไม่หวังดี

ตัวอย่างที่ 3 ทำฟ้าโกล้เคียงดิน

สำนวน “ทำฟ้าโกล้เคียงดิน” เป็นสำนวนประเภทซ้อนคำ ที่มีลักษณะการใช้คำที่มีความหมาย ตรงข้ามกัน ในสำนวน “ทำฟ้าโกล้เคียงดิน” ปรากฏคำว่า “ฟ้า” หมายถึง ส่วนเบื้องบนที่มองเห็น ครอบคลุมแผ่นดินอยู่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 811) และคำว่า “ดิน” หมายถึง แผ่นดิน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 407) ซึ่งทั้งสองคำเป็นคำที่มีความหมายตรงข้ามกันและอยู่ในตำแหน่งที่ 2 และคำที่ 5 ของ สำนวน

นอกจากนี้ในสำนวน “ทำฟ้าโกล้เคียงดิน” ยังปรากฏคำที่มีความหมายคล้ายกัน คือ คำว่า “โกล้” หมายถึง ไม่ห่าง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 157) และคำว่า “เคียง” หมายถึง ใกล้กัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 264) ทั้งสองคำเป็นคำที่มีความหมายคล้ายกันและอยู่ในตำแหน่งที่ 3 และคำที่ 5 ของสำนวน

ดังนั้นสำนวนนี้จึงเป็นลักษณะการซ้อนคำที่ปรากฏทั้งคำที่มีความหมายคล้ายกันและ คำที่มีความหมายตรงข้ามกัน

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“หากว่าพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ดังกล่าวไว้ในรายงานได้รับการปฏิบัติอย่างจริงจัง และสำเร็จผล มนุษย์ที่เรียกว่าไทยทั้งหลายทั้งประเทศคงจะได้มีชีวิตอยู่อย่างมั่นคงถาวรหน้ากัน ไม่ใช่สุขโศกอยู่ที่คฤหาสน์ อีกด้านหนึ่งต่ำสุดทรุดอยู่ใต้ดินความห่างเช่นนั้น ผู้ที่สูงก็สุขไม่ได้ เหมือนกัน นั่นคือสิ่งที่มนุษย์ต้องทำ คือ ทำฟ้าใกล้เคียงดิน หรือให้ดินสูงใกล้ฟ้า ทั้งพาราที่จะสงบสุข”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 14-20 พฤษภาคม 2553 หน้า 16)

สำนวน “ทำฟ้าใกล้เคียงดิน” หมายถึง ทำให้ประชาชนทั้งประเทศมีความเป็นอยู่ที่เท่าเทียมกัน ทั้งคนรวยและคนจน ซึ่งสำนวนนี้ได้เปรียบ “ฟ้า” กับคนที่มีชีวิตความเป็นอยู่ที่มั่นคง ร่ำรวยมีความสุข และเปรียบ “ดิน” กับคนที่มีชีวิตความเป็นอยู่อย่างยากลำบาก

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยประเภทคำทับศัพท์

จากการศึกษาสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยพบสำนวนประเภทคำทับศัพท์ 247 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 5.98 ของสำนวนทั้งหมด

สำนวนประเภททับศัพท์ เป็นสำนวนที่มีลักษณะการใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ คำทับศัพท์ หมายถึง การประสมคำภาษาไทยตามวิธีการออกเสียงคำภาษาต่างประเทศ สำนวนประเภทนี้จะใช้คำทับศัพท์หมดทั้งสำนวนหรือส่วนหนึ่งของสำนวน

ตัวอย่างที่ 1 คิลลิงโซน

สำนวน “คิลลิงโซน” เป็นสำนวนประเภทคำทับศัพท์ ซึ่งใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษทุกคำ ในสำนวน มาจากคำว่า “Killing Zone”

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“โดยไม่มีใครคาดคิดมาก่อนว่าภายใต้แผนปฏิบัติการขอคืนพื้นที่ จะแปรสภาพเขตอภัยทาน ให้กลายเป็น “คิลลิงโซน” พื้นที่สังหารไปในที่สุด”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 28 พฤษภาคม - 2 มิถุนายน 2553 หน้า 9)

สำนวน “คิลลิงโซน” มาจากภาษาอังกฤษ Killing Zone คำว่า Killing แปลว่า ฆ่า, การฆ่า คำว่า Zone แปลว่า เขต, บริเวณ ดังนั้นสำนวน “คิลลิงโซน” จึงหมายถึงพื้นที่สังหาร หรือเขตปลิดชีวิต

ตัวอย่างที่ 2 ลาวาเรดส์เชิ้ต

สำนวน “ลาวาเรดส์เชิ้ต” เป็นสำนวนประเภทคำทับศัพท์ ซึ่งใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษทุกคำในสำนวน มาจากภาษาอังกฤษคำว่า “Lava Red shirt”

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“สกลนครโมเดล คู่ศรีสะเกษสีแดง ลาวาเรดส์เชิ้ต ขบชีวิต “นายใหญ่” “โรคแม่ป” น้ำขึ้นต้องรีบตัก”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 3-9 กรกฎาคม 2552 หน้า 11)

สำนวน “ลาวาเรดส์เชิ้ต” หมายถึง คนเสื้อแดง หรือกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ที่มีจำนวนมากเปรียบเหมือนกับลาวา (lava) หรือหินหลอมเหลวขณะที่กำลังเกิดภูเขาไฟ คำว่า lava เป็นคำภาษาอังกฤษ แปลว่า หินหลอมเหลวในชั้นภูเขาไฟ คำว่า Red shirt แปลว่า เสื้อสีแดง

ตัวอย่างที่ 3 โฟนอินมรณะ

สำนวน “โฟนอินมรณะ” เป็นสำนวนประเภทคำทับศัพท์ ใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษคำว่า “โฟนอิน” มาจากภาษาอังกฤษว่า “Phone In” ส่วนคำว่า “มรณะ” เป็นคำภาษาบาลีสันสกฤต

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“และการต่อสายถึงบรรดาผู้นำท้องถิ่นทั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. ใน 5 อำเภอ กว่า 40 คน ที่อดีตเคยเป็นฐานเสียงของพรรคเพื่อไทยแต่แอบปันใจไปสนับสนุนพรรคภูมิใจไทย แบบตัวต่อตัวและถึงในบ้านพักจะสามารถ “ซื้อใจ” คนเขต 3 สกลนคร ได้สำเร็จ กลายเป็น “โฟนอินมรณะ” สำหรับพรรคภูมิใจไทยในที่สุด”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 26 มิถุนายน - 2 กรกฎาคม 2552 หน้า 10)

สำนวน “โฟนอินมรณะ” หมายถึง การต่อโทรศัพท์ไปหาบุคคลหนึ่ง ส่งผลให้เกิดผลร้ายตามมา

คำว่า “โฟนอิน” เป็นคำทับศัพท์มาจากคำว่า “Phone In” เป็นคำภาษาอังกฤษแปลว่า โทรศัพท์เข้ามา ส่วนคำว่า “มรณะ” เป็นคำบาลีสันสกฤต แปลว่า ความตาย, การตาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 834)

ตัวอย่างที่ 4 เกียะเซี๊ยะ

สำนวน “เกียะเซี๊ยะ” เป็นสำนวนประเภทคำทับศัพท์ ใช้คำทับศัพท์ภาษาจีนทุกคำในสำนวน

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“จะว่าไปแล้ว ถ้าอยู่ในห้วงสถานการณ์ปกติธรรมดา มันก็น่าจะเออออห่อหมกเกียะเซี๊ยะ กันไปได้ แต่ศึกในรอบนี้ กลับอุบัติขึ้นในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของ “รัฐบาลเทพประทาน” ที่กำลังออกอาการอยู่ไปวัน ๆ แบบลูกผีลูกคนอันสืบเนื่องมาจากสารพัดแผลเก่าที่ดำเนินมาตลอดห้วง 1 ปี ครึ่งในการบริหารประเทศ”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 11-17 มิถุนายน 2553 หน้า 10)

สำนวน “เกียะเซี๊ยะ” หมายความว่า ไกล่เกลี่ย ประนีประนอม มาจากคำว่าภาษาจีน ในที่นี้หมายถึง การตกลงเจรจาไกล่เกลี่ย ประนีประนอม เพื่อจัดสรรผลประโยชน์ของแต่ละฝ่ายให้ลงตัว และเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนไว้ด้วย

ตัวอย่างที่ 5 โชว์วิชั่น

สำนวน “โชว์วิชั่น” เป็นสำนวนประเภทคำทับศัพท์ ซึ่งใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษทุกคำในสำนวน มาจากภาษาอังกฤษคำว่า “Show Vision”

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“แต่งานนี้ “นายกมรรค์” ไม่เหงา เพราะได้คนใกล้ชิดสเปกอลเปเปอร์ “ศิริโชค โสภา”
ส.ส.สงขลา พรรคประชาธิปัตย์ ร่วมสังฆกรรม “ปะ-ละ-คะ” โชว์วิชั่นภาวะผู้นำเด็กถือด้วยอีกแรง”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 28 สิงหาคม - 3 กันยายน 2552 หน้า 16)

สำนวน “โชว์วิชั่น” หมายถึง แสดงวิสัยทัศน์ มาจากคำภาษาอังกฤษว่า “Show Vision”
คำว่า Show แปลว่า แสดง คำว่า Vision แปลว่า การมอง, วิสัยทัศน์

ตัวอย่างที่ 6 แสงสปอตไลท์การเมือง

สำนวน “แสงสปอตไลท์การเมือง” เป็นสำนวนประเภทคำทับศัพท์ ซึ่งใช้คำทับศัพท์
ภาษาอังกฤษคำว่า “สปอตไลท์” มาจากภาษาอังกฤษว่า “Spotlight”

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ในส่วนของพล.ร.อ. กำธร พุ่มหิรัญ ผู้บัญชาการทหารเรือ ที่ยืนยันว่าเขาางตัวเป็นกลาง
ทางการเมือง แต่การเป็นเตรียมทหารรุ่น 10 ก็ทำให้เขาคงอยู่ในแสงสปอตไลท์การเมืองไป
โดยปริยาย”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 12-18 ธันวาคม 2551 หน้า 10)

สำนวน “แสงสปอตไลท์การเมือง” หมายถึง ถูกจับตามองว่าจะเข้ามามีบทบาททางการเมือง
หรือไม่ สำนวนนี้มาจากคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า “Spotlight” หมายถึง ไฟฉายที่มีแสงสว่างจ้ามาก,
จุดสนใจของผู้คน

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยประเภทวลี

จากการศึกษาสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยพบสำนวนประเภทวลี 417 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 9.89 ของสำนวนทั้งหมด

สำนวนประเภทวลี เป็นสำนวนที่คำในสำนวนไม่มีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ ไม่มีคำคล้องจอง พูดย่อยเทียบ ซ้ำคำ ซ้อนคำ และการใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ สำนวนประเภทนี้จัดเป็นประเภทวลีหรือกลุ่มคำ

ตัวอย่างที่ 1 เชื้อช่วยชาติ

สำนวน “เชื้อช่วยชาติ” เป็นสำนวนประเภทวลี ที่คำในสำนวนไม่มีความสัมพันธ์กัน สำนวนประเภทนี้จัดเป็นประเภทวลีหรือกลุ่มคำ

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“นายปั่น วรรณพินิจ เลขาธิการสำนักงานประกันสังคม (สปส.) เปิดเผยว่า ขณะนี้จ่าย เชื้อช่วยชาติ ไปแล้วกว่า 6.5 ล้านคน มีผู้ประกันตนที่ไม่มาลงทะเบียนรับเชื้กว่า 2 แสนคน”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 24-30 เมษายน 2552 หน้า 7)

สำนวน “เชื้อช่วยชาติ” หมายถึง เชื้อที่ทางรัฐบาลแจกจ่ายให้ประชาชนคนละ 2,000 บาท เพื่อให้ประชาชนนำเงินไปใช้เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ คำว่า เชื้อช่วยชาติ จึงหมายถึงเชื้อที่ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจของชาติ

ตัวอย่างที่ 2 ดินแดนต้องห้ามสำหรับคนดี

สำนวน “ดินแดนต้องห้ามสำหรับคนดี” เป็นสำนวนประเภทวลี ที่คำในสำนวนไม่มีความสัมพันธ์กัน สำนวนประเภทนี้จัดเป็นประเภทวลีหรือกลุ่มคำ

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“นายขงยุทธถูกลากลงมัลลอกกราบ คั่นตัว และกระทำอีกหลายอย่างที “ผู้ต้องสงสัย”
สมควรถูกกระทำ? ก่อนถูกส่งตัวต่อไปอยู่ใน “ดินแดนต้องห้าม” สำหรับคนดี”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 8-14 พฤษภาคม 2552 หน้า 25)

สำนวน “ดินแดนต้องห้ามสำหรับคนดี” หมายถึง เรือนจำหรือคุก

ตัวอย่างที่ 3 คนแดนไกล

สำนวน “คนแดนไกล” เป็นสำนวนประเพณีที่คำในสำนวนไม่มีความสัมพันธ์กัน
สำนวนประเพณีนี้จัดเป็นประเพณีหรือกลุ่มคำ

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ทว่า ก็คงทำอะไรไม่ได้มากนัก อย่างเก่งก็แค่ป่วนบีกอำมาตย์ ให้คนแดนไกลได้สะใจกับ
การเอาคืนแบบเล็ก ๆ ที่จะหวังผลถึงชั้นล้มรัฐบาลเลยนั้นเป็นไปได้ยาก เรื่องนี้คนแดนไกลเองก็รู้ดี
เห็นได้จากการวางแผนเดิมมากซ้อนอีกชั้น ด้วยการพยายามต่อสายดีทำลายครัวประชาธิปไตย”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 26 กุมภาพันธ์ - 4 มีนาคม 2553 หน้า 6)

สำนวน “คนแดนไกล” หมายถึง พันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรีนคร

จากผลการวิเคราะห์ลักษณะของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยสรุปผลเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปผลการวิเคราะห์ลักษณะสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย

ลักษณะสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย															
นิตยสารข่าว	ประเภท สำนวนใหม่	พูด คล่องจอง	ร้อยละ	พูด เปรียบเทียบ	ร้อยละ	การซ้ำคำ	ร้อยละ	การซ้อนคำ	ร้อยละ	คำทับศัพท์	ร้อยละ	วลี	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
มติชน	สำนวนใหม่	82	3.82	1,640	76.42	65	3.03	43	2.00	135	6.29	181	8.44	2,146	100
สุดสัปดาห์	สำนวนเก่าปรับทใหม่	0	0	39	79.59	2	4.08	1	2.04	1	2.04	6	12.25	49	100
สยามรัฐ	สำนวนใหม่	77	4.06	1,386	73.18	65	3.43	32	1.69	107	5.65	227	11.99	1,894	100
สัปดาห์วิจารณ์	สำนวนเก่าปรับทใหม่	2	5.13	30	76.92	0	0	0	0	4	10.26	3	7.69	39	100
รวม		161	3.90	3,104	75.19	132	3.20	76	1.84	247	5.98	417	9.89	4,128	100

จากตารางที่ 1 สรุปผลการวิเคราะห์ลักษณะสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย สรุปได้ว่า สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยทั้งสิ้นจำนวน 4,128 สำนวน พบสำนวนประเภทพูดเปรียบเทียบมากที่สุด 3,104 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 75.19 รองมาคือ สำนวนประเภทวลีหรือประโยค 417 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 9.89 สำนวนประเภทคำทับศัพท์ 247 คิดเป็นร้อยละ 5.98 สำนวนประเภทพูดคล้องจอง 161 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 3.90 สำนวนประเภทการซ้ำคำ 132 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 3.20 และ สำนวนประเภทการซ้อนคำ พบน้อยที่สุด คือ 76 คำ คิดเป็นร้อยละ 1.84

ส่วนที่ 2 วิธีการสร้างสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์วิธีการสร้างสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยตามหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

1. วิธีการสร้างสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยโดยเปลี่ยนแปลงสำนวนเดิม
 - 1.1 การสร้างสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยโดยการเปลี่ยนคำ
 - 1.2 การสร้างสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยโดยการเพิ่มคำ
 - 1.3 การสร้างสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยโดยการตัดคำ
 - 1.4 การสร้างสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยโดยการเปลี่ยนคำ เพิ่มคำ และตัดคำ
2. การสร้างสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยโดยวิธีเปลี่ยนแปลงความหมายของถ้อยคำ
สำนวนเดิม
3. การสร้างสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยโดยวิธีการสร้างสำนวนขึ้นใหม่
4. วิธีการสร้างสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยโดยการใช้คำผิดปรกติ

วิธีการสร้างสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยโดยเปลี่ยนแปลงสำนวนเดิม

จากการศึกษาสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยพบวิธีการสร้างสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยโดยเปลี่ยนแปลงสำนวนเดิมทั้งสิ้น 397 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 9.61 แบ่งเป็นการสร้างสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยโดยการเปลี่ยนคำ 136 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 3.29 การสร้างสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยโดยการเพิ่มคำ 182 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 4.41 การสร้างสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยโดยการตัดคำ 24 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 0.58 และการสร้างสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยโดยการเปลี่ยนคำ เพิ่มคำ และตัดคำ 55 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 1.33

การสร้างสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยโดยการเปลี่ยนคำ

การสร้างสำนวนโดยการเปลี่ยนคำ เป็นการเปลี่ยนแปลงคำบางคำในสำนวนเดิม โดยยังเหลือความหมายเดิมหรือใกล้เคียงความหมายเดิม ซึ่งคำที่เปลี่ยนไปอาจทำให้มีความหมายเพิ่มหรือไม่มี ความหมายเลย การเปลี่ยนคำอาจจะเปลี่ยนในส่วนท้ายหรือส่วนกลางของสำนวนก็ได้

ตัวอย่างที่ 1 วอลเปเปอร์ห่อทอง

สำนวน “วอลเปเปอร์ห่อทอง” เป็นการสร้างสำนวนด้วยวิธีการเปลี่ยนคำสำนวนเดิม โดยเปลี่ยนคำแรกของสำนวน “ผ้าจี๊รีวห่อทอง” มาเป็น “วอลเปเปอร์ห่อทอง”

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“แกะรอย ศิริโชค โสภา “วอลเปเปอร์” ห่อทอง ขุมทรัพย์ 100 ล้าน ?”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 4-10 กันยายน 2552, หน้า 13)

สำนวน “วอลเปเปอร์ห่อทอง” หมายถึง คนใกล้ชิดคนนายกรัฐมนตรีที่มีฐานะร่ำรวย และมักปรากฏตัวเป็นฉากหลังนายกรัฐมนตรีในจอโทรทัศน์เสมอ ๆ

ในที่นี้คือ นายศิริโชค โสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสงขลา และกรรมการบริหารพรรคประชาธิปัตย์ ภายหลังที่ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ขึ้นมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

นายศิริโชค โสภาได้ทำหน้าที่เป็นเลขานุการส่วนตัวนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นที่รู้จักในฉายา วอลเลย์เปอร์ จากการมักปรากฏตัวเป็นฉากหลังนายกรัฐมนตรีในจอโทรทัศน์เสมอ ๆ นอกจากนี้ นายศิริโชค โสภา ยังอยู่ในสถานะโสดและมีฐานะที่ร่ำรวยระดับร้อยล้านจากกิจการของครอบครัวอีกด้วย จึงเป็นที่มาของสำนวน “วอลเลย์เปอร์ห่อทอง”

สำนวนเดิม “ผ้าจี๊วห่อทอง” หมายถึง คนมั่งมีแต่แต่งตัวซอมซ่อ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2552: 55)

ตัวอย่างที่ 2 ไสเตอร์สามัญประจำพรรค

สำนวน “ไสเตอร์สามัญประจำพรรค” เป็นการสร้างสำนวนด้วยวิธีการเปลี่ยนคำสำนวนเดิม โดยเปลี่ยนคำแรกและคำสุดท้ายของสำนวน “ยาสามัญประจำบ้าน” มาเป็น “ไสเตอร์สามัญประจำพรรค”

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“พร้อมตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงเพื่อ “สอบสวนตัวเอง” มี “เจริญ คันธวงศ์” ส.ส.สัดส่วน พรรคประชาธิปัตย์ “ไสเตอร์สามัญประจำพรรค” เป็นประธาน

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 21-27 สิงหาคม 2552 หน้า 13)

สำนวน “ไสเตอร์สามัญประจำพรรค” หมายความว่า ผู้ที่ทำหน้าที่ชักฟอกหรือตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีการทุจริตประจำพรรค สำนวนนี้เปรียบนายเจริญ คันธวงศ์ ซึ่งทำหน้าที่ชักฟอกหรือตรวจสอบการทุจริตภายในพรรค เป็นไสเตอร์หรือน้ำยาชักฟอกผ้าขาว

สำนวนเดิม “ยาสามัญประจำบ้าน” หมายถึง ยาแผนปัจจุบันหรือยาแผนโบราณ ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศเป็นยาสามัญประจำบ้าน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 900)

ตัวอย่างที่ 3 ผู้ใหญ่เลี้ยงแกะ

สำนวน “ผู้ใหญ่เลี้ยงแกะ” เป็นการสร้างสำนวนด้วยวิธีการเปลี่ยนคำสำนวนเดิม โดยเปลี่ยนคำแรกของสำนวน “เด็กเลี้ยงแกะ” มาเป็น “ผู้ใหญ่เลี้ยงแกะ”

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ทว่าบิกิจักเกิดผิดคิวและประเมินที่ท่าแก่นนำเสื่อแดงด้วยกันเองผิด เพราะนอกจากถูก ปฏิเสธอาการป่วยแล้ว เรื่องป้าเปรมป่วยกลับกลายเป็นออเดิฟชั่นเยี่ยมให้แก่นนำเสื่อแดงหยิบไป ปราศยบนเวทอย่างคุดีออกมาขึ้น โดยที่พลเอกชวลิตกลายเป็นผู้ใหญ่เลี้ยงแกะไปทันที”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 26 มีนาคม - 1 เมษายน 2553 หน้า 12)

สำนวน “ผู้ใหญ่เลี้ยงแกะ” หมายถึง ผู้ใหญ่ที่พูดความเท็จ

สำนวนเดิม “เด็กเลี้ยงแกะ” หมายถึง คนที่โกหกจนเชื่อถือไม่ได้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2543: 65)

ตัวอย่างที่ 4 กรรมชั่ววิบัติชัด

สำนวน “กรรมชั่ววิบัติชัด” เป็นการสร้างสำนวนด้วยวิธีการเปลี่ยนคำสำนวนเดิม โดยเปลี่ยนคำที่ 2 และคำที่ 3 ของสำนวน “เคราะห์ซ้ำกรรมชด” มาเป็น “กรรมชั่ววิบัติชัด”

“กลายเป็นเรื่องกรรมชั่ววิบัติชัด เมื่อ เครื่องตรวจระเบิดจีที 200 ผ่านการพิสูจน์แล้ว ผลปรากฏว่า ไม่มีประสิทธิภาพกลายเป็นเครื่องเคาสุ่ม หรือแค่ไม้ล้างป่าช้า เรื่องพรรคนี้ก็แล้ว แต่มุมมอง เป็นเรื่องนานาจิตตัง “สุรสีห์” เคยบอกไปแล้ว หากไม่มีจีที 200 ทหารที่ปฏิบัติการกิจ อาจเสียขวัญเพราะมันส่งผลกระทบด้านจิตใจของผู้ปฏิบัติโดยตรง”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 19-25 กุมภาพันธ์ 2553 หน้า 10)

สำนวน “กรรมชั่ววิบัติชัด” หมายถึง เกิดเรื่องวุ่นวายเรื่องหนึ่งก็ยังมีเรื่องวุ่นวายอีกเรื่อง หนึ่งต่อเนื่องไม่สิ้นสุด

สำนวนเดิม เคราะห์ซ้ำกรรมชด” หมายถึง ได้รับเคราะห์กรรมซ้ำแล้วซ้ำอีก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2550: 33)

การสร้างสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยโดยการเพิ่มคำ

การสร้างสำนวนโดยการเพิ่มคำ คือ การเพิ่มคำใหม่เข้าไปหน้าสำนวน ท้ายสำนวนหรือกลางสำนวนเดิม โดยมีสำนวนเดิมอยู่ครบถ้วนหรือเปลี่ยนไปบางคำ ซึ่งสำนวนที่สร้างขึ้นยังคงความหมายเดิมหรือเพิ่มความหมายขึ้นเล็กน้อย

ตัวอย่างที่ 1 เด็กจี๊แพ้ววนติ

สำนวน “เด็กจี๊แพ้ววนติ” เป็นการสร้างสำนวนด้วยวิธีการเพิ่มคำใหม่เข้าไปหน้าสำนวนเดิม “จี๊แพ้ววนติ” เป็น “เด็กจี๊แพ้ววนติ”

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“รัฐบาลรู้เรื่องนี้อยู่เต็มอก ทำจะไม่รู้ ทว่าไม่อยากเสียฟอร์มที่เพราะตัวเองก็โหนประเด็นนี้ขึ้นมาเองจนได้เป็นรัฐบาล ถึงเวลานี้จึงกลืนไม่เข้าคายไม่ออก ได้แต่แสดงบทเป็นเด็กจี๊แพ้ววนติ”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 17-23 กรกฎาคม 2552 หน้า 92)

สำนวน “เด็กจี๊แพ้ววนติ” หมายถึง ผู้ที่แสดงวุฒิภาวะทางอารมณ์เหมือนเด็กที่แพ้วหรือมีความผิจริงแล้วไม่ยอมรับจะเอาชนะด้วยกำลัง

สำนวนเดิม “จี๊แพ้ววนติ” หมายถึง แพ้วตามกติกาแล้วไม่ยอมรับว่าแพ้จะเอาชนะด้วยกำลัง, แพ้วแล้วพาล (ราชบัณฑิตยสถาน, 2552: 11)

ตัวอย่างที่ 2 พายเรือวนอยู่ในอ่าง

สำนวน “พายเรือวนอยู่ในอ่าง” เป็นการสร้างสำนวนด้วยวิธีการเพิ่มคำใหม่เข้าไปตรงกลางสำนวนเดิม “พายเรือในอ่าง” เป็น “พายเรือวนอยู่ในอ่าง”

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“จังหวัด ส.ส. ของพรรคที่ถูกยุบ ต้องเลื่อนตัวหาพรรคใหม่จังหวัดนี้แหละที่เกิด
ขบวนการพลิกหัว เปลี่ยนแกนตั้งรัฐบาล ระหว่างที่แนวโน้มประชาธิปไตยค่อนข้างจะสดใส
ประชาชนคนส่วนใหญ่ก็ดีใจ เพื่อไม่ให้ปัญหาเหมือนพายเรือวนอยู่ในอ่าง”

(มติชนสุดสัปดาห์ 12-18 ธันวาคม 2551 หน้า 98)

สำนวน “พายเรือวนอยู่ในอ่าง” หมายความว่า เมื่อเกิดปัญหาแล้วยังทำอะไรเหมือนเดิม
ยอมก้มหน้าทำให้เกิดปัญหาเดิม

สำนวนเดิม “พายเรือในอ่าง” หมายความว่า คิด ทำ หรือพูดวนกลับไปกลับมา
(ราชบัณฑิตยสถาน, 2552: 60)

ตัวอย่างที่ 3 ลูกไก่ในกำมือทหาร

สำนวน “ลูกไก่ในกำมือทหาร” เป็นการสร้างสำนวนด้วยวิธีการเพิ่มคำใหม่เข้าไปตรงท้าย
สำนวนเดิม “ลูกไก่ในกำมือ” เป็น “ลูกไก่ในกำมือทหาร”

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“นายอภิสิทธิ์ และนายสุเทพ ก็เชื่อเช่นนั้น เขาจึงวางใจทหาร หรืออาจเพราะไม่มีทางเลือกอื่น
และในฐานะที่เป็นรัฐบาลทหารอึด และพึ่งกองทัพมาตลอดก็ต้องไว้ใจทหารที่สุด จนยอมเอาชีวิต
ไปเป็นลูกไก่ในกำมือทหาร ยอมไปอยู่ในค่ายทหาร”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 12-18 มีนาคม 2553 หน้า 14)

สำนวน “ลูกไก่ในกำมือทหาร” หมายความว่า ผู้ที่ตกอยู่ภายใต้อำนาจทหาร

สำนวนเดิม “ลูกไก่ในกำมือ” หมายถึง ผู้ที่ตกอยู่ภายใต้อำนาจ ไม่มีทางหนีหรือทางต่อสู้
(ราชบัณฑิตยสถาน, 2552: 78)

ตัวอย่างที่ 4 ล่มคาปากอ่าว

สำนวน “ล่มคาปากอ่าว” เป็นการสร้างสำนวนด้วยวิธีการเพิ่มคำใหม่เข้าไปตรงคำที่ 2 ของ
สำนวนเดิม “ล่มคาปากอ่าว” เป็น “ล่มคาปากอ่าว”

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“นั่นก็หมายความว่า หากเงื่อนไขใดเงื่อนไขหนึ่งล่มคาปากอ่าวสมานฉันท์ ปัญหาต่าง ๆ
ที่ถูกชุกไว้ได้พรมก็จะถูกชุกค้ำขึ้นมาดื่มยาทำแกงประเทศอีกคำรบ”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 14-20 พฤษภาคม 2553 หน้า 10)

สำนวน “ล่มคาปากอ่าว” หมายความว่า ยังไม่ทันจะเริ่มทำก็ล้มเหลวเสียแล้ว

สำนวนเดิม “ล่มคาปากอ่าว” หมายถึง พอร่วมประเพณีก็สำเร็จความใคร่ทันที
(สำนักพจนานุกรมมติชน, 2553: 175)

การสร้างสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยโดยการตัดคำ

การสร้างสำนวนโดยการตัดคำ คือการตัดคำบางคำสำนวนเดิม ซึ่งสำนวนที่ถูกตัดคำบางคำ
ออกไป ยังมีความหมายคงเดิมหรือคล้ายความเดิม

ตัวอย่างที่ 1 หม้อข้าว

สำนวน “หม้อข้าว” เป็นการสร้างสำนวนด้วยวิธีการตัดคำแรกของสำนวนเดิม
“ทุหม้อข้าว” เหลือเป็น “หม้อข้าว”

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“งบบฯ 2554 จึงเป็นหม้อข้าวของทุกพรรค เป็นโชทองคล่องใจ ทำให้ต้องเต็มใจอยู่ร่วมหอ
ลงโรงกับ “ประชาธิปไตย” ต่อไปปัจจัยสำคัญอีกประการ คือ การแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการประจำปี
ในทุกกระทรวง ทบวง กรม”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 2-8 เมษายน 2553 หน้า 11)

สำนวน “หม้อข้าว” หมายความว่า หนทางทำมาหากิน ช่องทางการหาประโยชน์ ในที่นี้
หมายถึง งบประมาณปี 2554 ของรัฐบาล ที่พร้อมจะอนุมัติโครงการต่าง ๆ ตามที่รัฐมนตรีซึ่งเป็น
สมาชิกพรรคร่วมรัฐบาลเสนอไป

สำนวนเดิม “ทุบหม้อข้าว” หมายถึง ตัดอาชีพ ทำลายหนทางทำมาหากิน (ราชบัณฑิตยสถาน,
2552: 42)

ตัวอย่างที่ 2 โยนหิน

สำนวน “โยนหิน” เป็นการสร้างสำนวนด้วยวิธีการตัดคำหลังของสำนวนเดิม
“โยนหินถามทาง” เหลือเป็น “โยนหิน”

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“อย่างไรก็ตามก่อนการเจรจาจะเกิดขึ้น หลายครั้งที่ “วีระ” ลองโยนหินในวงหารือแกนนำ
นปช. ว่า เริ่มที่การเจรจานอกรอบก่อนได้หรือไม่ ซึ่งในช่วงแรก ๆ แกนนำคนอื่นยังไม่เห็นด้วยนัก
เพราะหวั่นเป็นแผนลวงออกจากถ้ำ เพื่อนำไปฆ่าบนโต๊ะเจรจา”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 2-8 เมษายน 2553 หน้า 11)

สำนวน “โยนหิน” หมายความว่า การพูดหรือทำสิ่งใดเพื่อดูท่าทีหรือดูปฏิกิริยา

สำนวนเดิม “โยนหินถามทาง” หมายความว่า ทดลองทำเพื่อหยั่งเชิง (สำนักพจนานุกรม
มติชน, 2553: 163)

ตัวอย่างที่ 3 เอาเท้าราน้ำ

สำนวน “เอาเท้าราน้ำ” เป็นการสร้างสำนวนด้วยวิธีการตัดกลุ่มคำแรกของสำนวนเดิม “มือไม่พาย เอาเท้าราน้ำ” เหลือเป็น “เอาเท้าราน้ำ”

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ลูกเรือสีแดง” ยังมีหน้าออกมาเรียกร้อง ในสิ่งที่ไร้เหตุผล อันเนื่องจากมี “วาระแฝง” ซ่อนเร้น ไม่เพียงแต่ “เอาเท้าราน้ำ” เพื่อไม่ให้รัฐนาวาเดินหน้าเท่านั้น ความอับริยของพวกมันถึงขั้นจะเผาเรือลำนี้ทิ้งเสียหรือ”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 6-12 กุมภาพันธ์ 2552 หน้า 6)

สำนวน “เอาเท้าราน้ำ” หมายความว่า ขัดขวางการทำงานของผู้อื่น

สำนวนเดิม “มือไม่พาย เอาเท้าราน้ำ” หมายความว่า ไม่ช่วยแล้วยังขัดขวางการทำงานของผู้อื่น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2552: 65)

ตัวอย่างที่ 4 สุกก่อนห้าม

สำนวน “สุกก่อนห้าม” เป็นการสร้างสำนวนด้วยวิธีการตัดคำแรกของสำนวนเดิม “ชิงสุกก่อนห้าม” เหลือเป็น “สุกก่อนห้าม”

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“แต่การเร่งสถานการณ์ให้สุกก่อนห้ามของ “ทักษิณ ชินวัตร” เพื่อหวังให้เกิดการยุบสภา เพราะเชื่อมั่นในฐานะคะแนนเสียงคนเสื้อแดงที่สามารถกวาดเก้าอี้ ส.ส. ได้เป็นที่หนึ่งนั้นไม่ใช่เป็นเรื่องง่าย”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 17-23 กรกฎาคม 2552 หน้า 14)

สำนวน “สุกก่อนห่าม” หมายความว่า ทำสิ่งที่ยังไม่ถึงเวลา ในที่นี้หมายถึงการเร่งให้เกิดสถานการณ์ความรุนแรงทางการเมืองจนกระทั่งรัฐบาลยุบสภา เพื่อจะได้จัดการเลือกตั้งใหม่

สำนวนเดิม “ชิงสุกก่อนห่าม” หมายความว่า ทำสิ่งที่ยังไม่สมควรแก่วัยหรือยังไม่ถึงเวลา มักหมายถึงการลักลอบได้เสียกันก่อนแต่งงาน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2552: 25)

การสร้างสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยโดยการเปลี่ยนคำ เพิ่มคำ และตัดคำ

การสร้างสำนวนโดยการเปลี่ยนคำ เพิ่มคำ และตัดคำ เป็นวิธีการสร้างสำนวนโดยการเปลี่ยนคำสำนวนเดิม การเพิ่มคำบางคำ และการตัดออกบางคำ แต่ยังมีคำในสำนวนเดิมคงอยู่ด้วยบางส่วน ความหมายของสำนวนที่สร้างขึ้นด้วยวิธีนี้ มีทั้งที่ยังคงเดิมหรือเปลี่ยนแปลงไปเล็กน้อย และความหมายที่เปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง

ตัวอย่างที่ 1 ยืมจุมูกของกันและกันหายใจ

สำนวน “ยืมจุมูกของกันและกันหายใจ” เป็นการสร้างสำนวนโดยวิธีเพิ่มคำและเปลี่ยนคำ สำนวนเดิม “ยืมจุมูกคนอื่นหายใจ” ได้เพิ่มคำว่า “ของ” และเปลี่ยนคำว่า “คนอื่น” เป็นคำว่า “กันและกัน” จนเป็นสำนวน “ยืมจุมูกของกันและกันหายใจ”

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“จะเห็นว่า ทั้งพรรคประชาธิปัตย์และพรรคร่วมยังต้องยืม “จุมูก” ของกันและกันหายใจ”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 5-11 กุมภาพันธ์ 2553 หน้า 12)

สำนวน “ยืมจุมูกของกันและกันหายใจ” หมายความว่า ต่างฝ่ายต่างพึ่งพาอาศัยกันในการทำงาน

สำนวนเดิม “ยืมจุมูกคนอื่นหายใจ” หมายความว่า อาศัยผู้อื่นทำงานให้ มักไม่สะดวกเหมือนทำด้วยตัวเอง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2552: 70)

ตัวอย่างที่ 2 ซักศึกเข้าพรรค

สำนวน “ซักศึกเข้าพรรค” เป็นการสร้างสำนวนโดยวิธีตัดกลุ่มคำแรกและเปลี่ยนคำในกลุ่มคำหลังสำนวนเดิม “ซักน้ำเข้าลึก ซักศึกเข้าบ้าน” ได้ตัดกลุ่มคำ “ซักน้ำเข้าลึก” และเปลี่ยนคำว่า “บ้าน” เป็นคำว่า “พรรค” จนเป็นสำนวน “ซักศึกเข้าพรรค”

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ส่วนคนนอกหักบางคน พยายามทำทุกอย่างเพื่อให้ได้เป็นรัฐมนตรี ถึงขนาด “ซักศึกเข้าพรรค”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 1-7 มกราคม 2553 หน้า 11)

สำนวน “ซักศึกเข้าพรรค” หมายความว่า สร้างความเดือดร้อนให้กับพรรคที่ตนสังกัด เพราะตนเองเสียผลประโยชน์

สำนวนเดิม “ซักน้ำเข้าลึก ซักศึกเข้าบ้าน” หมายความว่า นำศัตรูเข้าบ้าน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2552: 24)

ตัวอย่างที่ 3 แพะที่ถูกโยนบาปเข้าใส่อย่างเต็มๆ

สำนวน “แพะที่ถูกโยนบาปเข้าใส่อย่างเต็มๆ” เป็นการสร้างสำนวนโดยวิธีเพิ่มคำและเปลี่ยนคำ จากสำนวนเดิม “แพะรับบาป” ได้เปลี่ยนคำว่า “รับ” เป็นคำว่า “โยน” และเพิ่ม “ที่ถูก” และ “เข้าใส่อย่างเต็ม ๆ” จนกลายเป็นสำนวน “แพะที่ถูกโยนบาปเข้าใส่อย่างเต็ม ๆ”

ตัวอย่างการใช้สำนวน

แล้วงานนี้ เธอก็กลายเป็น “แพะ” ที่ถูกโยนบาปเข้าใส่อย่างเต็มๆ ทั้ง ๆ ที่อาจเป็นแค่เศษส่วน เล็ก ๆ แต่ทั้งหมดเป็นเพราะแผนการใหญ่ของทีมงานของ ทีมทหารบูรพาพยัคฆ์ ที่เคยอยู่ใน กองพลทหารราบที่ 2 รักษาพระองค์ (พล.ร2 รอ.) มาด้วยกันเหล่านี้ต่างหาก”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 12-18 ธันวาคม 2551 หน้า 16)

สำนวน “แพะที่ถูกโยนบาปเข้าใส่อย่างเต็ม ๆ” หมายความว่า ผู้ที่ถูกกล่าวหาหรือถูกผู้อื่น
จงใจใส่ร้ายเพื่อให้อับอาย

สำนวนเดิม “แพะรับบาป” หมายความว่า คนที่รับเคราะห์กรรมแทนผู้อื่นที่ทำความผิด
(ราชบัณฑิตยสถาน, 2552: 62)

ตัวอย่างที่ 4 ขอมกินน้ำแกงปลาไหล

สำนวน “ขอมกินน้ำแกงปลาไหล” เป็นการสร้างสำนวนโดยวิธีการตัดคำ สลับตำแหน่งคำ
และเพิ่มคำสำนวนเดิม “เกลียดปลาไหลกินน้ำแกง” ได้ตัดคำว่า “เกลียด” ออก แล้วนำคำว่า
“ปลาไหล” ไปสลับวางด้านหลังกลุ่มคำ “กินน้ำแกง” แล้วเพิ่มคำว่า “ขอม” ไว้หน้าสำนวน จนเป็น
สำนวน “ขอมกินน้ำแกงปลาไหล”

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ผมมองพรรคประชาธิปัตย์เช่นนี้ พวกเขาจึงเฉื่อยเฉื่อยในเกมการแก้ไขรัฐธรรมนูญ และ
เฉื่อยเฉื่อยไม่ตอบโต้ แม้จะโดนด่าแรง ๆ เป็นต้นประโยคว่า “เขียนด้วยมือ ลบด้วยเท้า” จดหมายเปิดผนึก
ของ นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล หรือคำล่ำเลาะที่ว่า “ตอนตั้งรัฐบาลขอมกินน้ำแกงปลาไหล”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 5-11 กุมภาพันธ์ 2553 หน้า 23)

สำนวน “ขอมกินน้ำแกงปลาไหล” หมายความว่า ขอมทำสิ่งที่ตนไม่ได้ตั้งใจทำ

สำนวนเดิม “เกลียดปลาไหลกินน้ำแกง” หมายถึง เกลียดตัวเองแต่อยากได้ผลประโยชน์
จากเขา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2552: 7)

การสร้างสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยโดยวิธีเปลี่ยนแปลงความหมายของถ้อยคำสำนวนเดิม

จากการศึกษาสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยพบการสร้างสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย
โดยวิธีเปลี่ยนแปลงความหมายของถ้อยคำสำนวนเดิม 1,446 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 35.03

การสร้างสำนวนใหม่โดยวิธีเปลี่ยนแปลงความหมายของถ้อยคำสำนวนเดิม คือ สำนวนที่นำถ้อยคำเฉพาะมาเปลี่ยนแปลงความหมายให้แตกต่างไปจากเดิมแบบความหมายกว้างออก โดยนำมาใช้ในความหมายเปรียบเทียบ เพื่ออธิบายกริยาอาการต่าง ๆ ตลอดจนอธิบายเนื้อหาให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ตัวอย่างที่ 1 เค็กก้อนโต

สำนวน “เค็กก้อนโต” เป็นการสร้างสำนวนใหม่โดยวิธีเปลี่ยนแปลงความหมายของถ้อยคำสำนวนเดิม คำว่า “เค็ก” ในความหมายเดิมหมายถึง ขนมฝรั่งชนิดหนึ่ง ทำด้วยแป้งสาลีผสมไข่ เนย น้ำตาล เป็นต้นแล้วผิงหรืออบให้สุก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 257) เค็กก้อนโต ในความหมายเดิมจึงหมายถึงขนมเค็กก้อนใหญ่ แต่เมื่อนำมาสร้างเป็นสำนวนใหม่โดยวิธีการเปลี่ยนแปลงความหมาย “เค็ก” จึงหมายถึงเงินงบประมาณ

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“เรื่องผลงานต้องอาศัย “เวลา” ในการพิสูจน์ฝีมืออีกเยอะ ท่ามกลางการจับจ้องจากหลายส่วน ที่กลัวแต่ละจะแย่งกันเข้ามาเพื่อหาประโยชน์จากเค็กก้อนโตของโครงการขนาดใหญ่ที่จ่อคิวลงทุนนับแสนล้าน”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 29 ธันวาคม 2551 - 1 มกราคม 2552 หน้า 22)

สำนวน “เค็กก้อนโต” หมายถึง จำนวนเงินงบประมาณจำนวนมหาศาลจากโครงการขนาดใหญ่ที่รัฐบาลกำลังจะพิจารณาอนุมัติ

ตัวอย่างที่ 2 สอบตกยกชั้น

สำนวน “สอบตกยกชั้น” เป็นการสร้างสำนวนใหม่โดยวิธีเปลี่ยนแปลงความหมายของถ้อยคำ สำนวนเดิมคำว่า “สอบตก” ในความหมายเดิมหมายความว่า สอบไม่ผ่านระดับคะแนนที่กำหนด “สอบตกยกชั้น” หมายถึง สอบไม่ผ่านทั้งชั้นเรียน แต่เมื่อนำมาสร้างเป็นสำนวนใหม่โดยวิธีการเปลี่ยนแปลงความหมาย คำว่า “สอบตก” จึงหมายถึง ผลการปฏิบัติงานยังไม่ผ่านมาตรฐาน

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ส่วน “ลมเปลี่ยนทิศ” แห่งไทยรัฐ ฉบับเดียวกัน ระบุว่า “ผลงาน 1 ปี รัฐบาลมาร์ค ครม. สอบตกยกชั้น”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 1-7 มกราคม 2553 หน้า 77)

สำนวน “สอบตกยกชั้น” หมายถึง ผลการปฏิบัติงานของรัฐบาล นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ และคณะรัฐมนตรียังไม่ผ่านการประเมินจากประชาชนในสังคม

ตัวอย่างที่ 3 เบ่งกล้ำโชว์

สำนวน “เบ่งกล้ำโชว์” เป็นการสร้างสำนวนใหม่โดยวิธีเปลี่ยนแปลงความหมายของ ถ้อยคำ สำนวนเดิมคำว่า “เบ่งกล้ำ” ในความหมายเดิมหมายถึง ทำให้กล้ำเนื้อแขนพองออกด้วยการเกร็งกล้ามเนื้อต้นแขน แต่เมื่อนำมาสร้างเป็นสำนวนใหม่โดยวิธีการเปลี่ยนแปลงความหมาย คำว่า “เบ่งกล้ำ” จึงหมายถึงมีกำลังมาก มีพวกมาก อีกเสริมพร้อมต่อสู่ คำว่า “โชว์” (Show) เป็น คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ แปลว่า แสดง, นำออกมาให้ดู (สุไร พงษ์ทองเจริญ, 2551: 732)

สำนวน “เบ่งกล้ำโชว์” จึงหมายความว่าแสดงให้เห็นว่ามีกำลังมาก มีพวกมาก อีกเสริมพร้อมต่อสู่อย่างไม่เกรงกลัว

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“เพิ่งจะสุขใจกับการได้เห็น ได้ทราบข่าวว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในหลวงของเรา ทรงมีพระพลานามัยแข็งแรง ก็ต้องมาเครียดกับการดิ่งคันของเกณนำเสื้อแดงที่จะระดมพลสำแดงพลัง เบ่งกล้ำโชว์กันให้ได้ในวันที่ 10 ธันวาคม”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 11-17 ธันวาคม 2552 หน้า 8)

สำนวน “แบ่งกล้ำโงว” ในที่นี้หมายถึงการนัดชุมนุมใหญ่ในวันที่ 10 ธันวาคม 2552 ของ กลุ่มคนเสื้อแดงหรือกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) เพื่อแสดงพลัง กดดันรัฐบาลให้ยุบสภา

ตัวอย่างที่ 4 เชื้อนแตก

สำนวน “เชื้อนแตก” เป็นการสร้างสำนวนใหม่โดยวิธีเปลี่ยนแปลงความหมายของถ้อยคำ สำนวนเดิม คำว่า “เชื้อน” ในความหมายเดิมหมายถึงเครื่องป้องกันไม่ให้ดินรึมน้ำพัง, สิ่งทีสร้างขึ้น ขวางกันลำนน้ำ เพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ประโยชน์ในทางชลประทาน เป็นต้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 205) ดังนั้น “เชื้อนแตก” จึงหมายถึงสิ่งที่สร้างขึ้นขวางกันลำนน้ำพัง แต่เมื่อนำมาสร้างเป็นสำนวนใหม่ โดยวิธีการเปลี่ยนแปลงความหมาย สำนวน “เชื้อนแตก” จึงหมายถึงกลุ่มคนจำนวนมากที่พร้อมใจ กันลาออกจากกลุ่มหรือสังกัดของตน

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“สถานการณ์การเมืองสิ้นเดือนนี้จะรู้ผลว่าเป็นอย่างไรเพราะถ้าผลการเลือกตั้งซ่อม สกจนคร กับศรีสะเกษ พรรคเพื่อไทยไม่ได้สักเก้าอี้เดียวเชื้อนแตกแน่ ต้องเตรียมสวิงไปซ้อน”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 12-18 มิถุนายน 2552 หน้า 12)

สำนวน “เชื้อนแตก” หมายถึง กลุ่มคนจำนวนมากที่พร้อมใจกันลาออกจากกลุ่มหรือสังกัด ของตน ในที่นี้หมายถึงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พร้อมใจกันลาออกจากพรรคการเมืองที่ตน สังกัดอยู่ เพื่อไปสังกัดพรรคการเมืองใหม่ที่ตนจะได้ประโยชน์มากกว่า

การสร้างสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยโดยวิธีการสร้างสำนวนขึ้นใหม่

จากการศึกษาสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยพบการสร้างสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย โดยวิธีการสร้างสำนวนขึ้นใหม่ 2,224 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 54.09

วิธีการสร้างสำนวนขึ้นใหม่ เป็นการสร้างสำนวนขึ้นมาใหม่ในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งมีที่มาหลากหลาย ทั้งการสร้างเพื่อเลียนแบบความหมายสำนวนเดิมที่เคยมี สร้างโดยนำสำนวนที่เพิ่งปรากฏสร้างจากวัฒนธรรมต่างประเทศ และสร้างจากเหตุการณ์ต่าง ๆ

ตัวอย่างที่ 1 ขอฟืนที่คืน

สำนวน “ขอฟืนที่คืน” เป็นการสร้างสำนวนขึ้นมาใหม่โดยสร้างจากเหตุการณ์การชุมนุมทางการเมือง

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ขอยืนไว้อาลัยให้กับ “ประเทศไทย” อีกครั้ง กับสถานการณ์ 10 เมษายน สุก-คิบ เทศกาลสงกรานต์ กับเหตุการณ์เศร้าสลดหดหู่ใจ เมื่อกองกำลังทหาร ใช้แผนกดดัน “คนเสื้อแดง” ใช้ภาษาสละสลวยว่า “ขอฟืนที่คืน” จนบานปลายกลายเป็น “ศึกนองเลือด” เสียชีวิตทั้ง 2 ฝ่าย ทหาร 5 นาย ประชาชน 16 คน รวม 21 คน บาดเจ็บอีกกระนาว น่าจะถึง 500 คน ไม่รู้ว่าจะพิกลพิการอีกจำนวนเท่าไร”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 16-22 เมษายน 2553 หน้า 8)

สำนวน “ขอฟืนที่คืน” หมายถึง การสลายการชุมนุมทางการเมืองโดยใช้กองกำลังทหาร

ตัวอย่างที่ 2 กระชับพื้นที่

สำนวน “กระชับพื้นที่” เป็นการสร้างสำนวนขึ้นมาใหม่โดยสร้างจากเหตุการณ์การชุมนุมทางการเมือง

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ตัวเลขที่เป็นทางการที่รัฐบาลสั่งการให้ใช้กำลังทหารเข้า “กระชับพื้นที่” เพื่อที่จะ “ขอกินพื้นที่” เป็นการประคิษฐ์คำพูดให้ดูสวยงาม เพื่อที่จะหลีกเลียงคำว่าจะใช้กำลังทหารเข้าสลายผู้ชุมนุม “กลุ่มคนเสื้อแดง” ที่บริเวณสี่แยกราชประสงค์ ปรากฏว่าประชาชนถูกยิงตายไป 36 ศพ บาดเจ็บ

อีกหลายร้อยคน ในจำนวนนี้รวมถึง “เสธ.แดง” พล.ต.ชิตติยะ สวัสดิผล ที่ถูก “สไนเปอร์” เข้ากลางกะโหลก”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 21-27 พฤษภาคม 2553 หน้า 4)

สำนวน “กระชับพื้นที่” หมายถึง การใช้กำลังทหารเข้าสลายผู้ชุมนุม

ตัวอย่างที่ 3 การเมืองบาทวิถี

สำนวน “การเมืองบาทวิถี” เป็นการสร้างสำนวนขึ้นมาใหม่โดยสร้างจากเหตุการณ์การชุมนุมทางการเมือง

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“เป็นการดึงเอาการต่อสู้ทางการเมืองจากรัฐสภาไปเล่นกันตามท้องถนน การเมืองไทยจึงเปลี่ยนจาก “วิถีทางรัฐธรรมนูญ” กลายเป็นการเมือง “บาทวิถี”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 4-10 มิถุนายน 2553 หน้า 19)

สำนวน “การเมืองบาทวิถี” หมายถึง ชุมนุมประท้วงและกดดันรัฐบาลของกลุ่มที่เคลื่อนไหวทางการเมืองบนถนนหรือทางเท้า

ตัวอย่างที่ 4 สองมาตรฐาน

สำนวน “สองมาตรฐาน” เป็นการสร้างสำนวนขึ้นมาใหม่โดยสร้างจากเหตุการณ์ทางการเมือง

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“หลายครั้งที่กองทัพถูกโจมตีว่า สองมาตรฐาน ในการปฏิบัติกับมือเบ็ดแดงและมือเบ็ดเหลืองและถูกมองว่าเลือกข้าง ซึ่งเป็นเรื่องของระดับผู้นำกองทัพ”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 27 กุมภาพันธ์ - 5 มีนาคม 2552 หน้า 9)

สำนวน “สองมาตรฐาน” หมายความว่า การกระทำแบบเดียวกันแต่ได้รับการปฏิบัติแตกต่างกัน หรือการเลือกที่มีกรักที่ซึ่งยอมให้พรรคพวกของตนได้แต่ไม่ยอมให้กับผู้อื่น

วิธีการสร้างสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยโดยใช้คำปริบทใหม่

จากการศึกษาสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยพบการสร้างสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยโดยใช้คำผิดปริบท 61 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 1.27

วิธีการสร้างสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยโดยใช้คำปริบทใหม่ เป็นการสร้างสำนวนขึ้นมาใหม่โดยการนำคำหรือกลุ่มคำมาใช้ในปริบทที่ต่างไปจากเดิม เพื่อให้ได้สำนวนใหม่ที่มีความหมายใหม่ ซึ่งช่วยบรรยายภาพเหตุการณ์ หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ตัวอย่างที่ 1 คอรัปชั่นเรื้อรัง

สำนวน “คอรัปชั่นเรื้อรัง” เป็นการสร้างสำนวนขึ้นมาใหม่โดยการนำคำหรือกลุ่มคำมาใช้ในปริบทที่ต่างไปจากเดิม คำว่า “เรื้อรัง” หมายถึง ยืดเยื้อ, นานหาย ไข้แก่โรค (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 975) แต่ในปริบทนี้พบว่า “เรื้อรัง” ใช้กับคำว่า “คอรัปชั่น” (Corruption) ซึ่งเป็นคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ แปลว่า การฉ้อราษฎร์บังหลวง, การทุจริต (สุไร พงษ์ทองเจริญ, 2551: 181) ดังนั้นจึงเป็นการสร้างสำนวนใหม่โดยใช้คำในปริบทที่ต่างไปจากเดิม สำนวน “คอรัปชั่นเรื้อรัง” จึงหมายถึงการฉ้อราษฎร์บังหลวงหรือการทุจริตที่เกิดขึ้นมาโดยตลอด

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“เขาบอกว่าประชาธิปไตยไทยอ่อนแอลงเพราะ “คอรัปชั่นเรื้อรัง” ที่หมายรวมทั้ง “การซื้อเสียงในพื้นที่ชนบท” ซึ่ง “กระจ่างชัด” มาโดยตลอดเข้าไปด้วย”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 11-17 มิถุนายน 2553 หน้า 102)

สำนวน “คอรัปชั่นเรื้อรัง” หมายถึง ปัญหาการทุจริตที่มีมานานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ตัวอย่างที่ 2 รับขวัญราชประสงค์

สำนวน “รับขวัญราชประสงค์” เป็นการสร้างสำนวนขึ้นมาใหม่โดยการนำคำหรือกลุ่มคำมาใช้ในบริบทที่ต่างไปจากเดิม

ความเชื่อเรื่องขวัญนี้ฝังรากลึกอยู่ในวัฒนธรรมของคนไทยมาแต่โบราณ จะเห็นได้ว่าทุกช่วงสำคัญของชีวิต คนไทยมักจะจัดให้มีพิธีกรรมเกี่ยวกับขวัญ เช่น พิธีรับขวัญเด็กเกิดใหม่ พิธีเรียกขวัญคนเจ็บไข้ หรือผู้ประสบเคราะห์กรรม (แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย, 2548: 83) คำว่า “รับขวัญ” หมายถึง รับให้ขวัญกลับมาสู่ตัวด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น ทำพิธีบายศรี ผูกข้อมือให้เงินทอง, ปล่อย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 944)

ในบริบทนี้พบคำว่า “รับขวัญ” ใช้กับ “ราชประสงค์” ซึ่งเป็นสถานที่ ดังนั้นจึงเป็นการสร้างสำนวนใหม่โดยใช้คำในบริบทที่ต่างไปจากเดิม สำนวน “รับขวัญราชประสงค์” จึงหมายถึงการทำความสะอาดและฟื้นฟูพื้นที่ย่านราชประสงค์

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“เปลวระบุว่า สืบเนื่องจาก กทม. ระดมเจ้าหน้าที่กว้านำสาตถนน ร้านค้าเตรียมอำประตูปิดห้าง ททท. เตรียมโปรแกรม “รับขวัญราชประสงค์” พลิกฟื้นคืนชีวิตการท่องเที่ยว”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 14-20 พฤษภาคม 2553 หน้า 77)

สำนวน “รับขวัญราชประสงค์” หมายถึง การทำความสะอาดและฟื้นฟูพื้นที่ย่านราชประสงค์ หลังจากผ่านเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง ที่มีการปิดถนนราชประสงค์เพื่อชุมนุมประท้วงของกลุ่มคนเสื้อแดงหรือกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ซึ่งมีการเผาทำลายอาคารสถานที่ในเหตุการณ์ความรุนแรงครั้งนั้น

ตัวอย่างที่ 3 กลิ่นข้าว

สำนวน “กลิ่นข้าว” เป็นการสร้างสำนวนขึ้นมาใหม่โดยการนำคำหรือกลุ่มคำมาใช้ในบริบทที่ต่างไปจากเดิม คำว่า “กลิ่น” หมายถึงสิ่งที่รู้ได้ด้วยจมูก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 81) ในบริบทนี้พบว่า “กลิ่น” ใช้กับคำว่า “ข้าว” หมายถึง คำบอกเล่าเรื่องราวซึ่งโดยปกติมักเป็นเรื่องเกิดใหม่หรือเป็นที่สนใจ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 184) ดังนั้นจึงเป็นการสร้างสำนวนใหม่โดยใช้คำในบริบทที่ต่างไปจากเดิม

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ภาพรวมที่ได้ “กลิ่นข้าว” เข้ามาก่อนล่วงหน้าว่าประชาธิปไตย เป็นแกนนำฟอร์มรัฐบาล จึงพยากรณ์ถูกและมี “หลายบุคคล” เข้ามามีบทบาท”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 19-25 ธันวาคม 2551 หน้า 8)

สำนวน “กลิ่นข้าว” หมายถึง การรับรู้ข่าวสารอย่างไม่เป็นทางการก่อนผู้อื่น

ตัวอย่างที่ 4 มาตรการประชาธิปไตย

สำนวน “มาตรการประชาธิปไตย” เป็นการสร้างสำนวนขึ้นมาใหม่โดยการนำคำหรือกลุ่มคำมาใช้ในบริบทที่ต่างไปจากเดิม คำว่า “มาตรการ” แปลว่า การฆ่าคน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 272) ในที่นี้ “มาตรการ” ใช้กับคำว่า “ประชาธิปไตย” แปลว่าระบอบการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่, การถือเสียงข้างมากเป็นใหญ่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 656) ดังนั้นจึงเป็นการใช้ในบริบทที่ต่างไปจากเดิม

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ที่เหลือก็เพียงรอดจากสุดท้ายแห่งสงครามกลางสยามเมืองยิ้ม ว่าในท้ายที่สุดจะจบด้วย สิ้นสุดมาตรการประชาธิปไตย ซ้ำรอยเหตุมิคสัญญีเมื่อ 18 ปีก่อนหรือไม่ “ไพร่แดง” จะเป็นกบฏ หรือ “เด็กดี” จะเดินตามรอย “นายใหญ่” ย่อมมีปรากฏให้เห็นในห้วงอำมหิตแห่งพฤษภามหาวิปโยค”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 21-27 พฤษภาคม 2553 หน้า 12)

สำนวน “มาตรการประชานิยม” หมายถึง การกระทำที่ผิดไปจากวิถีประชาธิปไตยโดยสิ้นเชิง

ตัวอย่างที่ 5 สาดหายนะ

สำนวน “สาดหายนะ” เป็นการสร้างสำนวนขึ้นมาใหม่โดยการนำคำหรือกลุ่มคำมาใช้ในบริบทที่ต่างไปจากเดิม คำว่า “สาด” หมายความว่า ชักไป วิกน้ำหรือตักน้ำชดออกไปโดยแรง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1,173) ในที่นี้พบการใช้คำว่า “สาด” กับคำว่า “หายนะ” ซึ่งหมายถึง ความเสื่อม ความเสียหาย ความฉิบหาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1,293) ดังนั้นจึงเป็นการใช้ในบริบทที่ต่างไปจากเดิม

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“สาดหายนะใส่ประเทศไทยเพื่ออะไร? ก่อนสงกรานต์ การเมืองไทยสาดน้ำลายใส่กันจนเปียกปอน และเหม็นหึ่งไปทั่ว หลายคนรู้สึกอึดอัด ใจคอไม่ดี ที่เห็นสถานการณ์มันเหมือนย้อนกลับไปสู่วงวนเดิมอย่างนี้ ที่ไม่ว่าใครขึ้นมาเป็นรัฐบาล ถ้าไม่ใช่พวกตัวเอง ก็จะออกมาเคลื่อนไหว เดินถนน ตะโกนขับไล่ให้ออกไป”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 17-23 เมษายน 2552 หน้า 6)

สำนวน “สาดหายนะ” หมายถึง ยิ่งทำให้เกิดเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเสียหายมากขึ้นกว่าเดิม

จากการศึกษาวิเคราะห์วิธีการสร้างสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยสรุปผลเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 2 สรุปผลการวิเคราะห์วิธีการสร้างสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย

		วิธีการสร้างสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย																	
นิตยสารข่าว	ประเภท สำนวนใหม่	เปลี่ยนแปลงสำนวนเดิม																	
		การเปลี่ยนคำ	ร้อยละ	การเพิ่มคำ	ร้อยละ	การตัดคำ	ร้อยละ	การเปลี่ยนคำ เพิ่มคำ ตัดคำ	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ	เปลี่ยนแปลงความหมายของถ้อยคำเดิม	ร้อยละ	สร้างสำนวนขึ้นใหม่เป็นลักษณะต่างๆ	ร้อยละ	สร้างสำนวนโดยใช้คำเดิมปรับบท	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
มติชน สุดสัปดาห์	สำนวนใหม่	77	3.59	92	4.29	13	0.61	35	1.63	217	10.11	707	32.94	1,192	55.54	30	1.41	2,146	100
	สำนวนเก่า ปรับบทใหม่	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	46	93.88	3	6.12	0	0	49	100
สยามรัฐ สัปดาห์วิจารณ์	สำนวนใหม่	59	3.11	90	4.75	11	0.58	20	1.06	180	9.50	654	34.53	1,029	54.33	31	1.64	1,894	100
	สำนวนเก่า ปรับบทใหม่	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	35	89.74	4	10.26	0	0	39	100
รวม		136	3.29	182	4.41	24	0.58	55	1.33	397	9.61	1,446	35.03	2,224	54.09	61	1.27	4,128	100

จากตารางที่ 2 สรุปผลการวิเคราะห์วิธีการสร้างสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย สรุปได้ว่า สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยทั้งสิ้นจำนวน 4,128 สำนวน พบว่า การสร้างสำนวนใหม่ด้วยวิธีการสร้างสำนวนขึ้นใหม่มากที่สุด 2,224 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 54.09 รองลงมา คือ การสร้างสำนวนใหม่ด้วยวิธีเปลี่ยนแปลงความหมายของถ้อยคำสำนวนเดิม 1,446 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 35.03 การสร้างสำนวนด้วยวิธีเปลี่ยนแปลงสำนวนเดิมโดยวิธีการเปลี่ยนคำ เพิ่มคำ ตัดคำ และการเปลี่ยนคำ เพิ่มคำ ตัดคำ 397 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 9.61 และวิธีการสร้างสำนวนที่พบน้อยที่สุด คือ การสร้างสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยโดยการใช้คำผิดปรกติ 61 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 1.27

ส่วนที่ 3 ส่วนประกอบของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ส่วนประกอบของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยตามหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

1. สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีส่วนประกอบเป็นคำ
 - 1.1 คำเดี่ยว
 - 1.2 คำประกอบ
 - 1.2.1 คำประสม
 - 1.2.2 คำซ้อน
 - 1.2.3 คำซ้ำ
2. สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีส่วนประกอบเป็นวลี
3. สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่เป็นภาคแสดงหรือประโยค

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีส่วนประกอบเป็นคำ

จากการศึกษาสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยพบสำนวนที่มีส่วนประกอบเป็นคำทั้งหมด 1,464 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 35.37 แบ่งเป็นสำนวนที่เป็นคำเดียว 232 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 5.62 และคำประกอบ 1,228 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 29.75

คำเดียว

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีส่วนประกอบเป็นคำเดียว หมายถึง สำนวนที่ประกอบด้วยหน่วยคำเพียงหน่วยเดียว ซึ่งอาจมีพยางค์เดียวหรือหลายพยางค์ก็ได้

ตัวอย่างที่ 1 สี

สำนวน “สี” เป็นสำนวนที่มีส่วนประกอบเป็นคำเดียว ประกอบด้วยหน่วยคำเพียงหน่วยเดียวและมีพยางค์เดียว

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ความขัดแย้งระหว่างสีนั้นรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ วันก่อนน้องคนหนึ่งไปเก็บข้อมูลสารคดีในจังหวัดแห่งหนึ่งชาวบ้านน่ารัก ให้ข้อมูลดีมาก คุ้ยไปคุ้ยมาจนคุ้นเคย คุณป้าก็เริ่มเปรี้ยวปากอยากสนทนาเรื่องการเมือง รู้ไหมครับว่าประโยคแรกของการสนทนาคืออะไร “หนูสีอะไร”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 22-28 พฤษภาคม 2552 หน้า 24)

สำนวน “สี” หมายถึง ความคิดสนับสนุนกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองไทย ซึ่งมีหลายกลุ่มและใช้สีเสื้อเป็นสัญลักษณ์ในการชุมนุม

ในที่นี้หมายถึง สีที่เป็นสัญลักษณ์ของกลุ่มที่เคลื่อนไหวทางการเมืองไทย ซึ่งมาจากการสวมใส่เสื้อสีของผู้ชุมนุม ดังนั้นสีเสื้อจึงกลายเป็นสัญลักษณ์ของกลุ่มที่เคลื่อนไหวทางการเมืองไทย ซึ่งมีอยู่หลายกลุ่ม เช่น กลุ่มเสื้อแดง คือ กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) กลุ่มเสื้อเหลือง คือ กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.) กลุ่มเสื้อ

น้ำเงิน คือ กลุ่มคนที่ต่อต้านกลุ่ม นปช. และมีแนวคิดหลักในการปกป้องชาติ ศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ กลุ่มเสื้อหลากสี คือ กลุ่มประชาชนเพื่อพิทักษ์ชาติ ศาสน์ กษัตริย์ หรือ เครือข่ายพลเมืองอาสาปกป้องแผ่นดิน เป็นต้น

ตัวอย่างที่ 2 หนอน

สำนวน “หนอน” เป็นสำนวนที่มีส่วนประกอบเป็นคำเดียว ประกอบด้วยหน่วยคำเพียงหน่วยเดียวและมีพยางค์เดียว

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“เหมือนต้องการขุน “หนอน” ในหัวใจของพรรคร่วม ให้เติบโตขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งไม่ใช่เรื่องดีสำหรับอนาคตของรัฐบาลผสม”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 6-12 กุมภาพันธ์ 2552 หน้า 9)

สำนวน “หนอน” หมายถึง เรื่องที่ทำให้เกิดความขุ่นเคืองใจ ไม่พอใจ

ตัวอย่างที่ 3 มะเขือเทศ

สำนวน “มะเขือเทศ” เป็นสำนวนที่มีส่วนประกอบเป็นคำเดียว ประกอบด้วยหน่วยคำเพียงหน่วยเดียว มีพยางค์ 3 พยางค์ได้แก่ มะ + เขือ + เทศ

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“แม้กระทั่งระดับผู้ว่าราชการจังหวัดใน 4 พื้นที่เรดโซน รัฐบาลสั่งตั้งเข้ากรูเรียนอาวุธ เช่น ขี้อาบล่อยแดงโม มะเขือเทศ ใส่เกี่ยวว้างในการอารักขาสถานที่ราชการ”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 28 พฤษภาคม - 3 มิถุนายน 2553 หน้า 12)

สำนวน “มะเขือเทศ” หมายถึง ตำรวจที่เป็นพวกเดียวกับกลุ่มคนเสื้อแดงหรือกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) เหตุที่เรียกตำรวจกลุ่มนี้ว่ามะเขือเทศ เพราะสีแดงเป็นสีสัญลักษณ์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ดังนั้นตำรวจที่ฝักใฝ่ข้างกลุ่มคนเสื้อแดง จึงเปรียบเหมือนมะเขือเทศที่เปลือกข้างนอกก็มีสีแดง และเนื้อข้างในก็เป็นสีแดง

ตัวอย่างที่ 4 เหวง

สำนวน “เหวง” เป็นสำนวนที่มีส่วนประกอบเป็นคำเดี่ยว ประกอบด้วยหน่วยคำเพียงหน่วยเดียวและมีพยางค์เดียว

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ต้องขอโทษด้วยนะครับ ที่ฉบับนี้ข้อเขียนของผมอาจจะดู “เหวง” ไปหน่อย เพราะมันแข็งในอารมณ์จริง ๆ ไม่ใช่เชิงธรรมดา ๆ นะครับ แต่ “แข็งเป็ด” เลยทีเดียว”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 16-22 เมษายน 2553 หน้า 6)

สำนวน “เหวง” หมายถึง คนที่พูดจาออกไปวนมา หรือพูดออกนอกเรื่อง

คำประกอบ

สำนวนที่มีส่วนประกอบเป็นคำประกอบ แบ่งออกเป็นสำนวนที่เป็นคำประสม 1,056 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 25.58 สำนวนที่เป็นคำซ้อน 156 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 3.78 และสำนวนที่เป็นคำซ้ำ 16 คำ คิดเป็นร้อยละ 0.39

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีส่วนประกอบเป็นคำที่ประกอบ หมายถึง คำที่ประกอบด้วยหน่วยคำอิสระตั้งแต่ 2 หน่วยคำขึ้นไป ประกอบกันเพื่อสร้างเป็นถ้อยคำสำนวนใหม่ ซึ่งอาจมีความหมายใหม่ หรือคงความหมายเดิมได้แก่

1. คำประสม

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีส่วนประกอบเป็นคำประสม หมายถึง สำนวนที่ประกอบด้วยหน่วยคำอิสระตั้งแต่ 2 หน่วยคำขึ้นไป เมื่อรวมเป็นคำเดียวจะสื่อความหมายถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพียงสิ่งเดียว อาจเป็นความหมายใหม่ หรือคงความหมายเดิม แต่ช่วยเน้นความหมายให้ชัดเจนขึ้น

ตัวอย่างที่ 1 ดินตบ

สำนวน “ดินตบ” เป็นสำนวนที่มีส่วนประกอบเป็นคำประสมประกอบด้วยหน่วยคำอิสระ 2 หน่วยคำได้แก่ คำว่า ดิน (คำนาม) + ตบ (คำกริยา)

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ทั้งนี้ เมื่อนายชวนเดินทางไปถึงเขตตัวเมือง อ.ห้างฉัตร ก่อนเข้าสู่เขต อ.เมืองลำปาง ที่บ้านน้ำโท้ง ปรากฏว่ามีกลุ่มเสื้อแดงประมาณ 50 คน มาคัดกรอพร้อมด้วยดินตบ โดยกล่าวหาเป็นพวกกบฏ พร้อมตะโกนคำทอด้วยถ้อยคำหยาบคาย และขับไล่ให้ออกไปจากจ.ลำปาง นอกจากนี้ยังขว้างไข่ไก่สดใส่ใบหน้านายชวน จนนายชวนต้องถอดแว่นออกมาเช็ด และยังถูกคนในคณะที่อยู่บนรถหาเสียงด้วย”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 9-15 มกราคม 2552 หน้า 7)

สำนวน “ดินตบ” หมายถึง อุปกรณ์ชนิดหนึ่งที่ใช้ในการชุมนุมของกลุ่มคนเสื้อแดง ทำด้วยพลาสติกสีศดใส รูปร่างเลียนแบบเท้าของมนุษย์ 3 ชั้นยึดติดกัน มีด้ามจับ เมื่อเขย่าจะมีเสียงดังจากชิ้นพลาสติกที่กระทบกัน คล้ายเสียงปรบมือ ใช้ตบทำเสียงแทนการตบมือ

ตัวอย่างที่ 2 ตัวการเมือง

สำนวน “ตัวการเมือง” เป็นสำนวนที่มีส่วนประกอบเป็นคำประสม ประกอบด้วยหน่วยคำอิสระ 2 หน่วยคำได้แก่ คำว่า ตัว (คำนาม) + การเมือง (คำนาม)

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“สรุปแล้ววคนี้ ตัวการเมือง และสตางค์ เป็นปัจจัยสำคัญ อันเป็นเหตุให้ระบบการบริหารงานบุคคลของตำรวจปั่นป่วนเสียหาย!!”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 5 – 11 กุมภาพันธ์ 2553 หน้า 98)

สำนวน “ตัวการเมือง” หมายถึง การใช้อำนาจทางการเมืองแทรกแซง หน่วยงานราชการ เพื่อเลื่อนตำแหน่งหรือโยกย้ายบุคคลที่มีความสัมพันธ์หรือให้ผลประโยชน์

ตัวอย่างที่ 3 ขาลอย

สำนวน “ขาลอย” เป็นสำนวนที่มีส่วนประกอบเป็นคำประสมประกอบด้วย หน่วยคำอิสระ 2 หน่วยคำ ได้แก่คำว่า ขา (คำนาม) + ลอย (คำกริยา)

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ในวันที่ “ขาลอย” เพราะไม่ได้เป็น ส.ส. แล้ว หากไม่มีงานทำอีก สุเทพก็คง ขอยู่บ้าน เลี้ยงทำไร่ทำสวน ดิ้นเข้ามาหลังจัดการธุระส่วนตัวเสร็จ ก็จะขี่มอเตอร์ไซด์ไปนั่งกินกาแฟคุยเรื่องการเมืองกับชาวบ้าน นี่คือ “ความฝัน” ของชายชื่อสุเทพ หลัง “ล้างมือในอ่างทองคำ”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 11-17 กันยายน 2552 หน้า 26)

สำนวน “ขาลอย” หมายถึง พ้นตำแหน่งงาน พ้นการรับผิดชอบ

ตัวอย่างที่ 4 ดาวสภา

สำนวน “ดาวสภา” เป็นสำนวนที่มีส่วนประกอบเป็นคำประสมประกอบด้วย หน่วยคำอิสระ 2 หน่วยคำ ได้แก่ คำว่า ดาว (คำนาม) + สภา (คำนาม)

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ประสานที่ 2 ผ่านนอมินีแถวสาม พรรคเพื่อไทย ลูกข่ายสายตรง “อดีตนายกฯ ทักษิณ” ที่ตั้งป้อมเปิดเกมรุกกระดมกินชั๊กฟอกกลางสภา จองกฐินหมายหัวเชคบิล “นายกฯ มาร์ค” และเหล่าเสนานิธิ โดยมี “สารวัตรเหลิม-ร.ต.อ.เหลิม อยู่บำรุง”

ดาวสภา ฝีปากกล้าผู้คร่ำหวอดในแวดวงการเมืองมาอย่างโชกโชน”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 20-26 มีนาคม 2552 หน้า 8)

สำนวน “ดาวสภา” หมายถึง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีลีลา การอภิปรายโดดเด่น เป็นเอกลักษณ์ มีการชี้แจงข้อมูลได้ชัดเจน ตรงประเด็น

2. คำซ้อน

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีส่วนประกอบเป็นคำซ้อน หมายถึง คำที่เกิดจากการนำคำที่มีความหมายเหมือนกัน คล้ายกัน หรือตรงข้ามกัน มาซ้อนเข้าคู่กัน อาจมีความหมายใหม่ หรือคงเอาความหมายเดิมที่ชัดเจนขึ้นหรือเน้นเฉพาะความหมายของคำใดคำหนึ่ง

ตัวอย่างที่ 1 คำซ้อนสั้นชีพ

สำนวน “คำว่ด้นสั้นชีพ” เป็นสำนวนที่มีส่วนประกอบเป็นคำซ้อนเกิดจากการนำคำที่มีความหมายคล้ายกันคือ คำว่า “คำว่ด้น” และ “สั้นชีพ”

คำว่า “คำว่” แปลว่า อาการด้นอย่างด้นแล้ว ๆ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 405)

คำว่า “สั้นชีพ” แปลว่า ตาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1, 194)

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“แม้จะทำให้ผู้ชุมนุมคนเสื้อแดง ซึ่งก็เป็นคนไทยที่มีความคิดทางการเมืองแตกต่างกัน ต้องคว่ำดินสิ้นชีพไปเกือบร้อยคน บาดเจ็บอีกเกือบสองพันคน แต่ก็ไม่มีแรงกดดันหรือเสียงเรียกร้องให้รับผิดชอบ ดังขึ้นสักอะะ”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 4 - 10 มิถุนายน 2553 หน้า 14)

สำนวน “คว่ำดินสิ้นชีพ” หมายความว่า เสียชีวิต, ตาย

ตัวอย่างที่ 2 หูอื้อตาปรือ

สำนวน “หูอื้อตาปรือ” เป็นสำนวนที่มีส่วนประกอบเป็นคำซ้อน เกิดจากการนำคำที่มีความหมายคล้ายกันคือ คำว่า “หูอื้อ” กับคำว่า “ตาปรือ” มาซ้อนเข้าคู่กัน

คำว่า “หูอื้อ” แปลว่า อาการที่รู้สึกเหมือนมีลมอยู่ในหูทำให้ไม่ค่อยได้ยินเสียงคำว่า “ตาปรือ” แปลว่า เปลือกตาเปิดไม่เต็มที่ ทำให้มองไม่ชัดเจน

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“กล่อมจนนายฯ มาร์ค หูอื้อตาปรือ ก่อนจะเปิดฉากรุกเข้าไปที่เก้าอี้ ผบ.ตร. เพราะตำรวจเป็นองค์กรที่เปราะบางที่สุด แต่เหนืออื่นใด หากเปลี่ยนผู้นำตำรวจได้ ก็มีผลต่อคดีมือบ้นทั้งหลายทั้งปวง มีผลต่อคดีที่สปอนเซอร์มือบ้นดกที่นั่งลำบากอยู่!!”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 14-20 สิงหาคม 2552 หน้า 98)

สำนวน “หูอื้อตาปรือ” หมายถึง รับฟังเหตุผลต่าง ๆ จนคล้อยตามผู้พูด

ตัวอย่างที่ 3 แยกก๊วนแบ่งก๊ก

สำนวน “แยกก๊วนแบ่งก๊ก” ที่มีส่วนประกอบเป็นคำซ้อน เกิดจากการนำคำที่มีความหมายคล้ายกัน คือคำว่า “แยก” และ “แบ่ง” และคำว่า “ก๊วน” และ “ก๊ก”

คำว่า “ก๊วน” หมายถึง กลุ่ม คณะ พรรคพวก (สำนักพจนานุกรมมติชน, 2553: 9)

คำว่า “ก๊ัก” หมายถึง พวก หมู่ เหล่า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1)

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“จากเดิมที่เคยปะทะการมออย่างตรงไปตรงมาในที่ประชุมวงใหญ่ ก็แปรเปลี่ยนมาเป็น การซุบซิบนินทา แยกก๊วนแบ่งก๊ัก ในองค์กรประชุมวงเล็กวงน้อย”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 30 ตุลาคม - 5 พฤศจิกายน 2552 หน้า 10)

สำนวน “แยกก๊วนแบ่งก๊ัก” หมายถึง แบ่งพรรคแบ่งพวก

ตัวอย่างที่ 4 เชิดจิ้งตีกลอง

สำนวน “เชิดจิ้งตีกลอง” เป็นสำนวนที่มีส่วนประกอบเป็นคำซ้อน เกิดจากการนำคำที่มีความหมายคล้ายกัน คือ คำว่า “เชิดจิ้ง” และคำว่า “ตีกลอง” มาซ้อนเข้าคู่กัน

คำว่า “เชิด” มาจากชื่อเพลงไทยประเภทหนึ่ง ใช้บรรเลงในการแสดงกิริยาไปมาอย่างรวดเร็วหรือการเดินทางระยะไกล เรียกว่า เพลงเชิด เช่น เชิดกลอง เชิดจิ้ง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 371)

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“แค่ปีกลองเลือกตั้งไหมโรง บรรยากาศโดยรอบก็ปลุกเร้า จนผู้ชมขอบเวทีถึงกับ ขนลุกชู แคมยังได้อาณัติธงจากกฎหมายติดหมวด พ.ร.ก.ฉุกเฉิน มาช่วยเชิดจิ้งตีกลองเป็น กรรมการพิเศษ การปะทะกันระหว่างมวยใหญ่จากป้อมค่ายแม่ธรณีบีบมวยผมกับมวยรองจาก ค่ายแดงทั้งแผ่นดิน จึงไม่ต่างจากไฟต์หยุดโลกทางประชาธิปไตยที่หาจุดได้ยากในยามที่สถานการณ์ พิเศษเกิดขึ้นกับบ้านเมืองนี้”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 2-8 กรกฎาคม 2553 หน้า 10)

สำนวน “เชิดจิ้งตีกลอง” หมายถึง เร่งเร้าให้เกิดขึ้นโดยเร็ว

3. คำซ้ำ

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีส่วนประกอบเป็นคำซ้ำ หมายถึง คำที่มีการออกเสียงคำใดคำหนึ่งซ้ำ 2 ครั้งหรือมากกว่า ทำให้มีความหมายเน้นหนัก หรือทำให้มีความหมายต่างไปจากคำเดียวเพียงคำเดียว

ตัวอย่างที่ 1 มีหัวใจออกเหลือง ๆ

สำนวน “มีหัวใจออกเหลือง ๆ” มีส่วนประกอบเป็นคำซ้ำ คือ มีการออกเสียงคำว่า “เหลือง” ซ้ำกัน 2 ครั้ง โดยใช้ไม่ยมก (ๆ) กำกับซึ่งเมื่อซ้ำแล้วทำให้มีความหมายหมายเบาลง

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ยังมีผู้นำทหารที่กล้าได้กล้าเสีย กล้าเสี่ยง เช่น พล.อ.ประยุทธ์ และ เสธ.ทบ.บุญใจ ที่เป็นแนวฮาร์ดคอร์ หรือทหารสายเหยี่ยวเช่นกัน ที่สำคัญ มีหัวใจออกเหลือง ๆ และเกลียดสีแดง เข้า กระดุกดำเช่นกัน ไม่ต่างจากแผงอำนาจเตรียมทหาร 12 ที่จะขึ้นมารองรับ”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 4-10 มิถุนายน 2553 หน้า 14)

สำนวน “มีหัวใจออกเหลือง ๆ” หมายความว่า ค่อนข้างที่จะมีแนวคิดแบบเดียวกับกลุ่มเสื้อสีเหลืองหรือกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.)

ตัวอย่างที่ 2 ฝนโคตรโคตร

สำนวน “ฝนโคตรโคตร” มีส่วนประกอบเป็นคำซ้ำ คือ มีการออกเสียงคำว่า “โคตร” ซ้ำกัน 2 ครั้ง ซึ่งเมื่อซ้ำแล้วทำให้มีความหมายเน้นหนักมากขึ้น

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ส่วนการทำงานในกระทรวงการท่องเที่ยวฯ ซึ่งเขายังมั่นใจด้วยว่า 5 เดือนสุดท้ายของปี 2552 ซึ่งเป็นช่วงไฮซีซั่นก็จะมีชาวต่างชาติเข้ามาทิวูณเป็น 11 ล้านคนเข้าประเทศเพื่อลค้ำครหาที่ว่า “ฝันโคตรโคตร”!”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 2-8 ตุลาคม 2552 หน้า 35)

สำนวน “ฝันโคตรโคตร” หมายถึง การนึกหรือหวังในเรื่องที่ไม่มีทางเป็นไปได้แน่นอน

ตัวอย่างที่ 3 หมาแก่โง่ ๆ

สำนวน “หมาแก่โง่ ๆ” มีส่วนประกอบเป็นคำซ้ำ คือ มีการออกเสียงคำว่า “โง่” ซ้ำกัน 2 ครั้ง โดยใช้ไม้ยมก (ๆ) กำกับ ซึ่งเมื่อซ้ำแล้วทำให้มีความหมายเน้นหนักมากขึ้น

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“หมาแก่โง่ ๆ” ถูกหลอก-ถูกหักหลัง “พัลลภ” ครัวญ เป็ดปฏิบัติการล้ม “ทักษิณ” เจอย่า “สุรยุทธ” สะเทือนทั่ว”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 27 มีนาคม - 2 เมษายน 2552 หน้า 15)

สำนวน “หมาแก่โง่ ๆ” หมายถึง ผู้ที่มีความซื่อสัตย์มากจนไม่ทันเล่ห์เหลี่ยมผู้อื่น จนกระทั่งถูกหลอกใช้หรือตกเป็นเหยื่อแบบไม่ทันรู้ตัว

ตัวอย่างที่ 4 นั่งร้านผุ ๆ

สำนวน “นั่งร้านผุ ๆ” มีส่วนประกอบเป็นคำซ้ำ คือ มีการออกเสียงคำว่า “ผุ” ซ้ำกัน 2 ครั้ง โดยใช้ไม้ยมก (ๆ) กำกับ ซึ่งเมื่อซ้ำแล้วทำให้มีความหมายเน้นหนักมากขึ้น

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“และการพลิกตำรา “ป่าโมเดล” มานอกจากในกองทัพแล้วในซีกการเมืองก็มาในวิถีเดียวกันการที่พูดกันถึงความเป็น “นั่งร้านฯ” ของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ และอาจถูก “รื้อ” ได้ทุกเมื่อ เหมือนกับที่นายนิพนธ์ พร้อมพันธุ์ โคนมาก่อนหน้านี้แล้ว”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 26 กุมภาพันธ์ - 4 มีนาคม 2553 หน้า 8)

สำนวน “นั่งร้านฯ” หมายถึง ผู้ให้การสนับสนุนที่หมดความประโยชน์แล้ว

ตัวอย่างที่ 5 เชื้อคนีม ะ

สำนวน “เชื้อคนีม ะ” มีส่วนประกอบเป็นคำซ้ำ คือ มีการออกเสียงคำว่า “นีม” ซ้ำกัน 2 ครั้ง โดยใช้ไม้ยมก (ฯ) กำกับ ซึ่งเมื่อซ้ำแล้วทำให้มีความหมายเน้นหนักมากขึ้น

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ข้ามหัวจากเรื่องแบ่งเค้กงบประมาณลัดและเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม กงล้อตรึง ในมือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เคลื่อนเข้าสู่จุดตกผลึกคดีคล้ายคดี 17 สิงหาคม ทราบผลไครตยเดีวตายหมู่ ที่น่าสนใจยิ่งคือลิสต์เชื้อคนีม ะ ปรากฏชื่อ เนวิน ชิดชอบ แกนนำคนสำคัญที่สุดของพรรคภูมิใจไทยติดโผอยู่ด้วย”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 14-20 สิงหาคม 2552 หน้า 14)

สำนวน “เชื้อคนีม ะ” หมายถึง จงใจทำร้ายอย่างแนบเนียน

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีส่วนประกอบเป็นวลี

จากการศึกษาสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยพบสำนวนที่มีส่วนประกอบเป็นวลีทั้งหมด 2,411 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 58.72

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีส่วนประกอบเป็นวลี หมายถึง ถ้อยคำสำนวนใหม่ที่มีส่วนประกอบด้วยคำหลักกับส่วนขยายของคำ ไม่มีเนื้อความครบถ้วนเป็นประโยค

ตัวอย่างที่ 1 ระบบรัฐสภา 5 หมื่นนาย

สำนวน “ระบบรัฐสภา 5 หมื่นนาย” มีส่วนประกอบเป็นวลี ประกอบด้วยคำหลัก คือ “ระบบรัฐสภา” และส่วนขยาย คือ “5 หมื่นนาย”

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ขณะที่การเตรียมพร้อมจากรัฐบาลก็ระดมกลไกทั้งทหารและตำรวจ รับมืออย่างแข็งขัน ไม่ติดอาวุธเพื่อแสดงให้โลกและคนส่วนใหญ่ทั่วไป เห็นว่ารัฐบาลไม่ต้องการใช้ความรุนแรงใด ๆ ทั้งสิ้น เป็นรัฐบาลที่มาจากระบบรัฐสภา “5 หมื่นนาย” เป็นตัวเลขที่ได้สร้างความมั่นใจให้กับคณะรัฐมนตรีโดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณอภิสิทธิ์ อดีตอาจารย์โรงเรียนนายร้อย จปร.”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 26 มีนาคม - 1 เมษายน 2553 หน้า 5)

สำนวน “ระบบรัฐสภา 5 หมื่นนาย” หมายถึง การจัดตั้งรัฐบาลใหม่จากคำสั่งยุบพรรคการเมือง หรือจากการล่ารายชื่อถอดถอนนายกรัฐมนตรีที่มีความผิดกรณีทุจริต

ตัวอย่างที่ 2 แต่งตัวไม่เรียบร้อย

สำนวน “แต่งตัวไม่เรียบร้อย” มีส่วนประกอบเป็นวลี ประกอบด้วยคำหลัก คือ “แต่งตัว” และส่วนขยาย คือ “ไม่เรียบร้อย”

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“แม้บางคนอ้างว่าเป็นความผิดพลาด บกพร่องอันเกิดจากการ “แต่งตัว” ไม่เรียบร้อยก่อนเล่นการเมือง ต่างจาก ชุกหุ้ม หรือ รวยผิดปกติ”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 26 มิถุนายน - 2 กรกฎาคม 2552 หน้า 11)

สำนวน “แต่งตัวไม่เรียบร้อย” หมายถึง ไม่ถนอมหุ่นของตนออกจากบริษัทที่ได้รับสัมปทาน หรือมีผลประโยชน์ร่วมกันกับรัฐบาลก่อนเข้ารับตำแหน่งทางการเมือง

ตัวอย่างที่ 3 ผู้วิเศษบนเวทีพันธมิตรฯ

สำนวน “ผู้วิเศษบนเวทีพันธมิตรฯ” มีส่วนประกอบเป็นวลี ประกอบด้วยคำหลัก คือ “ผู้วิเศษ” และส่วนขยาย คือ “บนเวทีพันธมิตรฯ”

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ส่วนคนที่เป็นนักรการเมืองก็ต้องพร้อมรับคำวิพากษ์วิจารณ์จากสังคมตลอดเวลา เพราะฉะนั้น ผู้วิเศษบนเวทีพันธมิตรฯ ท่านจะลงมาอยู่ในการเมืองในโลกความเป็นจริงได้หรือเปล่าผมไม่แน่ใจ หากแนวทางของพันธมิตรฯ ที่ทำอยู่ประสบความสำเร็จได้ เปลี่ยนแปลงประเทศได้จริง ผมว่าน่าจะเห็นสัญญาณบ้างจากพรรคพลังธรรม แต่พรรคนี้ก็ไม่ได้เปลี่ยนแปลงอะไร”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 8-14 พฤษภาคม 2552 หน้า 10)

สำนวน “ผู้วิเศษบนเวทีพันธมิตรฯ” หมายถึง นายสนธิ ลิ้มทองกุล ผู้ปราศรัยและเป็นแกนนำหลักของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย

ตัวอย่างที่ 4 ผู้ชำนานูการหน้าโพเดียมจากอดีต

สำนวน “ผู้ชำนานูการหน้าโพเดียมจากอดีต” มีส่วนประกอบเป็นวลี ประกอบด้วยคำหลัก คือ “ผู้ชำนานูการ” และส่วนขยาย คือ “หน้าโพเดียมจากอดีต”

โพเดียม (Podium) หมายถึง แท่นเล็ก ๆ สำหรับผู้พูดหรือผู้แสดงขึ้นพูด (สุไร พงษ์ทองเจริญ, 2551: 608)

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“สำหรับซีกป้อมค่ายพระแม่ธรณีบีบมวยผม หลังโข้วาทศลิปป์พลิกพลั่วเหยียบบ่าตีกิน ตามประสาเซียนเขียว ผู้ชำนาญการหน้าไฟเดียวจากอดีต ก็จัดการปล่อยคิวแก้ลำชิงความชอบธรรม ทางโรคแมปยุบสภา 9 เดือน ออกสู่สายตาประชาชน”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 2 - 8 เมษายน 2553 หน้า 8)

สำนวน “ผู้ชำนาญการหน้าไฟเดียวจากอดีต” หมายถึง นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ อดีตนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นนายกรัฐมนตรีที่มีวาทศิลป์ในการพูด

นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ จบการศึกษาจากโรงเรียนอีตัน (Eton College) ประเทศอังกฤษ จบการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาปรัชญา การเมือง และเศรษฐศาสตร์ (เกียรตินิยมอันดับ 1) มหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด (Oxford University) ประเทศอังกฤษ และจบการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด ประเทศอังกฤษ

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่เป็นประโยชน์

จากการศึกษาสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยพบสำนวนที่มีส่วนประกอบเป็นประโยชน์ ทั้งหมด 253 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 5.91

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีส่วนประกอบเป็นประโยชน์ หมายถึงถ้อยคำที่มีเนื้อความครบบริบูรณ์ ประกอบด้วยภาคประธานและภาคแสดง

ตัวอย่างที่ 1 ชนบทปิดกรุง

สำนวน “ชนบทปิดกรุง” มีส่วนประกอบเป็นประโยชน์ ดังนี้

ภาคประธาน	ภาคแสดง
ชนบท	ปิด/กรุง

จากส่วนประกอบข้างต้นจะเห็นว่า “ชนบท” ทำหน้าที่เป็นประธานในภาคประธาน “ปิด” ทำหน้าที่เป็นสกรรมกริยา และ “กรุง” ทำหน้าที่เป็นกรรม ในภาคแสดง

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“การที่ “มือเบสสีแดง” นักร้องหนุ่มใหญ่ ตามแผน “ปาล้อมเมือง” หรือ “ชนบทปิดกรุง” การเดินทัพ ต้องอาศัย “พาหนะ” ที่ระดมไว้พร้อมสรรพแล้ว ทุกภาค จังหวัดละไม่ต่ำกว่า 2 พันคัน รวมเบ็ดเสร็จทั้ง “รถอีแต่น-กระบะ-สองแถว-บัส” และอื่น ๆ ไม่น้อยกว่า 3 หมื่นคัน”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 12-18 มีนาคม 2553 หน้า 8)

สำนวน “ชนบทปิดกรุง” หมายถึง กลุ่มคนสีแดง (นปช.) จากต่างจังหวัด ทุกภาค ทุกจังหวัด เดินทางเข้ามารวมกับคนสีแดงในกรุงเทพฯ เพื่อเข้ามาชุมนุมใหญ่

ตัวอย่างที่ 2 ทหารเป็นสับประรด

สำนวน “ทหารเป็นสับประรด” มีส่วนประกอบเป็นประโยค ดังนี้

ภาคประธาน	ภาคแสดง
ทหาร	เป็น/สับประรด

จากส่วนประกอบข้างต้นจะเห็นว่า “ทหาร” ทำหน้าที่เป็นประธาน ในภาคประธาน “เป็น” ทำหน้าที่เป็นกริยา (วิตรรกกริยา) และ “สับประรด” ทำหน้าที่เป็นส่วนเติมเต็มในภาคแสดง

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ปรากฏการณ์เช่นที่กล่าวแล้วสามารถอธิบายง่าย ๆ ได้ว่า ผู้นำกองทัพได้เสนอตัวเข้ามาเป็นฐานอำนาจให้กับพลังของกลุ่ม “เสือเหลือง” หรือกล่าวโดยสรุปก็คือ “ทหารเป็นสับประรด” นั่นเอง”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 9-15 เมษายน 2553 หน้า 36)

สำนวน “ทหารเป็นสับประรด” หมายถึง ทหารที่สนับสนุนแนวคิดทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย เป็นการเปรียบเทียบทหารกลุ่มนี้ว่า เป็น “สับประรด” ซึ่งเป็นผลไม้ที่มีเปลือกสีเขียวเปรียบได้กับสีสัญลักษณ์ของทหาร ส่วนเนื้อในของสับประรดที่มีสีเหลืองนำไปเปรียบกับสีเสื้อของกลุ่มผู้ชุมนุมซึ่งเป็นสีสัญลักษณ์ของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย

ตัวอย่างที่ 3 ตาอยู่สวมเสื่อเขียว

สำนวน “ตาอยู่สวมเสื่อเขียว” มีส่วนประกอบเป็นประโยคดังนี้

ภาคประธาน	ภาคแสดง
ตาอยู่	สวม/เสื่อสีเขียว

จากส่วนประกอบข้างต้นจะเห็นว่า “ตาอยู่” ทำหน้าที่เป็นประธานในภาคประธาน ในภาคแสดง “สวม” ทำหน้าที่เป็นกริยา (สกรรมกริยา) “เสื่อ” ทำหน้าที่เป็นกรรม และ “สีเขียว” ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายกรรม

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ประเมินสถานการณ์ตรงกันว่าการเมืองไทยจะเคลื่อนตัวไปสู่จุด “ไคลแม็กซ์” ในเดือนมีนาคม-เมษายน เพียงแต่ยังไม่รู้ว่าในที่สุดใครจะเป็นฝ่ายแพ้หรือชนะ หรือจะมี “ตาอยู่” สวมเสื่อเขียว เข้ามาชุบมือเปิบอย่างที่ใครต่อใครหลายคนเริ่มเป็นห่วง”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 8-14 มกราคม 2553 หน้า 11)

สำนวน “ตาอยู่สวมเสื่อสีเขียว” หมายถึง ทหารผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากความขัดแย้งของกลุ่มคนสองฝ่าย

ตัวอย่างที่ 4 เด็กก้าวร้าว

สำนวน “เด็กก้าวร้าว” มีส่วนประกอบเป็นประโยค ดังนี้

ภาคประธาน	ภาคแสดง
เด็ก	ก้าวร้าว

จากส่วนประกอบข้างต้น “เด็ก” ทำหน้าที่เป็นประธาน ในภาคประธาน “ก้าวร้าว” ทำหน้าที่เป็นกริยา (อกรรมกริยา) ในภาคแสดง

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“แต่เมื่อทุกสิ่งทุกอย่างกำลังบีบคั้น ใกล้ถึงบทสวนมากขึ้นทุกที ด้วยเหตุนี้จึงไม่น่าแปลกที่จะเริ่มมองเห็นการก้าวเดินของกลุ่มเสื้อแดงที่สะเปะสะปะ หลงทิศหลงทางจนกลายเป็น “เด็กก้าวร้าว” ในสายตาของสังคมไปโดยปริยาย”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 27 พฤศจิกายน - 3 ธันวาคม 2552 หน้า 14)

สำนวน “เด็กก้าวร้าว” หมายถึง ผู้ที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ต่ำเหมือนเด็ก ไม่สามารถระงับอารมณ์โกรธไว้ได้ จึงใช้กริยาวาจาล่วงเกินผู้อื่นด้วยความรุนแรง

จากการศึกษาวิเคราะห์ส่วนประกอบของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยสรุปผลเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 3 สรุปผลการวิเคราะห์ส่วนประกอบของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย

ส่วนประกอบของสำนวนใหม่																			
นิตยสารข่าว	ประเภท สำนวนใหม่	สำนวนที่มีส่วนประกอบเป็นคำ										รวม (สำนวนที่มี ส่วนประกอบเป็นคำ)	ร้อยละ	กลุ่มคำ/วลี	ร้อยละ	ประโยคหลัก	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
		คำประกอบ																	
		คำเดี่ยว	ร้อยละ	คำประสม	ร้อยละ	คำซ้อน	ร้อยละ	คำซ้ำ	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ								
มติชน สุดสัปดาห์	สำนวนใหม่	116	5.40	567	26.42	94	4.38	7	0.33	668	31.13	784	36.53	1,226	57.12	136	6.35	2,146	100
	สำนวนเก่า																		
สยามรัฐ สัปดาห์	ปรับทใหม่	11	22.45	21	42.86	2	4.08	0	0	23	46.94	34	69.39	14	28.57	1	2.04	49	100
	สำนวนใหม่	95	5.02	443	23.39	73	3.85	3	0.16	519	27.40	614	32.42	1,164	61.46	116	6.12	1,894	100
วิจารณ์	สำนวนเก่า																		
	ปรับทใหม่	10	25.64	21	53.85	1	2.56	0	0	22	56.41	32	82.05	7	17.95	0	0	39	100
รวม		232	5.62	1,056	25.58	156	3.78	16	0.39	1,232	29.75	1,464	35.37	2,411	58.72	253	5.91	4,128	100

จากตารางที่ 3 สรุปผลการวิเคราะห์ส่วนประกอบของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย สรุปได้ว่าสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยทั้งสิ้น 4,128 สำนวน พบว่า สำนวนที่มีส่วนประกอบเป็นวลีหรือกลุ่มคำ พบมากที่สุด 2,411 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 58.72 สำนวนที่มีส่วนประกอบเป็นคำ 1,464 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 35.32 และพบน้อยที่สุด คือ สำนวนที่มีส่วนประกอบเป็นประโยค 253 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 5.91

ส่วนที่ 4 ที่มาของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ที่มาของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยตามหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

1. สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากความเป็นไปในสังคม แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1.1 สำนวนที่มีที่มาจากหน้าที่การงาน

1.2 สำนวนที่มีที่มาจากอาชีพ ได้แก่

1.2.1 อาชีพทหาร

1.2.2 อาชีพตำรวจ

1.2.3 ข้าราชการการเมือง

1.2.4 อาชีพอื่นๆ

1.3 สำนวนที่มีที่มาจากกรกลั่นแกล้ง ทรมาน โกงและติดสินบน

1.4 สำนวนที่มีที่มาจากคำดำรงชีวิตทั่วไป

2. สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากวัฒนธรรมและประเพณี แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

- 2.1 ส่วนงานที่มีที่มาจากความเชื่อทางศาสนา พิธีกรรม ไสยศาสตร์และภูตผีวิญญาน
- 2.2 ส่วนงานที่มีที่มาจากประเพณีในการปกครองคน
- 2.3 ส่วนงานที่มีที่มาจากการเมืองและกฎหมาย
3. ส่วนงานใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากอุปนิสัยและความประพฤติ แบ่งออกเป็น 2 ประเภทได้แก่
 - 3.1 ส่วนงานที่มีที่มาจากอุปนิสัย
 - 3.2 ส่วนงานที่มีที่มาจากความประพฤติ
 - 3.2.1 ส่วนงานที่มีที่มาจากพฤติกรรมกรรมการเคลื่อนไหวทางการเมือง
4. ส่วนงานใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
5. ส่วนงานใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากกีฬา แบ่งออกเป็น 2 ประเภทได้แก่
 - 5.1 ส่วนงานที่มีที่มาจากการเล่นกีฬาประเภทต่าง ๆ
 - 5.2 ส่วนงานที่มีที่มาจากเกมหรือการพนันต่าง ๆ
6. ส่วนงานใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากวงการบันเทิง
7. ส่วนงานใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากวรรณกรรมต่าง ๆ
8. ส่วนงานใหม่ทางการเมืองไทยที่มาจากภาษาต่างประเทศ แบ่งออกเป็น
 - 8.1 ส่วนงานที่มีที่มาจากภาษาอังกฤษ
 - 8.2 ส่วนงานที่มีที่มาจากภาษาจีน
 - 8.3 ส่วนงานที่มีที่มาจากภาษาญี่ปุ่น

9. ส่วนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากคนหรือชื่อบุคคล แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

9.1 ส่วนวนที่ปรากฏชื่อบุคคล

9.2 ส่วนวนที่มาจากกลุ่มบุคคล

10. ส่วนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากเหตุการณ์สำคัญทางการเมือง

11. ส่วนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากสถานที่

12. ส่วนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาสำนวนเดิม

13. ส่วนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากความรัก การครองคู่ การแต่งงาน

14. ส่วนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากสี เครื่องแบบ เครื่องแต่งกาย

15. ส่วนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากความรุนแรง สงคราม การต่อสู้

16. ส่วนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากอุปกรณ์ สิ่งของ เครื่องใช้ทั่วไป

17. ส่วนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากสัตว์

18. ส่วนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากอาหาร พืชผัก และผลไม้

19. ส่วนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากปรากฏการณ์ธรรมชาติ

สำนวนที่มีที่มาจากความเป็นไปในสังคม

จากการศึกษาสำนวนใหม่ทางการเมืองพบสำนวนที่มีที่มาจากความเป็นไปในสังคม 521 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 12.62 แบ่งออกเป็นสำนวนที่มีที่มาจากหน้าที่การงาน 58 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 1.40 สำนวนที่มีที่มาจากกรกลั่นแกล้ง ทรยศดโกงและคิดสินบน 61 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 1.48 สำนวนที่มีที่มาจากดำรงชีวิตทั่ว ๆ ไป 136 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 3.29

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากหน้าที่การงาน

สำนวนที่มีที่มาจากหน้าที่การงาน 58 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 1.40

สำนวนที่มีที่มาจากหน้าที่การงาน หมายถึง สำนวนที่มีที่มาจากการทำงานทั่ว ๆ ไป

ตัวอย่างที่ 1 ตำแหน่งลอย

สำนวน “ตำแหน่งลอย” หมายถึง ตำแหน่งชั่วคราว ตั้งไว้สำหรับบุคคลที่ถูกย้ายจากตำแหน่งเดิมเพื่อรอการโยกย้ายไปสู่ตำแหน่งอื่น ๆ

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“อย่างผม ก่อนหน้า 19 ก.ย. เป็นรองแม่ทัพภาคที่ 3 อยู่หน่วยคุมกำลัง แต่พอ พล.อ. สุพรั่ง กัลยาณมิตร ได้ดีจาก คมช. (คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ) ขึ้นไปเป็น ผช. ผบ. ทบ. ผมก็โดนดึงไปอยู่ในตำแหน่งลอย เพียงเพราะผมเป็นคนแรก ๆ ที่ออกมาพูดว่าอาจมีการปฏิวัติ”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 30 ตุลาคม - 5 พฤศจิกายน 2552 หน้า 17)

1. สำนวนใหม่ที่มีที่มาจากอาชีพ

สำนวนใหม่ที่มีที่มาจากอาชีพ 266 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 6.45 แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ อาชีพทหาร 96 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 2.33 อาชีพตำรวจ 16 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 0.39 ข้าราชการการเมือง 83 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 2.01 อาชีพอื่น ๆ 71 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 1.72

1.1 อาชีพทหาร หมายถึง ส่วนงานที่มีที่มาเกี่ยวข้องกับอาชีพทหาร เช่น ตำแหน่ง
สัญลักษณ์ สี เครื่องแต่งกาย เป็นต้น

ตัวอย่างที่ 1 รัฐบาลทหารอุ้ม

ส่วนงาน “รัฐบาลทหารอุ้ม” หมายถึง รัฐบาลที่มีกองทัพหรือทหารให้การสนับสนุน
อยู่เบื้องหลัง

ส่วนงานนี้มีที่มาจากอาชีพทหาร

ตัวอย่างการใช้ส่วนงาน

“แต่พรรคประชาธิปัตย์ ก็ค่อยคืบคลานเข้าจัดแถวกองทัพ เพื่อปลดแอก
ภาพรัฐบาลทหารอุ้ม ที่ได้เห็นจากบทบาทของ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะนายกรัฐมนตรี เด็ดคือ ที่ผ่านมา
จากคดีลอบยิงนายสนธิ ลิ้มทองกุล แกนนำพันธมิตรฯ และการเล่นงานบิ๊กป๊อด พล.ต.อ.พัชรวาท
วงษ์สุวรรณ จนไม่ได้เกษียณบนเก้าอี้ ผบ.ตร. จนมีเรื่องคาใจกับ พล.อ.ประวิตร มาแล้ว”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 6 -12 พฤศจิกายน 2552 หน้า 16)

ตัวอย่างที่ 2 นายทหารมือเปื้อนเลือด

ส่วนงาน “นายทหารมือเปื้อนเลือด” หมายถึง นายทหารผู้ที่สั่งให้ใช้กำลัง ฆ่าสลาย
การชุมนุม จนมีผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิต

ส่วนงานนี้มีที่มาจากอาชีพทหาร

ตัวอย่างการใช้ส่วนงาน

“แต่ทว่าเป้าหมายของคนเสื้อแดงอยู่ที่พล.อ.ประยุทธ์ มากกว่า เพื่อหวัง สกัดไม่ให้
เขาขึ้นเป็น ผบ.ทบ. โดยอ้างการเป็น นายทหารมือเปื้อนเลือด ที่จะ लेकरไปเล่นงาน พล.ท.ดาวพงษ์
ว่าที่ เสธ.ทบ.คู่ใจ พล.อ.ประยุทธ์ อีกด้วย ในฐานะที่เป็นผู้สั่งการทางทหารในการเข้าสลายการชุมนุม”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 7-13 พฤษภาคม 2553 หน้า 13)

1.2 อาชีพตำรวจ หมายถึง ส่วนงานที่มีที่มาเกี่ยวข้องกับอาชีพตำรวจ เช่น ตำแหน่ง
สัญลักษณ์ สี เครื่องแต่งกาย เป็นต้น

ตัวอย่างที่ 1 ตำรวจสายสีเหลือง

ส่วนงาน “ตำรวจสายสีเหลือง” หมายถึง ตำรวจที่สนับสนุนแนวคิดทางการเมือง
ของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ซึ่ง “สีเหลือง” มาจากสีเสื้อของกลุ่มผู้ชุมนุมและ
เป็นสัญลักษณ์ของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย

ส่วนงานนี้มีที่มาจากอาชีพตำรวจ

ตัวอย่างการใช้ส่วนงาน

“พร้อมแต่งตั้งให้ พล.ต.ต.ศักดิ์ เตชะเกรียงไกร รองผู้บัญชาการ ตำรวจภูธรภาค 4
ตำรวจ “สายสีเหลือง” รักษาการตำแหน่งผู้บังคับการตำรวจภูธรขอนแก่นอีกตำแหน่ง”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 7-13 พฤษภาคม 2553 หน้า 99)

ตัวอย่างที่ 2 สำนักสีกากีแห่งชาติ

ส่วนงาน “สำนักสีกากีแห่งชาติ” หมายถึง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในส่วนงานนี้
“สีกากี” เป็นสีเครื่องแบบตำรวจ

ส่วนงานนี้มีที่มาจากสีของเครื่องแบบตำรวจ คือ สีกากี

ตัวอย่างการใช้ส่วนงาน

“การเสนอชื่อ ผบ.ตร.คนใหม่ที่ชื่อ พล.ต.อ.ปทีป ตันประเสริฐก็เกิดอาการสะดุด
หยุดไปเมื่ออาทิตย์ก่อนเนื่องจากอีกฟากหนึ่งต้องการให้ พล.ต.อ. จุมพล มั่นหมาย เป็นเบอร์ 1
ของ สำนักสีกากีแห่งชาติ”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 28 สิงหาคม - 3 กันยายน 2552 หน้า 10)

ตัวอย่างที่ 3 แวดวงดาวเงิน

สำนวน “แวดวงดาวเงิน” หมายถึง แวดวงตำรวจ ในสำนวนนี้ “ดาวเงิน” หมายถึง ดาวสีเงินที่เป็นเครื่องหมายประดับยศนายตำรวจชั้นสัญญาบัตร
สำนวนนี้มีที่มาจากเครื่องหมายประดับยศของตำรวจ

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ด้วยจากหนึ่งที่มีการชี้ให้เห็นว่า “คนใกล้ชิด-ชนิควอลเปเปอร์” ของหนุ่มมาร์ควัย 45 ปี ได้สร้างปฏิบัติการเข้าดวงลูกการโยกย้าย 152 ตำแหน่งสำคัญในแวดวงดาวเงิน มิได้มีเสียเป็นเงินตรา-ช่วยซื้อตำแหน่ง”

(สัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 7-13 สิงหาคม 2552 หน้า 5)

1.3 ข้าราชการการเมือง หมายถึง สำนวนที่มีที่มาจากเกี่ยวข้องกับตำแหน่งข้าราชการการเมือง เช่น รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา เป็นต้น

ตัวอย่างที่ 1 นายฯ ชะตาสั้น

สำนวน “นายฯ ชะตาสั้น” หมายถึง นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ ซึ่งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีตั้งแต่วันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2551 - 2 ธันวาคม พ.ศ. 2551 รวมเวลาเพียง 74 วัน
สำนวนนี้มีที่มาจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ก็ ...ผมเป็นนายฯ แค่ 2 เดือนกว่า ทำอะไรไปตั้งเยอะ บางคนเป็นนายฯ มา 3 เดือนกว่าแล้ว อยู่ยาวนานกว่าผมอีก ยังไม่เห็นทำอะไรสักอย่าง นอกจากวิ่งไปกู้เงิน แถมยังไม่ได้สักบาทด้วย” นายฯ ชะตาสั้น เหน็บนัย ๆ”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 17-23 เมษายน 2552 หน้า 28)

ตัวอย่างที่ 2 ส.ส.ปลาทุเค็ม

สำนวน “ส.ส.ปลาทุเค็ม” หมายถึง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่หาเสียงเลือกตั้ง
ด้วยวิธีการแจกปลาทุเค็มให้ชาวบ้าน
สำนวนนี้มีที่มาจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ต่อมาวิวัฒนาการมาเป็นการจูงใจชาวบ้านด้วยการแจกหนังให้ชม และ เริ่มแจก
สิ่งของ เช่น แจกน้ำปลา แจกปลาทุเค็ม จน ส.ส.บางคนถูกสื่อมวลชนขนานนามเป็น “ส.ส.ปลาทุเค็ม”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 12-18 กุมภาพันธ์ 2553 หน้า 19)

1.4 อาชีพอื่น ๆ หมายถึง สำนวนที่มีที่มาจากอาชีพอื่น ๆ หรือการประกอบอาชีพ
ทั่วไป

ตัวอย่างที่ 1 ครูใหญ่

สำนวน “ครูใหญ่” หมายถึง ผู้ที่มีอำนาจในพรรคหรือกลุ่มนักการเมืองที่ทำหน้าที่
แนะนำวิธีการหรือจัดการนำลูกพรรคหรือกลุ่มนักการเมืองของตนไปหาเสียงด้วยวิธีที่เคยใช้แล้วได้ผลดี
สำนวนนี้มีมาจากอาชีพ “ครูใหญ่” หมายถึง ผู้ที่มีอำนาจสูงสุดในโรงเรียน

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ยิ่งก่อนหน้าที่จะเลือกตั้งเกือบ 2 อาทิตย์เต็ม แก่นนำพรรคภูมิใจไทย นำทีมโดย
“ครูใหญ่เนวิน ชิดชอบ” ขนเอาบัก ๆ ของพรรคไปสร้างภาพกันต่อเนื่อง”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 26 มิถุนายน - 2 กรกฎาคม 2552 หน้า 8)

ตัวอย่างที่ 2 นักธุรกิจการเมือง

สำนวน “นักธุรกิจการเมือง” หมายถึง นักธุรกิจที่ร่ำรวยและใช้เงินเพื่อเข้าสู่แวดวงการเมือง เมื่อมีอำนาจก็จะใช้อำนาจทุจริตเพื่อถอนทุนคืนหลายเท่าจากเงินที่เสียไป และนำเงินที่ได้จากการทุจริตไปซื้อเสียงหรือซื้อตัวนักการเมืองให้มาสังกัดพรรค เพื่อสนับสนุนตนให้มีอำนาจต่อไป

สำนวนนี้มีที่มาจากอาชีพนักธุรกิจ หมายถึง ผู้ที่ทำงานประจำเกี่ยวกับอาชีพค้าขาย

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“นักธุรกิจการเมือง” คือนักธุรกิจผู้ร่ำรวยที่ใช้เงินปูทางเข้าสู่อำนาจ ใช้อำนาจถอนทุนบวกกำไรและดอกเบี้ยอีกต่างหากและเอางานที่หามาได้โดยทุจริต ไปทุ่มซื้อเสียงชาวบ้าน ซื้อตัวผู้สมัคร ส.ส. ซื้อแม่แต่พรรค และซื้ออำนาจรัฐ”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 3-9 กรกฎาคม 2552 หน้า 17)

สำนวนที่มีที่มาจากการกลั่นแกล้ง ทรมานกดขี่และกดขี่ข่มเหง

สำนวนที่มีที่มาจากการกลั่นแกล้ง ทรมานกดขี่และกดขี่ข่มเหง 61 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 1.48

สำนวนที่มีที่มาจากการกลั่นแกล้ง ทรมานกดขี่และกดขี่ข่มเหง หมายถึง สำนวนที่มีที่มาจากการกลั่นแกล้ง การหักหลัง การทรยศ การโกงกิน การรับสินบนหรือการให้สินบน การใช้อำนาจเพื่อผลประโยชน์ของตนและพวกพ้อง

ตัวอย่างที่ 1 ข้อตกลงนอกระบบ

สำนวน “ข้อตกลงนอกระบบ” หมายถึง ข้อตกลงที่ไม่ได้อยู่ในสัญญา ซึ่งเป็นข้อตกลงที่เอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ปฏิเสธหรือไม่ว่า เหตุที่ “ไทยเข้มแข็ง” ยังคงเป็นเพียงประโยชน์บอกเล่าที่สวยหรู เพราะปัญหาการเบิกจ่ายงบประมาณจากหน่วยงานในโครงการต่าง ๆ ที่รอเม็ดเงินดำเนินการ ทุกอย่างไหลล้นหมด แต่กลับมามีขีดจำกัดในขั้นตอนระดับท้องถิ่น ที่หากไม่ได้ไฟเขียวจากผู้มีอำนาจในท้องถิ่น หรือหัวหน้าผู้มีอิทธิพลทางการเมืองโครงการก็เริ่มไม่ได้ ถ้าข้อตกลงนอกระบบระหว่างกันยังไม่ลงตัว”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 24-30 กรกฎาคม 2552 หน้า 12)

ตัวอย่างที่ 2 แฉทรยศ

สำนวน “แฉทรยศ” หมายถึง ผู้ที่แสดงตัวว่าเป็นคนเลื้อยแฉ หรือ กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ แต่กลับไปสนับสนุนฝ่ายตรงข้ามที่โจมตีคนเลื้อยแฉ

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“โดยกระบวนการทั้งหมด “ดี สเตชั่น” รับภาระเป็นผู้จัดประกายทุกอย่างให้เข้าสู่โหมดยของการนำไปสู่เป้าหมายสูงสุดแล้วอย่างเต็มรูปแบบ แต่อีกด้านก็เป็นการเดินไปข้างหน้าที่จะต้องเผชิญกับแผน “สลายข้าอำนาจทักษิณ” ของ “รัฐบาล” และ “กลุ่มเพื่อนเนวิน” ที่วันนี้...ไม่อาจรู้ได้เลยว่าใครคือ “แดงแท้” หรือ “แดงทรยศ”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 23-29 มกราคม 2552 หน้า 11)

ตัวอย่างที่ 3 การหักหลังทางการเมือง

สำนวน “การหักหลังทางการเมือง” หมายถึง การทำให้เสียผลประโยชน์ทางการเมืองในบริบทนี้หมายถึงการที่ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร โทศทัณฑ์ไปตกลงกับพรรคร่วมรัฐบาลไม่ให้โหวตนายสมัคร สุนทรเวช กลับไปเป็นนายกรัฐมนตรี หลังจากมีกรณีคดีเป็นลูกจ้างราชการชิมไปบ่นไป

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“หากจะพูดถึงกรณีหักหลัง ทฤษฎ เนรคุณ คือ กรณีของท่านสมัครที่ไม่โหวตให้กลับไปเป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2551 ผมถือว่ากรณีนี้เป็นกรณีของการหักหลังทางการเมือง”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 10-16 เมษายน 2552 หน้า 12)

สำนวนที่มีที่มาจากคำตรงชีวิตทั่วไป

สำนวนที่มีที่มาจากคำตรงชีวิตทั่วไป 136 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 3.29

สำนวนที่มีที่มาจากคำตรงชีวิตทั่วไป หมายถึง สำนวนที่มีที่มาเกี่ยวกับการดำรงชีวิต กิจวัตรประจำวัน เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเป็นประจำในแต่ละวัน

ตัวอย่างที่ 1 ผูกปิ่นโต

สำนวน “ผูกปิ่นโต” หมายถึง ตกลงขอร่วมงานด้วยเป็นประจำ

ผูกปิ่นโต หมายถึง ว่าจ้างให้ทำอาหารใส่ปิ่นโตส่งให้ตามที่ตกลงกัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 841)

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“โดยกะว่าหากมีการเลือกตั้งครั้งต่อไป จะขอ “ผูกปิ่นโต” ไว้กับกลุ่มเพื่อนเนวินในการจัดตั้งรัฐบาลอีกรอบ”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 26 มิถุนายน - 2 กรกฎาคม 2552 หน้า 10)

ตัวอย่างที่ 2 เดินดินกินข้าวแกง

สำนวน “เดินดินกินข้าวแกง” หมายถึง คนธรรมดา ฐานะปานกลาง ดำเนินชีวิตเหมือนคนทั่วไป

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ในฐานะประชาชนไทยที่เกิดและใช้ชีวิตในประเทศนี้มาเกือบ 60 ปี เป็นประชาชนคนไทย เดินดินกินข้าวแกง มีหัวใจรักความเป็นธรรม ซื่อสัตย์ต่อความจริงเห็นคุณค่าของชีวิตผู้คน เคารพในสิทธิมนุษยชน ไม่อาจทนเห็นรัฐบาลสั่งการให้ทหารเข่นฆ่าประชาชนต่อหน้าต่อตาได้”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 4-10 มิถุนายน 2553 หน้า 29)

ตัวอย่างที่ 3 การทำกับข้าว

สำนวน “การทำกับข้าว” หมายถึง กรณีที่นายสมักร สุนทรเวช อดีตนายกรัฐมนตรีกฎการรัฐธรรมนูญตัดสินให้สิ้นสุดการเป็นนายกรัฐมนตรีจากกรณีไปเป็นลูกจ้างจัดรายการ “ชิมไปบ่นไป” และรายการ “ชกโขยง 6 โมงเช้า”

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“แล้วรัฐบาลอนุมัติของเขา ทั้งคุณสมักร สุนทรเวช และ คุณสมชาย วงศ์สวัสดิ์ ก็พ้นเก้าอี้ ออกไปด้วยอิทธิพลของรัฐธรรมนูญ ด้วยการทำกับข้าวและถูกยุบพรรคการเมืองกลุ่มอำนาจและเครือข่ายสีเขียวจึงได้โอกาสจับพรรคการเมืองให้พลิกชั่วเกิดการ “เนรคุณเพื่อชาติ”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 24-30 กรกฎาคม 2552 หน้า 5)

ตัวอย่างที่ 4 แต่งตัวเข้าสภา

สำนวน “แต่งตัวเข้าสภา” หมายถึง เตรียมตัวเข้ารับตำแหน่งทางการเมือง

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“แล้วเพ็ญอยู่มาวันดีคืนดี จะมีการเปลี่ยนแปลงแคนดิเดต สวมบทบาทอยู่อาศัยฐานเสียงคนอื่นแต่งตัวเข้าสภา แล้วจะมีนักบุญหน้าไหนจะประเคนเกียรติยศ บรรดาศักดิ์ให้คนอื่นไปได้ง่าย ๆ ในทางกลับกัน 52 เพื่อนร่วมรุ่น พ.ต.ท.ทักษิณล้วนจัดอยู่ในสเปกบุคคลระดับเวโลโนว์”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 6-12 พฤศจิกายน 2552 หน้า 12)

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากวัฒนธรรมและประเพณี

จากการศึกษาสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยพบสำนวนที่มีที่มาจากวัฒนธรรมและประเพณี 433 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 10.49 แบ่งเป็นสำนวนที่มีที่มาจากความเชื่อทางศาสนา พิธีกรรม ไสยศาสตร์ ภูตผีวิญญูณ 145 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 3.51 สำนวนที่มีที่มาจากประเพณีในการปกครองคน 87 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 2.11 และสำนวนที่มีที่มาจากการเมืองและกฎหมาย 201 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 4.87

สำนวนที่มีที่มาจากความเชื่อทางศาสนา พิธีกรรม ไสยศาสตร์ และภูตผีวิญญูณ

สำนวนที่มีที่มาจากความเชื่อทางศาสนา พิธีกรรม ไสยศาสตร์ และภูตผีวิญญูณ หมายถึง สำนวนที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อทางศาสนา กฎแห่งกรรม การประกอบพิธีกรรมทางศาสนาหรือพิธีกรรมทางไสยศาสตร์ ความเชื่อเรื่องสิ่งลี้ลับ ภูตผี วิญญูณ

ตัวอย่างที่ 1 กฐินสามัคคี

สำนวน “กฐินสามัคคี” หมายถึง ร่วมกันกำหนดตัวบุคคลที่ต้องการจะทำร้าย

สำนวนนี้มาสำนวน จองกฐิน หมายถึง กำหนดตัวบุคคลที่ต้องการจะทำร้าย, หมายถึงหัว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2555: 38) และมีที่มาจากพิธีกรรมทางพุทธศาสนา

กฐิน หมายถึง ผ้าพิเศษที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตแก่ภิกษุสงฆ์เฉพาะกฐินกาล คือ ระยะเวลาตั้งแต่แรมค่ำหนึ่ง เดือน 11 ถึงกลางเดือน 12 เรียกว่า เทศกาลกฐิน ฤดูกฐิน หรือหน้ากฐิน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 5)

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ในบทสัมภาษณ์ นอกจากการกล่าวถึงขบวนการลอบสังหาร ซึ่งพาดพิงถึงบางคนในกองทัพ และนักการเมืองยุคเก่า ที่กล่าว “การเมืองใหม่” ของกลุ่มพันธมิตรฯ จนต้องมาถึงแล้ว ยังมีการพูดถึง “สุภาพสตรีคนหนึ่ง” ว่ามีส่วนร่วม “ลงขัน” หรือที่เรียกกันว่า “กลืนสามัคคี”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 8-14 พฤษภาคม 2552 หน้า 10)

ตัวอย่างที่ 2 ดิจิตอลขมังเวท

สำนวน “ดิจิตอลขมังเวท” หมายถึง ผู้ที่ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย แต่ยังมีความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ และเป็นผู้ทำพิธีกรรมทางไสยศาสตร์เพื่อหวังให้เกิดผลร้ายต่อฝ่ายตรงข้าม

สำนวนนี้มีที่มาจากความเชื่อเรื่องเวทมนต์ ไสยศาสตร์

ขมัง เป็นคำโบราณ หมายถึง แรง, แข็งขัน,

เวท หมายถึง ความรู้, ความรู้ทางศาสนา, ถ้อยคำศักดิ์สิทธิ์ที่ผูกขึ้นเป็นมนตร์หรือคาถาอาคม เมื่อนำมาเสกเป่าหรือบริกรรมตามลัทธิวิธีที่มีกำหนดไว้ สามารถให้ร้ายหรือดี หรือป้องกันอันตรายต่าง ๆ ตามคติไสยศาสตร์ได้

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“จึงไม่แปลกที่ พ.ต.ท.ทักษิณ และนายสนธิ จนถูกขนานนามว่าเป็น ดิจิตอลขมังเวท ซึ่งเป็นตัวแทนของฝ่ายสีแดงและสีเหลืองในการต่อสู้กันทางไสยศาสตร์ อันเป็นที่มาของการเมืองที่วิกฤติและวุ่นวายเช่นนี้”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 20-26 กุมภาพันธ์ 2552 หน้า 9)

ตัวอย่างที่ 3 สถานะผีห่าขาด

“สถานะผีห่าขาด” หมายถึง ผู้ที่ถูกเพิกถอนสิทธิทางการเมืองเป็นเวลา 5 ปี ตามคำวินิจฉัยในคดียุบพรรคการเมือง

สำนวนนี้มีที่มาจากความเชื่อเรื่องผี ซึ่ง “ผี” ในความเชื่อของชาวไทย แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ผีที่เป็นผู้พิทักษ์รักษาหรือเทวดาอารักษ์ ผีบรรพบุรุษ ผีร้าย (แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย, 2548: 81) ในที่นี้ “ผีห่าขาด” หมายถึง ผีร้าย คือ ผีที่ไม่มีอิทธิฤทธิ์มากนักแต่สามารถทำให้คนที่ถูกหลอกขวัญหนีดีฝ่อ ต้องอาศัยหมอผีที่มีเวทมนต์คาถาบังคับไล่ออกไป

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ที่อยู่ ๆ ‘ดอกเตอร์ເລີມ’ ก็สับถั่วโตโพล่งออกสู่สาธารณชนแบบไม่มีปี่มีขลุ่ยว่าประหนึ่ง ‘หญิงหน่อย’ เข้าไปล้วงลูกก๊วยก่ายกิจการภายในพรรคเพื่อไทยจนเกินสถานะผีห่าขาด ทำให้หมากเกมที่วางไว้ต้องคลาดเคลื่อนผิดโปรแกรมสะดุดติดหล่มไม่สมหวังดังใจคิด”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 12-18 กุมภาพันธ์ 2553 หน้า 12)

สำนวนที่มีที่มาจากประเพณีในการปกครองคน

สำนวนที่มีที่มาจากประเพณีในการปกครองคน หมายถึง การปกครองแบบระบบอุปถัมภ์พวกพ้อง และเจ้านาย-ลูกน้อง

ตัวอย่างที่ 1 ลูกน้องนายห้อย

สำนวน “ลูกน้องนายห้อย” หมายถึง ผู้อยู่ในปกครองหรือได้บังคับบัญชาของ นายเนวิน ชิดชอบ

ลูกน้อง หมายถึง บริวาร, ผู้อยู่ในปกครองหรือได้บังคับบัญชา, ผู้ใกล้ชิดเป็นกำลังสำคัญในการทำงาน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1,024)

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“นั่นคือความสุขเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่เกิดขึ้นกับ “ลูกน้องนายห้อย” ในยามต้องรับศึกหนัก ต่างจาก “วิฑูรย์” ที่ตกอยู่ในภาวะ “ถูกโคดเคี้ยว” นอกจากจะไม่มีผู้ได้บังคับบัญชาออกมาป้อนข้อมูล เพื่อเสริมใบเหล็กให้เก้าอี้ รมว.พม. แล้ว ขุนพลค่ายสะตอยังทำท่าจะ “ลอยแพ” เขาก็ต่างหาก”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 30 มกราคม - 5 กุมภาพันธ์ 2552 หน้า 10)

ตัวอย่างที่ 2 ทายาท คมช.

สำนวน “ทายาท คมช.” หมายถึง ผู้ที่สืบทอดเจตนารมณ์ของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ

ทายาท โดยปริยายหมายถึง ผู้รับหรือผู้อยู่ในฐานะที่จะรับตำแหน่งหน้าที่ต่อจากบุคคลอื่น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 525)

คมช. หมายถึง คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งเป็นคณะบุคคลที่แปรสภาพมาจาก คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และได้กระทำการยึดอำนาจการปกครองประเทศไทยสำเร็จเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 คณะมนตรีฯ บัญญัติขึ้นตามมาตรา 34 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 มีหน้าที่ ในการรักษาความสงบเรียบร้อย และความมั่นคงแห่งชาติ

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“โดยไม่ต้องมีการปฏิวัติยึดอำนาจนั้นมิกลั่น คมช. คละคลุ้ง ทั้งบทบาทผู้จัดการรัฐบาลของ บิ๊กป๊อก พล.อ.อนุพงษ์ เผ่าจินดา ผบ.ทบ. และอดีต ผช.เลขาธิการ คมช. ที่ถือเป็นทายาท คมช. คนสำคัญที่ครองอำนาจอยู่ ในการเจรจาถอยบีแกนนำพรรคร่วมรัฐบาลเดิม โดยเฉพาะกลุ่มเพื่อน เนวินให้มาหนุนพรรคประชาธิปไตยจัดตั้งรัฐบาล”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 16-22 มกราคม 2552 หน้า 15)

สำนวนที่มีที่มาจากการเมืองและกฎหมาย

สำนวนที่มีที่มาจากการเมืองและกฎหมาย หมายถึง สำนวนที่เกี่ยวข้องกับระบบการเมือง การปกครอง นโยบายในการบริหารประเทศ กฎหมายหรือกฎระเบียบต่าง ๆ

ตัวอย่างที่ 1 ตุลาการภิวัตน์

สำนวน “ตุลาการภิวัตน์” หมายถึง การใช้อำนาจตุลาการแทรกแซงอำนาจของฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายนิติบัญญัติเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือเพื่อล้มล้างฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ หรือองค์กรทางการเมืองอื่น ๆ

ตุลาการ หมายถึง ผู้มีอำนาจและหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 472)

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ที่สำคัญ เมื่อพิจารณาองค์ประกอบทั้งหมดในการจัดตั้งรัฐบาลครั้งนี้ไม่ว่าจะเป็น “มือบั่นทมิฬฯ-พรรคประชาธิปัตย์-กองทัพ” และ “ตุลาการภิวัตน์” ทั้งหมดล้วนเป็นองค์ประกอบเกี่ยวกับการรัฐประหาร 19 กันยายน 2549”

(มติชนสุดสัปดาห์ 12-18 ธันวาคม 2551 หน้า 12)

ตัวอย่างที่ 2 ขบวนการประชานิยม

สำนวน “ขบวนการประชานิยม” หมายถึง นโยบายของรัฐบาลที่กำหนดขึ้นเพื่อประชาชน ที่ยากจนและด้อยโอกาสทางสังคมจะได้รับผลประโยชน์โดยตรง

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“แม้ด้านหนึ่งขบวนการทักษิณนิคมจะถูกมองว่าเป็นส่วนเดียวกับ “ขบวนการประชานิยม” แต่ในความเป็นจริงแล้วเราพอจะแยกสองส่วนนี้ออกจากกันได้ เพราะในส่วนใหญ่ของขบวนการประชานิมนั้น เป็นชนชั้นล่างผู้ได้รับประโยชน์โดยตรงจากนโยบายของพรรคไทยรักไทยในอดีต”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 24-30 เมษายน 2552 หน้า 36)

ตัวอย่างที่ 3 การเมืองแนวทางบาทวิถี

สำนวน “การเมืองแนวทางบาทวิถี” หมายถึง การรวมกลุ่มชุมนุมทางการเมือง ซึ่งมักจะชุมนุมด้วยการปิดถนน เพื่อเรียกร้องสิทธิหรือกดดันรัฐบาล

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“การเมืองจึงถูกดึงออกไปเล่นกันนอกสภา เปลี่ยนจากการเมืองระดับรัฐสภา ที่ยึดวิถีทางรัฐธรรมนูญ มาเป็นการเมืองแนวทาง “บาทวิถี” ยึดท้องถนนเป็นเวทีคัดค้านปัญหาการเมืองสำคัญ ๆ”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 21-27 พฤษภาคม 2553 หน้า 18)

ตัวอย่างที่ 4 ดิดโทษแบน

สำนวน “ดิดโทษแบน” หมายถึง ถูกเพิกถอนสิทธิทางการเมืองเป็นเวลา 5 ปี ตามคำวินิจฉัยในคดียุบพรรคการเมืองของศาลรัฐธรรมนูญ

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“แม้โดยทางทฤษฎีแล้ว ทั้ง เนวิน ชิดชอบ บรรหาร ศิลปอาชา หรือ สมศักดิ์ เทพสุทิน จะไม่ได้เป็นผู้เล่นตัวจริง อยู่ในสนามการเมืองเวลานี้ เพราะดิดโทษแบน ต้องไปเป็นกุนชื้ออยู่ขอบสนามก็ตาม แต่ในความเป็นจริงแล้ว คนเหล่านี้ยังมีบทบาทในการ “กำหนดเกม”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 8-14 มกราคม 2553 หน้า 4)

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากอุปนิสัยและความประพฤติ

จากการศึกษาสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยพบสำนวนที่มีที่มาจากอุปนิสัยและความประพฤติ 400 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 9.69 แบ่งออกเป็นสำนวนที่มีที่มาจากอุปนิสัย 54 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 1.31 สำนวนที่มีที่มาจากพฤติกรรม 250 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 6.06

สำนวนที่มีที่มาจากอุปนิสัย

สำนวนที่มีที่มาจากอุปนิสัย หมายถึง สำนวนที่มีที่มาจากอุปนิสัย นิสัยใจคอ ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของบุคคล

ตัวอย่างที่ 1 เด็กคื้อ

สำนวน “เด็กคื้อ” หมายถึง นิสัยเชื่อมั่นการตัดสินใจของตนเองมากจนไม่ฟังใคร สร้างความหนักใจให้กับผู้ใหญ่และคนรอบข้าง

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“พล.อ.อนุพงษ์ ที่อยู่รอดมาถึง 4 นายฯ เคยทำต่อ “คมช.จอแก้ว” ออกทีวีเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีถึง 2 คนในอดีต ยุบสภา ลาออก มาแล้ว มาตอนนี้ พล.อ.อนุพงษ์ ถูกนักการเมืองเล่นงานบ้าง รายการทีวีวันนั้นจึงเห็นภาพของนายกรัฐมนตรี ที่ยังคงทำให้ทหารเรียกว่า “เด็กคื้อ” หรือจู้จี้ ต่อไป และเห็น ผบ.ทบ. ซึ่งในสังคมและระบอบการเมืองแบบไทยๆ ถือเป็นนายกรัฐมนตรีของทหาร เป็นนายกรัฐมนตรีอีกคนหนึ่ง ยอมให้นักการเมืองขบข่ม ด้วยวาจาทำทาง และสาขตา และการสื่อภาษาทางสีหน้า”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 30 เมษายน - 6 พฤษภาคม 2553 หน้า 16)

ตัวอย่างที่ 2 คนดีพรรคประชาธิปัตย์

สำนวน “คนดีพรรคประชาธิปัตย์” หมายถึง นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ อดีตนายกรัฐมนตรีผู้ที่มีภาพลักษณ์ที่ดี ทั้งด้านประวัติการทำงาน การศึกษา ครอบครัว

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ก็เพิ่งจะมาในช่วง 5-6 เดือนมานี้ หลังจากที่นายอภิสิทธิ์ ได้ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี คนดีพรรคประชาธิปัตย์ ได้เป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาลนี้เอง ที่ พล.อ.เปรม ได้กลับมา นั่งหน้าเปียโน หรืออเล็กโทน เพื่อแต่งเพลง ทั้งคำร้องและทำนองอีกครั้ง และกำลังทยอยบันทึกเสียงลงแผ่น”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 10-16 กรกฎาคม 2552 หน้า 16)

ตัวอย่างที่ 3 เด็กก้าวร้าว

สำนวน “เด็กก้าวร้าว” หมายถึง หมายถึง เด็กหรือผู้ที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ต่ำเหมือนเด็ก ไม่สามารถระงับอารมณ์โกรธไว้ได้ จึงใช้กริยาวาจาล่วงเกินผู้อื่นด้วยความรุนแรง

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“แต่เมื่อทุกสิ่งทุกอย่างกำลังบีบคั้น ใกล้ถึงบทวสานมากขึ้นทุกที ด้วยเหตุนี้จึงไม่น่าแปลกที่จะเริ่มมองเห็นการก้าวเดินของกลุ่มเสื้อแดงที่สะเปะสะปะ หลงทิศหลงทางจนกลายเป็น “เด็กก้าวร้าว” ในสายตาของสังคมไปโดยปริยาย”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 27 พฤศจิกายน - 3 ธันวาคม 2552 หน้า 14)

สำนวนที่มีที่มาจากความประพฤติ

สำนวนที่มีที่มาจากความประพฤติ หมายถึง สำนวนที่มีที่มาจากเกี่ยวกับความประพฤติทั่วไป การกระทำ หรือพฤติกรรมของบุคคล

ตัวอย่างที่ 1 หัวขโมยทางการเมือง

สำนวน “หัวขโมยทางการเมือง” หมายถึง ผู้บริหารพรรคการเมืองซึ่งมีพฤติกรรมเปรียบเหมือนกับหัวขโมย ซึ่งมักจะซื้อตัวส.ส.มาจากพรรคอื่นๆ ให้มาสังกัดพรรคของตนเพื่อผลประโยชน์ทางการเมือง

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ภาพลักษณ์เชิงลบของนักการเมืองนี้ ถ้าจะจัดอันดับความชั่วร้าย ก็น่าจะเทียบได้กับ ลักษณะ “ช่องโจร” เอาทีเดียว ลำดับได้ดังนี้ หัวหน้าพรรค จะตัวจริง ตัวแทน ก็คือ โจรทางการเมือง ผู้บริหารพรรค คือ หัวขโมยทางการเมือง ศ.ส.พรรค คือ นักตื๊อชิงวิ่งราวทางการเมือง หัวคะแนน คือ นักย่องเบาทางการเมือง”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 19-25 ธันวาคม 2551 หน้า 59)

ตัวอย่างที่ 2 คนเจนไม่ค์

สำนวน “คนเจนไม่ค์” หมายถึง นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ อดีตนายกรัฐมนตรีผู้ที่มีวาทศิลป์ ในการพูด

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“โดยมี “ผู้การแม่ค” พ.อ.คมกฤษ รัตนฉายา ผบ.ฉก.ทพ.41 ลูกชาย “บ๊องฉิ่ง” พล.อ.กิตติ รัตนฉายา อดีตแม่ทัพภาคที่ 4 ให้การต้อนรับพร้อมนำส่งกำไลทหารพรานเกือบ 500 ชีวิตเรียงแถว หน้ากระดานรับฟังโอวาทที่ทำให้คนเจนไม่ค์อย่างอภิสิทธิ์ยังต้องออกอาการสั่นและเกร็งไม่น้อย”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 15-21 มกราคม 2553 หน้า 5)

ตัวอย่างที่ 3 แสร้งหลับตาข้างเดียว

สำนวน “แสร้งหลับตาข้างเดียว” หมายถึง แสร้งทำเป็นไม่รู้ไม่เห็นพฤติกรรมที่ผิดปรกติ หรือการทุจริต

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ประหนึ่ง ต่างฝ่ายต่างหวังใจให้สถานการณ์ไปสู่จุดสุกงอม เพื่อล้มกระดานตั้งหมากเล่นใหม่ ด้วยการสร้างหลักตาข้างเดียว มองไม่เห็นสิ่งยึดเหนี่ยวในค้วมทกกฎหมายแห่งหลักนิติรัฐ”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 5-11 กุมภาพันธ์ 2553 หน้า 10)

สำนวนที่มีที่มาจากพฤติกรรมการเคลื่อนไหวทางการเมือง

สำนวนที่มีที่มาจากพฤติกรรมการเคลื่อนไหวทางการเมือง 96 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 2.32

สำนวนที่มีที่มาจากพฤติกรรมการเคลื่อนไหวทางการเมือง หมายถึง สำนวนที่เกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การปราศรัยแสดงความคิดเห็นทางการเมืองต่อสาธารณะชน การชุมนุมเรียกร้องสิทธิทางการเมือง การชุมนุมเพื่อคัดค้านของกลุ่มการเมืองต่าง ๆ

ตัวอย่างที่ 1 กลุ่มผู้ขัดแย้งบนท้องถนน

สำนวน “ผู้ขัดแย้งบนท้องถนน” หมายถึง กลุ่มคนที่ชุมนุมเคลื่อนไหวทางการเมือง หรือมีอบ ซึ่งมีทั้งกลุ่มที่มีพฤติกรรมชุมนุมด้วยความสงบ และกลุ่มที่มีพฤติกรรมแสดงความรุนแรงในการชุมนุม ปัจจุบันมีอยู่หลายกลุ่ม เช่น กลุ่มคนเสื้อแดง คือกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) กลุ่มคนเสื้อเหลือง คือกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.) กลุ่มคนเสื้อน้ำเงิน คือ กลุ่มคนที่ต่อต้านกลุ่ม นปช. และมีแนวคิดหลักในการปกป้องชาติ ศาสนา และสถาบัน พระมหากษัตริย์ กลุ่มคนเสื้อหลากสี คือ กลุ่มประชาชนเพื่อพิทักษ์ชาติ ศาสน์ กษัตริย์ หรือ เครือข่าย พลเมืองอาสาปกป้องแผ่นดิน กลุ่มรักสีส้ม เป็นต้น

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“นอกจากกองกำลังชุดดำไม่ทราบฝ่ายจำนวน “ผู้ขัดแย้งบนท้องถนน” ที่เพิ่มขึ้นทั้งกลุ่มเสื้อหลากสี กลุ่มรักสีส้ม และกลุ่มเสื้อเหลือง ยังทำให้สถานการณ์เพิ่มความสลับซับซ้อนมากขึ้น”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 30 เมษายน - 6 พฤษภาคม 2553 หน้า 10)

ตัวอย่างที่ 2 การเมืองข้างถนน

สำนวน “การเมืองข้างถนน” หมายถึง การรวมกลุ่มเพื่อชุมนุมเรียกร้องทางการเมือง ซึ่งมักจะการชุมนุมบนถนนหรืออาจกดดันโดยการปิดถนนชุมนุม

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“แต่เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ แล้วยากที่จะหลีกเลี่ยง ซึ่งนายสำราญใช้คำว่า “พรม. เจอไฟด์ บังคับสถานการณ์บีบให้ตั้ง” เนื่องจาก 1) พรม. รู้แล้วว่าการเล่นบทนอกสภา การเมืองข้างถนน อย่างเดียวจะทำพราเพื่อต่อไปไม่ได้ ชุมนุมสะปะสะปะไม่ได้”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 15-21 พฤษภาคม 2552 หน้า 13)

ตัวอย่างที่ 3 ทีมงานเคลื่อนไหวระดับชาติ

สำนวน “ทีมงานเคลื่อนไหวระดับชาติ” หมายถึง กลุ่มผู้ชุมนุมทางการเมือง ในที่นี้หมายถึง กลุ่มคนเสื้อแดง คือ กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.)

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ตัดสินใจกลับมาที่ระดับแกนนำทีมงานเคลื่อนไหวระดับชาติโดนล็อกท้าวหน้า ยกเว้นก็แต่เพียง “ก๊อริ อริสมันต์ พงษ์เรืองรอง” และ สุพร อัตถาวงศ์” 2 แกนนำเสื้อแดง ที่ยังไม่ทราบว่าเป็นตายร้ายดีอย่างไร ส่วนแกนนำระดับเผาศาลากลาง ก็เริ่มทยอยเดินเข้าคุกไปชดใช้กรรมที่ตัวเองก่อ”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 28 พฤษภาคม - 3 มิถุนายน 2553 หน้า 12)

ตัวอย่างที่ 4 ขบวนการชุมนุม

สำนวน “ขบวนการชุมนุม” หมายถึง เพิ่มพฤติกรรมความรุนแรงในการชุมนุมเพื่อกดดันรัฐบาล

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“8 เมษายน 2552 ทีมงานเสื้อแดงเข้าปิดล้อมทำเนียบรัฐบาล พร้อมทั้งอ่านแถลงการณ์เรียกร้องให้ “นายกฯ อภิสิทธิ์” และ “พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์” ประธานองคมนตรี และรัฐบุรุษ ลาออกจากตำแหน่ง โดยขีดเส้นตายระดับการชุมนุม หากไม่มีการตอบสนองภายใน 24 ชั่วโมง ซึ่งในวันนั้นสำนักข่าวรอยเตอร์ รายงานข่าวว่า มีผู้เข้าร่วมชุมนุมถึง 1 แสนคน”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 16-22 เมษายน 2553 หน้า 10)

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

จากการศึกษาสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยพบสำนวนที่มีที่มาจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 373 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 9.04

สำนวนที่มีที่มาจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หมายถึงสำนวนที่เกี่ยวกับกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ คำศัพท์เฉพาะทางวิทยาศาสตร์ ทฤษฎี การแพทย์แผนปัจจุบัน ร่างกาย โรค ยา เทคโนโลยีต่าง ๆ และการสื่อสารผ่านระบบอินเทอร์เน็ตหรือเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network)

ตัวอย่างที่ 1 จ่ายยาผิด

สำนวน “จ่ายยาผิด” หมายถึง แก้ปัญหาผิดวิธี ทำให้ความเสียหายร้ายแรงตามมา
สำนวน “จ่ายยาผิด” มีที่มาจากการแพทย์

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“รัฐบาล “จ่ายยาผิด” เอ็ม 79 ถล่ม “พรม” “แดง”ศึก - “เหลือง” กระเจิง”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 20-26 พฤศจิกายน 2552 หน้า 10)

ตัวอย่างที่ 2 กล้ามเนื้อนอกบังคับ

สำนวน “กล้ามเนื้ออกบังคับ” หมายถึง บุคคลหรือเหตุการณ์ที่ไม่สามารถควบคุมได้
จนส่งผลเสียหายร้ายแรงตามมา

สำนวน “กล้ามเนื้ออกบังคับ” มีที่มาจากวิทยาศาสตร์

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“เมื่อทั้ง รมว.กลาโหม และ ผบ.ทบ. ไม่เอาด้วย ที่จะใช้กำลังทหารเข้าสลายการชุมนุม
กลายเป็น “กล้ามเนื้ออกบังคับ” นาย อภิสิทธิ์ และ นายสุเทพ ก็ต้องไปไล่บี้กับตำรวจแทน
สั่งเพิ่มกำลังตำรวจจากภาคใต้ตอนบนมาสมทบ โดยหวังว่า ภาคนิยม จะทำให้ตำรวจในถิ่น ปชป.
ไม่เป็นแดงโมหรือมะเขือเทศ”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 7-13 พฤษภาคม 2553 หน้า 16)

ตัวอย่างที่ 3 ไล่ตั้งรัฐบาล

สำนวน “ไล่ตั้งรัฐบาล” หมายถึง รัฐมนตรีที่สร้างปัญหาให้กับฝ่ายรัฐบาล จนทำให้ถูกโจมตี
อย่างหนักจากฝ่ายค้าน

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ได้รับฉายาประจำปีจากสื่อมวลชนว่า “ไล่ตั้งรัฐบาล” เพราะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดอาการ
“เป็นพิษ” แก่รัฐบาลเนื่องจากตกเป็นเป้าโจมตีจากฝ่ายตรงข้ามทางการเมืองอย่างหนักหน่วงอยู่เสมอ”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 29 มกราคม - 4 กุมภาพันธ์ 2553 หน้า 30)

ตัวอย่างที่ 4 ตัวเลขคณิตศาสตร์การเมือง

สำนวน “ตัวเลขคณิตศาสตร์การเมือง” หมายถึง จำนวนเสียงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ที่ออกเสียงสนับสนุนเลือกนายกรัฐมนตรี

สำนวนนี้มีที่มาจากทฤษฎีวิชาคณิตศาสตร์

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ต้องไม่ลืมตัวเลขคณิตศาสตร์การเมืองเมื่อวันประชุมสภาเพื่อเลือกนายกรัฐมนตรี
อย่างเด็ดขาด”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 9-15 มกราคม 2552 หน้า 12)

ตัวอย่างที่ 5 แก่สมการการเมือง

สำนวน “แก่สมการการเมือง” หมายถึง การแก้ปัญหาทางการเมืองที่ต้องคำนึงถึงผลที่จะ
ตามมา

สำนวนนี้มีที่มาจากทฤษฎีวิชาคณิตศาสตร์

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“โจทย์ข้อใหญ่ที่กำลังกดดันให้ประชาติปัตย์ ในฐานะพรรคแกนนำรัฐบาลต้องคิดใคร่ครวญ
อย่างหนัก ก่อนที่จะลงมือแก่สมการการเมืองเวลานี้ ย่อมไม่พ้นปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างพรรคร่วมรัฐบาล
ว่าจากนี้ไปทั้ง อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี และ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ รองนายกรัฐมนตรี
จะหาทางซื้อใจบรรดาแกนนำพรรคร่วมๆ เหล่านั้นให้อยู่ในอาการสงบเพื่อต่อเวลาให้รัฐบาล
“อภิสิทธิ์ 1” ดำรงอยู่ได้จนตลอดรอดฝั่งและยาวนานมากที่สุดได้อย่างไร”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 30 มกราคม - 5 กุมภาพันธ์ 2552 หน้า 15)

ตัวอย่างที่ 6 ใช้บีบีบีโน้ตบุ๊กส์

สำนวน “ใช้บีบีบีโน้ตบุ๊กส์” หมายถึง เทคโนโลยีทันสมัยที่เหมาะสมกับการดำเนินชีวิต
ของคนในเมือง

สำนวนนี้ใช้ในเชิงเปรียบ “บีบี” และ “โน้ตบุ๊กส์” หมายถึงเทคโนโลยีและความสมัยของคนที่อยู่เมือง เพราะ “บีบี” หมายถึง โทรศัพท์ห้อยแบล็คเบอร์รี่ (Blackberry) “โน้ตบุ๊กส์” (Notebook) หมายถึง เครื่องคอมพิวเตอร์แบบพกพา ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่คนเมืองใช้กันโดยทั่วไป ดังนั้นจึงเปรียบเป็นสำนวนว่า “ใช้บีบีมีโน้ตบุ๊กส์” หมายถึง เทคโนโลยีทันสมัยที่เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตของคนเมือง

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“เพราะฉะนั้น จงดักดานอย่าเหิมเกริมมากินมาอยู่เทียมหน้าเทียมตาคนมีการศึกษาในเมือง เป็นชาวบ้านเก็บผักเก็บหญ้ากินกันไป ใกล้เคียงย่านอนเตียง จนแถมยังไร้การศึกษาย่ำมาสะอะเอะ ใช้บีบีมีโน้ตบุ๊กส์”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 25 มิถุนายน - 1 กรกฎาคม 2553 หน้า 92)

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากกีฬา

จากการศึกษาสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยพบสำนวนที่มีที่มาจากกีฬา 151 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 3.66 แบ่งออกเป็นสำนวนที่มีที่มาจากการเล่นกีฬาประเภทต่าง ๆ 63 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 1.53 และสำนวนที่มีที่มาจากเกมหรือการพนันต่าง ๆ 88 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 2.13

สำนวนที่มีที่มาจากการเล่นกีฬาประเภทต่าง ๆ

สำนวนที่มีที่มาจากการเล่นกีฬาประเภทต่าง ๆ หมายถึง สำนวนที่เกี่ยวกับกีฬา อุปกรณ์ กีฬา การเล่นกีฬา กฎ กติกา การแข่งขัน รวมถึงศัพท์เฉพาะของกีฬาชนิดต่าง ๆ

ตัวอย่างที่ 1 ดีปิงปองรายวัน

สำนวน “ดีปิงปองรายวัน” หมายถึง การให้สัมภาษณ์ตอบโต้กันไปมาแบบมีเหตุผลหักล้างด้วยกันทั้ง 2 ฝ่าย

สำนวนนี้มีที่มาจากกีฬาป้องกัน หมายถึง ชื่อกีฬาที่ผู้เล่นใช้ไม้แบนตีลูกกลม ๆ ซึ่งทำด้วยเชลลูลอยข้ามตาข่ายที่ขึงอยู่บนโต๊ะสี่เหลี่ยมได้กันไปมา

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ไม่รวม “ขุนพลอยพยัค” ที่ออกมาแถลงข่าวโจมตีฝ่ายตรงข้าม แบบตีป้องกันรายวัน ด้วยวาทศิลป์ โวหารชั้นสุนทรภู่ยังอาย”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 24-30 กรกฎาคม 2552 หน้า 12)

ตัวอย่างที่ 2 สักวันทรงชัย

สำนวน “สักวันทรงชัย” หมายถึง วันที่มีนัดการแข่งขันอย่างดุเดือด

ในบริบทนี้หมายถึงวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อจัดตั้งรัฐบาลใหม่ โดยนำไปเปรียบกับรายการ “สักวันทรงชัย” ของบริษัท วันทรงชัย จำกัด ซึ่งเป็นรายการถ่ายทอดสดชกมวยไทยทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ออกอากาศวันอาทิตย์ เวลา 13.00 น. - 14.00 น. รายการนี้จะถ่ายทอดสดชกมวยไทยที่ชกกันอย่างดุเดือด ณ เวทีราชดำเนิน

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“การรบครั้งนี้ดูเหมือนผู้พันมาร์คจะชนะศึก คะแนนความนิยมพลิกผันกลับ เป็นต่ออดีตนายกฯ ทักษิณถึงสามต่อหนึ่งในชั่วเพียงข้ามคืน อย่าเพิ่งได้ใจ สงครามการเมืองนั้นยังอีกยาว ถ้าอยากรู้ของจริงก็จงยุบสภา เปิดสักวันทรงชัยนัดล้างตากันให้รู้คำรู้แดง”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 13-19 พฤศจิกายน 2552 หน้า 31)

ตัวอย่างที่ 3 แก่สนุกทางการเมือง

สำนวน “แก่สนุกทางการเมือง” หมายถึง การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเพียงเพื่อให้พ้นปัญหาเป็นครั้ง ๆ ไป

สำนวน “แก้สนุกทางการเมือง” มีที่มาจากกีฬาสนุกเกอร์ (Snooker) ซึ่งเป็นกีฬาที่ผู้เล่นต้องคิดวิธีที่จะแทงลูกสีขาวเพื่อให้ไปกระทบลูกสีบนโต๊ะผ้าสักหลาดให้ลงหลุมจึงจะได้คะแนน ดังนั้นจึงเปรียบเทียบการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเพียงเพื่อให้พ้นปัญหาเป็นครั้ง ๆ ไปกับการเล่นเล่นกีฬาสนุกเกอร์

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“หรือแม้กระทั่งการปรับ ครม. เทียวล่าสุด ที่ถูกบริภาษว่าเป็นการแก้สนุกทางการเมืองหวังผลเพียงแก้ปัญหาเฉพาะหน้า หนีเพื่อกร้อนศึกอภิปรายไม่ไว้วางใจเท่านั้น”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 22-28 มกราคม 2553 หน้า 14)

สำนวนที่มีที่มาจากเกมหรือการพนันต่างๆ

สำนวนที่มีที่มาจากเกมหรือการพนันต่าง ๆ หมายถึง สำนวนที่เกี่ยวกับเกม การเล่นเกมต่าง ๆ รวมถึงการเล่นการพนัน

ตัวอย่างที่ 1 แทงม้าคนละตัว

สำนวน “แทงม้าคนละตัว” หมายถึง ผู้มีอำนาจ 2 คนที่มีสิทธิเลือกบุคคลเข้ามาดำรงตำแหน่ง ตั้งใจจะเลือกคนทำงานคนละคนกัน

สำนวนนี้มีที่มาจากการพนัน คือ การพนันม้าแข่ง

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“5. คือ การแต่งตั้ง ผบ.ตร. คนใหม่ ซึ่งวุ่นวายเพราะนายฯ กับผู้จัดการรัฐบาลแทงม้าคนละตัว ถ้าโดนหักหน้าอีกที่อาจจบลงด้วยการยุบสภา”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 18-24 กันยายน 2552 หน้า 77)

ตัวอย่างที่ 2 เล่นไฟหลายใบ

สำนวน “เล่นไฟหลายใบ” หมายถึง ทำหลายวิธีเพื่อให้มีทางเลือกหลายทาง

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“แม่ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร จะโฟนอินเข้ามายังที่ประชุม ส.ส.พรรคเพื่อไทย เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ เรียกร้องให้ ส.ส. ของพรรคร่วมกันลงชื่อในญัตติเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจ โดยพร้อมเพรียง ทั้งนี้ เพื่อแสดงพลัง และความเป็นเอกภาพแต่กระนั้น ก็จะไม่ใช้เรื่องง่ายที่จะสร้างเป็นหนึ่งเดียวให้เกิดขึ้นในพรรคเพื่อไทยได้ซึ่งส่วนหนึ่งต้องยอมรับมาจากการที่ พ.ต.ท.ทักษิณ เลือกที่จะเล่นไฟหลายใบด้วย ด้านหนึ่งอาจจะทำให้มีทางเลือกหลายทาง แต่อีกด้านหนึ่ง ซึ่งกำลังส่งผลร้ายอยู่ขณะนี้ นั่นก็คือ ภาวะที่แตกเป็นเสี่ยงไม่อาจผสานกันได้”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 19-25 กุมภาพันธ์ 2553 หน้า 13)

ตัวอย่างที่ 3 กินสองต่อเข้าสอส

สำนวน “กินสองต่อเข้าสอส” หมายถึง ได้ประโยชน์ทั้ง 2 ทาง

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“สอดคล้องประสานกับการเคลื่อนไหวของคนเสื้อแดง ที่ดาวกระจายไปตามยุทธศาสตร์กดดัน สัญลักษณ์ของความมีสองมาตรฐานและช่วยให้อำนาจ “ทหาร” เอร็ดถั่งออกมาฉีกรัฐธรรมนูญ ฉบับปี 2550 ที่เป็นเหมือน “ยันต์สะกดวิญญาณ” ของนอมินี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เพื่อหวังผล “กินสองต่อเข้าสอส” เมื่อทหารออกมาปฏิบัติ คนเสื้อแดงก็จะออกมาเล่นบทพระเอกทำ “ปฏิวัติประชาชน”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 5-11 กุมภาพันธ์ 2553 หน้า 8)

ตัวอย่างที่ 4 ล้มกระดานการเมือง

สำนวน “ล้มกระดานการเมือง” หมายถึง ยุบสภาเพื่อเลือกตั้งใหม่

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ข้าวลื้อ-ข้าวลวง อย่าไปหลงเชื่อให้เมื่อยุดั้มว่าจะมี “ปฏิวัติรัฐประหาร อีกระลอก แม่ “ บิ๊กดุย” พล.อ.ชัยสิทธิ์ ชินวัตร อดีต ผบ.ทหารสูงสุด ในฐานะญาติผู้ใหญ่ของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร จะออกมาปลักกระแสรื้อกร้อให้ลั้มกระดานการเมือง เพื่อหวังเคลียร์ปัญหาทั้งหลายทั้งปวงก็ตาม”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 18-24 กันยายน 2552 หน้า10)

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากวงการบันเทิง

จากการศึกษาสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากวงการบันเทิง 193 สำนวน คิดเป็น ร้อยละ 4.67

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากวงการบันเทิง คือ สำนวนที่มีที่มาจากรายการทาง โทรทัศน์ โฆษณา ภาพยนตร์ ละคร นักแสดง เพลง การร้องเพลง และการแสดงพื้นบ้าน

ตัวอย่างที่ 1 สีโพรซีชั่นส์ รุ่งความอดทนต่ำ

สำนวน “สีโพรซีชั่นส์ รุ่งความอดทนต่ำ” หมายถึง ความอดทนต่ำ, ไม่อดทน

สำนวนนี้มีที่มาจากภาพยนตร์โฆษณาสีทาบ้านยี่ห้อ ทีโอเอ โพรซีชั่นส์ ออกอากาศเมื่อปี 2552 ตามเนื้อหาโฆษณามีหญิงสาวชื่อ “ศรี” เป็นผู้หญิงที่มีความอดทนสูงมาก ไม่ว่าคนรักจะทำร้าย จิตใจอย่างไรเธอก็ทนได้ จึงมีประโยคโฆษณาเป็นที่จดจำว่า “ศรีทนได้” พ้องกับคำว่า “สีทนได้” หมายถึง สีโพรซีชั่นส์ทนทานทุกสภาพอากาศ

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ตอนนี้ถ้าใครถามว่าผมอยู่สีไหน ผมจะตอบทันที “สีโพรซีชั่นส์” ...สีทนได้ “แต่เป็น สีโพรซีชั่นส์ รุ่งความอดทนต่ำ” ผมอธิบาย “ผมไม่เห็นด้วยกับการยึดสนามบิน ยึดทำเนียบรัฐบาล เผาถล่ม ทบรถนายกฯ ที่กระทรวงมหาดไทย ทำลายการประชุมอาเซียนซัมมิต” ใครทำแบบนี้ สีทนไม่ได้ ถือเป็นคำตอบแบบประกาศอิสรภาพทางสี”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 22 - 28 พฤษภาคม 2552 หน้า 24)

ตัวอย่างที่ 2 ทีมงานผู้สำรวจ

สำนวน “ทีมงานผู้สำรวจ” หมายถึง กลุ่มคนเสื้อแดง หรือกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ ซึ่งคนส่วนใหญ่มองว่าออกมาเคลื่อนไหวทางการเมืองเพราะถูกว่าจ้างมา พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร รายการผู้สำรวจ เริ่มออกอากาศตั้งแต่ปี 2543 ดำเนินรายการโดย สุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ และ ดำรง พุฒตาล เนื้อหารายการที่กล่าวถึงคนสู้ชีวิต ที่สร้างอาชีพจนร่ำรวย ออกอากาศ เวลา 21.00 น. ทุกวันเสาร์ ทางสถานีโทรทัศน์ไอทีวี

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ทีมงานผู้สำรวจ กำลังหลักที่จะแสดงตนอย่างโจ่งครึ่มรบแตกหักกับฝ่ายถือครองอำนาจ ล็อกเป้าปลดพันชนาการทั้งหลายทิ้งปองให้กับนายใหญ่”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 4-10 กันยายน 2552 หน้า 16)

ตัวอย่างที่ 3 ภาพยนตร์สงครามดัดเลือด

สำนวน “ภาพยนตร์สงครามดัดเลือด” หมายถึง เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองในช่วง สงครามดัด เดือนเมษายน 2553 ซึ่งมีการปะทะกันอย่างรุนแรงระหว่างกองกำลังทหารกับผู้ชุมนุม เสื้อแดง (นปช.) จนไม่สามารถควบคุมสถานการณ์เอาไว้ได้ ภาพเหตุการณ์ในครั้งนั้นปรากฏ ความรุนแรงและความจลาจลราวกับภาพเหตุการณ์สงครามกลางเมืองในภาพยนตร์

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ไม่ว่าผลจะออกมาในทางใด เป็นคุณหรือโทษกับพรรคประชาธิปัตย์ มันล้วนจะนำพา ซึ่งบทสรุปแห่งสงครามการเมือง อันเป็นภาคต่อของภาพยนตร์ “สงครามดัดเลือด” ที่เคยอุบัติขึ้นมา ในห้วงเมษายนที่แล้ว”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 16-22 เมษายน 2553 หน้า 10)

ตัวอย่างที่ 4 ร้องเพลงคีย์เดียวกัน

สำนวน “ร้องเพลงคีย์เดียวกัน” หมายถึง มีความคิดเห็นตรงกัน

สำนวนนี้มีที่มาจากการร้องเพลงประสานเสียง หากผู้ร้องร้องเพลงด้วยระดับเสียงตัวโน้ตเดียวกัน เสียงที่ออกมาก็จะเท่ากันไม่เพี้ยน เปรียบกับผู้ที่มีความคิดตรงกัน แต่หากร้องเพลงด้วยระดับเสียงตัวโน้ตคนละตัว เสียงที่ออกมาก็จะเพี้ยนและตึกัน เปรียบกับผู้ที่มีความคิดเห็นไม่ตรงกัน ทำให้เกิดความวุ่นวายได้

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“แต่ที่ทำได้ตอนนี้คือ หันมาข่มเสือแดง เรื่องการก่อการร้ายและการล้มล้างสถาบัน เพื่อให้คำว่าร้องเพลงคีย์เดียวกันกับรัฐบาล ทั้งการแจกกลางที่ประชุม ผบ.นขต.ทบ. ว่า เสือแดงทำเพื่อ “คนคนเดียว” คือ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เพื่อหวังกลับมาครองอำนาจอีก”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 30 เมษายน - 6 พฤษภาคม 2553 หน้า 16)

ตัวอย่างที่ 5 ซุปเปอร์สตาร์มือบ

สำนวน “ซุปเปอร์สตาร์มือบ” หมายถึง แขนงนำปราศรัยบนเวทีการชุมนุมเคลื่อนไหวกว้างไกล

สำนวนนี้มีที่มาจาก “ซุปเปอร์สตาร์” (Super Star) หมายถึง นักแสดงหรือนักร้องที่ได้รับความนิยมจากประชาชนจนมีชื่อเสียงรู้จักกันทั่วไป ในสำนวนนี้เปรียบเทียบพฤติกรรมของแกนนำปราศรัยบนเวทีการชุมนุม ซึ่งต้องอยู่บนเวทีต่อหน้าผู้คนหลายหมื่นคนกับพฤติกรรมของซุปเปอร์สตาร์ขณะที่ทำการแสดงบนเวทีต่อหน้าผู้คนทั่วประเทศ จึงเป็นที่มาของสำนวน “ซุปเปอร์สตาร์มือบ”

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“อดีตผู้นำพเนจร” ฟังเรื่อง “กรรมติดจรวด” แล้ว ถึงกับกลั้วน้ำไม่อยู่ ก่อนกล่าวว่า “ไม่มีมั้ง ถ้าอย่างนั้นก็ต้องคิดว่าทุกคนเกิดมาเพื่อชดใช้กรรม เมื่อซักว่าแล้วนายกคนที่ 27 กับ

พวกโกสัชนใช้กรรมหมดหรือยัง? “ผู้นำไว้ทำเนียบฯ รุ่นพี่” วิจารณ์โดยเลียงไป “ก่อกรรม”
ในแบบฉบับ “ซูเปอร์สตาร์มือบ” แทน”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 17-23 เมษายน 2552 หน้า 28)

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากวรรณกรรมต่าง ๆ

จากการศึกษาสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยพบสำนวนที่มีที่มาจากวรรณกรรมต่าง ๆ
44 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 1.07

สำนวนที่มีที่มาจากวรรณกรรมต่าง ๆ หมายถึง สำนวนที่มีที่มาจากนิทาน วรรณคดี
วรรณกรรม ลายลักษณ์ อาจนำมาจากชื่อตัวละคร กวี ผู้แต่ง หรือเหตุการณ์สำคัญของเรื่อง หรือ
บุคลิกลักษณะของตัวละครที่สามารถนำมาเปรียบเทียบกับลักษณะบุคคลาการทางการเมืองได้

ตัวอย่างที่ 1 3 ก๊ก ฉบับ 3 เกลอ

สำนวน “3 ก๊ก ฉบับ 3 เกลอ” หมายถึง การแบ่งกลุ่มแกนนำคนเสื้อแดงตามแนวคิดของ
แกนนำ นปช. กลุ่ม 3 เกลอ ได้แก่ นายวีระ มุสิกพงศ์ นายจุพร พรหมพันธุ์ และ นายณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ
ซึ่งกล่าวไว้ว่าแนวคิดของแกนนำคนเสื้อแดงที่มีต่อสถานการณ์ความรุนแรงทางการเมืองที่ต่างกัน
ส่งผลต่อการออกมาเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ต่างกัน จึงแบ่งกลุ่มคนเสื้อแดงออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้คือ
“กลุ่มคนเสื้อแดง นปช.” นำโดย นายวีระ มุสิกพงศ์ นายจุพร พรหมพันธุ์ และ นายณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ
“กลุ่มแดงสยาม” นำโดย นายสุรชัย ด่านวัฒนานุสรณ์ หรือ สุรชัย แซ่ด่าน และ “กลุ่มแดงฮาร์ดคอร์”
ของ พล.ต.ชาติชาย ชุณหะวัณ หรือ เสธ.แดง

สำนวนนี้มีที่มาจากวรรณคดีเรื่องสามก๊ก ซึ่งเป็นวรรณคดีที่กล่าวถึงประวัติศาสตร์จีนใน
ยุคสามก๊ก ในปี พ.ศ. 763 - พ.ศ. 823 จุดเริ่มต้นของสามก๊กเริ่มจากยุคโจรโพกผ้าเหลืองในปี พ.ศ. 726
ที่ออกอาละวาด จนเป็นเหตุให้บุคคลทั้งสาม คือ เล่าปี่ กวนอู และเตียวหุย ได้ร่วมสาบานตนเป็นพี่น้อง
และร่วมปราบกบฏโจรโพกผ้าเหลือง รวมทั้งการแย่งและช่วงชิงอำนาจความเป็นใหญ่ในช่วงปลาย
ราชวงศ์ฮั่นของก๊กต่าง ๆ อันประกอบด้วย วุยก๊กหรือก๊กเว่ย จ๊กก๊กหรือก๊กซู่ และง่อก๊กหรือก๊กฮู
จนถึงการสถาปนาราชวงศ์จิ้นโดยสุมาเอียน รวมระยะเวลาประมาณ 60 ปี

สามก๊กเป็นวรรณกรรมจีนอิงประวัติศาสตร์ เป็นที่รู้จักและได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่อง จัดเป็นวรรณกรรมชั้นเยี่ยมของโลก และเป็นมรดกทางปัญญาของปราชญ์ชาวตะวันออก มีการแปลเป็นภาษาต่าง ๆ มากกว่า 10 ภาษา แต่งขึ้นประมาณในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 14 ยุคสมัยราชวงศ์หยวน บทประพันธ์โดยหลิว กวนจง แปลและเรียบเรียงเป็นภาษาไทยโดยเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“สงครามหลัง 26 ก.พ. “แดง” เป่านกหวีด ชุมนุมใหญ่ 14 มี.ค. “3 ก๊ก” ฉบับ “3 เกล็ด”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 26 กุมภาพันธ์ - 4 มีนาคม 2553 หน้า 10)

ตัวอย่างที่ 2 เซอร์ลอร์ดโฮล์มส์” ฉบับ ไทย-เขมร

สำนวน “เซอร์ลอร์ดโฮล์มส์” ฉบับ ไทย-เขมร” หมายถึง เหตุการณ์ระเบิดในระเบิดรถเข็นขายเงาะด้านข้างที่ทำการพรรคภูมิใจไทย ซึ่งผู้ต้องหา 2 คนเป็นคนเลื่องและได้หลบหนีการจับกุมไปประเทศกัมพูชา ซึ่งภายหลังรัฐบาลกัมพูชาได้ส่งตัวผู้ต้องหาทั้ง 2 คน กลับประเทศไทย เพื่อดำเนินคดี แต่กลับพบเงื่อนงำหลายอย่างที่น่าสงสัย

สำนวนนี้มีที่มาจากเซอร์ลอร์ด โฮล์มส์ (Sherlock Holmes) ซึ่งเป็นนวนิยายสืบสวนหรือรหัสคดี ประพันธ์โดย เซอร์อาร์เธอร์ โคนัน ดอยล์ ในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ตัวละคร เซอร์ลอร์ด โฮล์มส์ เป็นนักสืบชาวลอนดอนผู้ปราดเปรื่องที่มีชื่อเสียงโด่งดังด้านทักษะการประมวลเหตุและผล โดยอาศัยหลักฐานและการสังเกตอันคาดไม่ถึงเพื่อคลี่คลายคดีต่าง ๆ ดังนั้นจึงมีการเปรียบเทียบกับคดีระเบิดรถเข็นข้างที่ทำการพรรคภูมิใจไทยว่าเป็นคดีที่มีเงื่อนงำ เหมือนกับคดีในนวนิยายสืบสวนเรื่องเซอร์ลอร์ด โฮล์มส์

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“เซอร์ลอร์ดโฮล์มส์” ฉบับ ไทย-เขมร “อ้อ-อ้าย” ถึงกับ “อ้อแอ้” บีม ภ. ยิงสืบ ยิงงง”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 9-15 กรกฎาคม 2553 หน้า 11)

ตัวอย่างที่ 3 ถ้าใหม่ของชาละวัน

สำนวน “ถ้าใหม่ของชาละวัน” หมายถึง พรรคชาติไทยพัฒนาซึ่งเป็นพรรคการเมืองใหม่ที่พลตรีสนั่น ขจรประศาสน์ เป็นแกนนำ

สำนวนนี้มีที่มาจากนิทานพื้นบ้านของภาคกลางเรื่อง ไกรทอง ซึ่งเรื่องราวเกิดขึ้นในจังหวัดพิจิตร ดังนั้น จึงเปรียบ พลตรีสนั่น ขจรประศาสน์ เป็นชาละวันซึ่งเป็นพญาจระเข้ในเรื่องเพราะพลตรีสนั่น ขจรประศาสน์ เป็นชาวจังหวัดพิจิตรนั่นเอง

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ท่ามกลางกระแสข่าวว่า “เสธ.หนั่น” ถูกกดดันจากภายในพรรคชาติไทยพัฒนา ประมาณว่า ถ้าใหม่ของชาละวันซักจะเกิดอาการ “คับใจอยู่ยาก” ขึ้นมา จนอยากจะกลับถ้าเดิม คือ พรรคประชาธิปัตย์ เสียแล้ว”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 11-17 ธันวาคม 2552 หน้า 14)

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มาจากภาษาต่างประเทศ

จากการศึกษาสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยพบสำนวนที่มีที่มาจากภาษาต่างประเทศ 384 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 9.30 แบ่งออกเป็นสำนวนที่มีที่มาจากภาษาอังกฤษ 344 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 8.33 สำนวนที่มีที่มาจากภาษาจีน 36 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 0.87 สำนวนที่มีที่มาจากภาษาญี่ปุ่น 4 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 0.10

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มาจากภาษาต่างประเทศ หมายถึง เป็นสำนวนที่มาจากภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และภาษาญี่ปุ่น ซึ่งรับถ้อยคำเหล่านั้นมาใช้ทั้งคำ อาจจะตัดหรือย่อเข้ามาเพียงส่วนใดส่วนหนึ่งของคำเท่านั้น

สำนวนที่มีที่มาจากภาษาอังกฤษ

ตัวอย่างที่ 1 บีไฮด์ เดอะ ชิน

สำนวน “บีไฮด์ เดอะ ชิน” หมายถึง เบื้องหลัง

“บีไฮด์ เดอะ ชิน” เป็นคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษมาจาก Behind the scene แปลว่า เบื้องหลัง ด้านหลังฉาก

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ผลงานภาพของ พล.อ.ประวิตร ไม่ได้อยู่ที่ตำแหน่ง “รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม” แต่อยู่ที่บทบาท “บีไฮด์ เดอะ ชิน” ในช่วงการฟอร์ม ครงม. “มาร์ค” และความสัมพันธ์ที่แนบแน่น กับ พล.อ.อนุพงษ์ เผ่าจินดา ผู้บัญชาการทหารบก”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 14-20 สิงหาคม 2552 หน้า 10)

ตัวอย่างที่ 2 แลนด์ลอร์ด

สำนวน “แลนด์ลอร์ด” หมายถึง เศรษฐีที่ดิน, ผู้ที่เป็นเจ้าของที่ดินเป็นจำนวนมาก

“Landlord” หมายถึง ชายผู้มีย่านให้เช่า เจ้าของหรือผู้บริหารโรงแรม (สุไร พงษ์ทองเจริญ, 2551: 460) แต่ในบริบทนี้หมายถึง ผู้ที่ถือครองที่ดินเป็นจำนวนมาก หรือเศรษฐีที่ดิน

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“การแจก ส.ป.ก. ในครั้งนี้ บรรดาแลนด์ลอร์ดพรรคประชาธิปัตย์จึงถูกจับจ้องเป็นพิเศษ ต้องคอยดูว่า ส.ป.ก. จะตามหลอนอีกรอบหรือไม่?”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 23-29 มกราคม 2552 หน้า 14)

ตัวอย่างที่ 3 ม็อบโบเครซี

สำนวน “ม็อบโบเครซี” หมายถึง การใช้วิธีชุมนุมทางการเมืองเพื่อแสดงถึงอำนาจหรือข้อเรียกร้องของกลุ่มคนเป็นใหญ่

“ม็อบโบเครซี” เป็นคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ มีที่มาจากมาจากคำว่า mob แปลว่า ฝูงชนหรือผู้ชุมนุมที่อาจจะทำให้เกิดความรุนแรงหรือก่อเหตุร้าย (สุไร พงษ์ทองเจริญ, 2551: 519) และคำว่า Democracy แปลว่า ประชาธิปไตย คำว่า ประชาธิปไตย แปลว่า ระบอบการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่, การถือเสียงข้างมากเป็นใหญ่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 656)

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“การเมืองไทยวันนี้ จากการติดตามข่าวในหนังสือพิมพ์รายวัน รายสัปดาห์มาทุกวันทำให้เกิดความสงสัยทุกวันเหมือนกันว่า เราจะไปทางไหน ระหว่างเดโมเครซี กับ ม็อบโบเครซี (ต้นเขียนเป็นภาษาเทศ) เพราะมีความวิตกกังวลเขียนเป็นภาษาไทย อาจไม่ถูกใจคนบางกลุ่มบางพวกที่กำลังครองความยิ่งใหญ่อยู่ในประเทศนี้-วันนี้”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 4-10 ธันวาคม 2552 หน้า 18)

ตัวอย่างที่ 4 ความคอมโพรไมส์

สำนวน “ความคอมโพรไมส์” หมายถึง ความประนีประนอม, รอมชอม

“คอมโพรไมส์” เป็นคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ มาจากคำว่า Compromise แปลว่า ประนีประนอม (สุไร พงษ์ทองเจริญ, 2551: 162)

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“รัฐบาลเทพประทาน” งานนี้หากคุยกันไม่ถูกคอ อารมณ์ไม่วิน วิน มีหวังล้มหัวกะมาเอาง่าย ๆ จึงต้องวัดใจเหล่ามือประสานสิบทิศจะไขว่ความคอมโพรไมส์ออกมาได้มากน้อยเพียงใด”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 14-20 สิงหาคม 2552 หน้า 14)

สำนวนที่มีที่มาจากภาษาจีน

ตัวอย่างที่ 1 ตัวการเมือง

สำนวน “ตัวการเมือง” หมายถึง เอกสารลับเกี่ยวกับการใช้อำนาจทางการเมืองเพื่อโยกย้ายข้าราชการ

“ตัว” หมายถึง บัตรบางอย่างที่แสดงสิทธิของผู้ใช้ มาจากภาษาจีน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 453)

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“สรุปแล้ววณิตัวการเมืองและสตางค์ เป็นปัจจัยสำคัญ อันเป็นเหตุให้ระบบการบริหารงานบุคคลของตำรวจปั่นป่วนเสียหาย!!”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 5-11 กุมภาพันธ์ 2553 หน้า 98)

ตัวอย่างที่ 2 โฟ้ยกวน

สำนวน “โฟ้ยกวน” หมายถึง ระบบการขนย้ายและโอนเงินไม่ผ่านสถาบันการเงินทั่วไป “โฟ้ยกวน” เป็นคำทับศัพท์ภาษาจีน

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“นางพรทิวาถูกตั้งข้อกังขาและสงสัยการอนุมัติขายข้าวในราคาที่ต่ำมาก พร้อมกับกระแสวิพากษ์วิจารณ์ว่าข้าวจ่ายได้โตะตันละ 2,000 บาท ในการเชิ่่นอนุมัติ ผ่านวิธีการโฟ้ยกวน”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 10-16 กรกฎาคม 2552 หน้า 22)

สำนวนที่มีที่มาจากภาษาญี่ปุ่น

ตัวอย่างที่ 1 ซาโตริ

สำนวน “ซาโตริ” หมายถึง เข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง

“ซาโตริ” (Satori) เป็นคำภาษาญี่ปุ่น แปลว่า การรู้อย่างแจ่มแจ้ง เป็นการบรรลุธรรมในพุทธปรัชญานิกายเซ็น

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“วันนั้น พล.อ.ธรรมรักษ์ไม่แน่ใจว่า “ผู้ใหญ่” คนนั้นหมายถึงอะไร แต่พอเกิดการรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 ขึ้น พล.อ.ธรรมรักษ์ก็ “ซาโตริ” ทันที”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 18-24 กันยายน 2552 หน้า 30)

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากคนหรือชื่อบุคคล

จากการศึกษาสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยพบสำนวนที่มีที่มาจากคนหรือชื่อบุคคล 254 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 6.15 แบ่งเป็นสำนวนที่ปรากฏชื่อบุคคล 144 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 3.49 และสำนวนที่มีมาจากกลุ่มบุคคล 110 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 2.67

สำนวนที่ปรากฏชื่อบุคคล

สำนวนที่ปรากฏชื่อบุคคล หมายถึง สำนวนที่ปรากฏชื่อบุคคล ชื่อจริง ชื่อเล่น หรือสมญานาม

ตัวอย่างที่ 1 ค.ช.กรณ์

สำนวน “ค.ช.กรณ์” หมายถึง นายกรณ์ จาติกวณิช รองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ และอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ในสมัยรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

สำนวน “ค.ช.กรณ์” มีที่มาจากชื่อจริงของนายกรณ์ จาติกวณิช ส่วนที่ใช้อักษรย่อ “ค.ช.” มาจาก “เด็กชาย” ซึ่งเปรียบถึงนายกรณ์ซึ่งได้รับตำแหน่งรัฐมนตรีในขณะที่ยังน้อย

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“แลกหมัดข้ามรุ่น” ค.ช.กรณ์ - “จารย์โกร่ง” วัดดวงเศรษฐกิจไทย ฟันแน-ฟุบสนิท”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 7-13 สิงหาคม 2552 หน้า 12)

ตัวอย่างที่ 2 เต็งเลี้ยวหาร

สำนวน “เต็งเลี้ยวหาร” หมายถึง นายบรรหาร ศิลปอาชา อดีตนายกรัฐมนตรีคนที่ 21 ของประเทศไทยและอดีตหัวหน้าพรรคชาติไทย

สำนวน “เต็งเลี้ยวหาร” มาจากลักษณะของนายบรรหารที่คล้าย เต็งเลี้ยวผิง อดีตผู้นำจีน สื่อมวลชนจึงนิยมเรียกนายบรรหารสั้น ๆ ว่า “เต็ง” หรือ “เต็งเลี้ยวหาร”

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“เพราะครั้งนั้นเขามักถูกเงา “พี่ชาย” เข้ามาทาบรัศมีในกระทรวง จน “เต็งเลี้ยวหาร” ถูกตั้งข้อหาว่า “ล้วงลูก” อยู่บ่อยครั้งตามแบบฉบับ “หลงจู๊”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 2-8 ตุลาคม 2552 หน้า 35)

ตัวอย่างที่ 3 เด็กมาร์ค

สำนวน “เด็กมาร์ค” หมายถึง นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ อดีตนายกรัฐมนตรีคนที่ 27 และหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์

สำนวน “เด็กมาร์ค” มีที่มาจาก “มาร์ค” ชื่อเล่นของนายอภิสิทธิ์ และ “เด็ก” หมายถึง นายอภิสิทธิ์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในขณะที่ยังน้อย

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ฉะนั้น เรื่องจากที่ใครพยายามจะต่อเติมให้เห็นภาพอย่างที่ผลประโยชน์ของตัวต้องการ ก็น่าจะเป็นผู้ “เก็บจาก” นี่เสีย แล้วคิดวิธีการใหม่ คิดใหม่ ที่มันจะต้อง “ข้ามพ้น” ไปจากความหวาดกลัว “ปีศาจทักษิณ” หรือว่ามันได้ไปหลอกหลอนเด็กมาร์กในฝันอยู่ทุกวี่ทุกวัน จนต้องพึ่งพา เอฟ 16 จากกองทัพอากาศ”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 18 - 24 ธันวาคม 2552 หน้า 5)

สำนวนที่มาจากกลุ่มบุคคล

สำนวนที่มาจากกลุ่มบุคคล หมายถึง สำนวนที่มาจากการเรียกกลุ่มบุคคล

ตัวอย่างที่ 1 เพื่อนเนวิน

สำนวน “เพื่อนเนวิน” หมายถึง กลุ่มของนายเนวิน ชิดชอบ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีอำนาจในการต่อรองทางการเมือง

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“แนวร่วมประกอบด้วย ชาติไทย 15 เพื่อแผ่นดิน 24 มัชฌิมาธิปไตย 11 รวมใจไทยชาติพัฒนา 9 และตัวแปรสำคัญยิ่งคือ “เพื่อนเนวิน” 21 ณ ตัวเลขเบื้องต้นแบบเบอร์ที่ 246 เสียเป็นอย่างต่ำ”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับที่ 12 - 18 ธันวาคม 2551 หน้า 8)

ตัวอย่างที่ 2 แกนนำความจริงวันนี้

สำนวน “แกนนำความจริงวันนี้” หมายถึง ผู้ดำเนินรายการความจริงวันนี้ ได้แก่ นายวีระกานต์ มุสิกพงศ์ นายจุฑพร พรหมพันธุ์ และ นายณัฐวุฒิ ไสยเกื้อ

รายการความจริงวันนี้ (Truth Today) เป็นรายการโทรทัศน์ประเภทแสดงความเห็นทางการเมืองออกอากาศทางสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (เอ็นบีที) ผลิตรายการโดย บริษัท เพื่อนพ้องน้องพี่ จำกัด มีนายวิระ มุสิกพงศ์ เป็นผู้ดำเนินรายการ ร่วมด้วย นายจตุพร พรหมพันธุ์ และ นายณัฐวุฒิ ใสยเกื้อ เป็นผู้ร่วมรายการ ต่อมารายการได้ออกอากาศทางสถานีประชาธิปไตย (ดี-สเดชั่น) และทางสถานีประชาชน (พีเพิลแซแนล)

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ก่อนที่ “คนเสื้อแดง” จะชุมนุมใหญ่ที่ สนามหลวงในวันศุกร์ที่ 31 กรกฎาคม เพื่อรวบรวมรายชื่อถวายฎีกาขอภัยโทษให้แก่ “ทักษิณ” ซึ่ง “จตุพร พรหมพันธุ์” หนึ่งในแกนนำ “ความจริงวันนี้” มั่นใจว่าทะลุ 5 ล้านรายชื่ออย่างแน่นอน”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 24-30 กรกฎาคม 2552 หน้า 11)

ตัวอย่างที่ 3 คนบ้านเลขที่ 111

สำนวน “คนบ้านเลขที่ 111” หมายถึง อดีตกรรมการบริหารพรรคไทยรักไทย จำนวน 111 คน ที่ถูกเพิกถอนสิทธิทางการเมืองเป็นเวลา 5 ปี ตามคำวินิจฉัยในคดียุบพรรคการเมือง เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2550

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“หากผันแปรเป็นอื่น ก็คงจะมองไปที่ภูมิใจไทย ที่ตอนนี้กำลังลุ้นกันว่า คนบ้านเลขที่ 111 จะหลุดออกมาจากกรงขังได้ก่อนเวลาหรือไม่”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 14-20 พฤษภาคม 2553 หน้า 29)

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากเหตุการณ์สำคัญทางการเมือง

จากการศึกษาสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยพบสำนวนที่มีที่มาจากเหตุการณ์สำคัญทางการเมือง 103 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 2.50

สำนวนใหม่ที่มีที่มาจากเหตุการณ์สำคัญทางการเมือง หมายถึง สำนวนที่มีที่มาจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทางการเมือง อาจเป็นเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงการเมืองไทย หรือเป็นเหตุการณ์ทางการเมืองที่ทำให้ผู้คนในสังคมให้ความสนใจ หรือเป็นเหตุการณ์ที่เป็นประวัติศาสตร์ทางการเมือง

ตัวอย่างที่ 1 สงกรานต์จลาจล

สำนวน “สงกรานต์จลาจล” หมายถึง เหตุการณ์ความวุ่นวายทางการเมืองในช่วงสงกรานต์ปี 2552 ซึ่งมีการปะทะกันระหว่างผู้ชุมนุมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจและทหารจนมีผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตจากเหตุการณ์ครั้งนี้

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ที่พอมองเห็นจากการจัดอันดับปีนี้ คือ ความเห็นที่สะท้อนถึงเหตุการณ์เด่นแห่งปี “การประชุมร่วมกันของรัฐบาลเพื่อหาทางออกกรณีวิกฤตการเมือง” เมื่อวันที่ 22-23 เมษายน 2552 พิจารณาคัดค้านว่าที่รัฐบาลหาทางออกในการแก้ไขวิกฤตทางการเมืองหลังเกิดเหตุการณ์ “สงกรานต์จลาจล”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 1-7 มกราคม 2553 หน้า 34)

ตัวอย่างที่ 2 เดือนแห่งอาถรรพ์ปฏิบัติ

สำนวน “เดือนแห่งอาถรรพ์ปฏิบัติ” หมายถึง เดือนกันยายน ซึ่งเกิดการปฏิวัติรัฐประหารขึ้นเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 นำโดยคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งมีพลเอก สนธิ บุญยรัตกลินเป็นหัวหน้าคณะ

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ด้วยอุปสงค์ที่ขัดแย้งกับอุปทาน แคมยังพ่วงอาญาแผ่นดินมาเข่าขวัญสันประสาท
ปรากฏการณ์ “ปลดเกียร์ว่าง” จึงกลายเป็นข้อสันนิษฐานที่กระหึ่มดังขึ้นมาในห้วงเดือนแห่งอาถรรพ์
ปฎิวัติ”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 18-24 กันยายน 2552 หน้า12)

ตัวอย่างที่ 3 19 พฤษภาคมหาวิปโยค

สำนวน “19 พฤษภาคมหาวิปโยค” หมายถึง เหตุการณ์ชุมนุมของคนเสื้อแดงเรียกร้องให้
นายกรัฐมนตรียุบสภาในเดือนพฤษภาคม 2553 และเกิดการปะทะกันระหว่างทหารที่ได้รับคำสั่งให้
สลายการชุมนุม กับกลุ่มผู้ชุมนุมเสื้อแดง ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตผู้บาดเจ็บจากเหตุการณ์ครั้งนี้

เหตุการณ์ในครั้งนั้นส่งผลให้เกิดความจลาจลทั่วพื้นที่กรุงเทพมหานคร เช่น บริเวณสี่แยก
คอกวัว มีการเผาทำลายห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลเวิลด์ โรงหนังสยาม การเผาขบวนรถโดยสารบริเวณ
ซอยรางน้ำ บริเวณรอบอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ บริเวณสามเหลี่ยมดินแดง นอกจากนี้เหตุการณ์
ความรุนแรงยังลุกลามไปยังต่างจังหวัด ซึ่งมีการเผาศาลากลางจังหวัดด้วย เหตุการณ์ครั้งนี้ส่งผลให้
มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังสร้างความเสียหายให้แก่เศรษฐกิจและภาพลักษณ์
ของประเทศไทยเป็นอย่างยิ่ง

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“หลังเหตุโศกนาฏกรรม 19 พฤษภาคมหาวิปโยค ผมคิด ผมเชื่อเหมือนใคร ๆ อีกหลายคนว่า
ประเทศไทยของเราคงยากจะกลับไปเป็น “สยามเมืองยิ้ม” เหมือนเดิม”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 4-10 มิถุนายน 2553 หน้า 6)

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากสถานที่

จากการศึกษาสำนวนใหม่ทางการเมืองพบสำนวนที่มีที่มาจากสถานที่ 162 สำนวน
คิดเป็นร้อยละ 3.92

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากสถานที่ หมายถึง สำนวนที่มีที่มาจากชื่อสถานที่
พื้นที่ สิ่งปลูกสร้าง หรือสถานที่ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ

ตัวอย่างที่ 1 จังหวัดเพื่อไทย

สำนวน “จังหวัดเพื่อไทย” หมายถึง จังหวัดที่เป็นฐานเสียงของพรรคเพื่อไทย

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“อีกทั้งกระแส “ทักษิณ” ก็ยังแรงไม่หยุดใน “จังหวัดเพื่อไทย”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 5-11 มิถุนายน 2552 หน้า 10)

ตัวอย่างที่ 2 ผ่านฟ้า

สำนวน “ผ่านฟ้า” หมายถึง เวทีปราศรัยใหญ่บริเวณสะพานผ่านฟ้าลีลาศ ซึ่งเป็นสถานที่
ชุมนุมของกลุ่มคนเสื้อแดง (นปช.)

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“จนทำให้คนเสื้อแดงยกย่องนับถือและต่างกราบขอบคุณที่เขาช่วยชีวิตพวกเขาที่ผ่านฟ้าแล้ว
เพราะปากหมาภัยที่ซอบชู่คนนั้น ๆ คนนี้ โดยเฉพาะผู้นำฝ่ายทหาร”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 21-27 พฤษภาคม 2553 หน้า 14)

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาสำนวนเดิม

จากการศึกษาสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยพบสำนวนที่มีที่มาสำนวนเดิม 163 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 3.95

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาสำนวนเดิม หมายถึง สำนวนที่มีที่มาสำนวนเดิม โดยการเปลี่ยนแปลงถ้อยคำ ตัดคำ เพิ่มคำ หรือสำนวนเดิมที่ไม่เปลี่ยนแปลงรูป แต่ใช้ในความหมายที่แตกต่างสำนวนเดิม

ตัวอย่างที่ 1 หยิบขึ้นปลามันที่อุดมไปด้วยโอเมก้า 3

สำนวน “หยิบขึ้นปลามันที่อุดมไปด้วยโอเมก้า 3” หมายถึง เลือกส่วนที่ดีที่สุดไป

สำนวนนี้มีที่มาสำนวนเดิม “หจิมๆ หยิบขึ้นปลามัน” หมายความว่า ลักษณะของบุคคลที่มีท่าทางหจิม ๆ แต่ความจริงเป็นคนฉลาด มีวิธีเลือกเอาดี ๆ ไปได้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2552: 84)

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ส่วน “ใคร” ที่จะลงมาหยิบขึ้นปลามันที่อุดมไปด้วยโอเมก้า 3 อาจจะต้องรอให้ “หมัดเหล็ก” ชู้ตัวกันซัด ๆ ในโอกาสต่อไป”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 14-20 พฤษภาคม 2553 หน้า 77)

ตัวอย่างที่ 2 ดิ้นรนไปให้เสียค่าสิ่งทอง

สำนวน “ดิ้นรนไปให้เสียค่าสิ่งทอง” หมายถึง การดิ้นรนมากเกินไปอาจทำให้เสียผลประโยชน์

สำนวนนี้มีที่มาสำนวนเดิม “พูดไปสองไพเบี้ย นิ่งเสียค่าสิ่งทอง” หมายถึง พูดไปก็ไม่มีประโยชน์ นิ่งเสียดีกว่า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2552: 61)

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“เป็นพรรคการเมืองต่ำลิบ พรรคหนึ่งมีแค่ 9 เสียง อีกพรรคมีเพียง 5 เสียง แต่ได้โควตากระทรวงสำคัญต่าง ๆ ไปครอง ทั้งว่าการกระทรวงพลังงาน บวกกับอีก หนึ่งรัฐมนตรี ช่วยคลั่ง ในขณะที่ นายสุวิทย์ คุณกิตติ หัวหน้าพรรคกิจสังคมมีเพียง 5 เสียง เท่านั้น ก็ได้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงไม่รู้จะเดินร่นไปให้เสียค่าสิ่งทองทำไม”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 5-11 กุมภาพันธ์ 2553 หน้า 4)

ตัวอย่างที่ 3 เหยียบอีสานไม่ฝ่อ

สำนวน “เหยียบอีสานไม่ฝ่อ” หมายถึง ไม่สามารถสร้างคะแนนนิยมในภาคอีสานได้

สำนวนนี้มีที่มาจากสำนวนเดิม “เหยียบจี่ไก่ไม่ฝ่อ” หมายถึง หยิบหย่ง, ทำอะไรไม่จริงจัง, ไม่เอาการเอางาน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2552: 105)

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“แต่ที่เกณท์ด้วยสายตาเห็นชัด ๆ ณัฏฐนี่ คือ อาการ “วินวิน” ที่เกิดขึ้นกับพรรคประชาธิปัตย์และพรรคภูมิใจไทย ที่ “นายกฯ อภิสิทธิ์” ลงทุนบุกอีสานไปเข้าเย็นกลับ ย่อมมีอากสงส์ด้านการตลาด พี่อาร์ประชาสัมพันธ์ ลบข้อครหาเรื่องเหยียบอีสานไม่ฝ่อของ “นายกฯ อภิสิทธิ์” ล้างภาพเด็กเมือวานขึ้นที่ “พ.ต.ท.ทักษิณชินวัตร” อดีตนายกรัฐมนตรีโฟนอินวิพากษ์วิจารณ์เข้าเที่ยงเย็นหลังอาหาร”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 17-23 กรกฎาคม 2552 หน้า 10)

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากความรัก การครองคู่ การแต่งงาน

จากการศึกษาสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยพบสำนวนที่มีที่มาจากความรัก การครองคู่ การแต่งงาน 65 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 1.57

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากความรัก การครองคู่ การแต่งงาน หมายถึง สำนวนที่มีที่มาจากความรักระหว่างชายหนุ่มกับหญิงสาว ประเพณีและพิธีแต่งงาน และการใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน รวมถึงการกระทบกระทั่งกันระหว่างคู่รัก และการผิดหวังจากความรัก

ตัวอย่างที่ 1 แห่ขันหมาก

สำนวน “แห่ขันหมาก” หมายถึง ทาบทามให้มาช่วยทำงานหรือรับตำแหน่งอย่างออกหน้าออกตา

“แห่ขันหมาก” หมายถึง การยกขบวนแห่ขันหมากพลู และสินสอดทองหมั้นในพิธีหมั้นหรือแต่งงาน

“ขันหมาก” หมายถึง ขันใส่หมากพลูเป็นต้นซึ่งเชิญไปพร้อมกับของอื่น ๆ ในพิธีหมั้นหรือแต่งงาน เป็นเครื่องค้ำับผู้ปกครองฝ่ายหญิง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 178)

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“นอกจากนี้ การที่นายอภิสิทธิ์แห่ขันหมากอย่างเอิกเกริกไปทาบทามสู่ขอ พล.ต.อ.ธานี สมบูรณ์ทรัพย์ อดีต รอง ผบ.ตร.เข้ามาช่วยงานด้านความมั่นคง เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 6-12 พฤศจิกายน 2552 หน้า 10)

ตัวอย่างที่ 2 ข้าวใหม่ปลามัน

สำนวน “ข้าวใหม่ปลามัน” หมายถึง ระยะเริ่มต้นของการตกลงร่วมงานกัน ทุกอย่างจึงดูเรียบร้อยดี

“ข้าวใหม่ปลามัน” หมายถึง อะไรที่เป็นของใหม่ก็ถือว่าดี นิยมเรียกช่วงเวลาที่มีภรรยาเพิ่งแต่งงานกันใหม่ ๆ

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“บรรยากาศงานในวันนั้นเป็นไปอย่างชื่นมื่น ถ้อยทีถ้อยอาศัยตามประสาพรรคแกนนำกับพรรคร่วมรัฐบาล ซึ่งยังอยู่ในช่วงข้าวใหม่ปลามัน”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 12-18 มิถุนายน 2552 หน้า 11)

ตัวอย่างที่ 3 โซ่ทองคล้องใจ

สำนวน “โซ่ทองคล้องใจ” หมายถึง ผลประโยชน์ทำให้เต็มใจร่วมงานด้วย

“โซ่ทองคล้องใจ” หมายถึง ลูก (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิต, 2543: 56)

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“บพข 2554 จึงเป็นหม้อข้าวของทุกพรรค เป็นโซ่ทองคล้องใจ ทำให้ต้องเต็มใจอยู่ร่วมห่อลงโรงกับ “ประชาธิปไตย” ต่อไปปัจจัยสำคัญอีกประการ คือ การแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการประจำปีในทุกกระทรวง ทบวง กรม”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 2-8 เมษายน 2553 หน้า 11)

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากสี เครื่องแบบ เครื่องแต่งกาย

จากการศึกษาสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยพบสำนวนที่มีที่มาจากเครื่องแบบ เครื่องแต่งกาย สี 290 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 7.02

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากเครื่องแบบ เครื่องแต่งกาย สี หมายถึง สำนวนที่เกี่ยวกับสี หรือการแต่งกาย เครื่องแบบ เสื้อผ้า เครื่องประดับ

ตัวอย่างที่ 1 กลุ่มคนที่สวมแว่นสีเหลือง กลุ่มคนที่สวมแว่นสีแดง

สำนวน “กลุ่มคนที่สวมแว่นสีเหลือง” หมายถึง ผู้ที่มองเห็นอะไรเป็นสีเหลืองไปหมด
ในบริบทนี้

สีเหลือง คือ แนวคิดของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย

สำนวน “กลุ่มคนที่สวมแว่นสีแดง” หมายถึง ผู้ที่มองเห็นอะไรเป็นสีแดงไปหมด ในบริบทนี้
สีแดง คือ แนวคิดของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“จากที่กล่าวมา คงไม่ต้องสงสัยหากกลุ่มคนที่สวมแว่นสีเหลืองจะอธิบายปรากฏการณ์หนึ่ง
ไปในแนวทางหนึ่ง ส่วนกลุ่มคนที่สวมแว่นสีแดง ก็จะอธิบายปรากฏการณ์เดียวกันนี้ไปในอีก
แนวทางหนึ่ง หรือแม้กระทั่งอธิบายขัดแย้งกันไปเลยก็ได้”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 23-29 เมษายน 2553 หน้า 25)

ตัวอย่างที่ 2 ใส่เสื้อพรรคประชาธิปัตย์

สำนวน “ใส่เสื้อพรรคประชาธิปัตย์” หมายถึง ผู้ที่สังกัดพรรคประชาธิปัตย์

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ตอนนี้อยู่ในจุดที่เป็นอิสระแล้วจากการเมืองเก่าและความแตกแยกที่มีอยู่และหากว่าผม
สามารถที่จะเอาความคิด เอาผลงาน แนวทางที่เราเชื่อไปเข้าถึงคน กทม. ได้คนกรุงเทพฯ ที่เป็นอิสระ
จากพรรค ผมเชื่อว่ามีเยอะ ไม่ใช่ใส่เสื้อพรรคประชาธิปัตย์เพื่อไทยแล้วเลือกได้หมด ที่คุณและ
คุณแนวทางก็ยังมียู่ อิสระจากสีพันธมิตรฯ เป็นคนรู้ร้อนรู้หนาวและอยากเห็นบ้านเมืองดีขึ้นมีเยอะ”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 19-25 ธันวาคม 2551 หน้า 9)

ตัวอย่างที่ 3 เสื่อหลากสี

สำนวน “เสื่อหลากสี” หมายถึง กลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ต่อต้านความรุนแรงจากการชุมนุมทางการเมือง ซึ่งพัฒนามาจากกลุ่มเสื้อชมพู

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“หลายนัดหมายรวมตัวกันของกลุ่มคน “เสื่อหลากสี” ที่พัฒนาการมาจากกลุ่ม “เสื้อชมพู” อันเป็นการรวมกลุ่มกันของกลุ่มประชาชนหลายภาคส่วน อาทิ เครือข่ายประชาชนพิทักษ์ชาติ เครือข่ายพลเมืองอาสาปกป้องแผ่นดิน เครือข่าย Facebook ด้านยุบสภากลุ่มชุมชนเมืองหลวง”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 23-29 เมษายน 2553 หน้า 8)

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากความรุนแรง สงคราม การต่อสู้

จากการศึกษาสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยพบสำนวนที่มีที่มาจากความรุนแรง สงคราม การต่อสู้ 176 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 4.26

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากความรุนแรง สงคราม การต่อสู้ หมายถึง สำนวนที่เกี่ยวกับการใช้ความรุนแรง วิธีการต่อสู้ การรบ สงคราม และความเสียหายที่เกิดขึ้น

ตัวอย่างที่ 1 สมรภูมิแยกคอกวัว

สำนวน “สมรภูมิแยกคอกวัว” หมายถึง เหตุการณ์การสลายการชุมนุมทางการเมืองบริเวณแยกคอกวัว

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ประวัติศาสตร์จารึก สลายม็อบแดง 10 เมษายน สมรภูมิ “แยกคอกวัว” และตัวแปร-ทหาร “แดงโม”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 16-22 เมษายน 2553 หน้า 10)

ตัวอย่างที่ 2 ใช้ศพล้มรัฐบาล

สำนวน “ใช้ศพล้มรัฐบาล” หมายถึง การใช้จำนวนผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์สลายการชุมนุมเป็นข้อต่อรองหรือกดดันรัฐบาล

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“แต่เพราะแกนนำเสื้อแดง ตั้งใจที่จะไม่ยอมยุติการชุมนุมโดยมีเป้าหมายให้ ยุบสภา ทันที หรือไม่ก็ ใช้กำลังเข้าสลายการชุมนุม เพื่อหวังใช้ “ศพ” ล้มรัฐบาล”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 14-20 พฤษภาคม 2553 หน้า 8)

ตัวอย่างที่ 3 สงครามครูเสดทางการเมือง

สำนวน “สงครามครูเสดทางการเมือง” หมายถึง ความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นมานาน และไม่มีทีท่าว่าจะจบลงง่าย ๆ

สงครามครูเสด หมายถึง สงครามศาสนาที่พวกคริสเตียนได้กระทำต่อมุสลิม เริ่มตั้งแต่ ค.ศ. 1095 เป็นต้นมาเป็นเวลากว่า 150 ปี (คาณิกา, 2537: 19)

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“นับตั้งแต่ห้วงเวลาก่อน “รัฐนาวาไทยรักไทย” ล่มสลายเป็นต้นมา ม่านหมอกแห่งความขัดแย้งก็คืบคลานเข้ามาปกคลุมบ้านเมืองนี้ คึกเหลือง-แดง กลายเป็นสงครามครูเสดทางการเมืองอันยืดเยื้อยาวนานและไม่มีวันจะยุติลงง่าย ๆ”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 26 ธันวาคม 2551 - 1 มกราคม 2552 หน้า 11)

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากอุปกรณ สิ่งของ เครื่องใช้ทั่วไป

จากการศึกษาสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยพบสำนวนที่มีที่มาจากอุปกรณ สิ่งของ เครื่องใช้ทั่วไป 136 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 3.30

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากอุปกรณ สิ่งของ เครื่องใช้ทั่วไป หมายถึง สำนวนที่เกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ วัสดุ อุปกรณ ทั่วไปที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

ตัวอย่างที่ 1 กาวใจตราจั่ว

สำนวน “กาวใจตราจั่ว” หมายถึง พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ซึ่งมีชื่อเล่นว่า จั่ว ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยความขัดแย้ง

ตัวอย่างการใช้สำนวน

พล.อ.ชวลิต ใช้คำว่า “สมานฉันท์” เป็นจุดขายของการกลับสู่สนามการเมืองครั้งนี้ ที่ถูกตีความไปต่าง ๆ นานา ว่าเขาจะมาเป็น “กาวใจตราจั่ว”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 9-15 ตุลาคม 2552 หน้า 16)

ตัวอย่างที่ 2 ไทรโยงพรรคสะตอ

สำนวน “ไทรโยงพรรคสะตอ” หมายถึง โฆษกพรรคประชาธิปัตย์

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ตามน้ำมาด้วยเหล่าไทรโยงพรรคสะตอ หอบชาร์ตแถบแม่เหล็กแสดงภาพการตัดต่อคลิปเสียงออกเผยแพร่อุตสาหกรรม ขมวดท้ายด้วยน้ำเสียงอันหนักแน่นผ่านรายการ “เชื่อมั่นประเทศไทยกับนายกฯ อภิสิทธิ์” ทีมงานโปรดิวเซอร์จัดแจงเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการตัดต่อคลิปเสียงมาชี้แจงแถลงไขให้สาธารณชนรับรู้อย่างถี่ถ้วน”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 4-10 กันยายน 2552 หน้า 12)

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากสัตว์

จากการศึกษาสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยพบสำนวนที่มีที่มาจากสัตว์ 100 สำนวน
คิดเป็นร้อยละ 2.42

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากสัตว์ หมายถึง สำนวนที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ทุกชนิด

ตัวอย่างที่ 1 งูเห่ล้อมกับเชือกกล้วย

สำนวน “งูเห่ล้อมกับเชือกกล้วย” หมายถึง แพ้ทางกัน, ขอมให้แต่โดยดี

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ความจริงความผิดในเรื่องการถือครองหุ้นของนักการเมืองเป็นเหมือนงูเห่ล้อมกับเชือกกล้วย และไม่ได้เกิดขึ้นเป็นครั้งแรก หากยังจำกันได้ ในยุครัฐบาล พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ ยุครัฐบาล นายสมัคร สุนทรเวช รัฐมนตรีอย่างน้อย 10 คน มีปัญหา “หุ้นเป็นพิษ” มาแล้ว”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 26 มิถุนายน - 2 กรกฎาคม 2552 หน้า 11)

ตัวอย่างที่ 2 รัฐบาลนกนางแอ่น

สำนวน “รัฐบาลนกนางแอ่น” หมายถึง รัฐบาลที่พูดนำเสนอนโยบายมากกว่าสร้างนโยบายให้เป็นจริง

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ไม่แปลกที่จะมีคนวิจารณ์ว่า “ประชาธิปไตย” ชอบทำงานด้วยการ “พูด” มากกว่าการ “ทำ” เป็นรัฐบาล “นกนางแอ่น” สร้างรัฐด้วย “น้ำลาย”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 17-23 กรกฎาคม 2552 หน้า 10)

ตัวอย่างที่ 3 ทฤษฎีวัฏกินหญ้า

สำนวน “ทฤษฎีวัฏกินหญ้า” หมายถึง ทฤษฎีการยึดทรัพย์สินของผู้ที่ทุจริตต่อรัฐ โดยให้ยึดทรัพย์สินที่เป็นดอกผลแห่งการทุจริตด้วย

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“บนการลั่นของทั้งอัยการ อติศ คตส. ว่าทฤษฎีวัฏกินหญ้า ของ แก้วสรร อติโพธิ์ อติศ คตส. ที่ขึ้นเบิกความต่อศาลฎีกาฯ ในฐานะพยานผู้ร้อง โดยยกตัวอย่างว่า เมื่อ จนท.รัฐเอาวัวตัวเองมาเลี้ยงในทุ่งหญ้าที่รัฐเองประมาณนับสิบล้านไปพัฒนาทุ่งหญ้า จนวัวตัวดังกล่าวกินหญ้าในทุ่งหญ้าของรัฐจนตัวอ้วนพี”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 12-18 กุมภาพันธ์ 2553 หน้า 8)

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากอาหาร พืชผักและผลไม้

จากการศึกษาสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยพบสำนวนที่มีที่มาจากอาหาร พืชผักและผลไม้ 106 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 2.57

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากอาหาร พืชผักและผลไม้ หมายถึง สำนวนที่เกี่ยวข้องกับอาหาร อาหารหลัก อาหารว่าง ของหวาน ขนม พืช ผัก และผลไม้ต่าง ๆ

ตัวอย่างที่ 1 รัฐธรรมนูญแบบมามา

สำนวน “รัฐธรรมนูญแบบมามา” หมายถึง รัฐธรรมนูญที่ร่างขึ้นจากคณะปฏิวัติรัฐประหาร

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“อันส่งผลให้รัฐธรรมนูญแบบมามา ซึ่ง “ง่ายเพียงฉีกซอง” ถึงง่ายที่จะถูก “เททิ้งทิ้งซอง” และไม่ค่อยมีแนวคิดในการแก้ไข ดังจะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับปี 2540 ซึ่งแต่เดิมเคยเชื่อกันว่าเป็น

“ฉบับประชาชน” แทนที่จะถูกแก้ไข กลุ่มสนับสนุนเดิมกลับหันไปผลักดันรัฐประหารและถอดรัฐธรรมนูญ “ฉบับทหาร” ออกใช้ในปัจจุบันแทน”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 30 ตุลาคม - 5 พฤศจิกายน 2552 หน้า 36)

ตัวอย่างที่ 2 เคียงบประมาณ

สำนวน “เคียงบประมาณ” หมายถึง เงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากรัฐบาล

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“โดยเฉพาะเกมที่เหล่านักเลือกตั้งมืออาชีพ ตั้งแท่นต่อรองการจัดสรรเคียงบประมาณ ที่ถูก “คุณชายละเอียด” ตัดตอนจนแทบเหลือแต่กระดูก”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 14-20 สิงหาคม 2552 หน้า 14)

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากปรากฏการณ์ธรรมชาติ

จากการศึกษาสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยพบสำนวนที่มีที่มาจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ 74 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 1.79

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากปรากฏการณ์ธรรมชาติ หมายถึง สำนวนที่เกี่ยวข้องกับภัยธรรมชาติ หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ

ตัวอย่างที่ 1 ถูกฟ้าผ่า

สำนวน “ถูกฟ้าผ่า” หมายถึง ผู้บังคับบัญชาแสดงความไม่พอใจอย่างรุนแรงต่อสิ่งที่ผู้ใต้บังคับบัญชากระทำลงไป

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“บางคนที่คิดว่าจะยกมือหนุน “พล.ต.อ.ปทีป” ถูก “ฟ้าผ่า” ต้องกลับลำและเป็นไปอย่างกะทันหันอย่างน้อย 2 คน”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 6-12 พฤศจิกายน 2552 หน้า 8)

ตัวอย่างที่ 2 สีนามิแห่งความขัดแย้ง

สำนวน “สินามิแห่งความขัดแย้ง” หมายถึง ความโกรธหรือความขัดแย้งที่เก็บไว้มานาน แสดงออกมาด้วยความรุนแรง

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“เพราะภายใต้ใบหน้าที่เรียบเฉยของ “คนเสื้อแดง” ซ่อนความโกรธแค้นไว้อย่างใน และไม่มีใครรู้ว่าจะระเบิดออกมาในรูปแบบใด “ความเงิบ” ในวันนี้จึงเหมือนกับชายหาดที่แห้งเหือด ปราศจากกระดกคลื่นก่อนที่คลื่น “สินามิ” แห่งความขัดแย้งจะโถมเข้าใส่ฝั่งอีกครั้ง”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 18-24 มิถุนายน 2553 หน้า 9)

ตัวอย่างที่ 3 เอลนีโญ

สำนวน “เอลนีโญ” หมายถึง การกระทำผิดอย่างหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อเนื่องไปยังเรื่องอื่น ๆ

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“กระทรวงมหาดมามีคำพิพากษาให้กรณีของเรื่องไกรเป็นบรรทัดฐานนำไปเทียบเคียงกับกรณีการโอนหุ้นชินวัตรฯ ของครอบครัวชินวัตร-ดามาพงศ์ และนั่นจึงเป็นปฐมบทของคดีเลียงภายในการโอนหุ้น อันมีเอลนีโญไปถึงนานาสารพัดคดีความของครอบครัวชินวัตร”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 26 ธันวาคม 2551 - 1 มกราคม 2552 หน้า 11)

จากการศึกษาวิเคราะห์ที่มาของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยสรุปผลเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 4 สรุปผลการวิเคราะห์ที่มาของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย

		มติชนสุดสัปดาห์				สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์					
		จำนวนใหม่	ร้อยละ	จำนวนเก่า	ปริบทใหม่	ร้อยละ	จำนวนใหม่	ร้อยละ	จำนวนเก่า	ปริบทใหม่	ร้อยละ
1. สำนวนที่มีที่มา	1.1 หน้าที่การงาน	29	50.00	0	0	28	48.28	1	1.72	58	1.40
จากความเป็นไป	- ทหาร	46	47.92	1	1.04	49	51.04	0	0	96	2.33
ในสังคม	- ตำรวจ	5	31.25	0	0	11	68.75	0	0	16	0.39
	1.1.1 อาชีพ	46	55.42	0	0	37	44.58	0	0	83	2.01
	- อื่น ๆ	35	49.30	0	0	35	49.30	1	1.40	71	1.72
	รวม	132	49.62	1	0.38	132	49.62	1	0.38	266	6.45
	1.2 การทรยศคดโกง	31	50.82	0	0	30	49.18	0	0	61	1.48
	1.3 การดำรงชีวิตทั่วไป	67	49.26	2	1.47	66	48.53	1	0.74	136	3.29
	รวม	259	49.71	3	0.58	256	49.13	3	0.58	521	12.62
2. สำนวนที่มีที่มา	2.1 ความเชื่อ ศาสนา ภูตผี	79	54.48	6	4.14	59	40.69	1	0.69	145	3.51
จากวัฒนธรรม	2.2 ประเพณีการปกครองคน	58	66.67	0	0	29	33.33	0	0	87	2.11
และประเพณี	2.3 การเมืองและกฎหมาย	89	44.28	2	0.99	110	54.73	0	0	201	4.87
	รวม	226	52.19	8	1.85	198	45.73	1	0.23	433	10.49

ตารางที่ 4 (ต่อ)

		มตินสูงสุดลำดับที่				สยามรัฐลำดับที่วิจารณ์							
		จำนวนใหม่	ร้อยละ	จำนวนเก่า	ปรับใหม่	ร้อยละ	จำนวนใหม่	ร้อยละ	จำนวนเก่า	ปรับใหม่	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
3.	จำนวนที่มีที่มา	3.1	อุปนิสัย	29	53.70	1	1.86	24	44.44	0	0	54	1.31
	จากอุปนิสัยและ	3.2	ความประพฤติ	125	50.00	7	2.80	116	46.40	2	0.80	250	6.06
	ความประพฤติ	3.3	เคลื่อนไหวทางการเมือง	44	45.83	0	0	52	54.17	0	0	96	2.32
	รวม			198	49.50	8	2.00	192	48.00	2	0.5	400	9.69
4.	จำนวนที่มีที่มาจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี			196	52.55	6	1.61	158	42.36	13	3.48	373	9.04
5.	จำนวนที่มีที่มา	5.1	กีฬาประเภทต่าง ๆ	26	41.27	1	1.59	32	50.79	4	6.35	63	1.53
	จากกีฬา	5.2	เกม การพนัน	48	54.54	2	2.27	37	42.05	1	1.14	88	2.13
	รวม			74	49.01	3	1.99	69	45.69	5	3.31	151	3.66
6.	จำนวนที่มีที่มาจากวงการบันเทิง			111	57.51	0	0	81	41.97	1	0.52	193	4.67
7.	จำนวนที่มีที่มาจากกิจกรรมต่าง ๆ			24	54.55	1	2.27	19	43.18	0	0	44	1.07

ตารางที่ 4 (ต่อ)

		มติชนสุดสัปดาห์				สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์					
		จำนวนใหม่	ร้อยละ	จำนวนเก่า	ปรับใหม่	ร้อยละ	จำนวนใหม่	ร้อยละ	จำนวนเก่า	ปรับใหม่	ร้อยละ
										รวม	ร้อยละ
8.	จำนวนที่มีที่มา										
	8.1 ภาษาอังกฤษ	197	57.27	1	0.29	142	41.28	4	1.16	344	8.33
	จากภาษา										
	8.2 ภาษาจีน	21	58.33	0	0	15	41.67	0	0	36	0.87
	ต่างประเทศ										
	8.3 ภาษาญี่ปุ่น	1	25.00	0	0	3	75.00	0	0	4	0.10
	รวม	219	57.03	1	0.26	160	41.67	4	1.04	384	9.30
9.	จำนวนที่ปรากฏ										
	9.1 ชื่อบุคคล	83	57.64	0	0	61	42.36	0	0	144	3.49
	ชื่อบุคคล										
	9.2 กลุ่มบุคคล	49	44.54	0	0	60	54.55	1	0.91	110	2.67
	รวม	132	51.97	0	0	121	47.64	1	0.39	254	6.15
10.	จำนวนที่มีที่มาจากเหตุการณ์สำคัญทาง										
	การเมือง	47	45.63	0	0	56	54.37	0	0	103	2.50
11.	จำนวนที่มีที่มาจากสถานที่	82	50.62	1	0.62	78	48.14	1	0.62	162	3.92
12.	จำนวนที่มีที่มาจากจำนวนเดิม	90	55.22	0	0	72	44.17	1	0.61	163	3.95
13.	จำนวนที่มีที่มาจากความรัก การครองคู่										
	การแต่งงาน	28	43.08	9	13.84	27	41.54	1	1.54	65	1.57

ตารางที่ 4 (ต่อ)

	มติชนสุดสัปดาห์				สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์					รวม	ร้อยละ
	จำนวนใหม่	ร้อยละ	จำนวนเก่า	ปรับใหม่	ร้อยละ	จำนวนใหม่	ร้อยละ	จำนวนเก่า	ปรับใหม่		
14. จำนวนที่มีที่มาจากลี เครื่องแบบ การแต่งกาย	145	50.00	0	0		145	50.00	0	0	290	7.02
15. จำนวนที่มีที่มาจากความรุนแรง สงคราม การต่อสู้	89	50.57	0	0		87	49.43	0	0	176	4.26
16. จำนวนที่มีที่มาจากอุปกรณ์ สิ่งของ เครื่องใช้ทั่วไป	67	49.26	3	2.21		65	47.79	1	0.74	136	3.30
17. จำนวนที่มีที่มาจากสัตว์	62	62.00	0	0		38	38.00	0	0	100	2.42
18. จำนวนที่มีที่มาจากอาหาร พืชผักและผลไม้	57	53.77	4	3.77		41	38.68	4	3.78	106	2.57
19. จำนวนที่มีที่มาจากปรากฏการณ์ธรรมชาติ	40	54.05	2	2.70		31	41.89	1	1.35	74	1.79
รวมทั้งสิ้น	2,146	51.98	49	1.19		1,894	45.88	39	0.95	4,128	100

ตารางที่ 5 สรุปรวมผลการวิเคราะห์ที่มาของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย

ที่มาของสำนวน	มติชนสุดสัปดาห์				สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์					
	จำนวนใหม่	ร้อยละ	จำนวนใหม่	ร้อยละ	จำนวนใหม่	ร้อยละ	จำนวนใหม่	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
1. สำนวนที่มีที่มาจากความเป็นไปในสังคม	259	49.71	3	0.58	256	49.13	3	0.58	521	12.62
2. สำนวนที่มีที่มาจากวัฒนธรรมและประเพณี	226	52.19	8	1.85	198	45.73	1	0.23	433	10.49
3. สำนวนที่มีที่มาจากอุปนิสัยและความประพฤติ	198	49.50	8	2.00	192	48	2	0.5	400	9.69
4. สำนวนที่มีที่มาจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	196	52.55	6	1.61	158	42.36	13	3.48	373	9.04
5. สำนวนที่มีที่มาจากกีฬา	74	49.01	3	1.99	69	45.69	5	3.31	151	3.66
6. สำนวนที่มีที่มาจากวงการบันเทิง	111	57.51	0	0	81	41.97	1	0.52	193	4.67
7. สำนวนที่มีที่มาจากกิจกรรมต่างๆ	24	54.55	1	2.27	19	43.18	0	0	44	1.07
8. สำนวนที่มีที่มาจากภาษาต่างประเทศ	219	57.53	1	0.26	160	41.67	4	1.04	384	9.30
9. สำนวนที่มีที่มาจากคนหรือชื่อบุคคล	132	51.97	0	0	121	47.64	1	0.39	254	6.15
10. สำนวนที่มีที่มาจากเหตุการณ์สำคัญทางการเมือง	47	45.63	0	0	56	54.37	0	0	103	2.50
11. สำนวนที่มีที่มาจากสถานที่	82	50.62	1	0.62	78	48.14	1	0.62	162	3.92

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ที่มาของสำนวน	มติชนสุดสัปดาห์				สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์					
	สำนวนใหม่	ร้อยละ	สำนวนเก่าปรับปรุงใหม่	ร้อยละ	สำนวนใหม่	ร้อยละ	สำนวนเก่าปรับปรุงใหม่	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
12. สำนวนที่มีมาจากสำนวนเดิม	90	55.22	0	0	72	44.17	1	0.61	163	3.95
13. สำนวนที่มีที่มาจากความรัก การครองคู่ การแต่งงาน	28	43.08	9	13.84	27	41.54	1	1.54	65	1.57
14. สำนวนที่มีที่มาจากสี เครื่องแบบ การแต่งกาย	145	50.00	0	0	145	50.00	0	0	290	7.02
15. สำนวนที่มีที่มาจากความรุนแรง สงคราม การต่อสู้	89	50.57	0	0	87	49.43	0	0	176	4.26
16. สำนวนที่มีที่มาจากอุปกรณ์ สิ่งของ เครื่องใช้ทั่วไป	67	49.26	3	2.21	65	47.79	1	0.74	136	3.30
17. สำนวนที่มีที่มาจากสัตว์	62	62.00	0	0	38	38.00	0	0	100	2.42
18. สำนวนที่มีที่มาจากอาหาร พืชผักและผลไม้	57	53.77	4	3.77	41	38.68	4	3.78	106	2.57
19. สำนวนที่มีที่มาจากปรากฏการณ์ธรรมชาติ	40	54.05	2	2.70	31	41.89	1	1.35	74	1.79
รวมทั้งสิ้น	2,146	51.99	49	1.19	1,894	45.88	39	0.94	4,128	100

จากตารางที่ 5 สรุปผลการวิเคราะห์ที่มาของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย สรุปได้ว่า สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยทั้งสิ้น 4,128 สำนวน พบสำนวนใหม่ที่มีที่มาจากความเป็นไปในสังคมพบมากที่สุด 521 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 12.62 รองลงมาคือ สำนวนใหม่ที่มีที่มาจากวัฒนธรรมและประเพณี 433 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 10.49 สำนวนใหม่ที่มีที่มาจากอุปนิสัยและความประพฤติ 400 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 9.69 และสำนวนใหม่ที่มีที่มาจากวรรณกรรม นิทาน วรรณคดี พบน้อยที่สุด 44 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 1.07

ส่วนที่ 5 ความหมายของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความหมายของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยตามหัวข้อต่าง ๆ โดยใช้แนวคิดเรื่องความหมายของ ทศนาถีย์ บุรพาชีพ (2543: 115) เป็นแนวทางพิจารณาความหมาย สำนวนใหม่ทางการเมืองไทย

1. ความหมายตรงของรูปภาษา (Denotation) หมายถึง ความหมายตามรูปภาษา เช่น คำ หรือวลีที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรูปภาษากับสรรพสิ่งหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ภายนอก จัดว่าเป็นความหมายหลักหรือความหมายแก่นของคำศัพท์
2. ความหมายแฝง (Connotation meaning) หมายถึง ความหมายอื่นนอกเหนือจาก ความหมายตรงของรูปภาษา ครอบคลุมด้านต่าง ๆ เช่น อารมณ์ ความรู้สึก ทศนาถีย์ที่ใช้ภาษามีต่อคำหรือวลีนั้น ๆ

ความหมายตรงของรูปภาษา

จากการศึกษาสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยพบสำนวนที่มีความหมายตรงของรูปภาษา 1,273 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 30.84

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีความหมายตรงของรูปภาษา หมายถึง สำนวนที่มีความหมายตามรูปภาษา แปลความหมายตามถ้อยคำที่ปรากฏ

ตัวอย่างที่ 1 ประชาธิปไตยในการเมืองไทย

สำนวน “ประชาธิปไตยในการเมืองไทย” หมายถึง นโยบายของทางรัฐบาลที่มุ่งให้ประโยชน์แก่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศซึ่งมักมีฐานะยากจนและด้อยโอกาสทางสังคม

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“บ้างก็กลับมาเกิดในรูปลักษณะบทบาทใหม่ ไม่ว่าจะเป็นนักเรียนเคลื่อนไหว นักกิจกรรม นักวิชาการ ผู้อาวุโส นักการเมือง นักต่อสู้ ฯลฯ และต่างก็พุ่งพวยคดหางทางขวา สยายปีก สอพลอ กันตรง ๆ หรือสอพลอกันแบบเนียน ๆ ประชาธิปไตยในการเมืองไทยเรารู้อยู่!”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 9-15 มกราคม 2552 หน้า 35)

ตัวอย่างที่ 2 ความเสียหายข้างเคียง

สำนวน “ความเสียหายข้างเคียง” หมายถึง ผลกระทบหรือความเสียหายที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้เจตนาต่อบุคคลหรือสิ่งของที่ไม่ใช่เป้าหมายทางทหารระหว่างการสู้รบ

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“จึงตีความหมายได้ง่าย ๆ ว่า “ความเสียหายข้างเคียง” หรือ “ลูกหลง” นั้นเกิดขึ้นได้เมื่อกองกำลังเข้าปะทะกัน ยอมรับได้ทราบเท่าที่ความเสียหายนั้น ไม่ได้เกิดจากความจงใจกระทำ เพราะการตัดสินใจใช้อาวุธแต่ละครั้งนั้นยากที่จะกะเกณฑ์ให้เกิดความเสียหายเฉพาะที่ขึ้นได้”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 7-13 พฤษภาคม 2553 หน้า 32)

ตัวอย่างที่ 3 ทุจริตเชิงนโยบาย

ทุจริตเชิงนโยบาย สำนวน “ทุจริตเชิงนโยบาย” หมายถึง นโยบายของรัฐบาลที่เอื้อประโยชน์ต่อธุรกิจหรือเครือข่ายของตนและพวกพ้อง

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“และจุดเปลี่ยนอยู่ที่เมื่อครองอำนาจไประยะหนึ่ง รัฐบาลก็ออกนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อธุรกิจในการซื้อขายเงินเป็นที่มาของคำกล่าวที่ว่า “ทุจริตเงินนโยบาย” ทั้งนี้เพราะนโยบายต่าง ๆ ออกมามักเป็นการเอื้อประโยชน์ต่อธุรกิจของนักการเมืองเหล่านั้น”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 5-11 มิถุนายน 2552 หน้า 30)

ตัวอย่างที่ 4 กลุ่มการเมืองนอกสภา

กลุ่มการเมืองนอกสภา หมายถึง ประชาชนที่รวมกลุ่มกันนอกสภาเพื่อชุมนุมประท้วงและวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาล

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“และที่สำคัญ พรม. จะจัดวางจุดยืนของตัวเองอย่างไรให้สอดคล้อง ไม่กลายเป็นก 2 หัว ระหว่างการเป็นพรรคการเมืองในสภา กับการเป็นกลุ่มการเมืองนอกสภา”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 15-21 พฤษภาคม 2552 หน้า 13)

ตัวอย่างที่ 5 กันยาฯ อันตราย

สำนวน “กันยาฯ อันตราย” หมายถึง ช่วงเดือนกันยายน 2552 ที่มีเหตุการณ์ทางการเมืองที่เสี่ยงต่อความรุนแรงทางการเมืองทั้งการชุมนุมทางการเมืองบริเวณแนวชายแดนไทย-กัมพูชา เพื่อทวงคืนพื้นที่ 4.6 ตารางกิโลเมตร ของกลุ่มพันธมิตรฯ การชุมนุมทางการเมืองของกลุ่ม นปช. ในวันที่ 19 กันยายน ซึ่งตรงกับการปฏิวัติรัฐประหาร เมื่อปี 2549 และการอ่านคำพิพากษาคดีทุจริต กล่าวหา

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ขณะที่บรรดานักการเมืองระดับแก่นแกนของพรรคต่าง ๆ คล้ายกับมันนอกมันใจเป็น
อย่างยิ่งว่ารัฐบาลจะสามารถประคองตัวก้าวข้ามผ่านพ้นช่วง “ก้นยาอันตราย” นี้ไปได้”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 18-24 กันยายน 2552 หน้า 5)

ตัวอย่างที่ 6 วิดีโอลิงค์

สำนวน “วิดีโอลิงค์” หมายถึง การถ่ายทอดภาพเคลื่อนไหวผ่านระบบวิดีโอคอนเฟอร์เรนซ์
(Video Conference) ซึ่งมีระบบที่ใช้อยู่ด้วยกันสองระบบใหญ่ ๆ ก็คือระบบที่ส่งสัญญาณผ่าน
เคเบิลใยแก้วนำแสง และระบบดาวเทียม

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“นอกจากนี้ประเด็นดังกล่าวของเสื้อแดงที่มีอย่างต่อเนื่อง ยังทำให้ทั้ง พ.ต.ท.ทักษิณ และ
เพื่อไทยใช้เป็นเวทีเคลื่อนไหวการเมืองนอกสภา เนื่องจากการทำกิจกรรมแต่ละครั้ง เช่น ตั้งเวทีใหญ่
สนามหลวงแล้วให้ พ.ต.ท.ทักษิณวิดีโอลิงค์ มาแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ เช่น การแก้ปัญหา
เศรษฐกิจ หรือส่งเสียงคิดถึงพี่น้องคิดถึงคนไทย แค่นี้นอกจากชิงพื้นที่แล้ว ยังเป็นการสะสมแต้ม
ของเพื่อไทยไปเรื่อย ๆ เพื่อหวังผลในการเลือกตั้ง”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 7-13 สิงหาคม 2552 หน้า 16)

ความหมายแฝง

จากการศึกษาสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยพบสำนวนที่มีความหมายอุปลักษณ์ 2,855
สำนวน คิดเป็นร้อยละ 69.16

ความหมายแฝง (Connotation meaning) หมายถึง ความหมายอื่นนอกเหนือจากความหมาย
ตรงของรูปภาษา ครอบคลุมด้านต่าง ๆ เช่น อารมณ์ ความรู้สึก ทักษะการใช้ภาษาที่มีต่อคำหรือวลี
นั้น ๆ

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีความหมายแฝง (Connotation meaning) หมายถึง สำนวนที่มีความหมายอื่นนอกเหนือจากความหมายตรงของรูปภาษา ครอบคลุมด้านต่าง ๆ เช่น อารมณ์ ความรู้สึก ทศนคติที่ผู้ใช้ภาษามีต่อคำหรือวลีนั้น ๆ ซึ่งต้องอาศัยการตีความหมายหรือพิจารณา ถ้อยคำแวดล้อมจึงจะเข้าใจความหมาย

ตัวอย่างที่ 1 กีฬาสงครามสีแดง-เหลือง-น้ำเงิน

สำนวน “กีฬาสงครามสีแดง-เหลือง-น้ำเงิน” หมายถึง ความขัดแย้งจนนำไปสู่การปะทะกันระหว่างกลุ่มคนสีแดง (กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ) กลุ่มคนเสื้อเหลือง (กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย) และกลุ่มคนเสื้อน้ำเงิน (ผู้ที่ต่อต้านกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ)

สำนวน “กีฬาสงครามสีแดง-เหลือง-น้ำเงิน มีความหมายแฝง (Connotation meaning) คือ คำว่า “กีฬา” หมายถึง การแข่งขัน ต่อสู้เพื่อเอาชนะ และคำว่า “สงคราม” มีหมายถึงการห้ามน ต่อสู้ด้วยวิธีการที่รุนแรงเพื่อเอาชนะ ดังนั้น “กีฬาสงครามสีแดง-เหลือง-น้ำเงิน” จึงมีความหมายแฝงว่า การปะทะกันของกลุ่มผู้ชุมนุมสีแดง เหลือง น้ำเงิน ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของกลุ่มผู้ชุมนุม 3 กลุ่มนั้น เป็น “กีฬาสงคราม” ที่มีการต่อสู้ ห้ามนกันด้วยวิธีการรุนแรงเพื่อเอาชนะ

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“มีคนพูดกันมากเรื่อง 2 มาตรฐาน ความแตกต่างระหว่างมือบมีเส้นกับมือบไม่มีเส้น มีคนหลายคนบอกว่า มือบเสื้อแดงกำลังรุกเร้าให้เกิดเหตุการณ์ความรุนแรง ทั้งการเผารถเมล์ การเอารถเก็สมาบู การปะทะกันตรงนั้นตรงนี้ระหว่างคนหลายกลุ่มหลายฝ่าย และความตึงเครียดที่เกิดขึ้นระหว่างวันที่ 12-15 เมษายนที่ผ่านมาแต่ฉันอยากจะทบทวนอีกสักนิดว่าก่อนที่จะเกิดการจลาจลและกีฬาสงครามสีแดง-เหลือง-น้ำเงิน นั้นมันเกิดอะไรขึ้น”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 24-30 เมษายน 2552 หน้า 91)

ตัวอย่างที่ 2 แม่น้ำสีแดง

สำนวน “แม่น้ำสีแดง” หมายถึง ผู้ชุมนุมเสื้อแดง (นปช.) ที่พร้อมใจเดินทางเข้ามาชุมนุมที่กรุงเทพฯ เป็นจำนวนมากจากทั่วทุกภาคของประเทศไทย

สำนวน “แม่น้ำสีแดง” มีความหมายแฝง (Connotation meaning) คือ เปรียบเทียบลักษณะที่ผู้ชุมนุมเสื้อแดงจำนวนมากที่หลั่งไหลเดินทางเข้ากรุงเทพฯ เพื่อรวมตัวชุมนุมใหญ่ เป็น “แม่น้ำ” ที่ไหลเข้าสู่กรุงเทพฯ ซึ่งคำว่า “สีแดง” ก็มาจากกลุ่มผู้ชุมนุม นปช. ที่ใส่เสื้อสีแดงเป็นสัญลักษณ์

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“วันศุกร์ที่ 13 มีนาคม แม่น้ำสีแดงจากอีสาน กลาง เหนือ ได้ ออก ตก เริ่มไหลบ่าเข้ากรุงเทพฯ ตามเส้นทางถนนสายหลักเข้ามุงหน้ากรุงเทพฯ กลุ่มคนเสื้อแดงต้องผ่านด่านตรวจความมั่นคงเป็นระยะ ๆ”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 19-25 มีนาคม 2553 หน้า 11)

ตัวอย่างที่ 3 กองทัพสับประด

สำนวน “กองทัพสับประด” หมายถึง กองทัพทหารที่สนับสนุนแนวคิดทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย

สำนวน “กองทัพสับประด” มีความหมายแฝง (Connotation meaning) คือ เปรียบเทียบทหารที่สนับสนุนแนวคิดทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย เป็น “สับประด” ผลไม้ที่เปลือกมีสีเขียวเปรียบได้กับสีสัญลักษณ์ของทหารหรือกองทัพ และเนื้อในของสับประดที่มีสีเหลือง ซึ่ง “สีเหลือง” มาจากสีเสื้อของกลุ่มผู้ชุมนุมและเป็นสีสัญลักษณ์ของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ดังนั้นจึงใช้เปรียบกับทหารที่ขานนอกสีเขียวแต่ข้างในสีเหลือง

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ไม่ว่าจะเป็น “กองทัพสับประด” ที่นอกจากทำให้ภาพกองทัพมีตาครอบตัว หมายถึงรอบรู้การข่าวในการดูแลความมั่นคงแล้ว ยังมีความเป็นสับประด คือได้เรื่องด้วย ทั้ง ๆ ที่กองทัพวันนี้ไม่เป็นสับประดเลย”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 12-18 มีนาคม 2553 หน้า 16)

ตัวอย่างที่ 4 ปลุกดันสะตอไม่ขึ้น

สำนวน “ปลุกดันสะตอไม่ขึ้น” หมายถึง ผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ที่ไม่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งทางภาคอีสาน

สำนวน “ปลุกดันสะตอไม่ขึ้น” มีความหมายแฝง (Connotation meaning) คือ เปรียบเทียบผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคประชาธิปัตย์เป็น “ดันสะตอ” หมายถึง พืชชนิดหนึ่ง ฝักแบน เมล็ดในกินได้ มีมากทางภาคใต้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1,151) จึงนำ “ดันสะตอ” มาเปรียบกับสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งฐานเสียงหลักอยู่ที่ภาคใต้ ดังนั้นจึงเปรียบเทียบผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ที่ไม่ได้รับเลือกตั้งในเขตภาคอีสานว่าเป็นการ “ปลุกดันสะตอไม่ขึ้น”

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ถือเป็นการปฏิเสธแนวทาง “สุเทพ” ที่หวังขมือมือเพื่อนทำพื้นที่ ในเขตที่ปลุกดันสะตอไม่ขึ้น อย่างภาค “เหนือ-อีสาน” กลาย ๆ มติดังกล่าว ยังสะท้อนภาวะ “ไม่เอาใคร” ของ ปชป. โดยเฉพาะตัวหัวหน้าพรรค”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 12-18 กุมภาพันธ์ 2553 หน้า 11)

ตัวอย่างที่ 5 กลัดกระดุมผิด

สำนวน “กลัดกระดุมผิด” หมายถึง การกระทำที่ผิดตั้งแต่ต้นย่อมส่งผลให้เกิดปัญหาในตอนสุดท้าย

สำนวน “กลัดกระดุมผิด” มีความหมายแฝง (Connotation meaning) คือ เปรียบเทียบการกลัดกระดุมผิด ซึ่งถ้ากลัดกระดุมผิดตั้งแต่เม็ดแรก เม็ดต่อไป จนถึงเม็ดสุดท้ายก็จะผิดไปหมด จึงนำมาเปรียบกับการกระทำที่ผิดตั้งแต่ต้นส่งผลให้เกิดปัญหาในตอนท้าย

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ด้วยจุดหักเหแห่งการกลัดกระดุมผิวนั้น มันจึงมีผลมาถึงกระดุมเม็ดสุดท้ายในวันนี้ กระนั้นก็ไฉนจะเป็นรัฐบาลเพียงฝ่ายเดียวที่ดื้อย่ำทำแกงสถานการณ์บ้านเมืองจนเดินมาไกลสาย ขอบแห่งประชาธิปไตยมากมายเพียงนี้ เนื่องด้วยแกนนำแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ หรือ นปช. ก็ต้องยอมรับโดยคุณวิว่า มีส่วนสำคัญเช่นกัน ที่ร่วมกันขับเคลื่อนบ้านเมือง เข้าสู่หลักกิโลเมตรสุดท้ายแห่งอนาธิปไตย”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 21-27 พฤษภาคม 2553 หน้า 12)

ตัวอย่างที่ 6 ทหารแดงโม

สำนวน “ทหารแดงโม” หมายถึง ทหารที่สนับสนุนแนวคิดทางการเมืองของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการ

สำนวน “ทหารแดงโม” มีความหมายแฝง (Connotation meaning) คือ เปรียบเทียบทหารที่สนับสนุนกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการหรือคนเสื้อแดงเป็น “แดงโม” ผลไม้ที่มีเปลือกสีเขียวและเนื้อในสีแดง ซึ่งสีเขียวเปรียบได้กับสัญลักษณ์ของทหาร และเนื้อในของแดงโมที่มีสีแดงเปรียบได้กับสัญลักษณ์ของคนเสื้อแดง (นปช.) ดังนั้นจึงใช้เปรียบกับทหารที่ข้างนอกแต่งกายเครื่องแบบทหารสีเขียวแต่มีความคิดแบบคนเสื้อแดง

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ยิ่งเมื่อทหารสีแดงฝ่ายตรงข้าม อยู่ในสภาพเตรียมพร้อมรอเวลามานานทั้ง “บิ๊กจิ๋ว” พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ พล.อ.พัลลภ ปิ่นมณี และ “เสธ.แดง” พล.ต.ชาติชาย ชวาค และทหารที่มีใจให้ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อีกหลากหลายกลุ่ม แม้แต่ตำรวจแดงโม มะเขือเทศ หรือทหารแดงโม ในกองทัพเองก็ตาม”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 16-22 เมษายน 2553 หน้า 12)

จากการศึกษาวิเคราะห์ความหมายของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยสรุปผลเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 6 สรุปผลการวิเคราะห์ความหมายของสำนวนใหม่

นิตยสารข่าว	ประเภทสำนวนใหม่	ความหมายตรงของรูปภาษา	ร้อยละ	ความหมายแฝง	ร้อยละ	รวม	ร้อยละ
		(Denotation)		(Connotation meaning)			
มติชนสุดสัปดาห์	สำนวนใหม่	651	26.94	1,495	73.06	2,146	100
	สำนวนเก่าปริบทใหม่	10	20.41	39	79.59	49	100
สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์	สำนวนใหม่	605	31.94	1,289	68.06	1,894	100
	สำนวนเก่าปริบทใหม่	7	17.95	32	82.05	39	100
รวม		1,273	30.84	2,855	69.16	4,128	100

จากตารางที่ 6 สรุปผลการวิเคราะห์ความหมายของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย สรุปได้ว่า สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยทั้งสิ้น 4,128 สำนวน พบสำนวนใหม่ที่มีความหมายแฝง (Connotation meaning) มากที่สุด 2,855 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 69.16 รองลงมาคือ สำนวนใหม่ที่มีความหมายตรงของรูปภาษา (Denotation) 1,273 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 30.84

ส่วนที่ 6 ภาพสะท้อนสังคมและเหตุการณ์ทางการเมืองไทยจากสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมและเหตุการณ์ทางการเมืองไทยจากสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยตามหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

1. สำนวนที่ปรากฏภาพสะท้อนสังคมและเหตุการณ์ทางการเมือง

1.1 สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่สะท้อนเรื่องศาสนาและความเชื่อ

1.1.1 ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมและบาปบุญคุณโทษ

1.1.2 ความเชื่อเรื่องภูตผี โสยศาสตร์

1.2 สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่สะท้อนปรากฏการณ์การเคลื่อนไหวทางการเมืองในสังคมไทย

1.3 สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่สะท้อนถึงกลุ่มอำนาจทางการเมือง การแบ่งพรรคพวก ระบบอุปถัมภ์

1.4 สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่สะท้อนถึงการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายและการทุจริต

1.5 สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่สะท้อนถึงอิทธิพลของสื่อมวลชน เทคโนโลยี และเครือข่ายสังคมออนไลน์

1.6 สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่สะท้อนถึงเศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ของประชาชน

1.7 จำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่สะท้อนถึงปฏิกิริยาของคนในสังคมที่มีต่อ
ความรุนแรงทางการเมืองไทย

1.8 จำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่สะท้อนภาพเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง

1.9 จำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่สะท้อนเหตุการณ์สำคัญและปรากฏการณ์
ทางการเมือง

1.10 จำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่สะท้อนถึงความขัดแย้งทางการเมือง การหักหลัง
การเอารัดเอาเปรียบ

1.11 จำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่สะท้อนถึงความแตกแยกของคนในสังคม

1.12 จำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่สะท้อนถึงการทำงานของรัฐบาล เจ้าหน้าที่ของ
รัฐ

2. จำนวนที่ไม่ปรากฏภาพสะท้อนสังคมและเหตุการณ์ทางการเมือง

จำนวนที่ปรากฏภาพสะท้อนสังคมและเหตุการณ์ทางการเมือง

จากการศึกษาจำนวนใหม่ทางการเมืองไทยพบจำนวนที่ปรากฏภาพสะท้อนสังคมและ
เหตุการณ์ทางการเมือง 3,375 จำนวน คิดเป็นร้อยละ 81.76

จำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่สะท้อนเรื่องศาสนาและความเชื่อ

ผู้วิจัยพบจำนวนสะท้อนเรื่องความเชื่อ 59 จำนวน คิดเป็นร้อยละ 1.43 แบ่งเป็นความเชื่อ
เรื่องกฎแห่งกรรม บาปบุญคุณโทษ 39 จำนวน คิดเป็นร้อยละ 0.95 ความเชื่อเรื่องภูตผีวิญญาน
ไสยศาสตร์ 20 จำนวน คิดเป็นร้อยละ 0.48

ศาสนาและความเชื่อทางศาสนาเป็นสิ่งที่สากลที่เราพบเห็นได้ในสังคมตลอดมาทุกยุคทุกสมัย
เริ่มแรกศาสนาและความเชื่อมีมูลเหตุมาจากความกลัว ความต้องการความมั่นคงทางจิตใจและ

ความสงสัยในปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัวมนุษย์ ในสมัยโบราณมนุษย์ดำเนินชีวิตท่ามกลางปรากฏการณ์ธรรมชาติที่มนุษย์ไม่สามารถเข้าใจได้ ไม่ว่าจะเป็นความมืด ความสว่าง ความร้อน ความหนาว ฟ้าร้อง ฟ้าผ่า หรือการเกิด แก่ เจ็บ ตาย ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดความกลัว และเชื่อว่าต้องมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีอำนาจลึกลับอยู่เหนือปรากฏการณ์เหล่านี้ ซึ่งสามารถบันดาลคุณและโทษแก่มนุษย์ได้ (แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย, 2548: 80)

1. ส่วนใหม่ทางการเมืองไทยที่สะท้อนความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมและบาปบุญคุณโทษ

ส่วนใหม่ทางการเมืองไทยที่สะท้อนความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมและบาปบุญคุณโทษ หมายถึง ส่วนที่ปรากฏเรื่องความเชื่อเรื่องบาปกรรม การทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ซึ่งเป็นความเชื่อทางพุทธศาสนา

ตัวอย่างที่ 1 นโยบายบาป

ส่วน “นโยบายบาป” หมายถึง หลักและวิธีปฏิบัติซึ่งเป็นแนวดำเนินการให้ทำบาป

ในที่นี้หมายถึงการที่รัฐบาลเคยมีนโยบายให้มีการเล่นหวยบนดินและหวยออนไลน์ ได้อย่างถูกกฎหมาย ถือว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงการพนันได้ง่ายขึ้น ซึ่งผิดศีลธรรม และเป็นบาปตามความเชื่อทางพุทธศาสนา

นโยบาย หมายถึง หลักและวิธีปฏิบัติซึ่งถือเป็นแนวดำเนินการ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 563)

ตัวอย่างการใช้ส่วน

“เป็น 1 ใน 100 วันฟ้าใหม่ ของ “อภิสิทธิ์” ที่ไม่ต้องการให้ “คนไทยต้องพึ่งหวย” เป็นกลยุทธ์การเสนอให้ล้มวาระ “นโยบายบาป” เพื่อให้สังคมพิจารณาร่วมกัน หวังชิงคะแนนนิยมจากชนชั้นกลาง”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 8-14 มกราคม 2553 หน้า 13)

ตัวอย่างที่ 2 บุญหล่นทับจนหัวแม่เท้าบวม

สำนวน “บุญหล่นทับจนหัวแม่เท้าบวม” หมายถึง ประสบโชคลาภครั้งใหญ่โดยไม่คาดคิดมาก่อน

การปรากฏคำว่า “บุญ” ในสำนวนสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อเรื่องบุญ ซึ่งเป็นผลจากการทำความดีตามความเชื่อของพุทธศาสนา

บุญหล่นทับ หมายถึง เพลี่ยงประสบโชคโดยมิได้คาดฝัน (สำนักพจนานุกรมมติชน, 2553: 113)

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“โดยเฉพาะโชคลาภแบบผีจับยัด มาจากตะวันตก “...เด็ก 2 คน มาร์ค-กรณัตรียมตัวให้ดี เผลอ ๆ เมืองไทยจะเจอบ่อทอง-บ่อน้ำมัน จะมีชื่อเสียง พบความสำเร็จนิดว่า “บุญหล่นทับ” จนหัวแม่เท้าบวม” เปลวฝันจริงอีกที”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 24-30 กรกฎาคม 2552 หน้า 77)

ตัวอย่างที่ 3 ตกสวรรค์

สำนวน “ตกสวรรค์” หมายถึง ผู้ที่เคยอยู่ในฐานะที่สุขสบายกลับต้องมาตกอยู่ในสภาพที่ยากลำบาก

สำนวนนี้สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อว่าเรื่องบาปบุญคุณโทษทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเชื่อว่าผู้ที่ทำความดี เมื่อตายไปแล้วจะได้ขึ้นสวรรค์ ส่วนผู้ที่ทำความชั่วเมื่อตายไปต้องไปชดใช้กรรมในนรก

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ด้วยความสัมพันธ์ในวงการทหารที่ยาวนาน ทำให้ตัว ดร.ปณิธาน เองมีผู้สนับสนุนโอบอุ้มที่เป็น “สีเขียว” ทำให้เชื่อได้ว่า แม้เกิด “อุบัติเหตุ” ทางการเมืองถึงขั้นมีการ “รัฐประหาร” ทำให้นายกฯ อภิสิทธิ์ “ตกสวรรค์” ดร.ปณิธาน จะต้องทำงานอยู่ในรัฐบาลที่อาจมีลักษณะเป็น “รัฐบาลแห่งชาติ” ต่อไป และจะได้นั่งเก้าอี้ “เสนาบดี” กระทรวงสำคัญด้วย”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 12-18 กุมภาพันธ์ 2553 หน้า 6)

ตัวอย่างที่ 4 บ่วงกรรมทางการเมือง

สำนวน “บ่วงกรรมทางการเมือง” หมายถึง การกระทำชั่วของนักการเมืองที่ส่งผลร้ายต่อหน้าที่การงานและการดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยที่หนีไม่พ้น

กรรม หมายถึง การกระทำที่ส่งผลร้ายมายังปัจจุบัน หรือซึ่งจะส่งผลร้ายต่อไปในอนาคต (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 15)

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ชั่วร้าย พ.ร.บ.ฉบับนี้จะส่งผลกระทบซึ่งให้ พ.ต.ท.ทักษิณ หลุดจาก “บ่วงกรรมทางการเมือง” ที่เจ้าตัวเองพยายามดิ้นจนสุดชีวิตนั่นเอง”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 20-26 กุมภาพันธ์ 2552 หน้า 8)

2. สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่สะท้อนความเชื่อเรื่องภูตผี ไสยศาสตร์

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่สะท้อนความเชื่อเรื่องภูตผี ไสยศาสตร์ หมายถึง ความเชื่อในสิ่งที้นอกเหนือธรรมชาติ ผี วิญญาณ อำนาจลึกลับ

ตัวอย่างที่ 1 พิธีไสยศาสตร์เลือด

สำนวน “พิธีไสยศาสตร์เลือด” หมายถึง การใช้เลือดมาใช้ในการทำพิธีกรรมสาปแช่งให้คนคนนั้นมือนั่นเป็นไป

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“แต่ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการปลุกให้มือบเลื้อยแดงมีความหวังและสะใจ หรือพิธีไสยศาสตร์เลือดนั้นสัมฤทธิ์ผล เพราะก่อนหน้านี้ เลือดแดงก็เอาเลือดไพร่ของพวกเขาไปราดรดภาพ พล.อ.เปรม แถมมีการนำเลือดไปวาดภาพสยองของ พล.อ.เปรม ที่เสมือนเป็นการสาปแช่งไปด้วย”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 9-15 เมษายน 2553 หน้า 15)

ตัวอย่างที่ 2 ดอกหมุดฝักร่าง

สำนวน “ดอกหมุดฝักร่าง” หมายถึง กีดกันหรือทำให้คู่แข่งหมดโอกาส

สำนวนนี้สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อเรื่องพิธีกรรมดอกหมุดฝักร่างทางไสยศาสตร์ ซึ่งเชื่อว่าเป็นการสะกดวิญญาณผีร้ายไม่ให้อาละวาดหรือตามมาหลอกหลอน

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“หรือว่า ยังต้องการดอกหมุด-ฝักร่าง “คู่แข่งทางการเมือง” ให้นั่งสงบอยู่ใน “หลุม” จนกว่าจะถึงเวลา โดยไม่สนแรงกดดันจากพรรคร่วม โดยมองว่า ในที่สุดแล้ว “พรรคร่วม” จะถูกแรงกดดันทางสังคมไปเอง”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 24-30 เมษายน 2552 หน้า 12)

ตัวอย่างที่ 3 รัฐบาลฝึคิบ

สำนวน “รัฐบาลฝึคิบ” หมายถึง รัฐบาลที่ตกเป็นทาสของผู้ที่อำนาจอยู่เบื้องหลัง

สำนวนนี้สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ ซึ่งมีความเชื่อว่าหมอผีหรือผู้ที่มีอำนาจมนต์ดำปลุกศพขึ้นมาแล้วสั่งให้ศพนั้นทำตามคำสั่งได้

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“และหากนี่เป็นการเมืองเก่าในนิยามของกลุ่มพันธมิตรฯ จึงอยากจะถามว่า เมื่อเข้าสภาแล้วจะยอมพ่ายเรือให้โจรนั่งหรือไม่ หรือว่าจะเป็นอีกรอบเดียวกันระหว่าง คุณอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ กับ คุณเนวิน ชิดชอบ เมื่อผสมกันลงตัวเลยดูมองว่าเป็น “รัฐบาลฝึคิบ”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 5-11 มิถุนายน 2552 หน้า 5)

ตัวอย่างที่ 4 คิจิตอลขมังเวท

สำนวน “คิจิตอลขมังเวท” หมายถึง ผู้ที่มีความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ มนต์ดำ ในยุคที่มีความเจริญทางเทคโนโลยี

สำนวนนี้สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ในสังคมไทยที่เป็นความเชื่อดั้งเดิมของชนชาติไทยที่มีมาก่อนศาสนาพราหมณ์และก่อนที่พุทธศาสนาจะเข้ามาเผยแพร่ (แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย, 2548: 81) แม้ปัจจุบันเป็นยุคที่มีความเจริญสูงสุด ทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การติดต่อสื่อสารและการศึกษา แต่ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ยังคงมีอยู่ในสังคมไทย

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“จึงไม่แปลกที่ พ.ต.ท.ทักษิณ และนายสนธิ จนถูกขนานนามว่าเป็น คิจิตอลขมังเวท ซึ่งเป็นตัวแทนของฝ่ายสีแดงและสีเหลืองในการต่อสู้กันทางไสยศาสตร์ อันเป็นที่มาของการเมืองที่วิกฤติและวุ่นวายเช่นนี้”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 20-26 กุมภาพันธ์ 2552 หน้า 9)

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่สะท้อนปรากฏการณ์การเคลื่อนไหวทางการเมือง

จากการศึกษาสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยพบสำนวนที่สะท้อนปรากฏการณ์การเคลื่อนไหวทางการเมือง 449 สำนวน คิดเป็น 10.88

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่สะท้อนปรากฏการณ์การเคลื่อนไหวทางการเมือง หมายถึง สำนวนที่สะท้อนปรากฏการณ์การตื่นตัวของประชาชนในเรื่องการเมืองและประชาธิปไตย การรวมกลุ่มเพื่อชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตย หรือการรวมกลุ่มเพื่อชุมนุมประท้วงการทำงานของรัฐบาล รัฐมนตรี หรือข้าราชการการเมืองที่มีพฤติกรรมทุจริต

ปรากฏการณ์นี้สะท้อนให้เห็นว่าการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในปัจจุบันเป็นการแสดงออกผ่านพฤติกรรมการชุมนุมประท้วงเพื่อให้สังคมรับรู้ ซึ่งมีกลุ่มผู้ชุมนุมทางการเมืองหลากหลายกลุ่มในประเทศไทย ปัจจุบันการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองไม่ได้จำกัดเฉพาะกลุ่มนักการเมือง นักวิชาการ ข้าราชการ และชนชั้นกลางเท่านั้น ดังที่ อเนก เหล่าธรรมทัศน์ (2552: คำนำ) กล่าวไว้ว่าจากเหตุการณ์ทางการเมืองช่วงเดือนกุมภาพันธ์-กันยายน 2549 ภาคชนบทเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมพอสมควร คือ มีขบวนการจากชนบท-ต่างจังหวัดที่เดินทางเข้ามาสนับสนุนรัฐบาลถึงในกรุงเทพมหานคร ชนบทผู้มีพลังเจียบที่มีแต่หย่อนบัตรลงเลือกตั้งเท่านั้น แต่ชนบท-ต่างจังหวัดได้กลายเป็นที่มาของนโยบายที่สำคัญที่สุดของพรรคการเมืองไปแล้ว สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าสังคมไทยกำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

ตัวอย่างที่ 1 การเมืองท้องถิ่น

สำนวน “การเมืองท้องถิ่น” หมายถึง การรวมกลุ่มเพื่อชุมนุมเรียกร้องทางการเมือง ซึ่งมักจะการชุมนุมบนถนนหรืออาจกดดันโดยการปิดถนนชุมนุม

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ขณะเดียวกันบทบาทของกลุ่มพันธมิตรฯ ก็ยังคงอยู่ ไม่ได้สลายหายไป ทั้งนี้ทั้งนั้น เพื่อใช้เป็นฟู่กรองรับ เพื่อไว้วันใดพรรคการเมืองใหม่ไม่สมหวังกับการเมืองในสภา อย่างน้อย การเมืองท้องถิ่น ก็ยังเปิดกว้างให้นายสนธิได้มีพื้นที่เคลื่อนไหวต่อไป”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 5-11 มิถุนายน 2552 หน้า 13)

ตัวอย่างที่ 2 ม็อบธิปไตย

สำนวน “ม็อบธิปไตย” หมายถึง การใช้วิธีชุมนุมทางการเมืองเพื่อแสดงถึงอำนาจหรือข้อเรียกร้องของกลุ่มคนเป็นใหญ่ มาจากคำว่า ม็อบ แปลว่า ผู้ชนหรือผู้ชุมนุมที่อาจจะทำให้เกิดความรุนแรงหรือก่อเหตุร้าย (สุไร พงษ์ทองเจริญ, 2551: 519) และคำว่า ประชาธิปไตย แปลว่า ระบอบการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่, การถือเสียงข้างมากเป็นใหญ่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 656)

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ลัทธิชาตินิยมเวอร์ชันล่าสุดนี้ ที่ในปัจจุบันกลายเป็นส่วนผสมปนเปกันระหว่าง “ราชาชาตินิยม” กับ “อำมาตยาเสนาชาตินิยม” ก็ยังอยู่กับเราๆ ท่านๆ ดังจะเห็นได้จากการรื้อฟื้นให้คืนชีพกลับมาใช้ใหม่ครั้งแล้ว ครั้งเล่า และเห็นได้ชัดเจนใน “การเมืองใหม่” ที่เป็นการขัดแย้งรุนแรงเมื่อเกิด “ม็อบธิปไตย” ของ “ลัทธิพันธมิตรเสื้อเหลือง” ต่อสู้กับ “ระบอบทักษิณเสื้อแดง” ที่ดำเนินมาอย่างยืดเยื้อยาวนานเพื่อ “ล้มรัฐบาล” นับตั้งแต่ปี 2548-2551”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 6-12 กุมภาพันธ์ 2552 หน้า 30)

ตัวอย่างที่ 3 มอบโบเครชี

สำนวน “มอบ โบเครชี” หมายถึง การใช้วิธีชุมนุมทางการเมืองเพื่อแสดงถึงอำนาจหรือข้อเรียกร้องของกลุ่มคนเป็นใหญ่

สำนวนนี้มาจากคำว่า mob แปลว่า ม็อบ แปลว่า ผู้ชนหรือผู้ชุมนุมที่อาจจะทำให้เกิดความรุนแรงหรือก่อเหตุร้าย (สุไร พงษ์ทองเจริญ, 2551: 519) กับคำว่า Democracy แปลว่า ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย (สุไร พงษ์ทองเจริญ, 2551: 213) คำว่า ประชาธิปไตย แปลว่า ระบอบการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่, การถือเสียงข้างมากเป็นใหญ่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 656)

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“การเมืองไทยวันนี้ จากการติดตามข่าวในหนังสือพิมพ์รายวัน รายสัปดาห์มาทุกวันทำให้เกิดความสงสัยทุกวันนี้เหมือนกันว่า เราจะไปทางไหน ระหว่างเดโมแครซี กับ มอบโบเครซี (ต้นเขียนเป็นภาษาไทย) เพราะมีความวิตกกังวลเขียนเป็นภาษาไทย อาจไม่ถูกใจคนบางกลุ่มบางพวกที่กำลังครองความยิ่งใหญ่อยู่ในประเทศนี้-วันนี้”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 4-10 ธันวาคม 2552 หน้า 18)

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่สะท้อนถึงกลุ่มอำนาจทางการเมือง การแบ่งพรรคพวก และระบบอุปถัมภ์

จากการศึกษาสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยพบสำนวนที่สะท้อนถึงกลุ่มอำนาจทางการเมือง พวกพ้อง และระบบอุปถัมภ์ 847 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 20.52

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่สะท้อนถึงกลุ่มอำนาจทางการเมือง การแบ่งพรรคพวก และระบบอุปถัมภ์ หมายถึง สำนวนที่สะท้อนถึงการใช้อำนาจทางการเมือง การแบ่งพรรคแบ่งพวกของกลุ่มนักการเมือง การสนับสนุนพวกพ้องเพื่อประโยชน์ส่วนตัว และความสัมพันธ์ที่การเอื้อประโยชน์ให้แก่กันระหว่างผู้ที่มีอำนาจทางการเมือง

ตัวอย่างที่ 1 รัฐบาลทหารอู๋ม

สำนวน “รัฐบาลทหารอู๋ม” หมายถึง รัฐบาลที่อยู่ภายใต้อำนาจของทหาร หรือรัฐบาลที่กองทัพให้การสนับสนุน

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“แต่พรรคประชาธิปัตย์ ก็ค่อยก็บคลานเข้าจัดแถวกองทัพ เพื่อปลดแอกภาพรัฐบาลทหารอู๋ม ที่ได้เห็นจากบทบาทของ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี เด็กคือ ที่ผ่านมาจากคดียุบยิ่งยงสนธิ ลิ้มทองกุล แก่นาพันธมิตรฯ และการเล่นงานบักป้อด พล.ต.อ.พัชรวาท วงษ์สุวรรณ จนไม่ได้เกษียณบนเก้าอี้ ผบ.ตร จนมีเรื่องคาใจกับ พล.อ.ประวิตร มาแล้ว”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 6-12 พฤศจิกายน 2552 หน้า 16)

ตัวอย่างที่ 2 แบ็กชั้นเทพ

สำนวน “แบ็กชั้นเทพ” หมายถึง ผู้ที่ให้การสนับสนุนอยู่เบื้องหลังมีอำนาจมาก จนไม่ต้องเกรงกลัวอะไร

แบ็ค แปลว่า ให้การสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง (สำนักพจนานุกรมมติชน, 2543: 115)

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“เพราะมีสายเลื้อยนักการเมืองชั้นคล้อยอยู่เต็มตัวแถมยังมีแบ็กชั้นเทพระดับเซียน นักการเมืองเรียกที่อยู่ห้อมล้อม ไม่ว่าจะเป็นพ่อคนเก่งอย่างพรเทพลุงเจ้าของฉายานักประสานสิบทิศ อย่าง นิพนธ์ พร้อมพันธุ์ และคู่ชีวิตใหม่ของแม่ระดับตำนานการเมืองอย่างสุเทพคอยหนุนหลังอยู่”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 1-7 มกราคม 2553 หน้า 16)

ตัวอย่างที่ 3 นายกฯ มีเส้น

สำนวน “นายกฯ มีเส้น” หมายถึง นายกรัฐมนตรีที่มีความสัมพันธ์กับผู้ที่มีอำนาจทางการเมือง

เส้น แปลว่า ความสัมพันธ์กับผู้ที่มีอำนาจในวงงาน ที่สามารถใช้เป็นประโยชน์ในการติดต่อกิจการงานได้โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการปกติ (สำนักพจนานุกรมมติชน, 2543: 203)

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“นายอภิสิทธิ์ได้โชว์ความเป็นผู้นำเหนือทหารวัยใกล้เกษียณ ด้วยการประกาศไม่เจรจาอีกแล้ว และสั่งทหารเข้าจัดการทำทัน หลังจากที่ ครม. ยึดวันหยุดราชการในกทม. จาก 17-18 พ.ค. เป็น 19-21 พ.ค. แม้จะ ไม่มียศพลเอก แต่นายอภิสิทธิ์ในวันนี้ วันที่เป็นนายกรัฐมนตรี พลเรือน แต่ทหารต้องมายอมสยบ และหนุนหลังเขาเด็ดขาด และดูยิ่งกว่า จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ด้วยซ้ำ ในฐานะ “นายกฯ มีเส้น” นั่นเอง”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 21-27 พฤษภาคม 2553 หน้า 14)

ตัวอย่างที่ 4 นายใหญ่

สำนวน “นายใหญ่” หมายถึง ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจ

“และในส่วนของ ส.ส.กลุ่มเพื่อนเนวินที่นายเสนาะ คิดว่าเสียงของ “นายใหญ่” ทักษิณ ชินวัตร ที่พูดในงานชุมนุมมีอบเสื่อแดง ที่สนามสุกชลาสัย คำวันเสาร์ก่อนหน้านี้จะมีการโหวตเลือกนายกรัฐมนตรีเพียง 2 วัน เท่านั้น จะเป็นมนต์คลำใจให้ไหลกลับมาอยู่กับพรรคเพื่อไทยที่ไหนได้กลับ “ดีจากนายใหญ่” ออกไปเกินที่คาดไว้อีก ด้วยคะแนนเสียง 33 ส.ส.กลุ่มเพื่อนเนวินนี้เอง ทำให้ “ผู้เฒ่า” ฝืนสลาย”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 19-25 ธันวาคม 2551 หน้า 4)

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่สะท้อนถึงการไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และการทุจริต

จากการศึกษาสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยพบสำนวนที่สะท้อนถึงการไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และการทุจริตและการใช้อิทธิพล 410 คำ คิดเป็นร้อยละ 9.93

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่สะท้อนถึงการไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และการทุจริต หมายถึง สำนวนที่สะท้อนถึงการใช้อำนาจเพื่อไม่ต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์เหมือนคนทั่วไป การทุจริตคดโกงของนักการเมือง

ตัวอย่างที่ 1 นักโกงเมือง

สำนวน “นักโกงเมือง” หมายถึง นักการเมืองที่ทุจริต ทำงานบริหารบ้านเมืองเพื่อตักตวงผลประโยชน์ให้ตัวเอง

สำนวนนี้เลียนแบบคำว่า นักการเมือง แปลว่า ผู้ฝึกฝนในทางการเมือง, ผู้ที่ทำหน้าที่ทางการเมือง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 568) โดยเปลี่ยนคำว่า การ เป็นคำว่า โกง

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“วันนี้เรามี “วัวค้ำ” ทางเศรษฐกิจ คือ ด้านขายอยู่กับต้องพึ่งทุนต่างชาติละเลยการพัฒนาทุนในชาติอันอุดมปล่อยให้เกิดความเหลื่อมล้ำจนด้านชา พลอยเห็นคิเห็นงามไปกับค่านิยม “โกงได้ โกงไปขอให้เราได้ด้วย แหะละเป็นดี” เราจึงมี” นัก “โกงเมือง”เข้ามา “กินเมือง” และนี่คือวิถีแห่ง “ทณทราช” ที่กำลังคบบหน้าคตบตาเราอยู่”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 24-30 เมษายน 2552 หน้า 59)

ตัวอย่างที่ 2 ทุจริตเชิงนโยบาย

สำนวน “ทุจริตเชิงนโยบาย” หมายถึง นโยบายของรัฐบาลที่เอื้อประโยชน์ต่อธุรกิจหรือการค้าของชนและพวกพ้อง

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“และจุดเปลี่ยนอยู่ที่เมื่อครองอำนาจไประยะหนึ่ง รัฐบาลก็ออกนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อธุรกิจหรือการค้าจนเป็นที่มาของคำกล่าวที่ว่า “ทุจริตเชิงนโยบาย” ทั้งนี้เพราะนโยบายต่าง ๆ ออกมามักเป็นการเอื้อประโยชน์ต่อธุรกิจของนักการเมืองเหล่านั้น”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 5-11 มิถุนายน 2552 หน้า 30)

ตัวอย่างที่ 3 แฉกค่วนและแฉกตรง

สำนวน “แฉกค่วนและแฉกตรง” หมายความว่า มีการทุจริตเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและเห็นได้ชัดเจน

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ถ้ารัฐบาล คุณทักษิณ ชินวัตร เป็นรัฐบาลที่มีผลประโยชน์ทับซ้อน แล้ว รัฐบาลนี้ก็น่าจะเป็นรัฐบาลที่มีผลประโยชน์ทับซ้อนหรืออาจจะเป็น “แฉกค่วนและแฉกตรง”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 8-14 มกราคม 2553 หน้า 5)

ตัวอย่างที่ 4 ประชาธิปไตย 4 วินาที

สำนวน “ประชาธิปไตย 4 วินาที” หมายถึง การเป็นประชาธิปไตยเฉพาะเวลาออกไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งในเวลา 4 วินาที ที่ผู้เลือกตั้งเข้าไปกาบัตรเลือกตั้ง และหย่อนบัตรเลือกตั้งลงในหีบบัตร จากนั้นก็มอบอำนาจสิทธิขาดให้ผู้ชนะการเลือกตั้งให้ใช้อำนาจได้ตามชอบใจ

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“จึงมีคนขนานนามการปกครองขณะนี้ว่า “ชนาธิปไตย” ส่วนคุณบัญญัติเรียกว่า “พาณิชนาธิปไตย” ประชาธิปไตยมีความหมายแค่การเลือกตั้ง และการเลือกตั้งเป็นเพียง “พิธีกรรม” ในการเข้าสู่อำนาจของนักการเมือง บางคนเรียกว่า “ประชาธิปไตย 4 วินาที”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 3-9 กรกฎาคม 2552 หน้า 17)

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่สะท้อนถึงอิทธิพลของสื่อมวลชน เทคโนโลยีและเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network)

จากการศึกษาสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยพบสำนวนที่สะท้อนถึงอิทธิพลของสื่อมวลชน เทคโนโลยีและเครือข่ายสังคมออนไลน์ 156 คำ คิดเป็นร้อยละ 3.78

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่สะท้อนถึงอิทธิพลของสื่อมวลชน เทคโนโลยีและเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) หมายถึง สำนวนที่สะท้อนถึงบทบาทของสื่อมวลชน และเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) ในฐานะสื่อมวลชนประเภทหนึ่ง ใช้แสดงความคิดเห็นทางการเมือง บอกเล่าเรื่องราวข่าวสาร ซึ่งเผยแพร่ได้สะดวกรวดเร็ว เข้าถึงผู้คนได้โดยตรงและเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีในยุคปัจจุบันอีกด้วย

ตัวอย่างที่ 1 เจ้าพ่อวิดีโอลิงก์

สำนวน “เจ้าพ่อวิดีโอลิงก์” หมายถึง พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งใช้วิดีโอลิงก์ในการติดต่อกับแกนนำและผู้ชุมนุมเสื้อแดง หรือกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการ (นปช.) เป็นประจำเมื่อมีการชุมนุมใหญ่

สำนวนนี้สะท้อนให้เห็นถึงการใช้เทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสารระหว่าง พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งอยู่ระหว่างหลบหนีคดีอยู่ต่างประเทศ กับผู้ชุมนุมเสื้อแดง โดยใช้ “วิดีโอลิงก์” เป็นเครื่องมือสื่อสาร

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ต่อมานอกจากแกนนำ นปช.แดงทั้งแผ่นดิน และ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เจ้าพ่อวิดีโอลิงก์ ยังมีนักการเมืองอดีต ส.ส.ไทยรักไทย พลั้งประชาชน ศิลปินเสื้อแดง อาทิ ไม่นั่ง ก.กุนที, วิสา คัญทัพ, จิน กรรมาชน เป็นต้น มาร่วมเปิดตัวบนเวที”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 19-25 มีนาคม 2553 หน้า 11)

ตัวอย่างที่ 2 สำนักข่าวทวิตเตอร์

สำนวน “สำนักข่าวทวิตเตอร์” หมายถึง การใช้ทวิตเตอร์ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ความเคลื่อนไหว และการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองเป็นประจำซึ่งมีผู้สนใจติดตามเป็นจำนวนมาก เนื่องจากข้อความที่โพสต์ขึ้นทวิตเตอร์เผยแพร่ได้ตามจำนวนคนที่ติดตาม ปัจจุบันมักมีการนำข้อความจากทวิตเตอร์ไปเป็นข่าวหรือประเด็นทางการเมืองเพราะข้อความในทวิตเตอร์เขียนจากบุคคลเจ้าของทวิตเตอร์นั้นจริง ๆ

ทวิตเตอร์ (Twitter) เป็นบริการเครือข่ายสังคมออนไลน์จำพวกไมโครบล็อก โดยผู้ใช้สามารถส่งข้อความยาวไม่เกิน 140 ตัวอักษร ว่าตัวเองกำลังทำอะไรอยู่ ข้อความอัปเดตที่ส่งเข้าไปยังทวิตเตอร์จะแสดงอยู่บนเว็บเพจของผู้ใช้นั้นบนเว็บไซต์ และผู้ใช้อื่นสามารถเลือกรับข้อความเหล่านี้ทางเว็บไซต์ทวิตเตอร์, อีเมล, เอสเอ็มเอส, เมสเซนเจอร์ (IM), RSS หรือผ่านโปรแกรมเฉพาะอย่าง Twitterific Twhirl

สำนวนนี้สะท้อนให้เห็นถึงการใช้ทวิตเตอร์ซึ่งเป็นเครือข่ายสังคมออนไลน์ในการแสดงความคิดเห็นหรือเผยแพร่ข่าวสารทางการเมือง ในฐานะสื่อสารมวลชน เพราะทวิตเตอร์เป็นเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่มีผู้ใช้งานจำนวนมาก และเข้าถึงผู้ใช้ได้โดยตรงภายในเวลาอันรวดเร็วผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ยิ่งแดงตัวพ่อ อย่าง “อดีตนายฯ ทักษิณ” ที่หลัง ๆ ออกมาวิพากษ์วิจารณ์อย่างรุนแรงผ่าน สำนักข่าวทวิตเตอร์ ไม่เว้นแต่ละวัน บ้างก็ทวิตเตอร์ด่ารัฐบาล บ้างก็ทวิตเตอร์ดิสเครดิตกระบวนการศาลอย่างโจ่งครึ่ม

(สยามรัฐลัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 26 กุมภาพันธ์ - 4 มีนาคม 2553 หน้า 10)

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่สะท้อนถึงเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของประชาชน

จากการศึกษาสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยพบสำนวนที่สะท้อนถึงเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของประชาชน 76 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 1.84

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่สะท้อนถึงเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของประชาชน หมายถึง สำนวนที่สะท้อนถึงสภาพเศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ของประชาชน ในยุคที่มีความขัดแย้งทางการเมือง และเป็นยุคที่เศรษฐกิจโลกกำลังซบเซา หรือวิกฤติซับไพรม์ หรือในประเทศไทยอาจเรียกว่า วิกฤตแฮมเบอร์เกอร์ ซึ่งเกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2550 และ พ.ศ. 2551

นอกจากผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจโลกแล้วไทยยังได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการชุมนุมทางการเมือง ซึ่งได้เข้ายึดสนามบินสุวรรณภูมิ หรือการปิดถนนสายเศรษฐกิจ อย่างเช่น แยกราชประสงค์ หรือสี่ลม เมื่อมีเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง กลุ่มผู้ชุมนุมจึงยึดเอาถนนสายเศรษฐกิจเพื่อต่อรองกับรัฐบาล จนถึงกับเผาทำลายตึก ห้างร้าน อาคารสำนักงานต่าง ๆ สร้างความเสียหายให้กับเศรษฐกิจอย่างยิ่ง

ตัวอย่างที่ 1 เช็กช่วยชาติ

สำนวน “เช็กช่วยชาติ” หมายถึง เช็กเงินสด 2,000 บาท ที่รัฐบาลมอบให้กับประชาชน เพื่อนำไปใช้จ่าย ซึ่งเป็นหนึ่งในมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล เพื่อรับมือกับสภาวะเศรษฐกิจหดตัวเนื่องจากประชาชนไม่กล้าใช้เงิน

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“นายปิ่น วรรณพินิจ เลขาธิการสำนักงานประกันสังคม (สปส.) เปิดเผยว่า ขณะนี้จ่ายเช็ค
ช่วยชาติไปแล้วกว่า 6.5 ล้านคน มีผู้ประกันตนที่ไม่มาลงทะเบียนรับเช็คกว่า 2 แสนคน”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 24-30 เมษายน 2552 หน้า 7)

ตัวอย่างที่ 2 วิฤตแฮมเบอร์เกอร์

สำนวน “วิฤตแฮมเบอร์เกอร์” หมายถึง วิฤตสินเชื่อบัตร (Subprime mortgage crisis) เป็นปัญหาเศรษฐกิจในช่วงปี พ.ศ. 2550 และ พ.ศ. 2551 มีสาเหตุหลักมาจากความซบเซาของตลาดอสังหาริมทรัพย์ในสหรัฐอเมริกา การกู้ยืมและการให้กู้ยืมที่มีความเสี่ยงสูง ซึ่งวิฤตนี้ได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจทั่วโลก

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“8 ปีถ้าทักษิณใช้ประชานิยมฝ่าวิฤตต้มยำกุ้งปี 2540 มาวันนี้ วิฤตแฮมเบอร์เกอร์ รัฐบาลใหม่ของ อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ก็เกือบปี Populism มาใช้ทั้งดุ้น โดยมี “เนวิน ชิดชอบ” ทำหน้าที่เป็นเนวิกเตอร์”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 23-29 มกราคม 2552 หน้า 9)

ตัวอย่างที่ 3 นโยบายเอาใจรากหญ้า

สำนวน “นโยบายเอาใจรากหญ้า” หมายถึง นโยบายของรัฐบาลที่กำหนดขึ้นเพื่อประชาชนที่ยากจนและด้อยโอกาสทางสังคมจะได้รับผลประโยชน์โดยตรง

รากหญ้า หมายถึง ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ซึ่งมักมีฐานะยากจนและด้อยโอกาสทางสังคม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2550: 134)

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ด้วยเหตุนี้ อภิสัทธีจึงต้องพยายามประครองรัฐนาวาตัวเองให้อยู่ยาวนานที่สุด บนเป้าหมายไกลสุด คือ ปลายปี 53 โดยหวังว่านโยบายต่างๆที่ออกไปเช่น เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและคนพิการ 500 บาทต่อเดือน, เรียนฟรี 15 ปี, การอัดฉีดเม็ดเงินและนโยบายเอาใจรากหญ้า-ชนชั้นกลาง เช่น เชื้อช่วยชาติ, ไทยเข้มแข็ง, ตันกล้าอาชีพ ลงทะเบียนหนี้ในระบบ และสิ่งที่ประกาศจะทำให้ได้ในปี 53 เช่น เดินหน้าผลักดันโครงการ 3จี-การเก็บภาษีที่ดินและมรดกรวมทั้งตั้งธนาคารที่ดิน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 25-31 ธันวาคม 2552 หน้า 14)

ตัวอย่างที่ 4 คนจนเมือง

สำนวน “คนจนเมือง” หมายถึง กลุ่มคนต่างจังหวัดที่อพยพเข้ามาในเมือง เนื่องจากความล้มเหลวจากภาคเกษตร เพื่อหาโอกาสในการทำงานที่ดีกว่า เช่น งานรับจ้าง กรรมกร ลูกจ้างตามโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น คนจนเมืองส่วนใหญ่ คือ กลุ่มคนผู้ใช้แรงงานที่อยู่ในเมือง

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“คนจนในต่างจังหวัด ต่อข้าราชการ และล่าสุดคือ “คนจนเมือง” ด้วยการต่ออายุมาตรการช่วงค่าครองชีพให้คนกรุงเทพฯ เป็นการถาวร”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 2-8 กรกฎาคม 2553 หน้า 8)

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่สะท้อนถึงปฏิริยาของคนในสังคมที่มีต่อความรุนแรงทางการเมืองไทย

จากการศึกษาสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยพบสำนวนที่สะท้อนถึงปฏิริยาของคนในสังคมที่มีต่อการเมืองไทย 51 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 1.23

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่สะท้อนถึงปฏิริยาของคนในสังคมที่มีต่อความรุนแรงทางการเมืองไทย หมายถึง สำนวนที่สะท้อนให้เห็นปฏิริยาและแนวคิดของคนในสังคมที่มีต่อการเคลื่อนไหวทางการเมือง ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดความขัดแย้งในสังคมและเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง อันส่งผลกระทบต่อประชาชนในสังคมโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นด้านชีวิตความเป็นอยู่ ความปลอดภัยและด้านเศรษฐกิจ

ตัวอย่างที่ 1 กระแสเปื้อมือบ

สำนวน “กระแสเปื้อมือบ” หมายถึง ความคิดเห็นของคนในสังคมส่วนใหญ่ที่เบื่อหน่ายการรวมกลุ่มชุมนุมที่สร้างความวุ่นวาย เสียหายต่อบ้านเมือง

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“เพราะหลังการบุกยึดสนามบินสุวรรณภูมิของกลุ่มพันธมิตรฯ ทำให้กระแส “เปื้อมือบ” ขยายวงไปทั่ว ไม่จำกัดว่าจะเป็นมือบพันธมิตรฯ หรือมือบเสื้อแดง คนส่วนใหญ่ล้วนไม่ชอบรับกับ “มือบ” และความรุนแรง”

(มติชนสุดสัปดาห์ 19-25 ธันวาคม 2551 หน้า 11)

ตัวอย่างที่ 2 โรคสังคมรังเกียจมือบ

สำนวน “โรคสังคมรังเกียจมือบ” หมายถึง ความคิดเห็นของคนในสังคมที่เริ่มคิดตรงกันว่าไม่เห็นด้วยและรังเกียจวิธีการรวมกลุ่มชุมนุมที่สร้างความวุ่นวายให้กับบ้านเมือง

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“การชุมนุมของกลุ่มใดก็ตามในอนาคตต่อจากนี้ จะต้องพึงระมัดระวังกัน “โรคสังคมรังเกียจมือบ” ที่กำลังแพร่เชื้อไปทั่วและพร้อมจะแสดงอาการแทรกซ้อนได้ตลอดเวลา”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 1-7 พฤษภาคม 2552 หน้า 39)

ตัวอย่างที่ 3 กลุ่มพลังเงียบ

สำนวน “กลุ่มพลังเงียบ” หมายถึง กลุ่มคนที่รักความสงบที่ไม่เห็นด้วยกับวิธีการใช้ความรุนแรงในการเคลื่อนไหวทางการเมือง และออกมารวมกลุ่มเพื่อปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ และประชาธิปไตย

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“อาจเป็นเพียงความคิดของคนกลุ่มน้อย คนส่วนใหญ่ที่เรียกว่ากลุ่ม “พลังเงียบ” ไม่เห็นด้วยแน่นอน เมื่อเร็ว ๆ นี้ ก็มีเครือข่าย “หยุดทำร้ายประเทศไทย หยุดความรุนแรง” เกิดขึ้น มีสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยเป็นแกนนำ”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 1-7 พฤษภาคม 2552 หน้า 16)

ตัวอย่างที่ 4 สังคมไม่เลือกข้าง

สำนวน “สังคมไม่เลือกข้าง” หมายถึง กลุ่มคนที่แสดงตนว่าเป็นกลางทางการเมือง ไม่สนับสนุนกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ใช้ความรุนแรง

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“หรือหน้ามืด ทำได้ถึงขนาดไปจับมือกับ สุน เชน เปิดศึกถล่มรัฐบาลไทย ทั้ง ๆ ที่รู้ดีอยู่แก่ใจว่าสุมเสี่ยงอย่างยิ่งกับการถูกต่อต้านจากสังคม “ไม่เลือกข้าง”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 20-26 พฤศจิกายน 2552 หน้า 8)

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่สะท้อนภาพเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง

จากการศึกษาสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยพบสำนวนที่สะท้อนภาพเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง 403 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 9.76

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่สะท้อนภาพเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองสะท้อนให้เห็นภาพเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองที่เกิดขึ้น ตั้งแต่ช่วงเดือนธันวาคม 2552 - เดือนกรกฎาคม 2553 ซึ่งเกิดเหตุการณ์การชุมนุมประท้วงขึ้นหลายครั้ง และทวีความรุนแรงขึ้นจนกระทั่งเกิดเหตุการณ์การชุมนุมประท้วงที่ใช้ความรุนแรงในช่วงเดือนพฤษภาคม 2553 ซึ่งมีการเผาทำลายอาคาร ร้านค้า ในย่านถนนสายเศรษฐกิจ ของกรุงเทพฯ และสาละกากลางจังหวัดในบางจังหวัด นอกจากนี้ยังเกิดความสูญเสียจากการปะทะกันของเจ้าหน้าที่รัฐหรือ ทหาร ตำรวจ กับกลุ่มผู้ชุมนุม ส่งผลให้เหตุการณ์นองเลือดครั้งนี้มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก

ตัวอย่างที่ 1 ใบอนุญาตปลัดวิญญานที่ถูกต้องตามกฎหมาย

สำนวน “ใบอนุญาตปลัดวิญญานที่ถูกต้องตามกฎหมาย” หมายถึง การอนุญาตให้ทหารใช้กระสุนจริงในการสลายกลุ่มผู้ชุมนุมเสื้อแดง

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ที่สำคัญในการสลายการชุมนุมครั้งที่ 2 “อภิสิทธิ์” อนุญาตให้ทหารใช้ “กระสุนจริง” ได้มีการแถลงข่าวอย่างเปิดเผยทั้งเรื่องการใช้ “กระสุนจริง” และ “พลซุ่มยิง” ในทางทหาร นี่คือ “ใบอนุญาต” ปลัดวิญญานที่ถูกต้องตามกฎหมาย”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 21-27 พฤษภาคม 2553 หน้า 9)

ตัวอย่างที่ 2 พฤษภาเลือด 53

สำนวน “พฤษภาเลือด” หมายถึง เหตุการณ์ชุมนุมของคนเสื้อแดงเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรียุบสภาในเดือนพฤษภาคม 2553 และเกิดการปะทะกันระหว่างทหารที่ได้รับคำสั่งให้สลายการชุมนุมกับกลุ่มผู้ชุมนุมเสื้อแดง ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตรวมกันกว่า 70 คน และผู้บาดเจ็บเกือบ 2,000 คน

เหตุการณ์ในครั้งนั้นส่งผลให้เกิดความจลาจลทั่วพื้นที่กรุงเทพมหานคร เช่น บริเวณสี่แยกคอกวัว มีการเผาทำลายห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลเวิลด์ โรงหนังสยาม การเผาขบวนรถโดยสารบริเวณซอยรางน้ำ บริเวณรอบอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ บริเวณสามเหลี่ยมดินแดง นอกจากนี้เหตุการณ์

ความรุนแรงยังลุกลามไปยังต่างจังหวัด ซึ่งมีการเผาสาละลังในบางจังหวัดด้วย จากเหตุการณ์นี้ ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก สร้างความเสียหายให้แก่เศรษฐกิจและภาพลักษณ์ของประเทศไทยเป็นอย่างยิ่ง

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“กำลังสร้างกระแสความชอบธรรมเพื่อจัดการมือที่ราชประสงค์ เหมือนก่อน 6 ตุลา 19 ไม่มีผิด คำเตือน คำวิเคราะห์เหล่านี้ ไม่มีอะไรผิดเพี้ยน สุดท้ายสังคมไทยต้องผ่านเหตุการณ์นองเลือดอีกครั้ง กลายเป็นพฤษภาเถื่อน 53”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 18-24 มิถุนายน 2553 หน้า 98)

ตัวอย่างที่ 3 วันสงกรานต์วิปโยค

สำนวน “สงกรานต์วิปโยค” หมายถึง เหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมืองในช่วงสงกรานต์ปี 2552 ซึ่งมีการปะทะกันระหว่างผู้ชุมนุมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจและทหารจนมีผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตจากเหตุการณ์ครั้งนี้

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“แตกต่างกันตรงการประทุ้งในต่างประเทศเขาเคารพสิทธิของประชาชนเป็นหัวใจหลักของการชุมนุมประท้วง ซึ่งผมก็หวังว่าจากเหตุการณ์ “วันสงกรานต์วิปโยค” ที่ผ่านมา จะเป็นบทเรียน ให้การชุมนุมประท้วงของ “มือปืนแดง” จะได้คำนึงถึงสิทธิของประชาชนจะไม่มีการละเมิดเหมือนครั้งที่ผ่านมา”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 1-7 พฤษภาคม 2552 หน้า 6)

ตัวอย่างที่ 4 ใช้ศพล้มรัฐบาล

สำนวน “ใช้ศพล้มรัฐบาล” หมายถึง การที่แกนนำ นปช. ตั้งเป้าหมายชุมนุมเรียกร้องรัฐบาลให้ยุบสภา โดยใช้จำนวนผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์สลายการชุมนุมเป็นการกดดันรัฐบาล

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“แต่เพราะแกนนำเสื้อแดง ตั้งใจที่จะไม่ยอมยุติการชุมนุม โดยมีเป้าหมายให้ ยุบสภา ทันที หรือไม่ก็ ใช้กำลังเข้าสลายการชุมนุม เพื่อหวังใช้ “ศพ” ล้มรัฐบาล”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 14-20 พฤษภาคม 2553 หน้า 8)

ตัวอย่างที่ 5 ทีมงานเผาทั้งแผ่นดิน

สำนวน “ทีมงานเผาทั้งแผ่นดิน” หมายถึง กลุ่มผู้ชุมนุมเสื้อแดงที่มีสโลแกนว่า “แดงทั้งแผ่นดิน” ใช้ความรุนแรงในการชุมนุมประท้วงขั้นสูงสุดโดยการเผาทำลายทรัพย์สิน อาคาร ร้านค้า แม้กระทั่งศาลากลางจังหวัด

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“จากมวยที่ออกอาการเป๋ไปเป๋มา พอให้เข้ามาผูกพันให้น้ำ ได้สยบได้ปเข้าเส้น ปล้นที่ออกมา มุมย่อมกระปรีกระเปร่าเป็นธรรมชาติสะท้อนผ่านอาการึกของ “นายทฯ อภิสิทธิ์” ที่ออกมาไล่เช็กบิล ทีมงาน “เผาทั้งแผ่นดิน” ด้วยการปูพรมประจานทุกหลักฐาน เพื่อไม่ให้ทีมงานเสื้อแดงตั้งตัวผิด”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 28 พฤษภาคม - 3 มิถุนายน 2553 หน้า 12)

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่สะท้อนเหตุการณ์สำคัญและปรากฏการณ์ทางการเมือง

จากการศึกษาสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยพบสำนวนที่สะท้อนเหตุการณ์สำคัญและปรากฏการณ์ทางการเมือง 374 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 9.06

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่สะท้อนเหตุการณ์สำคัญและปรากฏการณ์ทางการเมือง สะท้อนให้เห็นเหตุการณ์สำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ส่งผลให้เกิดปรากฏการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองในสังคมไทย จนกระทั่งสังคมแบ่งแยกออกเป็นหลายฝักหลายฝ่าย

ตัวอย่างที่ 1 2 นครฯ ตีลังกา

สำนวน “2 นครฯ ตีลังกา” หมายถึง คนกรุงเทพฯ หรือชนชั้นกลางทางสังคมสนับสนุนให้จัดตั้งรัฐบาล แต่ประชาชนต่างจังหวัดไม่ยอมรับและชุมนุมประท้วงเพื่อล้มรัฐบาล ซึ่งตรงกันข้ามกับทฤษฎี “สองนคราประชาธิปไตย” ของ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์

เหตุการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของคนต่างจังหวัดที่สนใจในเรื่องการเมืองมากขึ้น จึงออกมาชุมนุมประท้วงเพื่อล้มรัฐบาลที่ไม่ได้มาจากการออกเสียงของพวกเขา

ทฤษฎีสองนคราประชาธิปไตย ของ ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์ นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ กล่าวถึงคนต่างจังหวัดตั้งรัฐบาล คนกรุงเทพฯ ล้มรัฐบาล ซึ่ง “เสียง” ของคนต่างจังหวัดนั้น จะ “ดัง” ก็เฉพาะวันหย่อนบัตรเลือกตั้งเพราะปริมาณของ ส.ส.ต่างจังหวัด มากกว่า ส.ส.กทม. แต่เมื่อจัดตั้งรัฐบาลเสร็จ คนกรุงเทพฯ ที่มีปริมาณน้อยกว่า แต่ “เสียง” กลับดังกว่า เพราะอยู่ใกล้รัฐบาล และสื่อมวลชนมากกว่าดังนั้นคนกรุงเทพฯ จึงมีอำนาจในการล้มรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งของคนต่างจังหวัด

“โลกร้อน “การเมืองไทย” 2 นครฯ ตีลังกาคนกรุงตั้งรัฐบาล ต่างจังหวัดล้ม “อภิสิทธิ์”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 12-18 มีนาคม 2553 หน้า 9)

ตัวอย่างที่ 2 บุคนอมินี

สำนวน “บุคนอมินี” หมายถึง บุคคลที่ นายสมัคร สุนทรเวช และ นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ซึ่งเชื่อว่าผู้ที่อยู่เบื้องหลังที่แท้จริงในการบริหารงาน คือ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี และอดีตหัวหน้าพรรคไทยรักไทย

นอมินี หมายถึง บุคคลหรือองค์กรที่ถูกใช้ชื่อดำเนินการต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ของเจ้าของตัวจริง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2550: 87)

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“นาทีนี้ ใครๆ อาจคิดว่านายทหารที่เนื้อหอมที่สุด จะเป็นบิ๊กป๊อก พล.อ.อนุพงษ์ เผ่าจินดา ผบ.ทบ. ผู้อยู่ในอำนาจยาวนานตั้งแต่ยุคทักษิณ จนถึงยุคปวิวัติ คมช. ผ่านยุคนี้มี จนมาถึงยุครัฐบาลประชาธิปไตย”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 29 พฤษภาคม - 4 มิถุนายน 2552 หน้า 15)

ตัวอย่างที่ 3 ยุคสี่เหลียง-แดง

สำนวน “ยุคสี่เหลียง-แดง” หมายถึง ยุคที่มีการเคลื่อนไหวและชุมนุมทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย มีสัญลักษณ์คือสวมเสื่อสี่เหลียง และ กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ มีสัญลักษณ์คือสวมเสื่อสีแดง

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“แต่เหตุที่ พ.ต.ท.ทักษิณ ต้องแต่ง พล.อ.สุรยุทธ์ นั้น มีที่มาที่ไปแห่งความแค้น ที่ส่งผลมาถึงการเมืองในยุคสี่เหลียง-แดง นี้เลยทีเดียว

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 3-9 เมษายน 2552 หน้า 10)

ตัวอย่างที่ 4

จตุมหาวิกฤติประเทศ

สำนวน “จตุมหาวิกฤติประเทศ” หมายถึง วิกฤติที่ประเทศไทยกำลังประสบอยู่ 4 วิกฤติ ได้แก่ วิกฤติทางด้านเศรษฐกิจ วิกฤติทางการเมือง วิกฤติทางสังคม และวิกฤติ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“แต่ที่ฟังแล้วน่าตกใจเป็นพิเศษคือมุมมองจากอาจารย์ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม อดีตรองนายกฯ ที่ระบุว่า ประเทศไทยกำลังถูกรุมเร้าจาก 4 วิฤติ หรือ “จตุรวิฤติประเทศไทย” ที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันได้แก่ วิฤติทางด้านเศรษฐกิจ วิฤติทางการเมือง วิฤติทางสังคม และวิฤติ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 3-9 เมษายน 2552 หน้า 6)

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่สะท้อนถึงความขัดแย้งทางการเมือง การหักหลัง และการเอารัดเอาเปรียบ

จากการศึกษาสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยพบสำนวนที่สะท้อนถึงความขัดแย้งทางการเมือง การหักหลัง และการเอารัดเอาเปรียบ 373 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 9.04

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่สะท้อนให้เห็นถึงความขัดแย้งภายในพรรคการเมือง ความขัดแย้งภายในรัฐบาล ความขัดแย้งระหว่างนักการเมือง การเอารัดเอาเปรียบ และการหักหลัง เพื่อผลประโยชน์ของตนและพวกพ้อง

ตัวอย่างที่ 1 ปรากฏการณ์งูเห่า

สำนวน “ปรากฏการณ์งูเห่า” หมายถึง นักการเมืองที่ย้ายออกจากสังกัดพรรคเดิมมาสังกัดพรรคใหม่ที่เอื้อผลประโยชน์หรือให้ผลประโยชน์แก่กัน

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ประการที่สอง การช่วงชิงเป็น “แกนนำ” จัดตั้งรัฐบาลทั้ง 2 ครั้ง ประสบความสำเร็จจาก ปรากฏการณ์ “งูเห่า””

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 19 - 25 ธันวาคม 2551 หน้า 11)

ตัวอย่างที่ 2 เนรคุณเพื่อชาติ

สำนวน “เนรคุณเพื่อชาติ” หมายถึง การเปลี่ยนข้างพรรคการเมืองโดยเปลี่ยนไปสนับสนุนพรรคการเมืองฝ่ายตรงข้ามเพื่อจัดตั้งรัฐบาล ซึ่งเชื่อว่าจะลดปัญหาความรุนแรงทางการเมืองได้

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“แล้วรัฐบาลนอมินีของเขา ทั้งคุณสมัคร สุนทรเวช และ คุณสมชาย วงศ์สวัสดิ์ ก็พิน่แก้อ้อออกไปด้วยอิทธิพลของรัฐธรรมนูญ ด้วยการทำกับข้าวและถูกยุบพรรคการเมืองกลุ่มอำนาจและเครือข่ายสีเขียวจึงได้โอกาสจับพรรคการเมืองให้พลิกข้างเกิดการ “เนรคุณเพื่อชาติ”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 24-30 กรกฎาคม 2552 หน้า 5)

ตัวอย่างที่ 3 การหักหลังทางการเมือง

สำนวน “การหักหลังทางการเมือง” หมายถึง การเปลี่ยนไปสนับสนุนพรรคการเมืองฝ่ายตรงข้ามเพื่อจัดตั้งรัฐบาล ซึ่งอาจมีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“หากจะพูดถึงกรณีหักหลัง ทรรศ เนรคุณ คือ กรณีของท่านสมัครที่ไม่ไหวติงให้กลับไปเป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2551 ผมถือว่ากรณีนี้เป็นกรณีของการหักหลังทางการเมือง”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 10-16 เมษายน 2552 หน้า 12)

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่สะท้อนถึงความแตกแยกของคนในสังคม

จากการศึกษาสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยพบว่ามีสำนวนที่สะท้อนถึงความแตกแยกของคนในสังคม 65 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 1.57

สำนวนใหม่ทางการเมืองที่สะท้อนถึงความแตกแยกของคนในสังคมในเรื่องการเมือง หรือ ความไม่สามัคคีของคนในพรรคการเมือง กลุ่มทางการเมืองและความไม่สามัคคีของคนในชาติ

ตัวอย่างที่ 1 ไทยดีไทยให้กำพูลชาดู

สำนวน “ไทยดีไทยให้กำพูลชาดู” หมายถึง เหตุการณ์ปะทะกันระหว่างกลุ่มพันธมิตรฯ ที่ไปชุมนุมเรียกร้องเรื่องพื้นที่ทับซ้อน 4.6 ตารางกิโลเมตร กรณีเขาพระวิหารกับชาวบ้านซึ่งเป็น คนไทยในพื้นที่ อ.กันทรลักษ์ จ.ศรีสะเกษ

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ดังนั้น ภาพความรุนแรงที่ปรากฏในวันที่ 19 กันยายน จึงตรงข้ามกับที่รัฐบาลให้ความสำคัญ เพราะแทนที่จะเกิดขึ้นในเมืองกรุง กลับเกิดขึ้นที่หน้าโรงเรียนภูมิพล อ.กันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ “ไทย” ดี “ไทย” ให้ “กำพูลชา” ดู”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 25 กันยายน - 1 ตุลาคม 2552 หน้า 9)

ตัวอย่างที่ 2 ยามศึกเราช่วยรบ ยามสงบเราช่วยกันเอง

สำนวน “ยามศึกเราช่วยรบ ยามสงบเราช่วยกันเอง” หมายถึง การร่วมกันโจมตีฝ่ายตรงข้าม เมื่อสำเร็จแล้วก็มาทะเลาะกันเองเรื่องการขัดแย้งผลประโยชน์

“ยามศึกเราช่วยรบ ยามสงบเราช่วยกันเอง” ดัดแปลงมาจากเพลงคนไทยรักกัน แต่งโดย นิติพงษ์ ห่อนาค ซึ่งมีเนื้อเพลงท่อนหนึ่งว่า “ยามศึกเราช่วยรบ ยามสงบเราไม่ช่วยกันเอง แพ้ชนะก็เลือดไทยละเลย เราจะร้องเพลงชาติไทยให้ใครฟัง” ซึ่งเป็นเพลงปลุกใจให้คนไทยในชาติเกิดความรักและสามัคคีกัน

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“แต่ทว่า คลื่นลมสงบเมื่อใด ปมร้อนเรื่องชุมชนพอเพียง ความไม่โปร่งใสในโครงการไทยเข้มแข็ง การรุมทึ้งผลประโยชน์กันในพรรคประชาธิปัตย์ก็จะกลับมา...ดังภายใต้สโลแกนที่ว่า “ยามศึกเราช่วยรบ ยามสงบเราช่วยกันเอง”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 13-19 พฤศจิกายน 2552 หน้า 11)

ตัวอย่างที่ 3 ไทยหักหาญไทย

สำนวน “ไทยหักหาญไทย” หมายถึง ความขัดแย้งกันระหว่างกลุ่มผู้ชุมนุม หรือการปะทะกันระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับกลุ่มผู้ชุมนุม ซึ่งเป็นคนไทยด้วยกัน

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“จนพี่น้องประชาชนทุกคนพอเปิดทีวีเวลาแปดโมงเช้าและหกโมงเย็น ก็จะพบกับ “ไทยสามัคคีบนจอคู่” ทุก ๆ วันนั่นคือ “ไทยสามัคคี” ที่ตามหากันอยู่ใช่หรือไม่ ส่วนสภาพความเป็นจริงที่จะต้องเผชิญนั้น น่าจะกล่าวได้ว่า “ไทยหักหาญไทย” หรือ “ไทยรอล้างไทย” ดีกว่ากัน”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 19-25 กุมภาพันธ์ 2553 หน้า 21)

ตัวอย่างที่ 4 เป็นฝักเป็นฝ่ายเป็นสี

สำนวน “เป็นฝักเป็นฝ่ายเป็นสี” หมายถึง แบ่งกลุ่มแบ่งพรรคพวกจากความขัดแย้งเรื่องการเมืองและเรื่องผลประโยชน์

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ตราบดีที่รัฐบาลยังก้าวข้ามไม่พ้นเรื่องความขัดแย้ง-แตกแยกไปไม่ได้ โดยแบ่งเป็นฝักเป็นฝ่ายเป็นสี ยังทะเลาะเบาะแว้งกันอยู่ รับประทานได้เลยว่า บ้านเมืองของเราข่มขับเคลื่อนหรือก้าวเดินไปข้างหน้าไม่ได้ เศรษฐกิจย่ำแย่เยียวเฉา การลงทุนไม่เกิด การค้าขาย การส่งออกไม่รอด”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 28 สิงหาคม - 3 กันยายน 2552 หน้า 10)

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่สะท้อนถึงการทำงานของรัฐบาล

จากการศึกษาสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยพบสำนวนที่สะท้อนถึงการทำงานของรัฐบาล 112 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 2.71

ตัวอย่างที่ 1 ประชานิยมพันทาง

สำนวน “ประชานิยมพันทาง” หมายถึง นโยบายประชานิยมของรัฐบาลอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ที่ดัดแปลงจากนโยบายประชานิยมของรัฐบาลชุดก่อน

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“สิ่งที่ “บุญจง” เพียรพยายามทำคือการแสดงให้เห็นว่าแม้ “เนวินกับพวก” จะเลือกเดินคนละสายกับ “เจ้าดำรับประชานิยม” แต่ประโยชน์ที่ชาวบ้านได้รับไม่ได้หายไปไหน เช่นเดียวกับพรรคประชาธิปัตย์ ที่ถูกมองเป็น “ประชานิยมพันทาง” เคยวิจารณ์การสถาปนาระบบ “รัฐอุปถัมภ์” ของรัฐบาลไทยรักไทยตลอด 8 ปีที่ผ่านมา แต่สุดท้ายไม่พ้นต้องเดินตามกัน “ทักษิณกับพวก” จนถูกเหินแสมว่า “ลอกการบ้านเพื่อน”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 30 มกราคม - 5 กุมภาพันธ์ 2552 หน้า 10)

ตัวอย่างที่ 2 ประติมากรรมน้ำลาย

สำนวน “ประติมากรรมน้ำลาย” หมายถึง การพูดไว้อย่างสวยหรูแต่ทำไม่ได้อย่างที่พูด

ตัวอย่างสำนวน

“6 เดือน เด็กสองคนเข้าบริหารประเทศ ถูกสื่อมวลชนบางสำนักสะท้อนภาพว่า เป็นผลงานของประติมากรรมน้ำลาย ผลโพลล์หลายสำหังตรงกันว่า รัฐบาลสอบตก ยิ่งมาแพ้เลือกตั้งซ่อมที่สกลนครและศรีสะเกษ เกมอำนาจของเครือข่ายทักษิณดูจะถึงโศก เชื่อว่า รัฐบาลนี้จะอยู่ได้ไม่นาน มีอันต้องเป็นไปเพราะหลายปัญหารุมเร้า “ผลงานไม่มี ดีแต่ปาก”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 24-30 กรกฎาคม 2552 หน้า 5)

ตัวอย่างที่ 3 โปคำรัฐบาล

สำนวน “โปคำรัฐบาล” หมายถึง ผลของรัฐบาลที่ไม่ดี ไม่เป็นที่น่าจดจำ

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“อีกทั้งเวทีนี้เป็นเพียงเวทีเดียวที่จะสามารถใช้เป็นช่องทางประจานโปคำรัฐบาลให้ประชาคมโลกรับทราบ ถ้างานนี้พีคซั่มมาดิก็น่าจะพอมีช่องทางปล่อยหมัดตรงเข้าหน้าหล่อ ๆ ของ “นายกฯ อภิสิทธิ์” ได้บ้างไม่มากก็น้อย”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 28 พฤษภาคม - 3 มิถุนายน 2553 หน้า 12)

สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่ไม่ปรากฏภาพสะท้อนสังคมและเหตุการณ์ทางการเมือง

จากการศึกษาสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยพบสำนวนที่ไม่ปรากฏภาพสะท้อนสังคมและเหตุการณ์ทางการเมือง 735 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 18.24

ตัวอย่างที่ 1 เศษแก้วในรองเท้า

สำนวน “เศษแก้วในรองเท้า” หมายความว่า สิ่งที่ทำให้รำคาญใจและส่งผลทำให้เกิดเรื่องร้าย ๆ ตามมา

กรวดในรองเท้า หมายถึง สิ่งที่ทำให้ปฏิบัติงานไม่สะดวก, อุปสรรคเล็กน้อยที่ทำให้รำคาญใจ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2550: 2)

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ปัญหาเรื่อง “พบ.ตร.” คนใหม่ กลายเป็น “เศษแก้ว” ในรองเท้าของ “อภิสิทธิ์” ไม่เพียงแต่รำคาญ แต่ยังสร้างบาดแผลที่บาดลึกขึ้นเรื่อย ๆ”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 4-10 กันยายน 2552 หน้า 9)

ตัวอย่างที่ 2 ขุนรำคาญ

สำนวน “ขุนรำคาญ” หมายถึง เรื่องเล็กน้อยที่มากวนใจ

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“แต่กระนั้นอย่าลืมว่า เมื่อไม่นานมานี้ นายสมัคร สุนทรเวช กระเด็นตกเก้าอี้ด้วยเรื่องเล็ก ๆ อย่างการไปปรับค่าจ้างจัดรายการ “ชิมไปบ่นไป” ดังนั้น เรื่องของ “งาช้าง” จึงอาจไม่ใช่ เรื่องแบบ “ขุนรำคาญ” ก็ได้”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 31 กรกฎาคม – 6 สิงหาคม 2552 หน้า 12)

ตัวอย่างที่ 3 ฝืนกลางแดด

สำนวน “ฝืนกลางแดด” หมายถึง ความหวังที่ไม่มีทางเป็นไปได้แน่นอน

สำนวนนี้มาจาก สำนวน “ฝืนกลางวัน” หมายถึง นึกฝันถึงสิ่งที่ไม่อาจเป็นจริงได้
(ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 748)

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ครั้งแล้วครั้งเล่าเช่นกันที่ความฝืนดังกล่าวกลายเป็นอาการ “ฝืนกลางแดด” ที่วิมานจากฝันอันสวยหรูในการปกครองของทหารต้องสลายลงทุกครั้ง ไม่ว่าจะเป็นการถูก “ดับฝัน” ที่เกิดจากการชุมนุมของประชาชนเป็นจำนวนมากในการต่อต้านการปกครองของทหารในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 หรือเหตุการณ์พฤษภาคม 2535”

(มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 5 - 11 มิถุนายน 2552 หน้า 36)

ตัวอย่างที่ 4 เขี้ยวไม่สะเด็ดน้ำ

สำนวน “เขี้ยวไม่สะเด็ดน้ำ” หมายถึง ทำอะไรแบบไม่เสร็จในที่เดียว

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“รัฐบาลทำอะไรอ้อมค้อมแบบเขี้ยวไม่สะเด็ดน้ำ โดยคิดว่าไม่มีใครรู้ในเกือบแทบจะทุกเรื่อง แต่สำหรับเรื่องนี้กลับเป็นที่รู้กันทั่วไปโดยเฉพาะพรรคร่วมรัฐบาล เพราะมีส่วนเกี่ยวข้องได้เสีย”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 14-20 สิงหาคม 2552 หน้า 10)

ตัวอย่างที่ 5 หัวเราะให้ฟันกรามร้าว

สำนวน “หัวเราะให้ฟันกรามร้าว” หมายถึง หัวเราะแบบสะใจในเชิงเยาะเย้ย, คำพูดเชิงดูถูก, สมน้ำหน้า

ตัวอย่างการใช้สำนวน

“ผมอยากหัวเราะให้ฟันกรามร้าว นำสันห้วงที่สุดถึงสิ่งที่รัฐบาลนายอภิสิทธิ์และพวกพ้องอีกทั้งประชาชนพยายามสร้างสิ่งที่เรียกว่า “การเยียวยาสังคม” ในภายหลังเหตุการณ์สังหารประชาชนและเผาออกบ้านเมืองขึ้นมา การทุ่มเม็ดเงินกองโตหว่านกระจายให้กับผู้ที่บอกกันว่าได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ครั้งนี้”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 11-17 มิถุนายน 2553 หน้า 65)

ตัวอย่างที่ 6 ย้ำหัวตะปู

สำนวน “ย้ำหัวตะปู” หมายถึง ย้ำเตือน, การกระทำเพื่อย้ำเตือนให้ตระหนักถึง

“รอบนี้ถึงคราวตัวเอง หายออกโครมเบอเรือ และดูท่าจะร้อนระอุอย่างต่อเนื่อง ไม่มีวิแว่วว่าจะยุติลงในวันไหน กระนั้น “นายกฯ มาร์ค” ก็มีหน้าที่แค่แจ้งแนวทางแก้ปัญหาต่อหน้าสาธารณชน เปิดเรียลลิตี้อันการย้ำหัวตะปูดับไฟได้ต้องยึดการพัฒนาเป็นหลัก ใช้ภาพลักษณ์สร้างจิตวิทยา ดับร้อนก่อนจะลามเข้าตัว”

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ฉบับวันที่ 19-25 มิถุนายน 2552 หน้า 10)

จากการศึกษาวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมและเหตุการณ์ทางการเมืองสำนวนใหม่
ทางการเมืองไทยสรุปผลการวิจัยเป็นตาราง ดังนี้

ตารางที่ 7 สรุปผลการวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมและเหตุการณ์ทางการเมืองไทยจากสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย

		มติชนสุดสัปดาห์				สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์					
		สำนวนใหม่	ร้อยละ	สำนวนเก่าปรับใหม่	ร้อยละ	สำนวนใหม่	ร้อยละ	สำนวนเก่าปรับใหม่	ร้อยละ	รวม	คิดเป็นร้อยละ
1. สำนวนที่ปรากฏภาพสะท้อนสังคมและเหตุการณ์ทางการเมือง											
1.1 ศาสนา	1.1.1 กฎแห่งกรรม บาปบุญคุณโทษ	18	46.15	1	2.57	20	51.28	0	0	39	0.95
ความเชื่อ	1.1.2 ภูตผี ไสยศาสตร์	10	50.00	2	10	8	40	0	0	20	0.48
รวม		28	47.46	3	5.08	28	47.46	0	0	59	1.43
1.2 การเคลื่อนไหวทางการเมือง		224	49.89	1	0.22	223	49.67	1	0.22	449	10.88
1.3 กลุ่มอำนาจทางการเมือง พรรคพวก ระบบอุปถัมภ์		436	51.48	19	2.24	386	45.57	6	0.71	847	20.52
1.4 การไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ การทุจริต		210	51.22	8	1.95	183	44.63	9	2.19	410	9.93
1.5 อิทธิพลของสื่อมวลชนและเทคโนโลยี		82	52.56	0	0	74	47.44	0	0	156	3.78
1.6 เศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของประชาชน		40	52.63	0	0	36	47.37	0	0	76	1.84
1.7 ปฏิกริยาของคนในสังคมที่มีต่อการเมืองไทย		24	47.05	0	0	27	52.95	0	0	51	1.23
1.8 ภาพเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง		198	49.13	1	0.25	202	50.12	2	0.50	403	9.76

ตารางที่ 7 (ต่อ)

	มติชนสุดสัปดาห์				สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์				รวม	คิดเป็นร้อยละ
	จำนวนใหม่	ร้อยละ	จำนวนเก่าปรับปรุงใหม่	ร้อยละ	จำนวนใหม่	ร้อยละ	จำนวนเก่าปรับปรุงใหม่	ร้อยละ		
1.9 เหตุการณ์สำคัญและปรากฏการณ์ทางการเมือง	187	50.00	2	0.54	185	49.46	0	0	374	9.06
1.10 ความขัดแย้ง การหักหลังและการเอาตัวเอาเปรียบ	198	53.08	4	1.07	163	43.70	8	2.15	373	9.04
1.11 ความแตกแยกของคนในสังคม	34	52.31	0	0	31	47.69	0	0	65	1.57
1.12 การทำงานของรัฐบาล	57	50.89	4	3.57	49	43.75	2	1.79	112	2.71
รวม	1,718	50.90	42	1.24	1,587	47.02	28	0.83	3,375	81.76
2. จำนวนที่ไม่ปรากฏภาพสะท้อนสังคมและเหตุการณ์ทางการเมือง	426	56.57	7	0.93	309	41.04	11	1.46	753	18.24
รวมทั้งสิ้น									4,128	100

จากตารางที่ 7 สรุปผลการวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมและเหตุการณ์ทางการเมืองไทยจาก
สำนวนใหม่ทางการเมืองไทย สรุปได้ว่า สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยทั้งสิ้น 4,128 สำนวน
พบสำนวนใหม่ที่ปรากฏภาพสะท้อนสังคมและเหตุการณ์ทางการเมืองมากที่สุด 3,375 สำนวน
คิดเป็นร้อยละ 81.76 รองลงมาคือ สำนวนใหม่ที่ไม่ปรากฏภาพสะท้อนสังคมและเหตุการณ์ทาง
การเมือง 753 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 18.24

สำนวนใหม่ที่ปรากฏภาพสะท้อนสังคมและเหตุการณ์ทางการเมือง 3,375 สำนวน
พบสำนวนใหม่ที่สะท้อนถึงกลุ่มอำนาจทางการเมือง การแบ่งพรรคพวกและระบบอุปถัมภ์มากที่สุด
847 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 20.52 รองลงมาคือ สำนวนใหม่ที่สะท้อนปรากฏการณ์การเคลื่อนไหว
ทางการเมืองในสังคมไทย 449 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 10.88 สำนวนใหม่ที่สะท้อนถึงการไม่ปฏิบัติตาม
กฎหมายและการทุจริต 410 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 9.93 และสำนวนใหม่ที่สะท้อนถึงปฏิกิริยา
ของคนในสังคมที่มีต่อความรุนแรงทางการเมืองไทย พบน้อยที่สุด 51 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 1.23

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิเคราะห์สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่ปรากฏในนิตยสารข่าวระหว่างปี พ.ศ. 2551-2553 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะของสำนวนใหม่ วิธีการสร้าง และส่วนประกอบวิเคราะห์ที่มา ความหมาย และศึกษาภาพสะท้อนสังคมและเหตุการณ์ทางการเมืองไทยจากสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่ปรากฏในนิตยสารมติชนสุดสัปดาห์และสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ รวมทั้งสิ้น 4,128 สำนวน ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ลักษณะของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย
2. วิธีการสร้างสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย
3. ส่วนประกอบของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย
4. ที่มาของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย
5. ความหมายของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย
6. ภาพสะท้อนสังคมและเหตุการณ์ทางการเมืองไทย

ลักษณะของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย

จากการวิเคราะห์สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยจำนวน 4,128 สำนวน พบสำนวนใหม่ 6 ลักษณะ เป็นสำนวนประเภหตุคเปรียบเทียบบมากที่สุด พบลักษณะสำนวนใหม่ที่มีคำเปรียบ “เป็น” และพบสำนวนใหม่ที่มีลักษณะเปรียบเทียบโดยใช้ลักษณะที่คล้ายคลึงกันของสำนวนกับสิ่งที่จะเปรียบ จำนวน 3,104 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 75.19 รองลงมาพบสำนวนใหม่ที่มีลักษณะที่เป็นวลี

คือ เป็นสำนวนใหม่ที่คำในสำนวนไม่มีความสัมพันธ์กันในลักษณะคำคล้องจอง พุดเปรียบเทียบ
ซ้ำคำ ซ้อนคำ และการใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ จำนวน 417 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 9.89
รองลงมาคือ สำนวนใหม่ที่มีลักษณะการใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศทุกคำในสำนวนหรือ
บางคำในสำนวน จำนวน 247 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 5.98 รองลงมาคือ สำนวนใหม่ที่มีลักษณะ
เป็นคำพุดคล้องจอง คือ มีคำคล้องจองกันตรงกลางสำนวน จำนวน 161 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 3.90
รองลงมาคือ สำนวนใหม่ที่มีลักษณะซ้ำคำ คือ ใช้คำเดียวกันซ้ำในสำนวน มีทั้งการซ้ำคำในคำที่ 1
กับคำที่ 3 และซ้ำคำที่ 2 กับคำที่ 4 ของสำนวน จำนวน 132 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 3.20 และ
ลักษณะที่พบน้อยที่สุด คือ สำนวนลักษณะการซ้อนคำ คือ การใช้คำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน
ความหมายคล้ายกัน หรือความหมายตรงข้ามกัน มีลักษณะการซ้อนคำในคำที่ 1 กับคำที่ 3, คำที่ 1
กับ 4, คำที่ 2 กับคำที่ 4 หรือคำที่ 2 กับ 5 จำนวน 76 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 1.84

วิธีการสร้างสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย

จากการวิเคราะห์วิธีการสร้างสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยจำนวน 4,128 สำนวน พบว่า
มีวิธีการสร้าง 4 วิธี วิธีที่พบบ่อยที่สุด คือ วิธีการสร้างสำนวนขึ้นใหม่ ซึ่งเป็นการสร้างสำนวน
ขึ้นมาใหม่ในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งมีที่มาหลากหลาย ทั้งการสร้างเพื่อเลียนแบบความหมายสำนวนเดิม
สร้างจากวัฒนธรรมต่างประเทศ และสร้างจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม จำนวน 2,224
สำนวน คิดเป็นร้อยละ 54.09 รองลงมาคือ การสร้างสำนวนใหม่โดยวิธีเปลี่ยนแปลงความหมาย
ของถ้อยคำสำนวนเดิม คือ การเปลี่ยนแปลงความหมายให้แตกต่างไปจากเดิมและนำมาใช้ใน
ความหมายเปรียบเทียบเพื่อใช้อธิบายความให้ชัดเจนยิ่งขึ้น จำนวน 1,446 สำนวน คิดเป็นร้อยละ
35.03 รองลงมา คือ วิธีการสร้างสำนวนใหม่ด้วยการแปลงสำนวนเดิมโดยวิธีการเปลี่ยนคำ เพิ่มคำ
ตัดคำ และการเปลี่ยนคำ เพิ่มคำ ตัดคำ จำนวน 397 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 9.61 และวิธีการสร้าง
สำนวนใหม่ที่พบน้อยที่สุด คือ การสร้างสำนวนโดยการใช้คำผิดปรกติ คือ การนำคำหรือกลุ่มคำ
มาใช้ในบริบทที่ต่างไปจากเดิม เพื่อให้ได้สำนวนที่มีความหมายใหม่ช่วยบรรยายภาพเหตุการณ์
หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น จำนวน 61 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 1.27

ส่วนประกอบของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย

จากการวิเคราะห์ส่วนประกอบของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยจำนวน 4,128 สำนวน
พบว่ามี 3 ส่วนประกอบได้แก่ สำนวนใหม่ที่มีส่วนประกอบเป็นวลี คือ ถ้อยคำสำนวนใหม่ที่มี
ส่วนประกอบด้วย คำหลักกับส่วนขยายของคำ พบมากที่สุด จำนวน 2,411 สำนวน คิดเป็นร้อยละ

58.72 รองลงมา คือ สำนวนใหม่ที่มีส่วนประกอบเป็นคำ ทั้งเดี่ยวและคำประกอบ จำนวน 1,464 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 35.37 และที่พบน้อยที่สุด คือ สำนวนใหม่ที่มีส่วนประกอบเป็นประโยค ที่มีภาคประธาน และภาคแสดง จำนวน 253 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 5.91

ที่มาของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย

จากการวิเคราะห์ที่มาของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยจำนวน 4,128 สำนวน พบว่ามีที่มา 19 ข้อ สำนวนใหม่ที่มีที่มาจากความเป็นไปในสังคม ซึ่งมาจากหน้าที่การงาน การกลั่นแกล้ง การทรยศดลใจ การคิดสินบนและการดำรงชีวิตต่างๆ ไป พบมากที่สุด จำนวน 521 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 12.62 รองลงมาคือ สำนวนใหม่ที่มีที่มาจากวัฒนธรรมและประเพณี ความเชื่อทางศาสนา พิธีกรรม ไสยศาสตร์ ภูตผีวิญญาณ การปกครองคน การเมืองและกฎหมาย จำนวน 433 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 10.49 รองลงมาคือ สำนวนใหม่ที่มีที่มาจากอุปนิสัยและความประพฤติ จำนวน 400 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 9.69 และสำนวนใหม่ที่มีที่มาจากวรรณกรรม นิทาน วรรณคดี พบน้อยที่สุด จำนวน 44 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 1.07

ความหมายของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย

จากการวิเคราะห์ความหมายของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยจำนวน 4,128 สำนวน พบว่า สำนวนใหม่ที่มีความหมายแฝง (Connotation meaning) คือ การใช้ภาษาที่สะท้อนให้เห็นถึงมโนทัศน์ของคนในสังคม มีมากที่สุด จำนวน 2,855 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 69.16 รองลงมาคือ สำนวนใหม่ที่มีความหมายตรงของรูปภาษา คือ สำนวนที่แปลความหมายตามถ้อยคำที่ปรากฏ จำนวน 1,273 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 30.84

ภาพสะท้อนสังคมและเหตุการณ์ทางการเมืองไทยจากสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย

จากการวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมและเหตุการณ์ทางการเมืองไทยจากสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยจำนวน 4,128 สำนวน พบสำนวนใหม่ที่ปรากฏภาพสะท้อนสังคมและเหตุการณ์ทางการเมืองมากที่สุด จำนวน 3,375 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 81.76 รองลงมาคือ สำนวนใหม่ที่ไม่ปรากฏภาพสะท้อนสังคมและเหตุการณ์ทางการเมือง จำนวน 753 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 18.24

สำนวนใหม่ที่ปรากฏภาพสะท้อนสังคมและเหตุการณ์ทางการเมือง 3,384 สำนวน พบสำนวนใหม่ที่สะท้อนถึงกลุ่มอำนาจทางการเมือง การแบ่งพรรคแบ่งพวกของกลุ่มนักการเมือง การสนับสนุนพวกพ้องเพื่อประโยชน์ส่วนตัว ระบบอุปถัมภ์หรือความสัมพันธ์ที่การเอื้อประโยชน์ให้แก่กันระหว่างผู้ที่มีอำนาจทางการเมืองมากที่สุด จำนวน 847 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 20.52 รองลงมาคือ สำนวนใหม่ที่สะท้อนปรากฏการณ์การเคลื่อนไหวทางการเมืองในสังคมไทย การตื่นตัวของประชาชนในเรื่องการเมืองและประชาธิปไตย การรวมกลุ่มเพื่อชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตย หรือการรวมกลุ่มเพื่อชุมนุมประท้วงการทำงานของรัฐบาล รัฐมนตรี หรือข้าราชการการเมืองที่มีพฤติกรรมทุจริต จำนวน 449 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 10.88 สำนวนใหม่ที่สะท้อนถึงการไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และการทุจริต คือ การใช้อำนาจเพื่อไม่ต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์เหมือนคนทั่วไป การทุจริต คดโกงของนักการเมือง จำนวน 410 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 9.93 และสำนวนใหม่ที่สะท้อนถึงปฏิกิริยาของคนในสังคมที่มีต่อความรุนแรงทางการเมืองไทย คือ ปฏิกิริยาและแนวคิดของคนในสังคมที่มีต่อการเคลื่อนไหวทางการเมืองซึ่งเป็นเหตุให้เกิดความขัดแย้งในสังคมและเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง พบน้อยที่สุด จำนวน 51 สำนวน คิดเป็นร้อยละ 1.23

อภิปรายผล

ผลการศึกษาวิเคราะห์สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่ปรากฏในนิตยสารข่าวระหว่างปี พ.ศ. 2551-2553 ทำให้ทราบลักษณะ วิธีการสร้าง และส่วนประกอบของสำนวนใหม่ รวมถึงที่มา ความหมาย ภาพสะท้อนสังคมและเหตุการณ์ทางการเมืองไทย จากสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย ที่ปรากฏในนิตยสารมติชนสุดสัปดาห์และสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ผู้วิจัยพบประเด็นที่เป็นข้อสังเกต ดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่าสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยมีลักษณะพูดคล้องจอง พูดเปรียบเทียบ และประเภซ้ำคำ สอดคล้องกับ ราชบัณฑิตยสถาน (2529) ที่แบ่งลักษณะสำนวนเป็นประเภทต่าง ๆ ได้แก่ สำนวนไทยประเภทพูดคล้องจองกัน พูดเปรียบเทียบ และประเภซ้ำคำ ผู้วิจัยพบข้อสังเกต คือ มีสำนวนใหม่ทางการเมืองที่มีลักษณะต่างออกไปจากลักษณะข้างต้น คือ สำนวนประเภซ้ำซ้อนคำ คำทับศัพท์ และวลี สำนวนที่มีลักษณะซ้ำซ้อนคำ เป็นการใช้คำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน คล้ายกัน หรือความหมายตรงข้ามในสำนวน ซึ่งมีลักษณะการซ้ำซ้อนคำในคำที่ 1 กับ 3, คำที่ 2 กับ 4, คำที่ 1 กับ 4, คำที่ 2 กับ 5, คำที่ 3 กับ 4 เช่น สำนวน รวยกระจุก จนกระจาย ที่มีการซ้อนแบบความหมายตรงข้ามในคำที่ 1 กับ 3 และคำที่ 2 กับ 4 สำนวน มิตรแท้ สหายเทียม ที่มีการซ้อนคำแบบความหมายคล้ายกันในคำที่ 1 กับ 3 และการซ้อนแบบความหมายตรงข้ามในคำที่ 2 กับคำที่ 4

เป็นต้น ส่วนที่มีลักษณะคำทับศัพท์ หดทั้งสำนวนหรือส่วนหนึ่งของสำนวน เช่น สำนวน คิลลิงโซน โฟนอนิมรณะ เป็นต้น และวลี หมายถึง สำนวนที่คำในสำนวนไม่มีความสัมพันธ์กัน ในลักษณะคำคล้องจอง พุดเปรียบเทียบ ซ้ำคำ ซ้อนคำ และการใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ เช่น สำนวน ดินแดนต้องห้ามสำหรับคำดี เป็นต้น นอกจากนี้ผู้วิจัยพบว่าสำนวนลักษณะพุดเปรียบเทียบ พบมากที่สุด ทั้งการเปรียบเทียบโดยใช้คำว่า เป็น หรือ คือ และพบสำนวนใหม่ที่มีลักษณะเปรียบเทียบ โดยใช้ลักษณะที่คล้ายคลึงกันของสำนวนกับสิ่งที่จะเปรียบเทียบ เช่น แดงโมญีปุ่น โทรโง่งมสีเขียว ไม่ล้างป่าช้า เป็นต้น ซึ่งการเปรียบเทียบในลักษณะนี้เป็นการสื่อความหมายเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจ ความหมายได้ลึกซึ้งมากขึ้น

2. จากผลการวิจัยพบว่า วิธีการสร้างสำนวนใหม่ในลักษณะต่าง ๆ พบมากที่สุด ซึ่งเป็นการสร้างสำนวนขึ้นมาใหม่ในลักษณะต่าง ๆ จากที่มาที่หลากหลาย สร้างจากวัฒนธรรม ต่างประเทศหรือสร้างจากเหตุการณ์ปัจจุบัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วชิรา ชุณหศรี (2546: 153) ที่กล่าวไว้ว่าวิธีการสร้างสำนวนขึ้นมาใหม่ พบมากที่สุด เนื่องจากผู้เขียนต้องการสร้างภาษาให้มีความน่าสนใจและต้องการสร้างสำนวนภาษาที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะวงการ นอกจากนี้ ผู้วิจัยพบข้อสังเกตว่ามีการใช้สำนวนที่มีคำผิดปริบท เช่น กลิ่นข้าว สาดหายนะ จึงผิดประเทศไทย เป็นต้น ซึ่งการใช้คำที่ผิดปริบทในข่าวการเมืองเป็นการใช้รูปแบบภาษาที่แปลกออกไปจากเดิม เพื่อให้ผู้อ่าน สะดุดตา และเข้าใจความหมายของสำนวนดังกล่าวได้ชัดเจนยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทร์ฉาย แซ่ก๊วย (2530: 362) กล่าวไว้ว่า เมื่อนำถ้อยคำสำนวนต่าง ๆ มาใช้ร่วมกันในบริบทใหม่ จะมีความหมายทำให้คำต่าง ๆ สื่อความหมายได้กว้างขึ้น มีผลในการเพิ่มอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด และให้ภาพแก่ผู้อ่านชัดเจนยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ น้ำเพชร สายบุญเรือน (2543: 43) ที่กล่าวไว้ว่า การใช้ถ้อยคำสำนวนในลักษณะนี้เป็นการนำถ้อยคำสำนวนที่มีใช้อยู่เดิมมาใช้ใน บริบทใหม่ซึ่งเป็นลักษณะเด่นที่น่าสนใจในการเขียนข่าวหรือคอลัมน์ ทำให้เกิดความแปลกใหม่ ช่วยให้อ่านหรือบทความที่น่าสนใจเกิดภาพที่ชัดเจนและเด่นชัดขึ้น ทำให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการร่วม ได้ง่าย สรุปได้ว่า การสร้างสำนวนโดยการใช้คำผิดปริบท เป็นการใช้รูปแบบภาษาที่แปลกออกไป จากเดิม ทำให้ผู้อ่านสะดุดตา มีผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของผู้อ่าน และสื่อความหมายได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

3. จากผลการวิจัยพบว่าสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย มีส่วนประกอบเป็นคำ กลุ่มคำหรือ วลี และประโยค ซึ่งสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีส่วนประกอบเป็นกลุ่มคำพบมากที่สุด รองลงมา คือ คำ และประโยค สอดคล้องกับงานวิจัยของ วชิรา ชุณหศรี (2546: 155) ที่พบว่าส่วนประกอบ ของสำนวนที่ใช้ศัพท์เฉพาะของวงการบันเทิง พบว่า สำนวนที่มีส่วนประกอบเป็นวลีพบมากที่สุด

รองลงมาเป็นคำ และประโยคและยังพบว่าส่วนประกอบของสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่เป็นประโยค โดยมากแล้วจะเป็นประโยคความเดียว มีกริยาเดียว ข้อสังเกตอีกประการพบว่า สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่ปรากฏในนิตยสารข่าวส่วนมากเป็นสำนวนที่มีขนาดสั้น กระชับ สื่อความหมายได้ชัดเจน สามารถใช้อธิบายหรือบรรยายเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ดี

4. จากผลการวิจัยพบว่า สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่มีที่มาจากความเป็นไปในสังคมพบมากที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของ ดวงใจ ไทยอุบล (2550: 225) ที่กล่าวไว้ว่า สาเหตุของการเกิดสำนวนต่าง ๆ ส่วนใหญ่เกิดจากสิ่งแวดล้อมใกล้ๆ ตัว สิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันหรือสิ่งที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาพูดเปรียบเทียบกับให้เห็นถึงความจริง หรือให้เห็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ผู้วิจัยพบว่าสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยมีที่มาจากหลาย สอดคล้องกับ จันจิรา จิตตะวิริยะพงษ์ (2540: 143) กล่าวไว้ว่าที่มาจากสำนวนได้แก่ สำนวนที่มีที่มาจากความเชื่อ การประกอบอาชีพ กีฬา การบันเทิง วรรณกรรมต่าง ๆ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สิ่งของเครื่องใช้ และภาษาต่างประเทศ และจากการศึกษาวิเคราะห์สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่ปรากฏในนิตยสารข่าวระหว่างปี พ.ศ. 2551- 2553 ผู้วิจัยพบข้อสังเกตว่ามีสำนวนที่มีที่มาจากงานวิจัยของ จันจิรา จิตตะวิริยะพงษ์ (2540) ได้แก่ สำนวนใหม่ทางการเมืองที่มีที่มาจากคนหรือชื่อบุคคล สถานที่ สำนวนเดิม ความรักหรือการครองคู่ สีหรือการแต่งกาย เหตุการณ์สำคัญทางการเมือง และความรุนแรงทางการเมือง แสดงให้เห็นว่ามีการสร้างสำนวนที่มีที่มาจากหลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะสำนวนที่มีที่มาจากเหตุการณ์สำคัญทางการเมืองและความรุนแรง การสร้างสำนวนจากที่มดังกล่าวใช้บรรยายภาพปรากฏการณ์หรืออธิบายความหมายได้ชัดเจนยิ่งขึ้นและยังสะท้อนให้เห็นปรากฏการณ์และภาพสะท้อนสังคมได้อีกด้วย เช่น สงกรานต์จลาจล 19 พฤษภาคมหาวิปโยค สมรภูมิแยกคอกวัว เป็นต้น

5. ผู้วิจัยพบว่า สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยใช้ถ้อยคำสั้นๆ แต่อธิบายปรากฏการณ์หรือภาพสะท้อนในสังคมได้ชัดเจน เช่น 2 นคราฯ ดีลังกา ประชาธิปไตย 4 วินาที แบกขึ้นเทพ เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ จันจิรา จิตตะวิริยะพงษ์ (2540: 148) ที่กล่าวว่าถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในข่าวการเมืองนั้นใช้คำสั้นแทนความหมายที่ต้องบรรยายด้วยคำบรรยายยาว ๆ ได้ สำนวนใหม่ทางการเมืองไทยปรากฏภาพสะท้อนสังคมและเหตุการณ์ทางการเมืองไทย ซึ่งเป็นการบรรยายเหตุการณ์และบันทึกประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้น เมื่อได้อ่านสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยก็จะนึกถึงเหตุการณ์ และความเป็นไปในสังคมขณะนั้น เพราะสำนวนเหล่านี้ก็สร้างจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในขณะนั้นนั่นเอง เช่น สำนวน “มหาคดี 26 กุมภาพันธ์” สะท้อนให้เห็นถึงเหตุการณ์วันนัดอ่านคำพิพากษาศาลฎีกาประวัติศาสตร์ยี่ดทรัพย์ 7.6 หมื่นล้านบาทของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรีนับเป็นคดียี่ดทรัพย์ก้อนใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ยี่ดทรัพย์นักการเมือง

สำนวนใหม่และภาพเหตุการณ์ดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันจิรา จิตตะวิริยะพงษ์ (2540: 148) ที่กล่าวว่า การสร้างและการใช้ถ้อยคำที่เป็นสำนวนในช่วงการเมืองมีความสัมพันธ์กับ เหตุการณ์ทางการเมืองและเหตุการณ์บ้านเมืองที่เกิดขึ้น เมื่อเกิดเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งขึ้น ก็จะมีการสร้างคำขึ้นมาใช้บรรยายหรืออธิบายถึงเหตุการณ์นั้น ถ้อยคำและสำนวนจึงเกิดขึ้นใหม่ได้ โดยไม่มีวันสิ้นสุด

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่ง คือ ภาพสะท้อนสังคมในเรื่องความเชื่อ บาปบุญคุณโทษ เเวรกรรม และไสยศาสตร์ ยังคงอยู่ในสังคมไทยดังที่ปรากฏในสำนวนใหม่ทางการเมืองไทย เช่น พิธีไสยศาสตร์เลือด คิจิตอลฆมังเวท บ่วงกรรมทางการเมือง จากสำนวนดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า แม้ว่าปัจจุบันจะเป็นยุคที่มีความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ การศึกษา เทคโนโลยีและการติดต่อสื่อสาร แต่ความเชื่อเหล่านี้ยังคงอยู่ในสังคมไทย สอดคล้องกับแนวคิดของ ยศ สันตสมบัติ (2537: 214) ที่กล่าวว่า ศาสนาและความเชื่อทางศาสนาจึงเป็นสิ่งที่สากลที่เรพบเห็นได้ในทุกสังคมตลอดมาทุกยุคทุกสมัย

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยที่ปรากฏในนิตยสารข่าวฉบับอื่น เช่น เนชั่น สุดสัปดาห์ เอเอสทีวีผู้จัดการสุดสัปดาห์ หรือโลกวันนี้ วันสุข ในเชิงเปรียบเทียบ
2. ควรศึกษาสำนวนใหม่ทางการเมืองไทยในช่วงรัฐบาลอื่น ซึ่งอาจมีการสร้างสำนวนใหม่เพื่อบรรยายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ทางการเมืองที่แตกต่างออกไป
3. ควรศึกษาวิธีการสร้างสำนวนใหม่โดยการใช้คำผิบบท เพื่อนำมาวิเคราะห์วิธีการสร้าง วิเคราะห์ความหมายที่เปลี่ยนไปจากการใช้สำนวนกับปริบทเดิม และวิเคราะห์การนำคำผิบบทไปใช้
4. ควรรวบรวมคำศัพท์ทางการเมืองไทยเป็นศัพทานุกรมการเมืองไทยในช่วง 5 ปี

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กันทิมา ธนะโสภณ. 2530. เอกสารการสอนชุดวิชาการข่าวและบรรณาธิกรณ. นนทบุรี:
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา.

ไชสิริ ปราโมช ณ อยุธยา. 2540. การเปลี่ยนแปลงถ้อยคำและความหมายของสำนวนไทย.
พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

คณะกรรมการวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2550. ภาษาไทยเพื่อ
การสื่อสาร. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

โครงการตำราและหนังสือคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2548. ภาษากับการสื่อสาร.
กรุงเทพมหานคร: บริษัท พี.เพรส จำกัด.

โครงการบริหารวิชาบูรณาการหมวดศึกษาทั่วไป. 2542. ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร.
กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จงจิต ศรีพรรณ โรเบิร์ต. 2543. บรรณาธิกรณนิตยสาร. ม.ป.ท.

จันจิรา จิตตะวิริยะพงษ์. 2540. ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในข่าวการเมืองในหนังสือพิมพ์รายวัน
พ.ศ. 2534-2538. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย,
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จันทร์ฉาย แซ่ก้วย. 2530. ภาษาแหวกแนวในงานประพันธ์ของ ‘รงค์ วงษ์สวรรค์. ปรินูญานิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.

จิราภรณ์ ภัทราภานุภัทร. 2521. ถ้อยคำที่ใช้เป็นสำนวนในภาษาไทย. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เจือ สตะเวทิน. 2518. การใช้ภาษาระดับปรินูญา. กรุงเทพมหานคร: สุทธิสารการพิมพ์.

ชวรัตน์ เชิดชัย. 2520. การบรรณาธิกรณหนังสือพิมพ์และนิตยสาร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ดวงใจ ไทยอุบล. 2550. ทักษะการเขียนภาษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ครุณี หิรัญรักษ์. 2530. นิตยสาร. กรุงเทพมหานคร: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

दानุภา. 2537. สงครามครูเสด สงครามแย่งชิงอาณาจักรศาสนา. กรุงเทพฯ : มายิกสำนักพิมพ์.

ทัศนาลัย บุรพาชีพ. 2543. ภาษาศาสตร์สำหรับการแปลเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นวลวรรณ พลังคะพันธ์พงษ์. 2541. วิเคราะห์ภาษาในนิตยสารบันเทิง. ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

นุชริดา ฝอยทอง. 2550. ลักษณะคำศัพท์สำนวนไทยที่ปรากฏใช้ในปัจจุบัน: กรณีศึกษาการดำรงอยู่ของภาษาที่สะท้อนสภาพสังคมและวัฒนธรรม. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยนเรศวร.

น้ำเพชร สายบุญเรือน. 2543. ถ้อยคำสำนวนใหม่ในหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2537-2541. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บก. เฉพาะกิจ. 2553. มหาภาพยัชดัแย้งวิฤตติชาติ. กรุงเทพมหานคร: ฐานบุ๊คส์.

บรรจบ พันธุมธธา. 2540. ลักษณะภาษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

บุญยงค์ เกศเทศ. 2536. แลลอดวรรณกรรมไทย. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

ประเทือง คล้ายสุบรรณ. 2535. **สำนวนไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพมหานคร: สุทธิสาร
การพิมพ์.

ประกาศรี สี่ห้าไพ. 2550. **วัฒนธรรมทางภาษา**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พรพิลาส เรื่องโชติวิทย์. 2535. **การวิเคราะห์ความหมายของคำ**. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์,
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เพ็ญแข วัจนสุนทร. 2523. **คำนิยมในสำนวนไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สยามพัฒนา
การพิมพ์.

ไพโรจน์ บุญประกอบ. 2526. **วิเคราะห์เรื่องสั้นแนวการเมืองและสังคมไทยในช่วง 14 ตุลาคม
2516 - 6 ตุลาคม 2519**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.

ยศ สันตสมบัติ. 2537. **มนุษย์กับวัฒนธรรม**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์.

ระวีวรรณ ประกอบผล. 2530. **นิตยสารไทย**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

รัชนิกร เศรษฐ. 2523. **สังคมและวัฒนธรรมไทย**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2529. **ภาษิต คำพังเพย สำนวนไทยประเภทต่าง ๆ ในพจนานุกรมฉบับ
ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525**. กรุงเทพมหานคร: ประจวบคีรีขันธ์.

_____. 2546. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊ค
พับลิเคชันส์.

_____. 2550. **พจนานุกรมคำใหม่ เล่ม 1 ฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพมหานคร: แม็ค.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2552. พจนานุกรมคำใหม่ เล่ม 2 ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพมหานคร:
ยูเนียนอูตต้าไวโอเรต.

_____. 2552. ภาษิต คำพังเพย สำนวนไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพมหานคร:
ราชบัณฑิตยสถาน.

วรรณ แก้วแพรก. 2524. การใช้คำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

วรรณ บัวเกิด. 2529. “การใช้สำนวนในงานเขียน”. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 6
(การเขียนสำหรับครู หน่วยที่ 1-8. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

วาสนา เกตุภาค. 2530. คติชาวบ้าน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัทสหสยามพัฒนา.

วิษณุ สุวรรณเพิ่ม. 2530. นิติสาร. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.

วชิรา ชุณหศรี. 2546. การศึกษาสำนวนที่ใช้ในวงการบินจากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย
ระหว่างปี พ.ศ. 2540-2544. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศิตานันท์ นาดี. 2548. การใช้ภาษาและกลวิธีการเขียนคอลัมน์ซุบซิบการเมืองในหนังสือพิมพ์
รายวันภาษาไทยปีพุทธศักราช 2542-2546. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
ภาษาไทย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สมพร มั่นตะสูตร. 2525. วรรณกรรมไทยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: พิระพัทธนา.

สง่า กาญจนาคพันธุ์. 2541. สำนวนไทย. กรุงเทพมหานคร: ศ.เอเชียเพรส (1989) จำกัด.

สุพิศวง ธรรมพันทา. 2540. มนุษย์กับสังคม. กรุงเทพมหานคร: ดี.ดี.บุ๊คสโตร์.

สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ. 2542. **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือสถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.

_____. 2544. **การบรรณาธิกรณหนังสือพิมพ์และนิตยสาร**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.

สุริยา รัตนกุล. 2544. **อรรถศาสตร์เบื้องต้น**. นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุไร พงษ์ทองเจริญ. 2551. **Oxford Wordpower Dictionary For Thai Learners ฉบับอังกฤษ-ไทย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์หน้าต่างสู่โลกกว้าง.

สำนักพจนานุกรมมติชน. 2553. **พจนานุกรมออกราชบัณฑิตยฯ**. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์เสร็จที่ตึกเซ็นเตอร์ จำกัด.

สำนักพิมพ์มติชน. 2547. **รายงานประจำปี 2547** (Online). <http://www.matichon.co.th/REPORT/2547/TH.>, 10 มีนาคม 2555.

แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย. 2548. **วัฒนธรรมในสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุปกิตศิลปสาร, พระยา. 2539. **หลักภาษาไทย**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์.

อนก เหล่าธรรมทัศน์. 2552. **สองนคราประชาธิปไตย**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

ประวัติการศึกษาและการทำงาน

ชื่อ-สกุล

นางสาวปวีณา จันทร์สุวรรณ

วัน เดือน ปี ที่เกิด

21 กุมภาพันธ์ 2528

สถานที่เกิด

กรุงเทพมหานคร

ประวัติการศึกษา

ศิลปศาสตรบัณฑิต (ภาษาไทย)

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ตำแหน่งปัจจุบัน

ครู คศ.1

สถานที่ทำงานปัจจุบัน

โรงเรียนสตรีศรีบุญตรบ่าเพ็ญ

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2